

חַת"ת פּלוּס+

שבוע פי' חקת.
ג - ט תמוז תשפ"א

קובץ לימוד

השיעורים היומיים
חַת"ת רמב"ם היום יום
+ שניים מקרא

מותאם לנייד

- חינמי -

הלימוד בקובץ מוקדש

הקדשה זו
יכולה להיות שלך!
זה ביידים שלך..

להקדשה לחצו כאן

דבר המערכת

ברוכים הבאים לחת"ת פלוס, כמידי שבוע אנו מוצאים לאור את קובץ הלימוד שלנו הכולל בתוכו את השיעורים היומיים: חת"ת, רמב"ם, היום יום, שניים מקרא. כשמזמן לזמן יתווספו עוד שיעורים אי"ה.

מעלות הקובץ שלנו:

- הקובץ מותאם לשימוש בנייד
- פונט גדול ומאיר עניים
- רצף של השיעורים לפי היום והתאריך
- הקובץ חינמי
- ויש עוד. מוזמנים לראות בעצמכם..

אנו מקווים שתהנו מהשימוש בקובץ, ניתן לקבל את הקובץ בערוץ הטלגרם נשמח שתשתפו את הקובץ עם חברים. בני משפחה, מכרים, וכו'.

להצטרפות: [בטלגרם](#) | [בוטסאפ](#)

מפתח כללי

5	מזמורי תהילים קכ, קכא, כ, קנ
7	יום ראשון ג תמוז, פ' חקת
7	חומש
10	תהילים
15	תניא
16	היום יום
17	רמב"ם ג פרקים
23	רמב"ם פרק אחד
27	סה"מ לרמב"ם
30	יום שני ד תמוז, פ' חקת
30	חומש
32	תהילים
36	תניא
36	היום יום

37.....	רמב"ם ג פרקים.....
45.....	רמב"ם פרק אחד.....
49.....	סה"מ לרמב"ם.....
51	יום שלישי ה תמוז, פ' חקת.....
51.....	חומש.....
53.....	תהילים.....
57.....	תניא.....
58.....	היום יום.....
59.....	רמב"ם ג פרקים.....
69.....	רמב"ם פרק אחד.....
72.....	סה"מ לרמב"ם (לימים שלישי - חמישי (כולל)).....
107.....	יום רביעי ו תמוז, פ' חקת.....
107.....	חומש.....
109.....	תהילים.....
113.....	תניא.....
113.....	היום יום.....
114.....	רמב"ם ג פרקים.....
133.....	רמב"ם פרק אחד.....
137.....	סה"מ לרמב"ם (מופיע ביום שלישי).....
138.....	יום חמישי ז תמוז, פ' חקת.....
138.....	חומש.....
142.....	תהילים.....
145.....	תניא.....
146.....	היום יום.....
147.....	רמב"ם ג פרקים.....
171.....	רמב"ם פרק אחד.....
175.....	סה"מ לרמב"ם (מופיע ביום שלישי).....
176.....	יום שישי ח תמוז, פ' חקת.....
176.....	זמני שבת חקת.....

176.....	חומש
179.....	תהילים
183.....	תניא
184.....	היום יום
185.....	רמב"ם ג פרקים
194.....	רמב"ם פרק אחד
198.....	סה"מ לרמב"ם
200.....	יום שבת ט תמוז, פ' חקת
200.....	חומש
203.....	תהילים
207.....	תניא
208.....	היום יום
209.....	רמב"ם ג פרקים
219.....	רמב"ם פרק אחד
222.....	סה"מ לרמב"ם
225.....	שנים מקרא - פרשת חקת

חלק נרחב מהטקסט המופיע בחוברת נלקח ממאגר תורת אמת
 בכפוף לרשיון: [Creative Commons-CC-2.5](https://creativecommons.org/licenses/by/2.5/) [תנאי השימוש](#)

מזמורי תהילים קכ, קכא, כ. קג

קכ.

יום כז

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל־יְהוָה בַּצָּרְתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי:
 ב יְהוָה הִצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת־שָׁקֶר מִלְּשׁוֹן רְמִיָּה: ג מִה־
 יַתֵּן לִי וּמִה־יִסִּיף לִי לְשׁוֹן רְמִיָּה: ד חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים
 עִם גַּחְלֵי רִתְמוֹם: ה אוֹיֵה לִי כִי־גִרְתִּי מִשָּׁף שְׁכַנְתִּי עִם־
 אֲהֵלֵי קֶדֶר: ו רַבַּת שְׁכֻנָּה־לָּהּ נַפְשִׁי עִם שׁוֹנֵא שְׁלוֹם:
 ז אֲנִי־שְׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הַמָּה לַמַּלְחָמָה:

קכא.

א שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אִשָּׁא עֵינַי אֶל־הַהָרִים מֵאֵין יָבֵא
 עֲזָרִי: ב עֲזָרֵי מֵעַם יְהוָה עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: ג אֶל־יַתֵּן
 לְמוֹט רַגְלֶךָ אֶל־יָנוּם שְׁמֶרְךָ: ד הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן
 שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: ה יְהוָה שְׁמֶרְךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ:
 ו יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יִכְבֶּה וַיִּרְחַב בְּלִילָהּ: ז יְהוָה יִשְׁמְרֶךָ
 מִכָּל־רָע וַיִּשְׁמַר אֶת־נַפְשֶׁךָ: ח יְהוָה יִשְׁמַר־צִאֲתֶךָ וּבֹאֲךָ
 מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

כ.

א לַמְּנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב יַעֲנֶךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה יִשְׁגָּבְךָ
 שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ג יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקִּדְשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדְךָ:
 ד יִזְכֹּר כָּל־מִנְחֹתֶיךָ וְעוֹלֹתֶיךָ יַד־שָׁנָה סֶלָה: ה יַתֵּן־לֶךָ
 כָּל־בְּרָכָה וְכָל־עֲצָתֶךָ יִמְלֵא: ו גְּרַנְגָּה בִישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם־
 אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל יִמְלֵא יְהוָה כָּל־מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ: ז עֲתָה יַדְעֵתִי
 כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ יַעֲנֵהוּ מִשָּׁמַי קִדְשׁוֹ בְּגְבוּרוֹת
 יִשַׁע יְמִינוֹ: ח אֱלֹה בָּרֶכֶב וְאֱלֹה בַּסּוּסִים וְאַנְחָנוּ בְּשֵׁם־

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִזְכִּיר: ט הַמָּה כָּרְעוּ וְנָפְלוּ וְאַנְחֵנוּ קָמְנוּ
וְנִתְעוֹדַד: י יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמְּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם-קְרָאנוּ:

קנ.

א הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ-אֵל בְּקִדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בְרִקיעַ עִזוֹ:
ב הַלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרָתוֹ הַלְלוּהוּ בְּרֵב גְּדָלוֹ: ג הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַת
שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֶבֶל וְכִנּוֹר: ד הַלְלוּהוּ בְּתֶנֶף וּמְחֹל
הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִנָּב: ה הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי-שָׁמַע הַלְלוּהוּ
בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: ו בַּל הַנְּשָׁמָה תִּהְיֶה הַלְלוּיָהּ:

יום ראשון ג תמוז, פ' חקת

חומש

ראשון (פרק יט) א וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: ב זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוֶּה יְהוָה לֵאמֹר דְּבַר | אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עוֹל:

רש"י: זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל. לומר. מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה. לפיכך כתב בה חקה. גזרה היא מלפני. אין לך רשות להרהר אחריה (במ"ד יט. ה): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך. פרה שעשה משה במדבר: אדמה תמימה. שתהא תמימה באדמימות. שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה: ויקחו אליך. משלהם. כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם. כך יביאו זו לכפרה משלהם: פרה אדומה. משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך אמרו תבא אמו ותקנח הצואה. כך תבא פרה ותכפר על העגל: אדומה. על שם אם יאדימו כתולע (ישעיה א. יח). שהחטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו בו בעלי מומין. תבא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמונתם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים:

ג וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשַׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו:

רש"י: אלעזר. מצותה בסגן (ספרי קכג): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סח.): ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יומא מב.): אל אלעזר הכהן. כשם שנקהלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל. ולפי שאהרן עשה את העגל. לא נעשית עבודה זו על ידו. שאין קטיגור נעשה סניגור:

ד וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָה בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פָּנָיו אֶהֱל־מוֹעֵד מִדָּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים:

רש"י: אל נכח פני אהל מועד. עומד במזרחו של ירושלים. ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם (יומא סח.):

ה וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־עֲרָה וְאֶת־בִּשְׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ עַל־פְּרִשָׁה יִשְׂרָף:

רש"י: ושרף את הפרה. כשם שנשרף העגל:

וּלְקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאֶזוֹב וְשְׁנֵי תוֹלְעוֹת וְהִשְׁלִיךְ
אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפֶת הַפָּרָה:

רש"י: עץ ארז ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל. וארז הוא הגבוה מכל האילנות, ואזוב נמוך מכולם, סימן שהגבוה שנתגאה וחסא, ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו:

וְכַבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֵא
אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:

רש"י: אל המחנה. למחנה שכינה, שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות, אלא זב ובעל קרי ומצורע: וטמא הכהן עד הערב. סרסחו ודרשהו, וטמא עד הערב ואחר יבא אל המחנה:

וְהִשְׂרַף אֹתָהּ יַכְבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ
בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב: ^ט וְאַסַּף | אִישׁ טְהוֹר אֶת
אֶפֶר הַפָּרָה וְהֵנִיחַ מְחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טְהוֹר
וְהִיטָה לְעֵדוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי נְדָה
חַטָּאת הוּא:

רש"י: והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת, אחד נתן בהר המשחה, ואחד מתחלק לכל המשמרות, ואחד נתן בחיל (פרה פ"ג מ"א). זה של משמרות היה חוץ לעזרה, ליטול ממנו בני העיירות וכל הצריכין להטהר, וזה שבהר המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה, וזה שבחיל נתון למשמרת מגזרת הכתוב, שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: למי נדה, למי הזיה, כמו וידו אבן בי (איכה ג, ט), לידות את קרנות הגוים (זכריה ב, ד), לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו, ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת, לומר שהיא כקדשים להאסר בהנאה: למשמרת. כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות, שאין לך פקודה שאין בה מפקודת העגל, שנאמר וביום פקדי ופקדתי וגו' (שמות לב, לד), וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין בו, כך פרה מטמאה כל העוסקין בה, וכשם שנטהרו באפרו שנאמר ויזר על פני המים וגו' (שם ט), כך ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת וגו':

וְכַבֵּס הָאִסָּף אֶת-אֶפֶר הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא
עַד-הָעֶרֶב וְהִיטָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר
בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם: ^י הַנֶּגַע בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ
אָדָם וְטָמֵא שְׁבַעַת יָמִים: ^{יב} הוּא יִתְחַטֵּא-בּוֹ בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם-לֹא יִתְחַטֵּא
בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:

רש"י: הוא יתחטא בו. באפר הפרה (ס"א הזה):

יג כָּל־הַנֶּגַע בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נִדָּה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ:

רש"י: במת בנפש. ואיזה מת. של נפש האדם. להוציא נפש בהמה שאין טומאתה צריכה הזאה (ולא טומאת שבעה). דבר אחר, בנפש, זו רביעית דם (חולין עב): את משכן ה' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה, בלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טומאתו בו. אע"פ שטבל:

יד זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי־יָמוּת בְּאֶהֱל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֶהֱל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֶהֱל יִטָּמֵא שְׁבַעַת יָמִים:

רש"י: כל הבא אל האהל. בעוד שהמת בתוכו:

טו וְכֹל כְּלֵי פְתוּחֵי אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:

רש"י: וכל כלי פתוח. בכלי חרס הכתוב מדבר, שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו, לפיכך אם אין מגופת צמידתו פתולה עליו יפה בחבור, טמא הוא, הא אם יש צמיד פתיל עליו, טהור: פתיל. לשון מחובר בלשון עברי, וכן נפתולי אלהים נפתלתי (בראשית ל. ח), נתחברתי עם אחותי:

טז וְכֹל אֲשֶׁר־יָגַע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחִלְל־חֶרֶב אוֹ בְּמַת אוֹ־בְעֵצָם אָדָם אוֹ בְּקֶבֶר יִטָּמֵא שְׁבַעַת יָמִים:

רש"י: על פני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב) לרבות גולל ודופק, ופשוטו, על פני השדה שאין שם אהל, מטמא המת שם בניגעה:

יז וְלִקְחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מִיָּם חַיִּים אֶל־כְּלֵי:

תהילים

יח.

יום ג

א למנצח לעבד יהוה לדוד אשר דבר ליהוה את-
 דברי השירה הזאת ביום הציל יהוה אותו מכף כל-
 איביו ומיד שואל: ב ויאמר ארחמך יהוה חזקי: ג יהוה
 סלעי ומצודתי ומפלטי אלי צורי אהסה בו מגני וקרן
 ישעי משגבי: ד מהלל אקרא יהוה ומן איבי אושע:
 ה אפפוני חבלי מות ונחלי בליעל יבעתוני: ו חבלי
 שואל סבבוני קדמוני מוקשי מות: ז בצר לי אקרא
 יהוה ואל אלהי אשוע ישמע מהיכלו קולי ושועתי
 לפניו תבוא באזניו: ח ותגעש ותרעש הארץ ומוסדי
 הרים ירגזו ויתגעשו כי חרה לו: ט עלה עשן באפו ואש
 מפיו תאכל גחלים בערו ממנו: י ויט שמים וירד וערפל
 תחת רגליו: יא וירכב על כרוב ויעף ויבא על כנפי-
 רוח: יב וישת חשך סתרו סביבותיו ספתו חשכת מים
 עבי שחקים: יג מננה נגדו עביו עברו ברד ונחלי אש:
 יד וירעם בשמים יהוה ועליון יתן קלו ברד ונחלי אש:
 טו וישלח חציו ופיצם וברקים רב ויהם: טז ויראו
 אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל מגעתך יהוה מנשמת
 רוח אפך: יז וישלח מקרום יקחני ומשני מפנים רבים:
 יח יצילני מאיבי עז ומשנאי כי אמצו ממני: יט יקדמוני
 ביום אידי ויהי יהוה למשען לי: כ ויוציאני למרחב
 יחלצני כי חפץ בי: כא יגמלני יהוה בצדקי כבר ידי
 ישיב לי: כב כי שמרתי דרכי יהוה ולא רשעתי מאלהי:
 כג כי כל משפטיו לנגדי וחקתיו לא אסיר מני: כד ואהי
 תמים עמו ואשתמר מעוני: כה וישב יהוה לי בצדקי
 כבר ידי לנגד עיניו: כו עם חסיד תתחסד עם גבר
 תמים תתם: כז עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל:

כח כִּי־אָתָּה עִם־עֲנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינַיִם רָמוֹת תִּשְׁפִּיל: כט כִּי־
 אָתָּה תִּאֲרֹךְ גְּרִי יִהְיֶה אֱלֹהֵי יְגִיָּה חֲשָׁבִי: ל כִּי־בָךְ אֶרְצֶן
 גְּדוּד וּבֵאלֹהֵי אֲדֹלְגַם־שׁוֹר: לא הָאֵל תָּמִים דְּרָכּוֹ אִמְרַת
 יִהְיֶה צְרוּפָה מְגִן הוּא לְכָל הַחֹסִים בוֹ: לב כִּי מִי אֱלֹהֵי
 מִבְּלָעַדֵּי יִהְיֶה וּמִי־צוֹר זוֹלָתִי אֱלֹהֵינוּ: לג הָאֵל הַמְּאַזְרֵנִי
 חֵיל וַיִּתֵּן תָּמִים דְּרָכָי: לד מִשְׁוֹה רַגְלֵי כְּאֵילוֹת וְעַל כַּמְתִּי
 יַעֲמִידֵנִי: לה מְלַמֵּד יָדַי לַמְּלַחְמָה וְנִחַתָּה קִשְׁת־נְחוֹשֶׁה
 זְרוּעָתִי: לו וַיַּתְּתֵן־לִי מְגִן יִשְׁעֶךָ וַיְמַיְנֶךָ תִּסְעַדֵּנִי וְעַנּוֹתֶךָ
 תִּרְבֵּנִי: לז תִּרְחִיב צַעְדֵּי תַחְתָּי וְלֹא מְעַדוּ קַרְסְלֵי:
 לח אֶרְדּוּף אוֹיְבֵי וְאֲשִׁיגֵם וְלֹא־אָשׁוּב עַד־כְּלוֹתָם:
 לט אֶמְחָצֵם וְלֹא־יִכְלוּ קוֹם וְיָפְלוּ תַחַת רַגְלֵי: מ וַיַּתְּאֲזְרֵנִי
 חֵיל לַמְּלַחְמָה תִּכְרִיעַ קַמִּי תַחְתָּי: מא וְאוֹיְבֵי נָתַתָּה לִּי
 עֶרְף וּמִשְׁנָאֵי אֲצַמִּיתָם: מב יִשְׁוּעוּ וְאִין מוֹשִׁיעַ עַל־יְהוָה
 וְלֹא עֲנָם: מג וְאִשְׁחַקֵּם בְּעַפָּר עַל־פְּנֵי־רוּחַ כְּטִיט חוּצוֹת
 אֲרִיקָם: מד תִּפְלֹטֵנִי מֵרִיבֵי עָם תְּשִׁימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עִם
 לֹא־יִדְעֵתִי יַעֲבֹדוּנִי: מה לְשִׁמְעֵ אֶזֶן יִשְׁמְעוּ לִי בְּנֵי־נֶכֶד
 יִכְתְּשׁוּ־לִי: מו בְּנֵי־נֶכֶד יִבְלוּ וַיִּחַרְגּוּ מִמִּסְגְּרוֹתֵיהֶם:
 מז חֵי־יִהְיֶה וּבְרוּךְ צוּרֵי וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: מח הָאֵל
 הַנּוֹתֵן נְקָמוֹת לִי וַיִּדְבֵּר עִמָּי תַחְתָּי: מט מִפְּלֹטֵי מֵאוֹיְבֵי
 אֶף מִן־קַמִּי תִרְוֹמֵנִי מֵאִישׁ חָמָס תִּצְלִלְנִי: נ עַל־כֵּן
 אוֹדֶךָ בַּגּוֹיִם יִהְיֶה וּלְשִׁמְךָ אֲזַמְּרָה: נא מְגִדֵּל יִשׁוּעוֹת
 מְלָכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לְמֹשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם:

יט.

א לַמְּנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב הַשְּׁמִים מִסְפָּרִים כְּבוֹד־אֵל
 וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הַרְקִיעַ: ג יוֹם לְיוֹם יִבִּיעַ אִמֹּר וּלְיָלֵה
 לְיָלֵה יִתְוַהֲדַעַת: ד אִין אִמֹּר וְאִין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמַע
 קוֹלָם: ה בְּכָל־הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם וּבִקְצֵה תִבֵּל מְלִיָּהֶם
 לְשִׁמְשׁ שָׁם אֵהָל בָּהֶם: ו וְהוּא כְּתָתָן יֵצֵא מִחֶפְתּוֹ יִשִּׁישׁ

בגבור לרוץ ארצה: ז מקצה השמים מוצאו ותקופתו על-
 קצותם ואין נסתר מחמתו: ח תורת יהוה תמימה
 משיבת נפש עדות יהוה נאמנה מחכימת פתי: ט פקודי
 יהוה ישרים משמחי לב מצות יהוה ברה מאירת
 עינים: י יראת יהוה מהורה עומדת לעד משפטי יהוה
 אמת צדקו יחדו: יא הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים
 מדבש ונפת צופים: יב גם עבדך נזהר ביהם בשמרם
 עקב רב: יג שגיאות מי יבין מנסתרות נקני: יד גם מזידים
 חשך עבדך אל ימשלו בי אז איתם ונקיתי מפשע רב:
 טו יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי
 וגאלי:

ב.

א למנצח מזמור לדוד: ב יענך יהוה ביום צרה ישגבך
 שם אלהי יעקב: ג ישלח עזרך מקדש ומציון יסעדך:
 ד יזכר כל מנחתך ועולתך ידשנה סלה: ה יתן לך
 כל לבבך וכל עצתך ימלא: ו נרננה בישועתך ובשם
 אלהינו נדגל ימלא יהוה כל משאלותיך: ז עתה ידעתי
 כי הושיע יהוה משיחו יענהו משמי קדשו בגבורות
 ישע ימינו: ח אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם
 יהוה אלהינו נזכיר: ט המה פרעו ונפלו ואנחנו קמנו
 ונתעודד: י יהוה הושיעה המלך יעננו ביום קראנו:

כא.

א למנצח מזמור לדוד: ב יהוה בעזך ישמח מלך
 ובישועתך מה יגל מאד: ג תאות לבו נתתה לו וארשת
 שפתיו בל מנעת סלה: ד כי תקדמנו ברכות טוב
 תשית לראשו עטרת פז: ה חיים שאל ממך נתתה לו
 אך ימים עולם ועד: ו גדול כבודו בישועתך הוד והדר

תִּשְׁוֶה עָלָיו: וְכִי־תִשְׁיִתְּהוּ בְּרָכוֹת לְעַד תִּתְּדָהוּ בְּשִׂמְחָה
 אֶת־פְּנֵיךָ: ה כִּי־הִמְלַךְ בִּטְחַ בֵּיתוֹהוּ וּבְחָסֵד עָלְיוֹן בְּלִי־
 ימוֹט: ט תִּמְצָא יָדָךְ לְכָל־אִיבִיךָ יְמִינְךָ תִּמְצָא שְׁנֵאִיךָ:
 י תִּשְׁיִתְּמוּ כְּתַנּוֹר אֵשׁ לְעֵת פְּנֵיךָ יִהְיֶה בְּאִפּוֹ יִבְלָעֵם
 וְתֹאכְלֵם אֵשׁ: יא פְּרִימוֹ מֵאֶרֶץ תִּאֲבֹד וְזֶרַע־מִבְּנֵי אָדָם:
 יב כִּי־נָטוּ עָלֶיךָ רָעָה חָשְׁבוּ מִזְמָה בְּלִי־יֹכְלוֹ: יג כִּי־
 תִשְׁיִתְּמוּ שְׁכֵם בְּמִיתְרֶיךָ תְּכוֹנֵן עַל־פְּנֵיהֶם: יד רוֹמְחָה
 יִהְיֶה בְּעֵזְךָ נִשְׁיָרָה וְנִזְמָרָה גְּבוּרָתְךָ:

כב.

א לְמַנְצַח עַל־אֵילַת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי
 לָמָּה עֲזַבְתָּנִי רְחוֹק מִיִּשׁוּעָתִי דְבַר־י שְׁאַנְתִּי: ג אֱלֹהֵי
 אֶקְרָא יוֹמָם וְלַיְלָה תַעֲנֶנּוּ וְלִילָה וְלֹא־דוֹמְיָה לִי: ד וְאַתָּה
 קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: ה בָּךְ בָּטְחוּ אֲבֹתֵינוּ בָּטְחוּ
 וְתִפְלְטֵמוּ: ו אֱלֹהֵיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלְטוּ בָּךְ בָּטְחוּ וְלֹא־בוֹשׁוּ:
 ז וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא־אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם: ח כָּל־
 רֹאֵי יִלְעָגוּ לִי יִפְטִירוּ בְּשִׁפְהָ יִנְיֵעוּ רֹאשׁ: ט גַּל אֶל־יִהְיֶה
 יִפְלִטְהוּ יִצִּילְהוּ כִי חִפֵּץ בּוֹ: י כִּי־אַתָּה גַחֵי מִבְּטָן
 מִבְּטִיחִי עַל־שָׁדַי אֲמוּנִי: יא עָלֶיךָ הִשְׁלַכְתִּי מֵרְחֹם מִבְּטָן
 אֲמוּנֵי אֱלֹהֵי אֶתָּה: יב אֶל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִי־צָרָה קְרוּבָה כִּי
 אֵין עֹזֶר: יג סִבְבוּנֵי פְּרִים רַבִּים אֲבִירֵי בָשָׁן כְּתֵרוֹנֵי:
 יד פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם אֲרִיִּה טֵרֵף וְשֹׁאֵג: טו כַּמִּים נִשְׁפַּכְתִּי
 וְהִתְפָּרְדוּ כָּל־עֲצָמוֹתַי הִיָּה לְבִי כְּדוֹנָג נָמַס בְּתוֹךְ מַעַי:
 טז יִבֵּשׁ כְּחֶרֶשׁ בַּחֵי וּלְשׁוֹנֵי מִדְּבַק מִלְּקוֹחֵי וְלַעֲפַר־מֹות
 תִּשְׁפַּתְנִי: יז כִּי־סִבְבוּנֵי כָּלְבִים עֲדַת מְרַעִים הַקִּיפוּנֵי
 כְּאָרֵי יָדַי וְרַגְלֵי: יח אֲסַפֵּר כָּל־עֲצָמוֹתַי הֵמָּה יִבִּיטוּ
 יִרְאוּ־כִי: יט יִחְלְקוּ בְּגַדֵי לָהֶם וְעַל־לְבוּשֵׁי יִפִּילוּ גוֹרָל:
 כ וְאַתָּה יִהְיֶה אֶל־תִּרְחַק אֵילוֹתַי לְעֹזְרֵתִי חוֹשֶׁה:
 כא הַצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד־כָּלֵב יַחֲדָתִי: כב הוֹשִׁיעֵנִי

מפי אריה ומקרגי רמים עניתני: כג אספרה שמך לאחי
בתוך קהל אהלך: כד יראי יהוה הללוהו כל ירע יעקב
כבודוהו וגורו ממנו כל ירע ישראל: כה כי לא בזה ולא
שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו
שמע: כו מאתך תהלתי בקהל רב נדרי אשלם נגד
יראיו: כז יאכלו ענוים וישבעו יהללו יהוה דרשיו יחי
לבבכם לעד: כח יזכרו וישבו אל יהוה כל אפסי ארץ
וישתחוו לפניך כל משפחות גוים: כט כי ליהוה
המלוכה ומושל בגוים: ל אכלו וישתחוו כל דשני ארץ
לפניו יברעו כל יורדי עפר ונפשו לא תיה: לא ירע
יעבדנו יספר לאדני לדור: לב יבאו ויגידו צדקתו לעם
נולד כי עשה:

תניא

ג תמוז: פרק יא
והנה גם – וסתום בלבו

פרק יא והנה גם עשרה מאמרות ג"כ נקראו בשם מאמרו' לגבי הנבראי' בלבד כי כמו שהמדות שבנשמת האדם כשבאות להתגלו' במעשה הן באות מלובשות באותיות המחשבה כגון מדת חסד ורחמים שבנשמה א"א לבא לידי התגלות בפועל ממש כ"א ע"י שמחשב בדעתו ומהרהר מעשה הצדקה וחסד לעשותה בפ"מ כי א"א לעשות בלי מחשבה ואם מצוה לאחרים לעשות כמו המלך אזי מתלבשת מדת החסד וגם אותיות המחשבה באותיות הדבור [וכן כשמדבר דברי חסד ורחמים לרעהו] כך עד"מ מדותיו של הקב"ה כשבאות לבחי' התגלות פעולתן בתחתוני' נקרא גילוי זה והמשכת פעולה זו בשם מאמר וצירוף אותיו' שהרי א"א שתהיה שום פעולה נמשכת ממדותיו הקדושות בלי צירופים הנקראי' בשם אותיות כגון לבריאת האור ממדת החסד נמשך ממנה המשכת פעולה וכח לפעול ולברוא בו את האור והמשכת כח זה וחיות זו נקראת בשם מאמר ואותיות יהי אור כי אף שאינן באותיות מחשבה שלנו ח"ו מ"מ הם ענין המורה על התהוו' האור מאין ליש שלכן נברא האור מהמשכת כח זה ולא נבראו ממנו דברים אחרים שנבראו ג"כ ממדת חסד כמו מים וכיוצא בהם מפני שנתלבשו בהם כחות בבחי' צירופים אחרים המורים על התהוות המים וכיוצא ונמצא כי כל חיות וכחות הנמשכות ממדותיו הקדושות לתחתונים לבראם מאין ליש ולהחיות' ולקיימם נקראו' בשם אותיו' הקדושות שהן בחי' המשכת החיות מרצונו וחכמתו ומדותיו להתהוות עולמות ולהחיותם והם שני מיני עולמות עלמין סתימין דלא אתגליין הם המתהוים וחיים וקיימים מכחות והמשכות נעלמות כמו אותיו' המחשבה שבנשמת האדם עד"מ ועלמין דאתגליין נבראו וחיים

מהתגלות שנתגלו כחות והמשכות הנעלמות
הנקראות בשם אותיו' המחשב' וכשהן בבחי'
התגלות להחיו' עלמין דאתגליין נקראות בשם
מאמרות ודבר ה' ורוח פיו כמו אותיות הדבור באדם
עד"מ שהן מגלות לשומעים מה שהיה צפון וסתום
בלבו

היום יום

ג תמוז

יום שלישי ה'תש"ג

שיעורים: חומש: חוקת, שלישי עם פירש"י.

תהלים: יח"כב.

תניא: הנהה. סוד ... השכל.

אאזמו"ר [המהר"ש] אמר: אנחה יהודית בעקבות נשמיות לא טובה,
ח"ו – גם היא תשובה גדולה, בפרט אנחה בעקבות רוחניות לא טובה
– בודאי ובודאי שזו תשובה מעליותא [=מעולה] האנחה עוקרת
מעומק רע, ומציבה מעמד טוב.

רמב"ם ג פרקים

שיעור שלט: הלכות מלכים ומלחמותיהם י"ב

הלכות מלכים ומלחמותיהם - פרק עשירי

א בן נח ששגג באחת ממצותיו פטור מכלום. חוץ מרוצח בשגגה שאם הרגו גואל הדם אינו נהרג עליו. ואין לו עיר מקלט. אבל בתי דיניהן אין ממיתין אותו. במה דברים אמורים בשגג באחת ממצות ועבר בלא פונה. פגון שבעל אשת חברו ודמה שהיא אשתו או פנויה. אבל אם ידע שהיא אשת חברו ולא ידע שהיא אסורה עליו. אלא עלה על לבו שדבר זה מתר לו. וכן אם הרג והוא לא ידע שאסור להרג. הרי זה קרוב למזיד ונהרג. ולא תחשב זו להם שגגה מפני שהיה לו ללמד ולא למד:

ב בן נח שאנסו אנס לעבר על אחת ממצותיו. מתר לו לעבר. אפלו נאנס לעבד עבודה זרה עובד. לפי שאינו מצוין על קדוש השם. ולעולם אין עונשין מהן לא קטן ולא חרש ולא שוטה לפי שאינו בני מצות:

ג בן נח שנתגיר ומל וטבל ואחר כך רצה לחזור מאחרי ה' ולהיות גר תושב בלבד כשהיה מקדם. אין שומעין לו. אלא יהיה כישראל לכל דבר או יהרג. ואם היה קטן כשהטבילוהו בית דין. יכול למחות בשעה שיגדיל ויהיה גר תושב בלבד. וכיון שלא מחה בשעתו שוב אינו מוחה אלא הרי הוא גר צדק. לפיכך אם בא ישראל על קטנה שהטבילוהו בית דין. כסף כתבתה או קנס אונס או מפתה יהיה הכל תחת יד בית דין עד שתגדיל ולא תמחה בגרות. שמא תטל ותגדיל ותמחה ונמצאת זו אוכלת בגיותה מעות שאין לה זכות בהן אלא בדיני ישראל:

ד בן נח שברך את השם או שעבד עבודה זרה או שבא על אשת חברו או שהרג חברו ונתגיר. פטור.

הָרַג בֶּן יִשְׂרָאֵל אוֹ שָׁבָא עַל אִשֶּׁת יִשְׂרָאֵל וְנִתְגַּיֵר
חַיֵּב וְהוֹרְגִין אוֹתוֹ עַל בֶּן יִשְׂרָאֵל. וְחוֹנְקִין אוֹתוֹ עַל
אִשֶּׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁבַעל שְׁהָרִי נִשְׁתַּנָּה דִּינּוֹ:

ה כָּבֵד בְּאֲרָנוֹ שְׁכָל מִיתַת בְּנֵי נַח בְּסִיף. אֲלֵא אִם
בַּעַל אִשֶּׁת יִשְׂרָאֵל אוֹ נַעֲרָה מֵאֲרָסָה יִסְקַל. וְאִם
בַּעֲלָה אַחַר שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲפָה קִדְּם שֶׁתַּבְּעַל יַחְנֵק:

ו מִפִּי הַקְּבֵלָה שְׁבַנֵי נַח אֲסוּרִין בְּהַרְבַּעַת בְּהִמָּה
וּבְהַרְכַּבַת אֵילָן בְּלֵבֶד. וְאִין נִהְרְגִין עֲלֵיהֶן. וְעַכּוּ"ם
שֶׁהִכָּה יִשְׂרָאֵל אֶפְלוֹ חָבַל בּוֹ כָּל שֶׁהוּא אָף עַל פִּי
שֶׁהוּא חַיֵּב מִיתָה אִינוֹ נִהְרָג:

ז הַמִּילָה נִצְטָנָה בְּהַ אֲבָרָהֶם וְזָרְעוֹ בְּלֵבֶד. שְׁנֵאמָר
'אִתָּה וְזָרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ'. יֵצֵא זָרְעוֹ שֶׁל יִשְׁמַעֵאל שְׁנֵאמָר
'כִּי בִי צָחַק יִקְרָא לָךְ זָרַע'. וְיֵצֵא עֲשׂוֹ שְׁהָרִי יִצְחָק
אָמַר לִיִּעֲקֹב וְיִתֵּן לָךְ אֶת בְּרַכְּתָהּ אֲבָרָהֶם לָךְ
וְלִזְרַעֲךָ'. מִכֻּלָּל שֶׁהוּא לְבַדּוֹ זָרְעוֹ שֶׁל אֲבָרָהֶם
הַמְּחַזֵּיק בְּדָתוֹ וּבְדַרְכּוֹ הַיְשָׁרָה. וְהֵם הַמְּחַיְבִין
בְּמִילָה:

ח אָמְרוּ חֲכָמִים שְׁבַנֵי קְטוּרָה שֶׁהֵם זָרְעוֹ שֶׁל
אֲבָרָהֶם שָׁבָא אַחַר יִשְׁמַעֵאל וְיִצְחָק חַיְבִין בְּמִילָה.
וְהוֹאִיל וְנִתְעַרְבוּ הַיּוֹם בְּנֵי יִשְׁמַעֵאל בְּבְנֵי קְטוּרָה
יִתְחַיְבוּ הַכֹּל בְּמִילָה בְּשִׁמְיָנִי. וְאִין נִהְרְגִין עֲלֵיהֶם:

ט עַכּוּ"ם שֶׁעֶסֶק בַּתּוֹרָה חַיֵּב מִיתָה. לֹא יַעֲסֹק אֲלֵא
בְּשֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁלָּהֶן בְּלֵבֶד. וְכֵן עַכּוּ"ם שֶׁשָּׁבַת אֶפְלוֹ
בַּיּוֹם מִימּוֹת הַחַל אִם עֲשָׂאָהוּ לְעִצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁבַת חַיֵּב
מִיתָה. וְאִין צָרִיךְ לִזְמַר אִם עָשָׂה מוֹעֵד לְעִצְמוֹ.
כָּלְלוֹ שֶׁל דְּבַר אִין מְנִיחִין אוֹתָן לְחִדּוּשׁ דָּת וְלַעֲשׂוֹת
מִצְוֹת לְעִצְמוֹן מִדַּעְתָּן. אֲלֵא אוֹ יִהְיֶה גַר צָדֵק וְיִקְבֹּל
כָּל הַמִּצְוֹת. אוֹ יַעֲמֵד בַּתּוֹרָתוֹ וְלֹא יוֹסִיף וְלֹא יִגְרַע.
וְאִם עֶסֶק בַּתּוֹרָה אוֹ שָׁבַת אוֹ חִדּוּשׁ דְּבַר. מִכֵּין אוֹתוֹ
וְעוֹנְשִׁין אוֹתוֹ וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא חַיֵּב מִיתָה עַל
זֶה. אֲבָל אִינוֹ נִהְרָג:

י בֶּן נַח שֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹת מִצְוָה מִשְׁאָר מִצְוֹת הַתּוֹרָה

כְּדֵי לְקַבֵּל שְׂכָר. אִין מוֹנְעִין אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ כַּהֲלַכְתָּהּ. וְאִם הֵבִיא עוֹלָה מִקְבְּלִין מִמֶּנּוּ. נָתַן צְדָקָה מִקְבְּלִין מִמֶּנּוּ. וַיִּרְאֶה לִי שְׁנוֹתַיִן אוֹתָהּ לַעֲנִיִּי יִשְׂרָאֵל. הוֹאִיל וְהוּא נִזּוֹן מִיִּשְׂרָאֵל וּמִצְוָה עָלֵיהֶם לְהַחְיוֹתוֹ. אָבָל הָעֶכְוִ"ם שָׁנַתְּ צְדָקָה מִקְבְּלִין מִמֶּנּוּ וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ לַעֲנִיִּי עֶכְוִ"ם:

יֵא חֲבִיבִין בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת שׁוֹפְטִים לְאֱלוֹ הַגֵּרִים הַתּוֹשְׁבִים לְדוֹן לְהֵן עַל פִּי מִשְׁפָּטִים אֱלוֹ. כְּדֵי שְׁלֹא יִשְׁחַת הָעוֹלָם. אִם רָאוּ בֵּית דִּין שְׂיַעֲמִידוּ שׁוֹפְטִיהֶם מִהֵן מַעֲמִידִין. וְאִם רָאוּ שְׂיַעֲמִידוּ לְהֵן מִיִּשְׂרָאֵל מַעֲמִידִין:

יב שְׁנֵי עֶכְוִ"ם שָׁבְאוּ לְפָנֶיהָ לְדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְרָצוּ שְׁנִיָּהֵן לְדוֹן דִּין תּוֹרָה דְּנִין. הָאֶחָד רוֹצֶה וְהָאֶחָד אִינוּ רוֹצֶה אִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְדוֹן אֶלָּא בְּדִינֵיהֶן. הֵיךְ יִשְׂרָאֵל וְעֶכְוִ"ם אִם יֵשׁ זְכוּת לְיִשְׂרָאֵל בְּדִינֵיהֶן דְּנִין לוֹ בְּדִינֵיהֶם. וְאוֹמְרִים לוֹ כֶּךָ דִּינִיכֶם. וְאִם יֵשׁ זְכוּת לְיִשְׂרָאֵל בְּדִינֵינוּ דְּנִין לוֹ דִּין תּוֹרָה וְאוֹמְרִים לוֹ כֶּךָ דִּינֵינוּ. וַיִּרְאֶה לִי שְׂאִין עוֹשִׂין כֵּן לְגַר תּוֹשֵׁב אֶלָּא לְעוֹלָם דְּנִין לוֹ בְּדִינֵיהֶם. וְכֵן יִרְאֶה לִי שְׁנוֹתַיִן עִם גְּרֵי תּוֹשֵׁב בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ וּגְמִילוּת חֲסָדִים כִּיִּשְׂרָאֵל. שְׁהָרֵי אָנוּ מִצְוִין לְהַחְיוֹתָן שְׁנֵאמַר 'לְגַר אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיהָ תִּתְנַנֶּה וְאֶכְלֶה'. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמִים אִין כּוֹפְלִין לְהֵן שְׁלוֹם בְּעֶכְוִ"ם לֹא בְּגַר תּוֹשֵׁב. אֶפְלוּ הָעֶכְוִ"ם צְוּוּ חֲכָמִים לְבַקֵּר חוֹלִיָּהֶם וְלִקְבֹר מִתֵּיהֶם עִם מִתֵּי יִשְׂרָאֵל וְלִפְרִנֵּס עֲנִיָּיהֶם בְּכֹל עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם. הָרֵי נֶאמַר 'טוֹב ה' לְכָל וְרַחֲמֵי עַל כָּל מַעֲשָׂיו'. וְנֶאמַר 'דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי נֵעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם':

הלכות מלכים ומלחמותיהם - פרק אחד עשר

א הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ עֲתִיד לַעֲמֹד וּלְהַחְזִיר מַלְכוּת דָּוִד לְיִשְׁנָה לְמַמְשָׁלָה הָרֵאשׁוֹנָה. וּבּוֹנֶה הַמִּקְדָּשׁ וּמְקַבֵּץ נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל. וְחוֹזְרִין כָּל הַמְּשַׁפְּטִים בְּיָמָיו כְּשֶׁהָיוּ מִקֶּדָּם. מְקַרְבִּין קִרְבָּנוֹת. וְעוֹשִׂין שְׂמִטִּין וְיוֹבְלוֹת

כָּכֹל מְצוֹתֶיךָ הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. וְכֹל מִי שְׁאִינוּ מֵאֲמִין
 בוֹ. אוֹ מִי שְׁאִינוּ מְחַפֵּה לְבִיאָתוֹ. לֹא בִשְׂאֵר נְבִיאִים
 בְּלִבָּד הוּא כּוֹפֵר. אֲלֵא בַּתּוֹרָה וּבְמִשְׁה רַבְּנּוּ. שְׁהָרִי
 הַתּוֹרָה הַעֵידָה עָלָיו שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת
 שְׁבוּתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וּקְבַצְךָ וְגו' אִם יִהְיֶה נִדְחֶךָ
 בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם וְגו' וְהִבִּיאֶךָ ה'. וְאֵלּוּ הַדְּבָרִים
 הַמְּפָרְשִׁים בַּתּוֹרָה הֵם כּוֹלְלִים כָּל הַדְּבָרִים
 שֶׁנֶּאֱמָרוּ עַל יְדֵי כָּל הַנְּבִיאִים. אִף בְּפָרְשַׁת בְּלָעַם
 נֶאֱמַר וְשָׁם נִבְּא בְּשֵׁנֵי הַמְּשִׁיחִים. בְּמִשִּׁיחַ הָרֵאשׁוֹן
 שֶׁהוּא דָּוִד שֶׁהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד צָרֵיהֶם.
 וּבְמִשִּׁיחַ הָאַחֲרוֹן שֶׁעוֹמֵד מִבְּנֵי שְׁמוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל.
 וְשָׁם הוּא אוֹמֵר אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עֲתָה זֶה דָּוִד. אֲשׁוּרְנּוּ
 וְלֹא קְרוֹב זֶה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. דֶּרֶךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב זֶה
 דָּוִד. וְקָם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל זֶה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. וּמִחֵץ
 פְּאֲתֵי מוֹאָב זֶה דָּוִד. וְכֵן הוּא אוֹמֵר וַיִּךְ אֶת מוֹאָב
 וַיַּמְדָּדֵם בַּחֶבֶל וְקִרְקַר כָּל בְּנֵי שֵׁת זֶה הַמֶּלֶךְ
 הַמְּשִׁיחַ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וּמִשְׁלוֹ מֵיָם עַד יָם. וְהָיָה אֲדוֹם
 יִרְשָׁה זֶה דָּוִד. שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּתְּהִי אֲדוֹם לְדָוִד לְעַבְדִּים
 וְגו'. וְהָיָה יִרְשָׁה וְגו' זֶה הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ שֶׁנֶּאֱמַר וְעָלוּ
 מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן וְגו':

ב אִף בְּעָרֵי מִקְלַט הוּא אוֹמֵר אִם יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ
 אֶת גְּבֻלְךָ וַיִּסְפַּת לְךָ עוֹד שְׁלֹשׁ עָרִים וְגו'. וּמַעוֹלָם
 לֹא הָיָה דְבָר זֶה. וְלֹא צָוָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְתַתּוֹ. אֲבָל בְּדְבָרֵי הַנְּבִיאִים אֵין הַדְּבָר צָרִיךְ
 רְאִיָּה שֶׁכָּל הַסְּפָרִים מְלֵאִים בְּדְבָר זֶה:

ג וְאֵל יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ צָרִיךְ
 לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים וּמִתְדַּשׁ דְּבָרִים בְּעוֹלָם אוֹ
 מִחִיָּה מֵתִים וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים אֵלּוּ אֵין הַדְּבָר כָּף.
 שְׁהָרִי רַבִּי עֲקִיבָא חָכֵם גָּדוֹל מִחֲכָמֵי מִשְׁנַה הָיָה.
 וְהוּא הָיָה נוֹשֵׂא כְּלָיו שֶׁל בֶּן כּוֹזִיבָא הַמֶּלֶךְ. וְהוּא
 הָיָה אוֹמֵר עָלָיו שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. וְדָמָה הוּא
 וְכָל חֲכָמֵי דְוֵרוֹ שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. עַד שֶׁנִּתְּרַג
 בְּעוֹנוֹת. כִּיּוֹן שֶׁנִּתְּרַג נוֹדַע לָהֶם שְׁאִינוּ. וְלֹא שְׁאֵלוּ
 מִמֶּנּוּ חֲכָמִים לֹא אוֹת וְלֹא מוֹפֵת. וְעַקֵּר הַדְּבָרִים

כָּכָה הֵן. שְׁהַתּוֹרָה הַזֹּאת חֻקֶיהָ וּמִשְׁפָּטֶיהָ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. וְאִין מוֹסִיפִין עָלֶיהֶן וְלֹא גוֹרְעִין מֵהֶן:

ד וְאִם יַעֲמִד מֶלֶךְ מִבֵּית דָּוִד הוֹגֵה בַּתּוֹרָה וְעוֹסֵק בְּמִצְוֹת כְּדוֹד אָבִיו. כִּפִּי תוֹרָה שֶׁבְכָתָב וְשֶׁבְעַל פֶּה. וַיִּכַּר כָּל יִשְׂרָאֵל לִילֵךְ בָּהּ וּלְחַזֵּק בַּדָּקָה. וַיִּלְחָם מִלְחָמוֹת ה'. הָרִי זֶה בַּחֲזָקַת שֶׁהוּא מְשִׁיחַ. אִם עָשָׂה וְהִצְלִיחַ וּבָנָה מִקִּדְּשׁ בְּמִקוֹמוֹ וְקִבֵּץ נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה מְשִׁיחַ בּוֹדֵאֵי. וַיִּתְקַן אֶת הָעוֹלָם כְּלוֹ לְעַבְדֵי אֶת ה' בַּיַּחַד שֶׁנֶּאֱמַר כִּי אֲזַ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שֹׁפְהַ בְּרוּרָה לְקִרְאָ כָּלֵם בְּשֵׁם ה' וּלְעַבְדוֹ שְׂכָם אֶחָד:

הלכות מלכים ומלחמותיהם - פרק שנים עשר

א אֵל יַעֲלֶה עַל הַלֵּב שְׁבִימוֹת הַמְּשִׁיחַ יִבְטַל דְּבַר מִמְּנֶהְגוֹ שֶׁל עוֹלָם. אוֹ יִהְיֶה שֵׁם חֲדוּשׁ בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. אֶלָּא עוֹלָם כְּמִנְהַגוֹ נוֹהֵג. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בִּישְׁעֶיהָ וְגַר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי יִרְבֹּץ מְשָׁל וְחִידָה. עֲנִין הַדְּבָר שִׁיְהִיו יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵינִי לְבֶטַח עִם רְשָׁעֵי עַבּוּרִים הַמְּשׁוּלִים כְּזָאֵב וְנֹמֵר. שֶׁנֶּאֱמַר זָאֵב עָרְבוֹת יִשְׁדָּדֵם וְנֹמֵר שֶׁקָּדַעַל עָרֵיהֶם. וַיִּחְזְרוּ כָּלֵם לְדַת הָאֱמֶת. וְלֹא יִגְזְלוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ. אֶלָּא יֵאָכְלוּ דְבַר הַמִּתֵּר בְּנַחַת עִם יִשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר וְאֶרְיֶה כְּבָקָר יֵאָכְלֵ תִבְּנִי. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ הַדְּבָרִים בְּעֲנִין הַמְּשִׁיחַ הֵם מְשָׁלִים. וּבִימוֹת הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ יִנְדַע לְכָל לֹאֵי זֶה דְּבַר הֵיךְ מְשָׁל. וּמֵה עֲנִין רְמִזוֹ בָּהֶן:

ב אֲמָרוּ חֻכְמִים אִין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לִימוֹת הַמְּשִׁיחַ אֶלָּא שֶׁעָבּוֹד מִלְכִּיּוֹת בְּלִבָּד. יִרְאֶה מִפְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרֵי הַנְּבִיאִים. שֶׁבְתַחֲלַת יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ תִּתְּהֶיּה מִלְחָמַת גּוֹג וּמִגּוֹג. וְשֶׁקָּדַם מִלְחָמַת גּוֹג וּמִגּוֹג יַעֲמִד נְבִיא לְיִשְׂרָאֵל וְלִהְכִין לָבָם. שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה אֲנִכִי שִׁלַּח לָכֶם אֶת אֱלִיָּהוּ וְגוֹי. וְאִינוּ בָּא לֹא לְטַמֵּא הַטְּהוֹר. וְלֹא לְטַהֵר הַטַּמֵּא. וְלֹא לְפָסֵל אֲנָשִׁים שֶׁהֵם בַּחֲזָקַת כְּשָׁרוֹת. וְלֹא לְהַכְשִׁיר מִי שֶׁהִחְזָקוּ פְּסוּלִין.

אֵלָא לְשׁוּם שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. שְׁנַאֲמַר וְהַשִּׁיב לֵב אָבוֹת
עַל בָּנִים. וַיֵּשׁ מִן הַחֲכָמִים שְׁאוֹמְרִים שְׁקָדָם בִּיֵּאת
הַמְּשִׁיחַ יָבוֹא אֵלָיְהוּ. וְכָל אֱלוֹ הַדְּבָרִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן
לֹא יַדַּע אָדָם אֵיךְ יִהְיֶה עַד שִׁיְהִי. שְׁדַבְּרִים סְתוּמִין
הֵן אֲצֵל הַנְּבִיאִים. גַּם הַחֲכָמִים אֵין לָהֶם קְבֻלָּה
בְּדַבְּרִים אֱלוֹ. אֵלָא לְפִי הַכְּרַע הַפְּסוּקִים. וְלְפִיכֵךְ
יֵשׁ לָהֶם מַחְלֶקֶת בְּדַבְּרִים אֱלוֹ. וְעַל כָּל פָּנִים אֵין
סְדוּר הַנִּיחַ דְּבָרִים אֱלוֹ וְלֹא דְקַדְוִיקִיָּהֶן עֶקֶר בְּדַת.
וְלְעוֹלָם לֹא יִתְעַסֵּק אָדָם בְּדַבְּרֵי הַהַגְדוֹת. וְלֹא
יֵאָרִיךְ בַּמְדַּרְשׁוֹת הָאֲמוּרִים בְּעֲנִינִים אֱלוֹ וְכִיּוֹצֵא
בָּהֶן. וְלֹא יְשִׁימֵם עֶקֶר. שְׁאֵין מְבִיאִין לֹא לִיְדֵי יִרְאָה
וְלֹא לִיְדֵי אֶהְבֵּת. וְכֵן לֹא יִחַשְׁבֵּי הַקְּצִין. אָמְרוּ
חֲכָמִים תַּפַּח רוּחָם שֶׁל מַחֲשַׁבֵי הַקְּצִים. אֵלָא יִחַפֵּה
וַיֵּאֱמִין בְּכָלֵל הַדְּבָר כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ:

ג בִּימֵי הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. כְּשֶׁתִּישַׁב מִמְּלַכְתּוֹ
וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל יִשְׂרָאֵל. וַיִּתְחַסּוּ כָּלָם עַל פִּיו
בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁתְּנוּחַ עָלָיו. שְׁנַאֲמַר וַיֵּשֶׁב מִצְרַף
וּמִטְהַר וְגו'. וּבְנֵי לוֹי מִטְהַר תְּחַלֶּה וְאוֹמַר זֶה מִיָּחָס
כֹּהֵן וְזֶה מִיָּחָס לוֹי. וְדוּחָה אֶת שְׁאֵינָן מִיָּחָסִין
לְיִשְׂרָאֵל. הֲרֵי הוּא אוֹמַר וַיֵּאֲמַר תִּתְרַשְׁתָּא לָהֶם
וְגו' עַד עַמֵּד כֹּהֵן לְאוּרִים וּלְתַמִּים. הַנֶּה לְמַדְתָּ
שְׁבָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִיָּחָסִין הַמְּחַזְקִין וּמוֹדִיעִין הַמִּיָּחָס.
וַאֲיֵנו מִיָּחָס יִשְׂרָאֵל אֵלָא לְשִׁבְטֵיהֶם. שְׁמוֹדִיעַ שְׁזָה
מִשְׁבֵּט פְּלוֹנִי וְזֶה מִשְׁבֵּט פְּלוֹנִי. אֲבָל אֵינוֹ אוֹמַר עַל
שְׁהֵן בְּחֻזְקַת כְּשֵׁרוֹת זֶה מִמְּזוֹר וְזֶה עֶבֶד. שְׁתֵּדִין הוּא
שְׁמִשְׁפָּחָה שְׁנִטְמָעָה נִטְמָעָה:

ד לֹא נִתְאוּוּ הַחֲכָמִים וְהַנְּבִיאִים יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ. לֹא
כְּדֵי שְׁיִשְׁלְטוּ עַל כָּל הָעוֹלָם. וְלֹא כְּדֵי שְׁיִרְדּוּ
בְּעַכּוּ"ם. וְלֹא כְּדֵי שְׁיִנְשְׂאוּ אוֹתָם הָעַמִּים. וְלֹא כְּדֵי
לְאָכַל וּלְשִׁתּוֹת וּלְשִׁמְחַת. אֵלָא כְּדֵי שְׁיִהְיֶה פְּנוּיִין
בַּתּוֹרָה וְחֲכֻמָּתָהּ. וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם נוֹגֵשׁ וּמַבְטֵל. כְּדֵי
שְׁיִזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ בְּהַלְכוֹת
הַשּׁוֹבָה:

ה וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא יִהְיֶה שֵׁם לֹא רָעֵב וְלֹא מְלַחְמָה.

וְלֹא קִנְיָאָה וְתַחֲרוּת. שְׁהַטּוּבָה תִּהְיֶה מְשַׁפְּעַת הַרְבֵּה. וְכָל הַמַּעֲדָנִים מְצוּיִין כְּעֶפֶר. וְלֹא יִהְיֶה עֶסֶק כָּל הָעוֹלָם אֲלֵא לְדַעַת אֶת ה' בְּלִבָּד. וְלִפְיֻקֵּךְ יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְיוֹדְעִים דְּבָרִים הַסְּתוּמִים וַיִּשְׁיגוּ דַעַת בּוֹרְאָם כְּפִי כַח הָאָדָם. שְׁנֵאמַר 'כִּי מִלֵּאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים':

נִשְׁלַמוּ הַלְכוֹת מְלָכִים וְהַחֲבוּר פְּלוֹ. בְּרוּךְ שְׁאֵמַר
וְהָיָה הָעוֹלָם בְּפֶרְטוֹ וּבְכֻלָּלוֹ:

רמב"ם פרק אחד

הלכות נזירות פרק ב

הלכות נזירות - פרק שני

א הַנּוֹדֵר בְּנִזִיר בְּשׁוּגַג אֹו בְּאִנְס אֹו שְׁנֵדֵר לְזֵרוּ חֲבֵרוֹ אֹו דְרָךְ הִבֵּאִי הֲרִי זֶה פֶּטוּר בְּשָׂאֵר נְדָרִים. וּמִי שְׁנֵדֵר בְּנִזִיר וְנָחַם עַל נְדָרוֹ הֲרִי זֶה נִשְׁאָל לְחֲכָם וּמִתִּיר לוֹ נִזְירוֹתוֹ כְּדְרָךְ שְׁמִתִּירִין שָׂאֵר הַנְּדָרִים:

ב מִי שְׁנֵדֵר בְּנִזִיר וְהִלֵּךְ לְהִבֵּאִי קָרְבָּנוֹתָיו שְׁנֵזֵר עַל דַּעַת שְׁיִבִיאָם בְּמִלֵּאֵת יְמֵי נִזְרוֹ. מְצָאֵן שְׁנִגְנָבוֹ אֹו נְגָנְבָה בְּהִמָּה מִהֵן. אִם עַד שְׁלֹא נְגָנְבָה הַבְּהִמָּה נִזֵּר הֲרִי זֶה נִזִיר. וְאִם אַחַר שְׁנִגְנָבָה אֹו שְׁאֲבָדָה אֹו שְׁמִתָּה נִזֵּר אִינוֹ נִזִיר שְׁזֶה נִזֵּר בְּטָעוֹת:

ג הַמִּתְפִּיס בְּנִזְירוֹת הֲרִי זֶה נִזִיר כְּמוֹ שְׁבֵאֲרָנוֹ בְּדִין כָּל הַמִּתְפִּיס בְּנִזֵּר:

ד הָיָה נִזִיר עֹזֵבֵר לְפָנָיו וְאָמַר הֲרִינִי כְּזֶה הֲרִי זֶה נִזִיר. נִדֵּר חֲבֵרוֹ בְּנִזִיר וְאָמַר הוּא פִי כְּפִיו מִיָּיִן אֹו שְׁאֵמַר שְׁעָרֵי כְּשִׁעְרוֹ מִלְּהַגִּזֵּז הֲרִי זֶה נִזִיר. וְכֵן אִם שָׁמַע וְאָמַר וְאִנִּי בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר [וְשָׁמַע שְׁלִישִׁי בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר] שֶׁל שְׁנֵי וְאָמַר וְאִנִּי וְאֶפְלוּ הֵן מֵאָה כָּלֵן נִזִירִין:

ה הָאוֹמֵר הֲרִינִי נִזִיר כְּשִׁיחֵיָה לִי בֵּן וְחֲבֵרוֹ אָמַר וְאִנִּי הֲרִי חֲבֵרוֹ נִזִיר מִיָּד:

ו הָאוֹמֵר לְחֲבֵרוֹ הֲרִינִי נִזִיר כְּשִׁיחֵיָה לָּךְ בֵּן וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאָמַר וְאִנִּי אִין זֶה נִזִיר. שְׁלֹא נִתְכַּוֵּן זֶה

האחרון אלא לומר שאני אוהב שיהיה לך בן כמו זה שהרי הוא בוש ממנו:

ז האומר תריני נזיר כשהיה לפלוני בן ושמע חברו ואמר ואני. הרי זה ספק שמא לא נתכונן אלא להיות נזיר כמותו או לומר שאני אוהב אותו כמותך. וספק נזירות להקל:

ח שנים שהיו מהלכים בדרך וראו אחד בא כנגדן ואמר אחד מן השנים זה ההולך כנגדנו שמעון הוא. ואמר חברו ראובן הוא. ואמר זה תריני נזיר אם יהיה ראובן. ואמר האחר תריני נזיר אם יהיה שמעון. הגיע אליהם נהרי הוא ראובן הרי זה נזיר. ואם היה שמעון הרי חברו נזיר כמו שנדרו. וכן כל כיוצא בזה. לא הגיע אליהם אלא חזר לאחוריו ונעלם מעיניהם ולא ידעו מי הוא אין אחד מהן נזיר:

ט וכן האומר תריני נזיר אם יהיה בכרי זה מאה פור והלך למוזדו ומצאו שנגנב או שאבד אינו נזיר. וכן כל כיוצא בזה. שספק נזירות להקל:

י היו מהלכין בדרך וראו את הכוי מרחוק ואמר אחד מהם תריני נזיר שזה חיה. ואמר אחר תריני נזיר שזה בהמה. ואמר אחר תריני נזיר שאין זה חיה. ואמר אחר תריני נזיר שאין זה בהמה. ואמר אחר תריני נזיר שאין זה לא חיה ולא בהמה. ואמר אחר תריני נזיר שזה בהמה ותייה הרי כלם נזירים. מפני שהכוי יש בו דרכים שנה בהן לחיה ויש בו דרכים שנה בהן לבהמה ויש בו דרכים שנה בהן לבהמה ויש בו דרכים שנה בהן לחיה ולבהמה ויש בו דרכים שאינו שנה לא לבהמה ולא לחיה. והוא תדין אם ראו אנדרוגינוס ונחלקו בו אם הוא איש או אשה ונדרו על דרך שנדרו אלו בכוי הרי כלם נזירים. שהאנדרוגינוס יש בו דרכים שנה בהן לאיש. ודרכים שנה בהן לאשה. ודרכים שאינו שנה בהן לא לאיש ולא לאשה. ודרכים שהן שוין לאיש ולאשה:

יֵא וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלֹהִים בְּעֵינַי הַמְצֹות וְלֹא בְּטַבְעוֹ
 וְתוֹלְדָתוֹ. וְכֵן דְּרָכֵי הַפּוֹי בְּעֵינַי הַמְצֹות לֹא בְּטַבְעוֹ
 וְתוֹלְדָתוֹ. כִּיצַד? דָּמוּ טָעוֹן כְּפוֹי כְּחִיה וְחֻלְבוֹ
 אָסוּר כְּבַהֲמָה. וְהָרִי הוּא כְּלֵאִים עִם הַבַּהֲמָה וְכֵן
 עִם הַחִיָּה כְּאֵלֹהִים אֵינָה חִיָּה וְלֹא בַּהֲמָה. וְטָעוֹן
 שְׁחִיטָה כְּבַהֲמָה וְחִיָּה. וַיֵּשׁ בּוֹ דְּרָכִים אַחֲרִים וְכָל
 אֶחָד מֵהֶן יִתְבָּאֵר בְּמִקוּמוֹ. וְכֵן אֲנִידְרוּגִינוֹס מְטַמֵּא
 בְּלֶבֶן כְּאֲנָשִׁים. וּמְטַמֵּא בְּאָדָם כְּנָשִׁים. וְאֵינוֹ נִמְכָּר
 בְּעֶבֶד עֲבָרִי לֹא כְּאֲנָשִׁים וְלֹא כְּנָשִׁים. וְהַהוֹרְגוֹ נִהְרַג
 עֲלָיו כְּאֲנָשִׁים וְכְּנָשִׁים. וַיֵּשׁ בּוֹ דֵּינִים אַחֲרִים וְכָל
 אֶחָד יִכְתָּב בְּמִקוּמוֹ:

יב וְכֵן אִם רָאוּ אֲנָשִׁים בָּאִים כְּנִגְדָם מֵהֶם פְּקָחִים
 וּמֵהֶם סוּמִים וְאָמַר אֶחָד הַרִינִי נְזִיר שְׂאֵלֹו פְּקָחִין.
 וְאָמַר אַחֵר הַרִינִי נְזִיר שְׂאֵין אֵלֹו פְּקָחִין. וְאָמַר אַחֵר
 הַרִי אֲנִי נְזִיר שְׂאֵלֹו סוּמִין. וְאָמַר אַחֵר הַרִינִי נְזִיר
 שְׂאֵין אֵלֹו סוּמִין. וְאָמַר אַחֵר הַרִינִי נְזִיר שְׂאֵלֹו
 פְּקָחִין וְסוּמִין. וְאָמַר אַחֵר הַרִינִי נְזִיר שְׂאֵין אֵלֹו לֹא
 פְּקָחִין וְלֹא סוּמִין. הַרִי כָּלֶם נְזִירִים. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא
 בְּזָה:

יג קָטָן שְׁהֲגִיעַ לְעוֹנַת נְדָרִים וְנָדַר בְּנְזִיר הַרִי זֶה
 נְזִיר וּמִבִּיא קְרִבְנוֹתָיו. וְאִף עַל פִּי שְׁעֵדִין לֹא הִבִּיא
 שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת כְּשֶׁאֵר הַנְּדָרִים. וְהָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ
 קָטָן בְּנְזִיר אִף עַל פִּי שְׁלֹא בָּא לְעוֹנַת נְדָרִים. וְאִין
 הָאִשָּׁה מַדְרֶת אֶת בְּנָהּ בְּנְזִיר. וְדָבָר זֶה הִלְכָה מִפִּי
 הַקְּבֵלָה הוּא וְאֵינוֹ נוֹהֵג בְּשֶׁאֵר נְדָרִים:

יד כִּיצַד? הָאֵב שְׂאָמַר לְבָנוֹ הַקָּטָן הַרִי אֶתָּה נְזִיר.
 אוֹ שְׂאָמַר בְּנִי פְּלוֹנִי נְזִיר אוֹ הַרִי זֶה נְזִיר. וְשָׂתַק
 הַבֵּן. הַרִי זֶה נְזִיר וְחֵיב הָאֵב לְנַהֵג בּוֹ כָּל דְּקָדוּקֵי
 נְזִירוֹת וְאִם נִטְמָא מִבִּיא קְרִבֵּן טְמֵאָה. וְכִשְׂיִשְׁלִים
 נְזִירוֹתוֹ מִבִּיא קְרִבֵּן טְהוֹרָה כְּשֶׁאֵר הַנְּזִירִים
 הַגְּדוּלִים:

טו לֹא רְצָה הַבֵּן וּמָחָה בְּדָבָר זֶה אוֹ שְׂמָחוֹ קְרוּבֵי
 אוֹ שְׂגִלַּח שְׁעָרוֹ אוֹ שְׂגִלְחוֹהוּ קְרוּבֵי שְׁהָרִי נַעֲשֶׂה
 מַעֲשֶׂה שְׂגִלָּה דַּעְתוֹ שְׁלֹא רְצָה הוּא אוֹ קְרוּבֵי

בנזירות זו הרי זה אינו נזיר. ועד מתי יש לו להדירו עד שיגדיל ויעשה איש:

טז העבוי"ם אין להן נזירות. שנאמר 'דבר אל בני ישראל':

יז נשים ועבדים יש להן נזירות. והאב או הבעל מפר נזירות האשה אם רצה כשאר הנדרים. אבל העבד יש לרבו לכף אותו ולשתות ולהטמא למתים ואם לא כפה אותו נוהג נזירות:

יח נדר העבד שאר נדרים שיש בהן ענוי נפש או שמעכבין את המלאכה או שהעריך. אין רבו צריך לכפו מפני שאין נפשו קנויה לו ולא יחול עליו נדר. למה הדבר דומה לאוסר פרות אחרים עליהם. אבל אם אין שם ענוי ולא דבר שמעכב מלאכה אינו יכול לכפו. נדר עבדו בנזירות ואמר לו מופר לך יצא לחרות וחיב להשלים נזירותו. שהעבד כופין אותו ואין מפרין לו. ואם הפר יצא לחרות:

יט עבד שנדר בנזירות וברח או שהלך מרבו הרי זה אסור לשתות יין כדי שיצטער ויחזור לרשות רבו. נזר והשלים נזירותו וגלח ולא ידעו רבו ואחר כך יצא לחרות הרי זה יצא ידי נדרו. אבל אם נדר ולא גלח ויצא לחרות לא יצא ידי נדרו. נטמא ואחר כך יצא לחרות מונה משעה שנטמא:

כ נזירות נוהגת בפני הבית ושלא בפני הבית. לפיכך מי שנדר בנזיר בזמן הזה הרי זה נזיר לעולם. שאין לנו בית כדי שיביא קרבנותיו במלאת ימי נזרו:

כא אין הנזירות נוהגת אלא בארץ ישראל. ומי שנזר בחוצה לארץ קונסין אותו ומתיבין אותו לעלות לארץ ישראל ולהיות נזיר בארץ ישראל כמנין הימים שנזר. לפיכך מי שנדר בזמן הזה בחוצה לארץ כופין אותו לעלות לארץ ישראל ולהיות נוהג שם נזירות עד שימות או עד שיבנה המקדש ויביא קרבנותיו במלאת ימי נזרו:

כב וְכָל זְמַן שֶׁהוּא בְּחוּצָה לְאֶרֶץ הָרִי זֶה אָסוּר לְשִׁתּוֹת יַיִן וּלְהַטָּמֵא לַמַּתִּים וּלְגַלַּח וְכָל דְּקָדוּקֵי נְזִירוֹת עָלָיו וְאִף עַל פִּי שְׂאִין יָמִים אֵלּוּ עוֹלִין לוֹ. וְאִם עָבַר וְשָׁתָה אוֹ גִּלַּח אוֹ נָגַע בְּמַת וְכִיּוֹצֵא בְּנִגְיָעָה לֹקָה:

סה"מ לרמב"ם

שיעור שלט: מ"ע קצא. ריד. מל"ח שיא. נח. מ"ע רכא. מל"ח רסג. רסד

מצות עשה מצוה קצא היא שצונו שנמנה כהן שיוכיח לעם תוכחת המלחמה ויחזיר מי שאינו ראוי לו להלחם או לחולשה בעבור שתהיה מחשבתו בענין יחייב לו מעוט הגבורה למלחמה, והם שלשה דברים שבאר הכתוב, ואחר כך יכנסו למלחמה. וזה הכהן נקרא כהן משוח מלחמה ויאמר בתוכחת הלשון האמור בתורה ויוסיף על זה מאמרים יעוררו הלבבות למלחמה ויביאם לסכן את עצמם לעזור דת ה' לעבדו ולשמור מצותיו ולהנקם מהסכלים המפסידים יושר המדינות. והוא אמרו יתעלה והיה כקרבתכם אל המלחמה ונגש הכהן וגו'. ואחרי כן יצוה להכריז במעשה החיל שישובו חלושי הלבבות וכל מי שבנה בית חדש ולא חנכו או נטע כרם ולא חללו או ארש אשה ולא לקחה כמו שבאר לשון הכתוב. ואמרו בגמרא (סוטה מ"ד) כהן מדבר ושוטר משמיע, וזה כלו רוצה לומר תוכחת משוח מלחמה והכרזה בעורכי המלחמה היא חובה במלחמת הרשות ובה הוא דין התוכחות. ואמרו מלחמת מצוה אין בה שום דבר מזה לא תוכחות ולא הכרזה כמו שהתבאר בח' מסוטה. ושם התבארו משפטי מצוה זו. (שופטים ושוטרים, מלכים פ"ז):

מצות עשה מצוה ריד היא שצונו להתיחד חתן עם אשתו שנה תמימה שלא יצא חוץ לעיר ולא יצא לצבא ולא יעבור עליו דבר מהדברים הדומים לאלו אבל ישמח עמה עד מלאת לו שנה תמימה. והוא אמרו יתעלה נקי יהיה לביתו שנה אחת. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בפרק ח' מסוטה. (כי תצא. הלכות מלכים פ"ה):

מצות לא תעשה מצוה היא הזהיר החתן מצאת מביתו שנה אחת כלה לטורח מהטרחים לא לצאת בצבא ולא לזולתו אבל נסלק ממנו כל טורח וכל משא שיהיה חייב בהם לעזוב אותם כל השנה. והוא אמרו ולא יעבור עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו. ובגמרא סוטה לא יצא בצבא יכול בצבא הוא דלא יצא אבל יתקן כלי זיין ויספק מים ומזון תלמוד לומר ולא יעבור עליו [לכל דבר, יכול שאני מרבה אף הבונה בית ולא חנכו נטע כרם ולא חללו ארס אשה ולא לקחה תלמוד לומר עליו] עליו אי אתה עובר אבל אתה מעביר לאחרים וכי מאחר דנפקא ליה מלא יעבור עליו לא יצא בצבא למה לי לעבור בשני לאוין. וכבר בארנו בשרש ט' שלא כל מה שיתחייבו עליו שני לאוין יהיו שתי מצות. ודע כי החתן עצמו מוזהר מלצאת מביתו בסחורה כל שנתו וכבר התבארו משפטי מצוה זו בפ"ח מסוטה. (תצא. הלכות מלכים פ"ו ז):

מצות לא תעשה מצוה נח שהזהירנו מלירא מהאויבים בעת המלחמה ושלא נברח מפניהם, אבל חובה עלינו להתגבר ולעמוד ולחזק כנגד העם האחר וכל מי שיסוג אחור ויברח כבר עבר על לא תעשה. והוא אמרו יתעלה לא תערוץ מפניהם, ונכפלה זאת האזהרה ואמר לא תיראום, ונכפל הצווי בזה הענין גם כן שלא יברחו ושלא ישובו אחור בעת המלחמה. כי בענין זה אפשר לקיים אמונת האמת. והתבארו משפטי מצוה זו בשמיני מסוטה. (והיה עקב. מלכים פ"ז):

מצות עשה מצוה רכא היא שצונו בדין אשת יפת תואר. והוא אמרו יתעלה וראית בשביה וגו'. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בפרק ראשון מקדושין. (כי תצא. הלכות מלכים):

מצות לא תעשה מצוה רסג שהזהירנו שלא למכור אשת יפת תואר אחר שבא עליה פעם אחת בבית אחר לקיחת העיר, ואם מכרה לוקה כמו שהתבאר במקומו, והוא אמרו והיה אם לא חפצתה בה וגו' ומכור לא תמכרנה בכסף. (כי תצא. הלכות מלכים פ"ח):

מצות לא תעשה מצוה רסד הזהירנו מהתעמר באשת יפת תואר אחר שבא עליה. רוצה לומר שלא יעבידה ויניחה אצלו כשאר השפחות המשמשות כעבד. והוא אמרו לא תתעמר בה תחת אשר עניתה. ולשון ספרי לא תתעמר לא תשתמש. הנה התבאר לך שאלו שני לאוין יזהירו משני ענינים חלוקים, וזה שהוא מזהיר מלמכרה לזולתו ומהשאירה גם כן אצלו על דרך העבדות אבל יעשה כמו שצוה יתעלה ושלחתה לנפשה. וכן בארו (סנהדרין פ"ה:) בגונב נפש באמרו והתעמר בו ומכרו, ואמרו משיכניסוהו ברשותי וישתמש בו. והתבאר דיני אשת יפת תואר בראשון מקדושין. (תצא. שם):

יום שני ד תמוז, פ' חקת

חומש

שני י"ח וְלָקַח אֶזוֹב וְטָבַל בְּפַיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזְהָה
עַל-הָאֱהָלָה וְעַל-כָּל-הַכְּלָיִם וְעַל-הַנִּפְשׁוֹת אֲשֶׁר
הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנִּגְעַע בַּעֲצָם אוּ בַחֲלָל אוּ בַמֵּת אוּ
בַקָּבֶר: י"ט וְהִזְהָה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטָּאוּ בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַכֶּבֶס בְּגָדָיו
וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב:

רש"י: וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו:

כ וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֹּהֵל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמֵא מִי
נִדְּהָ לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:

רש"י: ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו'.
כדאיחא בשבועות (טז):

כא וְהִיָּתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ יִכָּבֵס
בְּגָדָיו וְהַנִּגְעַע בְּמֵי הַנִּדְּהָ יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:

רש"י: ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (יטמא יד. נדה ט) שהמזה טהור.
וזה בא ללמד שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים
שעליו. מה שאין כן בנוגע, וזה שהוציאו בלשון מזה, לומר לך
שאינן מטמאין עד שיהא בהן שיעור הזאה: והנוגע וגו' יטמא. ואין
טעון כבוס בגדים:

כב וְכֹל אֲשֶׁר-יִגַע-בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגְעָת
תִּטְמָא עַד-הָעֶרֶב:

רש"י: וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא במת. יטמא: והנפש
הנגעת. בו בטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אבי
אבות הטומאה, והנוגע בו אב הטומאה, ומטמא אדם, זהו פירושה
לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה, העתקתי מיסודו של רבי
משה הדרשן. וזהו:

(פרק כ) א וַיִּבְאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מְדַבְּרֵ-צֶן
בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתָּמַת שָׁם
מֵרָיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם:

רש"י: כל העדה. עדה השלמה, שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים: ותמת שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך, מזה קרבנות מכפרין, (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת צדיקים מכפרת (מועד קטן כח.): ותמת שם מרים. אף היא בנשיקה מתה. ומפני מה לא נאמר בה על פי ה', שאינו דרך כבוד של מעלה (שם), ובאהרן נאמר על פי ה', באלה מסעי (במדבר לג לח):

ב וְלֹא־הָיָה מַיִם לְעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־
אַהֲרֹן:

רש"י: ולא היה מים לעדה. מכאן, שכל מי שנה היה להם הבאר בזכות מרים:

ג וַיִּרְבּ הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לְאַמֵּר וְלוֹ גֹעֲזֵנוּ
בַּגּוֹעַ אַחֲזִינוּ לִפְנֵי יְהוָה:

רש"י: ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. במיתת אחינו בדבר, למד שמיתת צמא מגונה ממנה: בגוע, שם דבר הוא, כמו במיתת אחינו, ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו, שאם כן היה לו להקד בגוע (בחולם):

ד וְלָמָּה תִּבְאֲתֶם אֶת־קִהְלֵי יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה
לְמֹות שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: ה וְלָמָּה הִעֲלִיתָנוּ
מִמִּצְרַיִם לְהַבְיֵא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרְעֵ הַזֶּה לֹא
| מְקוֹם זֵרַע וּתְאֵנָה וְגַפְןֹ וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לְשִׁתּוֹת:
ו וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקִּהְלֵי אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיִּרְא כְבוֹד־יְהוָה
אֲלֵיהֶם:

תהילים

כג.

יום ד

א מְזִמּוֹר לְדוֹד יִהְיֶה רַעִי לֹא אֶחָסֶר: ב בְּנֵאוֹת דָּשָׂא
 יִרְבִּיצָנִי עַל־מִי מְנַחֹת יִנְהַלְנִי: ג נִפְשִׁי יִשׁוּבֵב יִנְחַנִּי
 בַּמַּעֲגָלִי־צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: ד גַּם כִּי־אֵלֶךְ בְּגֵיא צִלְמוֹת
 לֹא־אִירָא רָע כִּי־אֲתָה עִמָּדִי שְׁבִטָךְ וּמִשְׁעֲנֶתְךָ הַמָּה
 יִנְחַמְנִי: ה תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שְׁלֶחֶן נֹגֵד צַרְרִי דִשְׁנֶת בְּשִׁמּוֹן
 רֹאשִׁי בּוֹסִי רוּיָה: ו אַךְ טוֹב וְחָסֵד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיִּי
 וְשִׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה לְאַרְךָ יָמִים:

כד.

א לְדוֹד מְזִמּוֹר לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבְלֵ וַיִּשְׁבִּי בָּהּ:
 ב כִּי הוּא עַל־יָמִים יִסְדָּה וְעַל־נְהָרוֹת יִכּוֹנְנֶה: ג מִי־יַעֲלֶה
 בְּהַר יְהוָה וּמִי־יָקוּם בְּמָקוֹם קָדְשׁוֹ: ד נָקִי כַפַּיִם וּבֵר לִבָּב
 אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לִשְׂוֹא נִפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמַרְמָה: ה יִשָּׂא
 בְּרָכָה מֵאֵת יְהוָה וְצִדְקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: ו זֶה דוֹר דִּרְשׁוּ
 מִבְּקָשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֵלָה: ז שְׂאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם
 וְהִנְשְׂאוּ פֶתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: ח מִי זֶה מֶלֶךְ
 הַכְּבוֹד יְהוָה עֲזוֹ וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מְלַחֶמָה: ט שְׂאוּ
 שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פֶתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד:
 י מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד
 סֵלָה:

כה.

א לְדוֹד אֵלֶיךָ יְהוָה נִפְשִׁי אֲשָׂא: ב אֱלֹהֵי בָּךְ בְּטַחְתִּי
 אֶל־אֲבוּשָׁה אֶל־יַעֲלֶצוּ אוֹיְבֵי לִי: ג גַּם כָּל־קְנוּיָךְ לֹא יִבְשׁוּ
 יִבְשׁוּ הַבּוֹגְדִים רִיקָם: ד דְּרַכִּיךָ יְהוָה הוֹדִיעָנִי אֶרְחוֹתֶיךָ
 לְמַדְנִי: ה הִדְרִיכֵנִי בְּאַמְתְּךָ וּלְמַדְנִי כִּי־אֲתָה אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי

אוֹתָךְ קוֹיִתִּי כָּל־הַיּוֹם: ו זְכַר־רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי
 מַעֲוָלָם הִמָּה: ו חַטָּאוֹת נַעֲוִרִי וּפְשָׁעֵי אֱלֹהֵי־תִזְכֹּר כְּחַסְדֶּךָ
 זְכַר־לִי־אֶתָּה לְמַעַן טוֹבֶךָ יְהוָה: ח טוֹב וַיִּשָּׁר יְהוָה עַל־
 כֵּן יוֹרֵה חַטָּאִים בְּדַרְךָ: ט יִדְרֹךְ עֲנֻוִים בְּמִשְׁפָּט וּלְמַד
 עֲנֻוִים דָּרְבוּ: י כָּל־אֲרָחוֹת יְהוָה חֶסֶד וְאֶמֶת לְנַצְרֵי
 כְּרִיתוֹ וְעַדְתָּיו: יא לְמַעַן־שִׁמְךָ יְהוָה וְסִלַּחְתָּ לְעֻנֵי כִּי
 רַב־הוּא: יב מִי זֶה הָאִישׁ יֵרָא יְהוָה יוֹרְנוּ בְּדַרְךָ יִבְחַר:
 יג נִפְשׁוּ בְּטוֹב תְּלִין וְזָרְעוּ יִירֶשׁ אֶרֶץ: יד סוֹד יְהוָה לִירְאָיו
 וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם: טו עֵינֵי תָמִיד אֶל־יְהוָה כִּי־הוּא יוֹצִיא
 מִרְשֶׁת רַגְלִי: טז פָּנָה־אֵלַי וְחַנּוּנִי כִּי־יַחֲדֵד וְעָנִי אָנֹכִי:
 יז צָרוֹת לִבִּי הִרְחִיבוּ מִמְּצוֹקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי: יח רְאֵה־עָנִי
 וְעֲמָלִי וְשֵׂא לְכָל־חַטָּאוֹתַי: יט רְאֵה אֵיבֵי כִּי־רַבוּ וְשִׁנְאוֹת
 חָמָס שִׁנְאוֹנֵי: כ שְׁמֶרָה נִפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אֶל־אֲבוֹשׁ כִּי־
 חִסִּיתִי בָךְ: כא תִּם־וַיִּשָּׁר יִצְרוּנִי כִּי קוֹיִתִּיךָ: כב פְּדֵה־
 אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו:

כו.

א לְדוֹד שְׁפִטְנֵי יְהוָה כִּי־אָנֹכִי בְּתַמִּי הִלַּכְתִּי וּבִיהוָה
 בִּטַּחְתִּי לֹא אֶמְעַד: ב בְּחַנּוּנֵי יְהוָה וְנִסְנֵי צָרְפָה כִּלְיוֹתִי
 וּלְבִי: ג כִּי חֲסָדֶךָ לִנְגַד עֵינֵי וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּאֶמְתֶּךָ: ד לֹא־
 יִשְׁבַּתִּי עִם־מְתֵי־שׂוֹא וְעִם־נַעֲלָמִים לֹא אָבוֹא: ה שִׁנְאוֹתַי
 קָהַל מְרַעִים וְעִם־רָשָׁעִים לֹא אֲשַׁב: ו אֲרַחֵץ בְּנִקְיוֹן כַּפֵּי
 וְאֶסְבְּבָה אֶת־מִזְבְּחֶךָ יְהוָה: ז לִשְׁמַע בְּקוֹל תוֹדָה וּלְסַפֵּר
 כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ: ח יְהוָה אֶהְבֵּתִי מֵעוֹן בֵּיתְךָ וּמִקוֹם מִשְׁכַּן
 כְּבוֹדֶךָ: ט אֶל־תֵּאֶסֱף עִם־חַטָּאִים נִפְשִׁי וְעִם־אֲנָשִׁי
 דָּמִים תְּחִי: י אֲשֶׁר־בִּידֵיהֶם זָמָה וַיִּמְיָנֶם מְלֹאָה שַׁחַד:
 יא וְאָנֹכִי בְּתַמִּי אֵלֶיךָ פָּדַנִי וְחַנּוּנִי: יב רַגְלִי עָמְדָה בְּמִישׁוֹר
 בְּמַקְהָלִים אֲבָרָךְ יְהוָה:

כז.

א לְדוֹד יְהוָה אוֹרִי וַיִּשְׁעֵי מִמִּי אִירָא יְהוָה מְעוֹז חַיִּי
 מִמִּי אֶפְחָד: ב בְּקֶרֶב עָלִי מְרַעִים לֶאֱכַל אֶת־בְּשָׂרִי צָרִי
 וְאִיבֵי לִי הִמָּה כְּשָׁלוֹ וְנִפְלוּ: ג אִם־תִּחַנֶּנָּה עָלִי מִחַנְּנָה לֹא־
 יִירָא לְבִי אִם־תִּקּוּם עָלִי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ:
 ד אַחַת שְׁאַלְתִּי מֵאֵת־יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שִׁבְתִּי בְּבֵית־
 יְהוָה כָּל־יָמַי חַיִּי לַחַזוֹת בְּנַעֲמֵי־יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ:
 ה כִּי יִצְפְּנֵנִי בְּסֹכּוֹ בַּיּוֹם רָעָה יִסְתִּירֵנִי בְּסִתְרֵי אֹהֶלּוֹ
 בְּצוּר יְרוּמָמָנִי: ו וְעַתָּה יְרוּם רֹאשִׁי עַל־אִיבֵי סְבִיבוֹתַי
 וְאֲזַבְּחָהּ בְּאֹהֶלּוֹ זְבַחַי תְּרוּעָה אֲשִׁירָה וְאֲזַמְּרָה לִיהוָה:
 ז שְׁמַע־יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא וְחַנּוּנִי וְעֲנֵנִי: ח לֵךְ אָמַר לְבִי
 בִקְשׁוּ פָנַי אֶת־פָּנֶיךָ יְהוָה אֲבַקֵּשׁ: ט אֵל־תִּסְתֵּר פָּנֶיךָ
 מִמֶּנִּי אֵל־תִּטַּשׁ בְּאַף עֲבָדְךָ עֲזַרְתִּי הָיִיתָ אֵל־תִּטְשֵׁנִי
 וְאֵל־תִּעֲזֹבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁרָאֵל: י כִּי־אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וַיהוָה
 יִאֲסֹפֵנִי: יא הוֹרֵנִי יְהוָה דְּרָכֶךָ וּנְחַנֵּנִי בְּאַרְחַ מִישׁוֹר לְמַעַן
 שׁוֹרְרֵי: יב אֵל־תִּתְּנֵנִי בְּנַפְשׁ צָרִי כִּי קָמוּ־כִי עַד־יִשְׁקַר
 וַיַּפַּח חֶמְסִי: יג לוֹלֵא הָאֲמַנְתִּי לְרֵאוֹת בְּטוֹב־יְהוָה בְּאַרְצֵן
 חַיִּים: יד קְנוּה אֵל־יְהוָה חֶזֶק וַיֵּאֱמֶץ לְבָבְךָ וְקְנוּה אֵל־יְהוָה:

כח.

א לְדוֹד אֱלֹהֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא צוּרֵי אֵל־תִּחַרֵּשׁ מִמֶּנִּי פֶן־
 תִּחַשֶּׁה מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בּוֹר: ב שְׁמַע קוֹל
 תַּחֲנוּנֵי בְּשׁוּעֵי אֱלֹהֶיךָ בְּנִשְׁאֵי יָדַי אֵל־דְּבִיר קִדְשֶׁךָ: ג אֵל־
 תִּמְשַׁכְּנֵנִי עִם־רָשָׁעִים וְעִם־פְּעֵלֵי אָוֶן דְּבַרִּי שְׁלוֹם עִם־
 רַעִיָהֶם וְרָעָה בְּלִבָּבָם: ד תֵּן־לָהֶם כַּפְּעֵלָם וְכַרַע
 מַעֲלִילֵיהֶם כַּמַּעֲשֵׂה יְדֵיהֶם תֵּן לָהֶם הָשִׁב גְּמוּלָם לָהֶם:
 ה כִּי לֹא יָבִינוּ אֵל־פְּעֻלַת יְהוָה וְאֵל־מַעֲשֵׂה יָדָיו יַהֲרִסֻם
 וְלֹא יִבְנֻם: ו בְּרוּךְ יְהוָה כִּי שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנָי: ז יְהוָה עֲזֵי
 וּמִגְּנֵי בּוֹ בְּטַח לְבִי וְנַעֲזַרְתִּי וַיַּעֲלֵז לְבִי וּמִשִּׁירֵי אַהוּדָנוּ:

ח יְהוָה עֲזֹרְלָמוֹ וּמְעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא: ט הוֹשִׁיעָה
אֶת־עַמֶּךָ וּבְרַךְ אֶת־נַחְלָתְךָ וְרַעַם וְנִשְׂאֵם עַד־הָעוֹלָם:

תניא

ד תמוז: פרק יא
אבל באמת בחי' - כמ"ש במ"א

אבל באמת בחי' אותיות הדבור של מעלה היא למעלה מעלה ממדרגות ומהות חכמה ושכל הנבראי' שהרי במאמר ואותיו' נעשה אדם בצלמינו וגו' נברא האדם בעל חכמה ושכל או אפי' בהבל העליון לבד כדכתי' ויפח באפיו נשמת חיים וא"כ הדבור והבל העליון הוא מקור החכמה והשכל שבנשמת אדם הראשון הכוללת כל נשמות הצדיקים שהם גדולים ממלאכי השרת והיינו לפי שאותיות דיבורו ית' הן בחי' המשכות כחות וחיות ממדותיו ית' המיוחדות במהותו ועצמותו בתכלית היחוד שהוא למעלה מעלה לאין קץ ממדרגת חכמה שבנבראים ולא נקראו בשם אותיות לגבי הנבראים אלא לגבי מדותיו ית' בכבודן ובעצמן והנה הן כ"ב מיני המשכות חיות וכחות שונים זה מזה שבהן נבראו כל העולמות עליונים ותחתונים וכל הברואים שבתוכם שכך עלה ברצונו וחכמתו ית' לברוא העולם בכ"ב מיני המשכות שונות דוקא לא פחות ולא יותר והן הן כ"ב אותיות הקבועות בפה ולשון כדתנן בס' יצירה [ותמונתן בכתב היא מורה על ציור ההמשכה כמ"ש לקמן] שגם אותיות הדבור והמחשבה שבנפש האדם הן המשכות מהשכל והמדו' שבנפש ממהותן ועצמותן כמ"ש במ"א:

היום יום

ד תמוז

יום רביעי ה'תש"ג

שיעורים: חומש: חוקת, רביעי עם פירש"י.

תהלים: כג"כח.

תניא: פרק י. אך ... 174" מדרכנו.

חסיד אחד או תלמיד אחד כאשר נותן לבו דעתו ונפשו על התורה וחיוזוקה, פועל ישועות בעיר גדולה בכל עניני העיר, והוא בדרך מלמעלה מדרך הטבע בזכות אבות העולם.

רמב"ם ג פרקים

שיעור א: הקדמת הרמב"ם - שנת החמה

הקדמת הרמב"ם

אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך

כל המצוות שנתנו לו למשה בסניי בפרושן נתנו. שנאמר ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה. תורה זו תורה שבכתב. והמצוה זו פרושה. וצונו לעשות התורה על פי המצוה. ומצוה זו היא הנקראת תורה שבעל פה. כל התורה כתבה משה רבנו קדם שימות בכתב ידו. ונתן ספר לכל שבט ושבת וספר אחד נתנהו בארון לעד. שנאמר לקח את ספר התורה הזה ושמרתם אותו וגו'. והמצוה שהיא פרוש התורה לא כתבה אלא צוה בה לזקנים וליהושע ולשאר כל ישראל. שנאמר את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות וגו'. ומפני זה נקראת תורה שבעל פה.

אף על פי שלא נכתבה תורה שבעל פה למדה משה רבנו כלה בבית דינו לשבעים זקנים. ואלעזר ופינחס ויהושע שלשתן קבלו ממשה. וליהושע שהיא תלמידו של משה רבנו מסר תורה שבעל פה וצוהו עליה. וכן יהושע כל ימי חייו למד על פה. וזקנים רבים קבלו מיהושע. וקבל עלי מן הזקנים ומפינחס. ושמואל קבל מעלי ובית דינו. ודוד קבל משמואל ובית דינו. ואחיה השילוני מיוצאי מצרים היה ולוי היה ושמע ממשה והיה קטן בימי משה והוא קבל מדוד ובית דינו. ואלהו קבל מאחיה השילוני ובית דינו. ואלישע קבל מאליהו ובית דינו. ויהוידע הפהן קבל מאלישע ובית דינו. וזכריה קבל מיהוידע ובית דינו. והושע קבל מזכריה ובית דינו. ועמוס קבל מהושע ובית דינו. וישעיה קבל מעמוס ובית דינו. ומיכה קבל מישעיה ובית דינו. ויואל קבל ממיכה ובית דינו. ונחום קבל מיואל ובית דינו. וחבקוק קבל מנחום ובית

דינו. וצפנניה קבל מחבקוק ובית דינו. וירמיה קבל מצפנניה ובית דינו. וברוך בן נריה קבל מירמיה ובית דינו. ועזרא ובית דינו קבלו מברוך בן נריה ובית דינו. בית דינו של עזרא הם הנקראים אנשי כנסת הגדולה והם חגי זכריה ומלאכי דניאל וחנוניה ומישאל ועזריה ונחמיה בן חכליה ומרדכי בלשן וזרבבל והרבה חכמים עמהם תשלום מאה ועשרים זקנים. האחרון מהם הוא שמעון הצדיק והוא היה מכלל המאה ועשרים. וקבל תורה שבעל פה מכלם והוא היה פהן גדול אחר עזרא.

אנטיגנוס איש סוכו ובית דינו קבלו משמעון הצדיק ובית דינו. ויוסי בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים ובית דינם קבלו מאנטיגנוס ובית דינו. ויהושע בן פרחיה ונתאי הארכלי ובית דינם קבלו מיוסי בן יועזר ויוסף בן יוחנן ובית דינם. ויהודה בן טבאי ושמעון בן שטח ובית דינם קבלו מיהושע בן פרחיה ונתאי הארכלי ובית דינם. שמעיה ואבטליון גרי הצדק ובית דינם קבלו מיהודה ושמעון ובית דינם. הלל ושמאי ובית דינם קבלו משמעיה ואבטליון ובית דינם. ורבן יוחנן בן זכאי ורבן שמעון בנו של הלל הזקן קבלו מהלל [ושמאי] ובית דינם. חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי והם גדולי החכמים שקבלו ממנו ואלו הם. ר' אליעזר הגדול ור' יהושע ור' יוסי הכהן ור' שמעון בן נתנאל ור' אלעזר בן ערד. ור' עקיבא בן יוסף קבל מר' אליעזר הגדול ויוסף אביו גר צדק היה. ור' ישמעאל ור' מאיר בן גר צדק קבלו מר' עקיבא וגם קבל ר' מאיר ונחבריו מר' ישמעאל. חבריו של ר' מאיר הם ר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון ור' נחמיה ור' אלעזר בן שמוע ור' יוחנן הסנדלר ושמעון בן עזאי ור' חנניה בן תרדיון. וכן קבלו חבריו של ר' עקיבא מר' אליעזר הגדול. ונחבריו של רבי עקיבא הם רבי טרפון רבו של רבי יוסי הגלילי ורבי שמעון בן אלעזר ורבי יוחנן בן נורי. רבן גמליאל הזקן קבל מרבן שמעון אביו

בְּנוֹ שֶׁל הַלֵּל הַזֶּקֶן. וְרַבֵּן שִׁמְעוֹן בְּנוֹ קָבַל מִמֶּנּוּ וְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ קָבַל מִמֶּנּוּ וְרַבֵּן שִׁמְעוֹן בְּנוֹ קָבַל מִמֶּנּוּ וְר' יְהוּדָה בְּנוֹ שֶׁל רַבֵּן שִׁמְעוֹן זֶהוּ הַנִּקְרָא רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהוּא קָבַל מֵאָבִיו וְיָמַר 'אֶלְעָזָר בֶּן שִׁמְעוֹן וְיָמַר' שִׁמְעוֹן חֲבֵרִיו.

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ חִבְרַת הַמְּשֻׁנָּה. וּמִיּוֹמֹת מִשָּׁה רַבְּנוּ וְעַד רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ לֹא חֲבָרוּ חֲבוּר שְׁמֵלְמַדִּין אוֹתוֹ בְּרַבִּים בַּתּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה. אֲלֹא בְּכָל דוֹר וְדוֹר רֹאשׁ בַּיִת דִּין אוֹ נָבִיא שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ הַדוֹר כּוֹתֵב לְעַצְמוֹ זְכוּרֹן הַשְּׁמוּעוֹת שֶׁשָּׁמַע מִרַבּוֹתָיו וְהוּא מְלַמֵּד עַל פֶּה בְּרַבִּים. וְכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד כּוֹתֵב לְעַצְמוֹ כְּפִי פֶחוּ מִבְּאוּר הַתּוֹרָה וּמֵהַלְכוּתֶיהָ כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַע. וּמִדְּבָרִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ בְּכָל דוֹר וְדוֹר בְּדִינִים שֶׁלֹּא לְמַדּוּם מִפִּי הַשְּׁמוּעָה אֲלֵא בְּמִדָּה מְשֻׁלָּשׁ עֲשָׂרָה מִדּוֹת וְהִסְכִּימוּ עֲלֵיהֶם בַּיִת דִּין הַגָּדוֹל. וְכֵן הָיָה הַדְּבָר תָּמִיד עַד רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ. וְהוּא קִבֵּץ כָּל הַשְּׁמוּעוֹת וְכָל הַדִּינִים וְכָל הַבְּאוּרִים וְהַפְּרוּשִׁים שֶׁשָּׁמְעוּ מִמִּשָּׁה רַבְּנוּ וְשִׁלְּמָדוּ בַּיִת דִּין שְׁבַכְל דוֹר וְדוֹר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה וְחִבְרַת מֵהַכֵּל סֵפֶר הַמְּשֻׁנָּה. וְשִׁנְנוּ לַחֲכָמִים בְּרַבִּים וְנִגְלָה לְכָל יִשְׂרָאֵל וּכְתָבוּהוּ כָּלֵם. וְרַבְּצוּ בְּכָל מְקוֹם. כְּדִי שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה מִיִּשְׂרָאֵל. וְלָמָּה עָשָׂה רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ כֹּךָ וְלֹא הִנִּיחַ הַדְּבָר כְּמוֹת שֶׁהָיָה. לְפִי שֶׁרָאָה שֶׁתִּלְמִידִים מִתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין וְהַצְּרוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת וּבָאוֹת וּמְלָכוֹת רוּמִי פּוֹשְׁטֵת בְּעוֹלָם וּמִתְגַּבְּרֶת. וְיִשְׂרָאֵל מִתְגַּלְגֵּלִין וְהוֹלְכִין לַקְּצוּוֹת. חִבְרַת חֲבוּר אֶחָד לְהִיוֹת בְּיַד כָּלֵם כְּדִי שֶׁיִּלְמְדוּהוּ בְּמַהֲרָה וְלֹא יִשְׁכַּח. וְיָשָׁב כָּל יָמָיו הוּא וּבֵית דִּינּוֹ וְלִמְדוֹ הַמְּשֻׁנָּה בְּרַבִּים.

וְאֵלוּ הֵם גְּדוּלֵי הַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ בְּבֵית דִּינּוֹ שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְקָבְלוּ מִמֶּנּוּ. שִׁמְעוֹן וְגַמְלִיאֵל בְּנָיו. וְרַבִּי אָפֶס. וְר' חֲנִינָא בֶּן חֲמָא. וְרַבִּי חִיָּא וְרַב וְרַבִּי יִנְאִי וְרַב קַפְרָא וְשִׁמְוֵאל וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי הוֹשַׁעְיָא. וְאֵלוּ הֵם גְּדוּלֵי הַחֲכָמִים שֶׁקָּבְלוּ מִמֶּנּוּ וְעִמָּהֶם אֲלָפִים

וּרְבֹבוֹת מְשָׁאֵר הַחֲכָמִים. אַע"פ שָׁאֵלוּ הִיא קִבְלוּ
 מִרְבֵּנוּ הַקְדוּשׁ וְעִמְדוֹ בְּמִדְרָשׁוֹ. ר' יוֹחָנָן קָטָן הָיָה
 וְאַחַר כֵּן הָיָה תַלְמִיד לְר' יִנְאִי וְקִבֵּל מִמֶּנּוּ תוֹרָה.
 וְכֵן רַב קִבֵּל מִר' יִנְאִי. וְשִׁמוּאֵל קִבֵּל מִרְבֵּי חֲנִינְא
 בַּר חֲמָא. רַב חֲבֵר סִפְרָא וְסִפְרֵי לְבָאֵר וְלַהוֹדִיעַ
 עֲקָרֵי הַמְּשֻׁנָּה. וְרַבֵּי חֲבֵר הַתּוֹסֵפְתָא לְבָאֵר
 עֲנִינֵי הַמְּשֻׁנָּה. וְכֵן רַבֵּי הוֹשְׁעִיא וְבַר קִפְרָא חֲבֵרוֹ
 בְּרִיתוֹת לְבָאֵר דְּבָרֵי הַמְּשֻׁנָּה. וְרַבֵּי יוֹחָנָן חֲבֵר
 הַגְּמָרָא הִירוּשְׁלָמִית בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל אַחַר חֲרַבְּן
 הַבֵּית בְּקָרוּב שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. וּמַגְדוּלֵי הַחֲכָמִים
 שֶׁקִּבְּלוּ מִרַב וְשִׁמוּאֵל רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה וְרַב
 נַחֲמָן וְרַב פְּהֵנָא. וּמַגְדוּלֵי הַחֲכָמִים שֶׁקִּבְּלוּ מִר' יוֹחָנָן
 רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה וְרַבֵּי אָמִי וְרַבֵּי אָסִי וְרַב
 דִּימִי וְרַבֵּי אָבִין. וּמַכְּלָל הַחֲכָמִים שֶׁקִּבְּלוּ מִרַב
 הוּנָא וּמִרַב יְהוּדָה רַבָּה וְרַב יוֹסֵף. וּמַכְּלָל הַחֲכָמִים
 שֶׁקִּבְּלוּ מִרַבָּה וְרַב יוֹסֵף אֲבִי וְרַבָּא. וְשִׁנְיָהֶם קִבְּלוּ
 גַם מִרַב נַחֲמָן. וּמַכְּלָל הַחֲכָמִים שֶׁקִּבְּלוּ מִרַבָּא רַב
 אֲשִׁי וְרַבִּינָא. וּמִרַב בַּר רַב אֲשִׁי קִבֵּל מֵאָבִיו רַב אֲשִׁי
 וּמִרַבִּינָא:

נִמְצָא מִרַב אֲשִׁי עַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
 אַרְבַּעִים דוֹרוֹת וְאֵלּוּ הֵן: (א) רַב אֲשִׁי מִרַבָּא. (ב)
 וְרַבָּא מִרַבָּה. (ג) וְרַבָּה מִרַב הוּנָא. (ד) וְרַב הוּנָא
 מִר' יוֹחָנָן וְרַב וְשִׁמוּאֵל. (ה) וְרַבֵּי יוֹחָנָן וְרַב וְשִׁמוּאֵל
 מִרְבֵּנוּ הַקְדוּשׁ. (ו) וְרַבֵּנוּ הַקְדוּשׁ מִרְבֵּן שְׁמַעוֹן אָבִיו.
 (ז) וְרַבֵּן שְׁמַעוֹן [מִרְבֵּן גְּמְלִיאֵל אָבִיו. (ח) וְרַבֵּן
 גְּמְלִיאֵל מִרְבֵּן שְׁמַעוֹן אָבִיו (ט) וְרַבֵּן שְׁמַעוֹן] מִרְבֵּן
 גְּמְלִיאֵל הַזֶּקֶן אָבִיו. (י) וְרַבֵּן גְּמְלִיאֵל הַזָּקֵן מִרְבֵּן
 שְׁמַעוֹן אָבִיו. (יא) וְרַבֵּן שְׁמַעוֹן מֵהֵלֵל אָבִיו וְשִׁמְעִיא.
 (יב) וְהֵלֵל וְשִׁמְעִיא מִשְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן. (יג) וְשִׁמְעִיָּה
 וְאַבְטָלְיוֹן מִיְהוּדָה וְשְׁמַעוֹן. (יד) וְיְהוּדָה וְשְׁמַעוֹן
 מִיְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה וְנִתְאִי הָאֲרַבְלִי. (טו) וְיְהוֹשֻׁעַ
 וְנִתְאִי מִיּוֹסֵי בֶן יוֹעָזָר וְיוֹסֵף בֶּן יוֹחָנָן. (טז) וְיוֹסֵי בֶן
 יוֹעָזָר וְיוֹסֵף בֶּן יוֹחָנָן מֵאַנְטִיגֶנוֹס. (יז) וְאַנְטִיגֶנוֹס
 מִשְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק. (יח) וְשְׁמַעוֹן מֵעֲזָרָא. (יט) וְעֲזָרָא
 מִבְּרוּךְ. (כ) וְבְרוּךְ מִיְרְמִיָּה. (כא) וְיְרְמִיָּה מִצְפַּנְיָה.

(כב) וצפניה מחבקוק. (כג) וחבקוק מנחום. (כד) ונחום מיואל. (כה) ויואל ממייכה. (כו) ומייכה מישעיה. (כז) וישעיה מעמוס. (כח) ועמוס מהושע. (כט) והושע מזכריה. (ל) וזכריה מיהוידע. (לא) ויהוידע מאלישע. (לב) ואלישע מאליהו. (לג) ואליהו מאחיה. (לד) ואחיה מדוד. (לה) ודוד משמואל. (לו) ושמואל מעלי. (לז) ועלי מפיןחס. (לח) ופיןחס מיהושע. (לט) ויהושע ממשה רבנו. (מ) ומשה רבנו מפי הגבורה. נמצא שכלם מה' אלהי ישראל:

כל אלו החכמים הנזכרים הם גדולי הדורות. מהם ראשי ישיבות ומהם ראשי גליות ומהם סנהדרי גדולה. ועמהם בכל דור ודור אלפים ורבבות ששמעו מהם ועמהם. רבינא ורב אשי הם סוף חכמי הגמרא. ורב אשי הוא שחבר הגמרא הבבליה בארץ שנער אחר שחבר רבי יוחנן הגמרא ירושלמית בכמו מאה שנה. וענן שני הגמרות הוא פרוש דברי המשניות ובאור עמקותיה ודברים שנתחדשו בכל בית דין ובית דין מימות רבנו הקדוש ועד חביר הגמרא. ומשני הגמרות ומן התוספות ומספרא וספרי (ומן התוספות) מכלם יתבאר האסור והמתר הטמא והטהור החיוב והפטר הפסול והקשר כמו שהעתיקו איש מפי איש משה רבנו מסיני:

גם יתבאר מהם דברים שגזרו חכמים ונביאים שבכל דור ודור לעשות סג לתורה כמו ששמעו ממשה בפרוש. שנאמר ושמרתם את משמרת עשו משמרת למשמרתי. וכן יתבאר מהם המנהגות והתקנות שהתקינו או שנהגו בכל דור ודור כמו שקראו בית דין של אותו הדור. לפי שאסור לסור מהם שנאמר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. וכן משפטים ודינים מפלאים שלא קבלום ממשה ודנו בהם בית דין של אותו הדור במדות שהתורה נדרשת בהן. ופסקו אותם הזקנים

וּגְמָרוּ שְׁהָדִין כֶּף הוּא. הַכֹּל חֵבֶר רַב אִשִּׁי בַגְמָרָא מִימֹת מִשָּׁה וְעַד יָמָיו. וְחֵבֶרוּ חֲכָמֵי הַמְּשֻׁנָּה חֲבוּרִים אַחֲרֵים לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה. רַבִּי הוֹשַׁעְיָא תַלְמִידוֹ שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ חֵבֶר בְּאוֹר סֶפֶר בְּרֵאשִׁית. וְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל פָּרֵשׁ מֵאַלְהַ שְׁמוֹת עַד סוּף הַתּוֹרָה וְהוּא הַנִּקְרָא מְכִילְתָּא. וְכֵן ר' עֲקִיבָא חֵבֶר מְכִילְתָּא. וְחֲכָמִים אַחֲרֵים אַחֲרֵיהֶם חֵבְרוּ מִדְּרָשׁוֹת. וְהַכֹּל חֵבֶר קִדְּם הַגְּמָרָא הַבְּבֻלִית:

נִמְצָא רַבִּינָא וְרַב אִשִּׁי וְחֲבָרֵיהֶם סוּף גְּדוּלֵי חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּעַתִּיקִים תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה. וְשִׁגְזָרוּ גְזֵרוֹת וְהִתְקִינוּ הַתְּקִנּוֹת וְהִנְהִיגוּ מִנְהַגוֹת וּפְשָׁטָה גְזֵרְתָם וְתִקְנָתָם וּמִנְהַגוֹתָם בְּכָל יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתָם. וְאַחַר בֵּית דִּין שֶׁל רַב אִשִּׁי שֶׁחֵבֶר הַגְּמָרָא וּגְמָרוּ בֵּימֵי בְּנֵי נְתַפְזָרוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָאֲרָצוֹת פְּזוּר יֵתֵר וְהִגִּיעוּ לְקִצּוֹת וְאֵיִם הֶרְחוּקִים וְרַבְתָּה קִטְטָה בְּעוֹלָם וְנִשְׁתַּבְּשׁוּ הַדְּרָכִים בְּגִיסוֹת וְנִתְמַעַט תַּלְמוּד תּוֹרָה וְלֹא נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְלַמֵּד בִּישִׁיבוֹתֵיהֶם אֲלֵפִים וְרַבְבוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ מִקִּדְּם אֲלֵא מִתְקַבְּצִים יְחִידִים הַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר ה' קוֹרָא בְּכָל עִיר וְעִיר וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה וּמְבִינִים בְּחֲבוּרֵי הַחֲכָמִים כָּלֵם וְיוֹדְעִים מֵהֶם דֶּרֶךְ הַמְּשַׁפֵּט הַיָּאֵד הוּא. וְכָל בֵּית דִּין שֶׁעָמַד אַחַר הַגְּמָרָא בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה וְגִזְרָה אוֹ הִתְקִין אוֹ הִנְהִיג לְבָנֵי מְדִינָתוֹ אוֹ לְבָנֵי מְדִינּוֹת רַבּוֹת לֹא פָּשְׁטוּ מַעֲשָׂיו בְּכָל יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי רְחוּק מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וְשִׁבּוּשׁ הַדְּרָכִים. וְהָיוֹת בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה יְחִידִים וּבֵית דִּין הַגְּדוֹל שֶׁל שְׁבַעֲים וְאַחַד בְּטַל מִכְּמָה שָׁנִים קִדְּם חֲבוּר הַגְּמָרָא. לְפִיכֶךָ אֵין כּוֹפִין אֲנָשִׁי מְדִינָה זוֹ לְנִהַג כְּמִנְהַג מְדִינָה אַחֶרֶת. וְאֵין אוֹמְרִים לְבֵית דִּין זֶה לְגִזֵּר גְזֵרָה שֶׁגְזֵרָה בֵּית דִּין אַחַר בְּמְדִינָתוֹ. וְכֵן אִם לְמַד אֶחָד מֵהַגְּאוּנִים שֶׁדֶּרֶךְ הַמְּשַׁפֵּט כֶּךָ הוּא וְנִתְבָּאֵר לְבֵית דִּין אַחַר שֶׁעָמַד אַחֲרָיו שְׂאֵין זֶה דֶּרֶךְ הַמְּשַׁפֵּט הַכְּתוּב בַּגְּמָרָא. אֵין שׁוֹמְעִין לְרֵאשׁוֹן אֲלֵא לְמִי שֶׁהִדְעַת נוֹטָה לְדַבְּרָיו בֵּין רֵאשׁוֹן בֵּין אַחֲרוֹן:

וּדְבָרִים הִלְלוּ בְּדִינִים גְּזֵרוֹת וְתִקְנֹת וּמִנְהַגוֹת שְׁנַתְּחִדְשׁוּ אַחַר חֲבוּר הַגְּמָרָא. אָבֵל כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּגְמָרָא הִבְבְּלִי חִיבִין כָּל יִשְׂרָאֵל לְלַכֵּת בָּהֶם וְכוּפִין כָּל עִיר וָעִיר וְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה לְנַהֵג בְּכָל הַמִּנְהַגוֹת שֶׁנִּהְגּוּ חֲכָמֵי הַגְּמָרָא וְלִגְזֹר גְּזֵרוֹתָם וְלְלַכֵּת בְּתִקְנֹתָם. הוֹאִיל וְכָל אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁבְּגְמָרָא הִסְפִּימוּ עֲלֵיהֶם כָּל יִשְׂרָאֵל.

וְאוֹתָם הַחֲכָמִים שֶׁהִתְקִינוּ אוֹ שֶׁגְּזָרוּ אוֹ שֶׁהִנְהִיגוּ אוֹ שֶׁדָּנוּ דִין וְלִמְדוּ שֶׁהִמְשִׁפֵּט כָּךְ הוּא. הֵם כָּל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל אוֹ רַבָּם וְהֵם שֶׁשָּׁמְעוּ הַקְּבֵלָה בְּעִקְרֵי הַתּוֹרָה כְּלָה דוֹר אַחַר דוֹר עַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם. וְכָל הַחֲכָמִים שֶׁעָמְדוּ אַחַר חֲבוּר הַגְּמָרָא וּבְנוּ בוֹ וַיֵּצֵא לָהֶם שֵׁם בְּחֻכְמָתָם הֵם הַנִּקְרָאִים גְּאוּנִים. וְכָל אֵלֵי הַגְּאוּנִים שֶׁעָמְדוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְאֶרֶץ שְׁנַעַר וּבִסְפָרַד וּבְצָרְפַת לְמְדוּ דֶרֶךְ הַגְּמָרָא וְהוֹצִיאוּ לְאוֹר תַּעֲלוּמוֹתָיו וּבְאָרוֹ עֲנִינָיו. לְפִי שֶׁדֶרֶךְ עֲמָקָה דֶרֶכּוֹ עַד לְמָאד. וְעוֹד שֶׁהוּא בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי מְעַרְב עִם לְשׁוֹנוֹת אַחֲרוֹת לְפִי שֶׁאוֹתָהּ הַלִּשׁוֹן הִיָּתָה בְּרוּרָה לְכָל אֲנָשִׁי שְׁנַעַר בְּעֵת שֶׁחִבְרָה הַגְּמָרָא. אָבֵל בְּשָׂאֵר מְקוֹמוֹת וְכֵן בְּשְׁנַעַר בִּימֵי הַגְּאוּנִים אֵין אָדָם מִכִּיר אוֹתָהּ הַלִּשׁוֹן עַד שֶׁמְלַמְּדִים אוֹתוֹ. וּשְׂאֵלוֹת רַבּוֹת שׁוֹאֲלִין אֲנָשִׁי כָּל עִיר וָעִיר לְכָל גְּאוּן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵיהֶם לְפָרֵשׁ לָהֶם דְּבָרִים קְשִׁים שֶׁבְּגְמָרָא. וְהֵם מְשִׁיבִים לָהֶם כְּפִי חֻכְמָתָם. וְאוֹתָם הַשׁוֹאֲלִים מְקַבְּצִים הַתְּשׁוּבוֹת וְעוֹשִׂין מֵהֶם סְפָרִים לְהִבִּין מֵהֶם. גַּם חֲבָרוּ הַגְּאוּנִים שֶׁבְּכָל דוֹר וָדוֹר חֲבוּרִים לְבָאֵר הַגְּמָרָא. מֵהֶם מִי שֶׁפָּרֵשׁ הַלְּכוֹת יְחִידוֹת. וּמֵהֶם שֶׁפָּרֵשׁ פְּרָקִים יְחִידִים שְׁנַתְּקִשׁוּ בְּיָמָיו. וּמֵהֶם מִי שֶׁפָּרֵשׁ מִסְכָּתוֹת וּסְדָרִים. וְעוֹד חֲבָרוּ הַלְּכוֹת פְּסוּקוֹת בְּעֲנִין אֲסוּר וְהִתֵּר וְחִיּוּב וּפְטוּר בְּדְבָרִים שֶׁהִשְׁעָה צְרִיכָה לָהֶם כְּדִי שִׁיְהִיו קְרוֹבִים לְמַדְעַ מִי שֶׁאֵינּוּ יְכוּל לִירֵד לְעֲמָקָה שֶׁל גְּמָרָא. וְזוֹ הִיא מְלֶאכֶת הִי שֶׁעָשׂוּ בָּהּ כָּל גְּאוּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיּוֹם שֶׁחִבְרָה הַגְּמָרָא וְעַד זְמַן זֶה שֶׁהִיא שְׁנָה שְׁמִינִית אַחַר מֵאָה וְאַלְפֵי לְחָרְבֵן הַבַּיִת. וְהִיא

שְׁנַת אַרְבַּעַת אֲלָפִים וְתִשְׁעַ מֵאוֹת וְשָׁלֹשִׁים וְשִׁבְעַ
לְבִרְיַאת עוֹלָם:

וּבְזֶמֶן הַזֶּה תִּקְפוּ הַצָּרוֹת יְתָרוֹת וְדַחְקָה הַשָּׁעָה אֶת
הַכֹּל וְאַבְדָּה חֲכָמַת חֲכָמֵינוּ וּבִינַת נְבוֹנֵינוּ נִסְתָּרָה.
לְפִיכֵן אוֹתָם הַפְּרוּשִׁים וְהַהֲלָכוֹת וְהַתְּשׁוּבוֹת
שֶׁחִבְרוּ הַגְּאוּנִים וְרָאוּ שֶׁהֵם דְּבָרִים מְבֹאָרִים נִתְקַשּׁוּ
בְיָמֵינוּ וְאִין מִבֵּין עֲנִינֵיהֶם כָּרְאוּ אֵלָּא מְעַט בְּמִסְפָּר.
וְאִין צָרִיף לֹאמַר הַגְּמָרָא עֲצָמָה הַבְּבֻלִית
וְהִירוּשְׁלָמִית וְסַפְרָא וְסַפְרֵי וְהַתּוֹסְפְתָא שֶׁהֵם
צָרִיכִין דַּעַת רְחֻבָה וְנִפְשׁ חֲכָמָה וְזֶמֶן אַרְףּ וְאַחַר
כֵּן יוֹדַע מֵהֶם הַדְּרָךְ הַנְּכוּחָה בְּדְבָרִים הָאֲסוּרִים
וְהַמְתָּרִים וְשָׂאָר דִּינֵי הַתּוֹרָה הַיָּאָד הוּא.

וּמִפְּנֵי זֶה נַעֲרַתִּי חֲצֵנִי, אֲנִי מֹשֶׁה בֶּן מֵיִמוֹן הַסְּפָרָדִי
וְנִשְׁעַנְתִּי עַל הַצּוּר בְּרוּךְ הוּא וּבִינּוֹתִי בְּכָל אֱלוֹ
הַסְּפָרִים וְרָאִיתִי לְחַבֵּר דְּבָרִים הַמְתְּבָרָרִים מִכָּל
אֱלוֹ הַחֲבוּרִים בְּעֵנִין הָאֲסוּר וְהַמְתָּר הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר
עִם שָׂאָר דִּינֵי הַתּוֹרָה. כָּלֵם בְּלָשׁוֹן בְּרוּרָה וְדְרָךְ
קִצְרָה עַד שֶׁתֵּהָא תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה כְּלָה סְדוּרָה בְּפִי
הַכֹּל בְּלֹא קִשְׂיָא וְלֹא פְרוּק. לֹא זֶה אוֹמֵר בְּכַה וְזֶה
בְּכַה. אֵלָּא דְבָרִים בְּרוּרִים קְרוּבִים נְכוּנִים עַל פִּי
הַמְּשַׁפֵּט אֲשֶׁר יִתְבָּאֵר מִכָּל אֱלוֹ הַחֲבוּרִים
וְהַפְּרוּשִׁים הַנִּמְצָאִים מֵיְמוֹת רַבְּנּוּ הַקְּדוּשׁ וְעַד
עַכְשָׁו. עַד שֶׁיְהִי כֹל הַדִּינִין גְּלוּיִין לְקַטָּן וְלַגְּדוֹל
בְּדִין כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה וּבְדִין כָּל הַדְּבָרִים שֶׁתִּקְנוּ
חֲכָמִים וְנִבְיָאִים, כָּלֵל שֶׁל דְּבַר כְּדִי שְׁלֹא יְהֵא אָדָם
צָרִיף לְחַבּוֹר אַחַר בְּעוֹלָם בְּדִין מִדִּינֵי יִשְׂרָאֵל אֵלָּא
יְהֵא חֲבוּר זֶה מִקְבֵּץ לַתּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה כְּלָה עִם
הַתְּקֵנוֹת וְהַמְּנַהֲגוֹת וְהַגְּזֵרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵיְמוֹת מֹשֶׁה
רַבְּנּוּ וְעַד חֲבוּר הַגְּמָרָא וְכִמוֹ שֶׁפָּרְשׂוּ לָנוּ הַגְּאוּנִים
בְּכָל חֲבוּרֵיהֶם שֶׁחִבְרוּ אַחַר הַגְּמָרָא. לְפִיכֵן
קָרָאתִי שֵׁם חֲבוּר זֶה מִשְׁנֵה תּוֹרָה. לְפִי שְׂאָדָם קוּרָא
בַּתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב תַּחֲלָה וְאַחַר כֵּן קוּרָא בְּזֶה וַיִּוֹדַע
מִמֶּנּוּ תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה כְּלָה וְאִינוּ צָרִיף לְקָרוֹת
סֵפֶר אַחַר בִּינֵיהֶם.

וְרֵאִיתִי לְחַלֵּק חֲבוּר זֶה הַלְּכוֹת הַלְּכוֹת בְּכָל עֲנִיָּן
 וְעֲנִיָּן. וְאֶחְלַק הַהֲלָכוֹת לַפְּרָקִים שְׂבָאוֹתוֹ עֲנִיָּן. וְכָל
 פָּרֶק וּפָרֶק אֶחְלַק אוֹתוֹ לַהֲלָכוֹת קְטָנוֹת כְּדֵי שִׁיְהִיו
 סְדוּרִים עַל פֶּה. אֵלּוּ הַהֲלָכוֹת שֶׁבְּכָל עֲנִיָּן וְעֲנִיָּן יֵשׁ
 מֵהֶם הַלְּכוֹת שֶׁהֵם מְשַׁפְּטֵי מִצְוָה אַחַת בְּלִבָּד. וְהִיא
 הַמִּצְוָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דְּבָרֵי קְבֻלָּה הַרְבֵּה וְהוּא עֲנִיָּן בְּפָנֵי
 עֲצָמוֹ. וְיֵשׁ מֵהֶם הַלְּכוֹת שֶׁהֵם כּוֹלְלִים מְשַׁפְּטֵי מִצְוֹת
 הַרְבֵּה אִם יִהְיוּ אוֹתָן הַמִּצְוֹת כֻּלָּם בְּעֲנִיָּן אֶחָד. מִפְּנֵי
 שְׁחִלּוּק חֲבוּר זֶה לְפִי הָעֲנִיָּנִים לֹא לְפִי מִנְיַן הַמִּצְוֹת
 כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְקוּרָא בּוֹ. וּמִנְיַן מִצְוֹת הַתּוֹרָה
 הַנוֹהֲגוֹת לְדוֹרוֹת שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת.
 מֵהֶם מִצְוֹת עֲשֵׂה מֵאֲתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה סִימָן
 לָהֶם מִנְיַן אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם. וּמֵהֶם מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה
 שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשָׁשִׁים וְחָמֵשׁ סִימָן לָהֶם מִנְיַן יְמֵי שָׁנַת
 הַחֲמֵה:

רמב"ם פרק אחד

הלכות נזירות פרק ג

הלכות נזירות - פרק שלישי

א סתם נזירות שלשים יום. כיצד? מי שאמר הריני
 נזיר אין פחות משלשים יום. ואפלו אמר הריני נזיר
 נזירות גדולה עד מאד הרבה הרי זה נזיר שלשים
 יום. שהרי לא פרש זמן:

ב פרש זמן פחות משלשים כגון שאמר הריני נזיר
 יום אחד או עשרה ימים או עשרים יום הרי זה נזיר
 שלשים יום שאין נזירות פחותה משלשים יום.
 ודבר זה הלכה מפי הקבלה:

ג פרש זמן יותר משלשים יום כגון שאמר אחד
 ושלשים יום או ארבעים או מאה יום או מאה שנה
 הרי זה נזיר כזמן שפרש לא פחות ולא יותר:

ד האומר הריני נזיר שעה אחת הרי זה נזיר
 שלשים יום. אמר הריני נזיר שלשים יום ושעה
 אחת הרי זה נזיר אחד ושלשים יום שאין נזירין
 שעות:

ה האומר הריני נזיר מכאן עד מקום פלוני. אם לא החזיק בדרך הרי זה נזיר שלשים יום בלבד. שלא נתפגן זה אלא לנזירות גדולה ונהרי לא פרש זמן. ואם החזיק בדרך אם היה מהלך פחות משלשים יום הרי זה נזיר שלשים יום. ואם היה יותר משלשים יום הרי זה נזיר נזירות אחת כמננן הימים:

ו מי שאמר הריני נזיר שתי נזירות או שלש או ארבע הרי זה נזיר כמננן שאמר כל נזירות מהן שלשים יום. ובסוף כל שלשים ושלשים מגלח ומביא קרבנותיו ומתחיל למנות נזירות שניה. אפלו אמר הריני נזיר מאה אלה נזירות שאי אפשר שיחיה בזמן הזה הרי זה מונה אחת אחר אחת עד שימות או עד שישלים מננן נזירותיו:

ז האומר הריני נזיר כמננן ימות השנה. מונה נזירותיו כמננן ימות השנה. אם פרש שנת החמה מונה שלש מאות וששים וחקמש נזירות כל אחת מהן שלשים יום. ואם פרש שנת לבנה מונה שלש מאות ארבע וחקמש נזירות. ואם סתם מונה שלש מאות וארבע וחקמש נזירות שהרי בארנו שכל הנדרים הולכין אחר לשון בני אדם. ורב שני החמה שלש מאות וחקמשה וששים יום מוננן לה. ורב שני הלבנה שלש מאות וארבע וחקמש יום מוננן לה. ואין קורין כל העם שנה סתם אלא לשנת הלבנה:

ח האומר הריני נזיר אחת ומחצה הרי זה נזיר שתי נזירות. אמר הריני נזיר ויום אחד או שאמר הריני נזיר ושעה אחת הרי זה נזיר שתי נזירות. אמר הריני נזיר ואחת הרי זה נזיר שתיים. הריני נזיר ואחת ועוד הרי זה נזיר שלש נזירות. הריני נזיר ואחת ועוד ושוב הרי זה נזיר ארבע נזירות. הריני נזיר שלשים יום ויום אחד הרי זה נזיר נזירות אחת של שלשים ואחד יום:

ט מי שהיו שתי כתי עדים מעידין אותו. אלו מעידין שנזר שתיים ואלו מעידין שנזר חמש. הרי

זֶה נְזִיר שְׁתַּיִם שֶׁבְּכָלֵל חֲמֵשׁ שָׁתַיִם וְהָרִי כָּלֵן
מְעִידִים בְּשָׁתַיִם:

י מי שְׁנִזֵּר שְׁתֵּי נְזִירוֹת בֵּין שְׁנֵדָר שְׁתִּיחָן בְּבַת אַחַת
בֵּין שְׁנֵדָר זו אַחֵר זו. כְּגוֹן שֶׁאָמַר הָרִינִי נְזִיר יוֹם
הָרִינִי נְזִיר יוֹם וּמָנָה אֶת הָרֵאשׁוֹנָה וְהַפְּרִישׁ קֶרֶבֶן.
וְאַחֵר כֶּף נִשְׁאָל עַל הָרֵאשׁוֹנָה וְהַתִּיר נִדְרוֹ. עָלְתָה
לוֹ רֵאשׁוֹנָה בְּשִׁנְיָה וּמֵבִיא זֶה הַקֶּרֶבֶן וְנִפְטָר. וְאִפְלוּ
הֵבִיא כְּפָרְתוֹ וְאִפְלוּ גִלַּח שְׁעָרוֹ וְאַחֵר כֶּף נִשְׁאָל
עָלֶיהָ עָלְתָה לוֹ רֵאשׁוֹנָה בְּשִׁנְיָה. שְׁהָרִי אֵין הַשְּׁנִיָּה
חָלָה אֶלָּא לְאַחֵר הָרֵאשׁוֹנָה וְהָרֵאשׁוֹנָה כִּיּוֹן
שְׁהַתִּירָה כָּאֵלוֹ אֵינָה מְעַקְרָה:

יא מי שֶׁאָמַר הָרִינִי נְזִיר לְעוֹלָם אוֹ הָרִינִי נְזִיר כָּל
יְמֵי חַיֵּי הָרִי זֶה נְזִיר לְעוֹלָם. וְאִם אָמַר הָרִינִי נְזִיר
אֶלֶף שָׁנָה הָרִי זֶה נְזִיר לְזְמַן קָצוּב. וְאֵף עַל פִּי שְׂאֵי
אֶפְשָׁר שְׁיַחֲוֶה הָאָדָם אֶלֶף שָׁנָה:

יב וּמָה בֵּין נְזִיר עוֹלָם לְנְזִיר לְזְמַן קָצוּב. שְׁהַנְּזִיר
לְזְמַן אָסוּר לְגִלַּח עַד סוֹף יְמֵי נְזִירוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'כָּל יְמֵי
נְדָר נִזְרוֹ תַעֲרֵר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ עַד מְלֹאת
הַיָּמִים'. וְנְזִיר עוֹלָם אִם הִכְבִּיד שְׁעָרוֹ מִקַּל בְּתַעֲרֵר
מִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּמֵבִיא
קֶרֶבְנוֹ שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת כְּשִׁיגִלַּח שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיְהִי מִקֵּץ
יָמִים לַיָּמִים אֲשֶׁר יִגְלַח כִּי כָבֵד עָלָיו וְגִלְחוֹ'.
וְאִבְשָׁלוֹם נְזִיר עוֹלָם הָיָה. וְדָבָר זֶה הִלְכָה הוּא מִפִּי
הַקְּבָלָה. וְנְזִיר עוֹלָם שֶׁנִּטְמָא הָרִי זֶה מֵבִיא קֶרֶבֶן
טְמֵאָה וּמִגִּלַּח תִּגְלַחַת טְמֵאָה כְּמוֹ נְזִיר לְזְמַן קָצוּב:
יג שֶׁמִּשּׁוֹן לֹא הָיָה נְזִיר גָּמוּר. שְׁהָרִי לֹא נִדָּר בְּנְזִיר
אֶלָּא הַמְּלֹאךְ הַפְּרִישׁוֹ מִן הַטְּמֵאָה. וְכִיצַד הָיָה דִּינּוֹ.
הָיָה אָסוּר בֵּינָן וְאָסוּר בְּתִגְלַחַת וּמִתָּר לְהַטְּמֵא
לְמַתִּים. וְדָבָר זֶה הִלְכָה מִפִּי הַקְּבָלָה:

יד לְפִיכֶף מִי שֶׁאָמַר הָרִינִי נְזִיר כְּשֶׁמִּשּׁוֹן הָרִי זֶה
נְזִיר מִן הַתִּגְלַחַת וּמִן הַיָּיִן לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ מִגִּלַּח כָּל
שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כְּשֶׁאֵר נְזִירֵי עוֹלָם. וּמִתָּר לְהַטְּמֵא
לְמַתִּים. וְאִם אָמַר לֹא נִתְּכַנְּנֵתִי אֶלָּא לְאִישׁ אַחֵר

שְׁשָׂמוּ שְׂמֵשׁוֹן אֵינוֹ נָזִיר. וּמִי שֶׁנָּדַר נָזִיר כְּשֶׁשָׂמוֹן אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׂאֵל עַל נְדָרוֹ שֶׁנִּזְיָרוֹת שְׂמֵשׁוֹן לְעוֹלָם הִיָּתֵה:

טו הָאוֹמֵר הֲרִינִי כְּשֶׁשָׂמוֹן כָּבֵן מְנוּחַ. כְּבֵעַל דְּלִילָה. כְּמִי שֶׁעָקַר דְּלָתוֹת עֵזָה. כְּמִי שֶׁנִּקְרָוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו. הֲרִי זֶה נָזִיר בְּנִזְיָרוֹת שְׂמֵשׁוֹן. וְאִם עַל פִּי שְׂאֵפְשָׁר שֶׁנַּעֲשׂוּ מַעֲשִׂים אֵלּוּ לְאִישׁ אַחֵר:

טז שְׂמוֹאֵל הֲרַמְתִּי נָזִיר עוֹלָם הִיָּה. לְפִיכָף הָאוֹמֵר הֲרִינִי כְּשֶׂמוֹאֵל הֲרַמְתִּי. כָּבֵן חֲנֹה. כָּבֵן אֶלְקָנָה. כְּמִי שֶׁשָּׂסַף אֶת אָגַג בְּגִלְגָּל. וְכִיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ. הֲרִי זֶה נָזִיר עוֹלָם. וְאִין אוֹמְרִין שְׂמָא לְאִישׁ אַחֵר שֶׁמַּעֲשִׂיו כְּאֵלֶּה נִתְכַּנְּנוּ:

יז הָאוֹמֵר הֲרִינִי נָזִיר מְלֵא הַבַּיִת אוֹ מְלֵא הַקֶּפֶה. בּוֹדְקִין אוֹתוֹ אִם אָמַר לֹא הִיָּה בְּדַעְתִּי שְׂאֵהִיָּה נָזִיר כָּל יְמֵי וְלֹא נִתְכַּנְּנִי אֶלָּא לְהֶאֱרִיךְ זְמַן הַנִּזְיָרוֹת זְמַן מְרַבָּה הֲרִי זֶה נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּלִבָּד. וְאִם אָמַר סִתָּם נְדַרְתִּי רוֹאִים אֶת הַקֶּפֶה כְּאֵלּוּ הִיא מְלֵאָה חֲרָדֵל וְיִהְיֶה נָזִיר כָּל יְמָיו. וַיֵּשׁ לוֹ לְגִלְחַת מִשְׁנָיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ לְשָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ וַיָּבִיא קֶרְבָּנוֹתָיו כְּשֶׂאֵר נִזְיָרֵי עוֹלָם:

יח הָאוֹמֵר הֲרִינִי נָזִיר כְּשֶׁעַר רֹאשִׁי. אוֹ כְּעַפְרֵי הָאָרֶץ. אוֹ כְּחוֹל הַיָּם. הֲרִי זֶה כְּמִי שֶׁאָמַר הֲרִי נִזְיָרוֹת עָלַי כְּמִנְיֵן שְׁעַר רֹאשִׁי אוֹ כְּמִנְיֵן עַפְרֵי הָאָרֶץ אוֹ כְּמִנְיֵן חוֹל הַיָּם. לְפִיכָף יִגְלַח כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְחִיל לְמִנּוֹת נִזְיָרוֹת שְׁנֵיָה שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּגְלַח וְכֵן עַד שְׁנֵיָמוֹת. וּבְכָל הַתְּגַלְחַת וְתִגְלַחַת אֵינוֹ שׁוֹתֵה יַיִן וְלֹא מִטְמֵא לַמַּתִּים וְאִם שָׁתָה אוֹ נִטְמֵא אֶפְלוֹ בַּיּוֹם הַתְּגַלְחַת הֲרִי זֶה לוֹקָה:

יט הָאוֹמֵר הֲרִינִי נָזִיר אִם אֶכֶל כֶּכֶר זֶה. הֲרִינִי נָזִיר אִם אֶכְלָנָה. הֲרִינִי נָזִיר אִם אֶכְלָנָה. וְאֶכְלָה. הֲרִי זֶה חַיִּב בְּנִזְיָרוֹת כְּמִנְיֵן שֶׁאָמַר וּמוֹנָה אַחַת אַחַת אַחַת כָּל אַחַת מֵהֵן שְׁלֹשִׁים וּמְגַלַּח בְּסוּף כָּל שְׁלֹשִׁים וַיָּבִיא קֶרְבָּנוֹ:

סה"מ לרמב"ם

שיעור א: הספר הזה שאבאר בו... שזכרנו. ואני עתה מתחיל בזכרון השרשים... במצות עשה...

הספר הזה שאבאר בו מנין המצות ואיך ראוי שימנו ואביא ראיה על זה מכתובי התורה וממאמרי החכמים בפירושיהם ואקדים שרשים ראוי לסמוך עליהם במספר המצות וכשיתאמת מספרם במאמר הזה בראיה מבוארת אין ספק בה אז יתבאר למי שיקראהו טעות כל מי שמנה חלוקה מה שמנינו אנחנו ואין אנחנו צריכין להשיב על כל אחד בפרט ולא לבאר טעותו כי התועלת והתכלית המכוונת בזה המאמר תגיע למבקשה בזולת זה וזה כי אני אבאר המצות כלם ומספרם מצוה מצוה ואביא ראיה על כל מה שיש בו ספק או מה שיחשוב מי שאינו בקי בדיני התורה חלופו ואסיר מחשבתו ואבאר מה שיש בו ספק ואין כוונתי בזה המאמר לבאר דין מצוה מן המצות אבל מספרם לבד ואם אבאר מהם בעת שאזכרם אבאר אותם על צד באור השם עד שיודע זה הצווי או האזהרה אי זה דבר הוא וזה השם על איזה דבר נופל וכשתגיע ידיעת מספרם בראיה מזה המאמר אז אזכרם זכרון מוחלט בפתיחת החבור הכולל כמו שזכרתי:

ואני עתה מתחיל בזכרון השרשים שראוי לסמוך עליהם במספר המצות והם י"ד שרשים אחר שאקדים שכל המצות שיכללם ספר התורה אשר נתן לנו האל יתעלה הם תרי"ג מצות מהן מצות עשה רמ"ח מספר אברי גוף האדם ומהן מצות לא תעשה שס"ה והן מספר ימי השנה השמשית וזה המספר נזכר בתלמוד בסוף גמרא מכות אמרו תרי"ג מצות נאמרו לו למשה בסיני שס"ה כנגד ימות החמה רמ"ח כנגד אבריו של אדם ואמרו גם כן על דרך הדרש כי היות מצות עשה מספר האברים כלומר כל אבר ואבר אומר לו עשה בי מצוה והיות מצות לא תעשה מספר ימי השנה כלומר כל יום ויום אומר לו לאדם אל תעבור בי עבירה וזה מה שלא יסכל אותו אחד מכל מי שמנה המצות ר"ל שזהו מספרם ואמנם נשתבשו שבוש גדול בזכרון הדברים המנויין כמו שיתבאר במאמר הזה

וזו מפני שנעלם מהם עניני אלו השרשים הי"ד אשר
אבארם עתה:

השרש הראשון מהם - שאין ראוי למנות בכלל הזה
המצות שהם מדרבנן:

השרש השני - שאין ראוי למנות כל מה שלמדין באחת
משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן או ברבוי:

השרש השלישי - שאין ראוי למנות מצות שאין נוהגות
לדורות:

השרש הרביעי - שאין ראוי למנות הצווין הכוללים
התורה כלה:

השרש החמישי - שאין ראוי למנות טעם המצוה מצוה
בפני עצמה:

השרש הששי - שהמצוה שיהיה בה עשה ולא תעשה
ראוי שימנה עשה שבה עם מצות עשה ולא שבה עם
מצות לא תעשה:

השרש השביעי - שאין ראוי למנות משפטי המצוה:

השרש השמיני - שאין ראוי למנות שלילת החיוב עם
האזהרה:

השרש התשיעי - שאין ראוי למנות הלאוין והעשה
אבל הדברים המוזהר מהן והמצווה בהם:

השרש העשירי - שאין ראוי למנות ההקדמות שהן
לתכלית אחת מן התכליות:

השרש האחד עשר - שאין ראוי למנות חלקי המצוה
בפרט חלק חלק בפני עצמו כשיהיה המקובץ מהם
מצוה אחת:

השרש השנים עשר - שאין ראוי למנות חלקי מלאכה
מן המלאכות שבא הצווי בעשייתה כל חלק וחלק
בפני עצמו:

השרש השלשה עשר - שהמצות לא ירבה מספרם
במספר הימים שתתחייב בהן המצוה היא:

השרש הארבעה עשר - איך ראוי למנות העמדת
הגדרים במצות עשה.

יום שלישי ה תמוז, פ' חקת

חומש

שלישי, וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: הַחֵק אֶת־
הַמַּטֵּה וְהַקֵּהל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אֶחָיִךְ
וְדַבַּרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימּוֹ וְהוֹצֵאתָ
לָהֶם מַיִם מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־
בְּעִירָם:

רש"י: ואת בעירם. מכאן שחס הקב"ה על ממונם של ישראל (במ"ד י"ט ט):

ט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ:
וַיִּקְהֵלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקֵּהל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע
וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמְעוּ־נָא הַמַּרְיָם הַמִּן־הַסֵּלַע הַזֶּה
נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:

רש"י: ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (במ"ד ט): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכירין אותו, לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסתלק הבאר, והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים, לכך אמר להם המורים, סרבנים. לשון יוני שוטים, מורים את מוריהם. המן הסלע הזה שלא נצטוינו עליו נוציא לכם מים:

י א וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בְּמַטְּהוֹ
פַּעַמַּיִם וַיִּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשֶׁת הָעֵדָה וּבְעִירָם:

רש"י: פעמים. לפי שבראשונה לא הוציא אלא טיפין, לפי שלא צוה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע, והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא, אמרו שמא צריך להכותו כבראשונה, שנאמר והכית בצור (שמות י"ז), ונזדמן להם אותו סלע והכהו:

יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־
הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֹן
לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקֵּהל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי
לָהֶם:

רש"י: יען לא האמנתם בי. גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ. כדי שלא יאמרו עליהם, כעון שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ, כך היה עון משה ואהרן, והלא

הצאן ובקר ישחט (במדבר יא, כב) קשה מזו, אלא לפי שבסתר חסך עליו הכתוב, וכאן שבמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב, מפני קדוש השם: להקדישני. שאילו דברתם אל הסלע והוציא, הייתי מקודש לעיני העדה, ואומרים מה סלע זה, שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה, מקיים דבורו של מקום, קל וחומר אנו: לכן לא תביאו. בשבועה, כמו לכן נשבעתי לבית עלי (שמואל א ג יד), נשבע בקפיצה שלא ירבו בתפלה על כך:

יִגְהַמָּה מִי מְרִיבָהּ אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
יְהוָה וַיִּקְדָּשׁ בָּם:

רש"י: המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר, את אלו ראו אצטגניני פרעה שמושיען של ישראל לוקה במים, לכך גזרו כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (שמות א, כב): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. שכשהקב"ה עושה דין במקודשיו, הוא יראוי ומתקדש על הבריות, וכן הוא אומר נורא אלהים ממקדשיך (תהלים סח, לו), וכן הוא אומר בקרובי אקדש (ויקרא י ג):

תהילים

כט.

יום ה'

א מְזִמּוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֱלֹהִים הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד
 ועז: ב הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הַשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־
 קִדְשׁ: ג קוֹל יְהוָה עַל־הַמַּיִם אֶל־הַכְּבוֹד הַרְעִים יְהוָה
 עַל־מַיִם רַבִּים: ד קוֹל־יְהוָה בַּכַּחַּס קוֹל יְהוָה בְּהַדְרָה: ה קוֹל
 יְהוָה שִׁבְר אַרְזִים וַיִּשְׁבֶּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן:
 ו וַיִּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וַיִּשְׁרִיזֵן כְּמוֹ בֶן־רֵאמִים: ז קוֹל־
 יְהוָה הִצִּיב לַהֲבוֹת אֵשׁ: ח קוֹל יְהוָה יַחֲלִיל מִדְּבַר יַחֲלִיל
 יְהוָה מִדְּבַר קִדְשׁ: ט קוֹל יְהוָה יַחֲלִיל אֵילֹת וַיַּחֲשֹׁף
 יַעֲרוֹת וּבָהִיכְלוּ כֵּלָו אִמַר כְּבוֹד: י יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב
 וַיִּשָּׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יא יְהוָה עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֶךְ
 אֶת־עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

ל.

א מְזִמּוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד: ב אַרְוֹמְמָךְ יְהוָה כִּי
 דִּלִּיתָנִי וְלֹא־שִׁמַּחְתָּ אִבִּי לִי: ג יְהוָה אֱלֹהֵי שׁוּעָתִי אֱלֹהֵי
 וַתִּרְפָּאֵנִי: ד יְהוָה הֶעֱלִיתָ מִן־שָׂאוֹל נַפְשִׁי חַיִּיתָנִי מִיַּרְדֵּי
 בּוֹר: ה זָמְרוּ לַיהוָה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזִכָּר קִדְשׁוֹ: ו כִּי רָגַע
 בְּאָפוֹ חַיִּים בְּרִצּוֹנוֹ בְּעָרֵב יָלִין בְּכִי וְלִבְקָר רָגַה: ז וַאֲנִי
 אָמַרְתִּי בְּשִׁלְוִי בַל־אֶמוּט לְעוֹלָם: ח יְהוָה בְּרִצּוֹנְךָ
 הֶעֱמַדְתָּה לְהַרְרִי עֵז הַסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהַל: ט אֱלֹהֵי
 יְהוָה אֶקְרָא וְאֶל־אֲדָנִי אֶתְחַנֵּן: י מַה־בָּצַע בְּדַמִּי בְּרַדְתִּי
 אֶל־שֹׁחַת הַיּוֹדֶךָ עֶפֶר תִּגִּיד אֶמְתָּךְ: יא שְׁמַע־יְהוָה וַחֲנֻנִי
 יְהוָה הִיָּה עֵז לִי: יב הַפְּכַת מַסְפְּדֵי לְמַחֹל לִי פִתַּחַת
 שִׁקִּי וַתִּאֲזָרְנִי שִׁמַּחְתָּ: יג לְמַעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדַּם
 יְהוָה אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אֲוֹדְךָ:

לא.

א למנצח מזמור לדוד: ב יהוה חסיתי אל־אבושה
 לעולם בצדקתך פלטני: ג הטה אלי אונך מהרה הצילני
 היה לי לצור מעוז לבית מצודות להושיעני: ד כי־סלעי
 ומצודתי אָתָּה ולמען שמך תנחני ותנהלני: ה תוציאני
 מרשת זו טמנו לי כי אָתָּה מעוזי: ו בידך אפקיד רוחי
 פדיתה אותי יהוה אל אָמֶת: ז שגאתי השמרים הבלי־
 שוא ואני אל־יהוה בטחתי: ח אגילה ואשמחה בחסדך
 אשר ראית את־עניי ידעת בצרות נפשי: ט ולא
 הסגרתני ביד־אויב העמדת במרחב רגלי: י חנני יהוה
 כי צר לי עששה בכעס עיני נפשי ובטני: יא כי כלו בגזון
 חיי ושנותי באנחה כשל בעוני כחי ועצמי עששו:
 יב מכל־צררי הייתי חרפה ולשכני מאד ופחד למידעי
 ראי בחוץ נדרו מפני: יג נשכחתי כמת מלב הייתי
 ככלי אבד: יד כי שמעתי דבת רבים מגור מסביב
 בהוסדם יחד עלי לקחת נפשי זממו: טו ואני עליך
 בטחתי יהוה אמרתי אלהי אָתָּה: טז בידך עתתי הצילני
 מיד־אויבי ומרדפי: יז האירה פניך על־עבדך הושיעני
 בחסדך: יח יהוה אל־אבושה כי קראתיך יבשו רשעים
 ידמו לשאול: יט תאלמנה שפתי שקר הדברות על־
 צדיק עתק בגאווה ובוז: כ מה רב טובך אשר־צפנת
 ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם: כא תסתירם
 בסתר פניך מרכסי איש תצפנם בסכה מריב לשנות:
 כב ברוך יהוה כי־הפליא חסדו לי בעיר מצור: כג ואני
 אמרתי בחפזי נגרזתי מנגד עיניך אכן שמעת קול
 תחנוני בשועי אליך: כד אהבו את־יהוה כל־חסידיו
 אמונים נצר יהוה ומשלים על־יתר עשה גאווה: כה חזקו
 ויאמץ לבבכם כל־המיתלים ליהוה:

לב.

א לְדוֹד מִשְׁכִּיל אֲשֶׁרִי נְשׁוּי־פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה:
 ב אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחְשַׁב יִהְיֶה לוֹ עֵז וְאֵין בְּרוּחוֹ רַמְיָה:
 ג כִּי הִחַרְשֵׁתִי בָּלוּ עַצְמִי בְּשִׂאֲנָתִי כָּל־הַיּוֹם: ד כִּי יוֹמָם
 וְלַיְלָה תִּכְבֵּד עָלַי יָדָךְ נִהַפְּךָ לְשֹׁדִי בְּחֶרְבְּנִי קִיץ סָלָה:
 ה חֲטָאֹתַי אֹדִיעֶךָ וְעוֹנֵי לֹא־כַסִּיתִי אִמְרָתִי אֹדְדָה עָלַי
 פֶּשַׁעִי לִיהוָה וְאַתָּה נִשְׂאֵת עֵזוֹן חֲטָאֹתַי סָלָה: ו עַל־זֹאת
 יִתְפַּלֵּל כָּל־חֹסֵיד אֱלֹהִיךָ לְעֵת מְצֹאֲרֶק לְשֹׁטֵף מִיַּם רַבִּים
 אֱלֹהֵי לֹא יִגִּיעוּ: ז אַתָּה סֵתֵר לִי מִצָּר תִּצְרֵנִי רְנִי פִּלְט
 תְּסוּבְּנִי סָלָה: ח אֲשַׁכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ־זוֹ תִלְךָ אִיעֲצֶה
 עֲלֶיךָ עֵינַי: ט אֲלֵ־תִהְיוּ כְּסוּם כְּפָרֶד אֵין הָבִין בְּמַתְג וְרֶסֶן
 עֲדִיו לְבָלוּם בַּל קָרוֹב אֱלֹהִי: י רַבִּים מִכְּאוֹבִים לָרָשָׁע
 וְהַבוֹטֵחַ בִּיהוָה חֶסֶד יְסוּבְּנֵהוּ: יא שְׂמַחוּ בִיהוָה וְגִילוּ
 צְדִיקִים וְתִרְנְנוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל:

לג.

א רְנְנוּ צְדִיקִים בִּיהוָה לְיִשְׂרָאֵל נְאֻה תְּהִלָּה: ב הוֹדוּ
 לִיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנִבְל עֲשׂוֹר וּמְרוֹ־לוֹ: ג שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חֲדָשׁ
 הִיטִיבוּ נֶגֶן בְּתִרְוָעָה: ד כִּי־יִשָּׁר דְּבַר־יְהוָה וְכֹל־מַעֲשָׂהוּ
 בְּאֱמוּנָה: ה אֱהִב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מְלֵאָה
 הָאָרֶץ: ו בְּדַבַּר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם:
 ז כִּי־נִגַּד מִי הַיָּם נִתֵּן בְּאֲצֻרוֹת תְּהוֹמוֹת: ח יִירָאוּ מִיהוָה
 כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יִגּוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל: ט כִּי הוּא אָמַר
 וַיְהִי הוּא־צִוָּה וַיַּעֲמֵד: י יְהוָה הִפִּיר עֲצַת גּוֹיִם הִנְיָא
 מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: יא עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֵד מַחְשְׁבוֹת
 לְבוֹ לְדָר וָדָר: יב אֲשֶׁרִי הִגּוּי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיו הָעַם
 בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: יג מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי
 הָאָדָם: יד מִמְּכוֹן־שִׁבְתוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:
 טו הִיִּצֵר יַחַד לְבָם הַמְּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: טז אֵין הַכּוֹלֵךְ

נושע בְּרַב־חַיִל גָּבוּר לֹא־יִנְצַל בְּרַב־כַּחַת: י' שִׁקַּר הַסּוֹם
 לַתְּשׁוּעָה וּבְרַב חַיִּלוֹ לֹא יִמְלֹט: י"ה הִנֵּה עֵינַי יְהוָה אֶל־
 יִרְאִיו לְמִי־חַלִּים לְחִסְדּוֹ: י"ט לְהַצִּיל מִמּוֹת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם
 בְּרָעֵב: כ' נַפְשֵׁנוּ חִבְּתָהּ לִיהוָה עֲזָרְנוּ וּמְגִנָּנוּ הוּא: כ"א כִּי־
 בּוֹ יִשְׁמַח לִבְנוֹ כִּי בְשֵׁם קֹדְשׁוֹ בְּמַחְנֵנוּ: כ"ב יְהִי־חִסְדְּךָ
 יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

לד.

א לְדוֹד בְּשָׁנוֹתַי אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיִּגְרָשׁהוּ
 וַיִּלְךְ: ב' אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד תִּהְיֶהֲלֶתוּ בְּפִי:
 ג' בִּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וַיִּשְׁמַחוּ: ד' גִּדְּלוּ
 לִיהוָה אֶתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יְהוָה: ה' דְּרָשְׁתִּי אֶת־יְהוָה
 וְעָנְנִי וּמִכָּל־מְגוּרֹתַי הֲצִילֵנִי: ו' הִבִּיטוּ אֵלָיו וּנְהָרוּ
 וּפְנִיָּהֶם אֶל־יְחֻפְרוּ: ז' זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמַע וּמִכָּל־
 צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעֵנוּ: ח' חָנְנָה מִלְּאֲדֵי־יְהוָה סָבִיב לִירְאִיו
 וַיִּחַלְצֵם: ט' טַעְמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אֲשֶׁר־יִהְיֶה יַחְסֶה־
 בּוֹ: י' יִרְאוּ אֶת־יְהוָה קֹדְשׁוֹ כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאִיו:
 י"א כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעֲבוּ וּדְרָשׁוּ יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָּל־טוֹב:
 י"ב לְכוּ־בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאֵת יְהוָה אֶלְמֹדֶכֶם: י"ג מִי־
 הָאִישׁ הֶחְפֵּץ חַיִּים אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב: י"ד נֶצַר
 לְשׁוֹנֶךָ מָרַע וּשְׁפַתְךָ מִדְּבַר מַרְמָה: ט"ו סוּר מָרַע וַעֲשֵׂה־
 טוֹב בִּקְשׁ שָׁלוֹם וְרַדְּפֵהוּ: ט"ז עֵינַי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים
 וְאֲזַנְיוֹ אֶל־שׁוֹעֲתָם: י"ח פָּנֵי יְהוָה בַּעֲשֵׂי רָע לְהַכְרִית
 מֵאֶרֶץ זָכָרָם: י"ט צַעֲקוּ וַיהוָה שָׁמַע וּמִכָּל־צָרוֹתֶם הֲצִילֵם:
 כ' קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ:
 כ"א רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכְּלָם יִצִּילֵנוּ יְהוָה: כ"ב שֹׁמֵר כָּל־
 עֲצוּמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבְּרָה: כ"ג תְּמוֹתַת רָשָׁע רָעָה
 וּשְׁנֵאֵי צַדִּיק יִאֲשָׁמוּ: כ"ד פּוֹדֵה יְהוָה נַפְשׁ עַבְדּוֹ וְלֹא
 יִאֲשָׁמוּ כָּל־הַחוֹסִים בּוֹ:

תניא

ה תמוז: פרק יב
רק שהברואים - מהאותיות עצמן

פרק יב רק שהברואים מתחלקים למיניהם בכללות ובפרטות ע"י שינויי הצירופים וחילופים ותמורות כנ"ל כי כל אות היא המשכת חיות וכח מיוחד פרטי וכשנצטרפו אותיות הרבה להיות תיבה אזי מלבד ריבוי מיני כחות וחיות הנמשכים כפי מספר האותיות שבתיבה עוד זאת העולה על כולנה המשכת כח עליון וחיות כללית הכולל' ושקולה כנגד כל מיני הכחו' והחיות פרטיות של האותיות ועולה על גביהן והיא מחברתן ומצרפתן יחד להשפיע כח וחיות לעולם הנברא בתיבה זו לכללו ולפרטיו

הנהה

(ולפי שכל אות ואות מכ"ב אותיות התורה היא המשכת חיות וכח מיוחד פרטי שאינו נמשך באות אחרת לכך גם תמונתן בכתב כל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה והתגלות האור והחיו' והכח הנגלה ונמשך באות זו איך הוא נמשך ונתגלה ממדותיו של הקב"ה ורצונו וחכמתו וכו'):

כגון ד"מ בתיבו' שבמאמר יהי רקיע וגו' שנבראו בהן ז' רקיעים וכל צבא השמים אשר בהם כמאמר רז"ל שחקים שבו רחיים עומדות וטוחנות מן לצדיקים וכו' זבול שבו ירושלים ובהמ"ק ומזבח וכו' מכון שבו אוצרות שלג ואוצרות ברד וכו' שכללות הרקיעים נבראו וחיים וקיימים בכללות תיבות אלו שבמאמר יהי רקיע וכו' ופרטי הברואים שבז' רקיעים נברא כל פרט מהם וחי וקיים מאיזה צירוף אותיות מתיבות אלו או חילופיהן ותמורותיהן שהן כפי בחי' חיות הנברא הפרטי ההוא כי כל שינוי צירוף הוא הרכבת ואריגת הכוחו' והחיות בשינוי שכל אות הקודמת בצירוף היא הגוברת והיא העיקר בבריאה זו והשאר טפילות אליה ונכללות באורה וע"ז נבראת בריה חדשה וכן בחילופי אותיות או תמורותיהן נבראות

בריאות חדש' פחותי המעלה בערך הנבראים מהאותיות עצמן

היום יום

ה תמוז

יום חמישי ה'תש"ג

שיעורים: חומש: חוקת, חמישי עם פירש"י.

תהלים: כט"ד.

תניא: ומ"מ ... "174" אתכסיאת וכו'.

רבינו הזקן שאל את אחד החסידים הגדולים המקורבים ביותר, בהיותו אצלו ביחידות, למצבו. ויתאונן החסיד כי ירד מנכסיו וכו'. ויענהו רבינו: זקוקים לך שתאיר סביבתך בתורה ועבודה שבלב; פרנסה ושאר צרכיך – זה מוטל על הקב"ה לתת לך. עשה את המוטל עליך, ויעשה השי"ת את המוטל עליו.

רמב"ם ג פרקים

שיעור ב: מצוות עשה

מצוות עשה

(א) מצוה ראשונה ממצוות עשה, לידע שיש שם אל-וה, שנאמר "אנוכי ה' אלוהיך". (ב) לייחדו, שנאמר "ה' אלוהינו, ה' אחד". (ג) לאוהבו, שנאמר "ואהבת, את ה' אלוהיך". (ד) ליראה ממנו, שנאמר "את ה' אלוהיך תירא". (ה) להתפלל, שנאמר "ועבדתם, את ה' אלוהיכם"; עבודה זו תפילה. (ו) לדובקה בו, שנאמר "ובו תדבק". (ז) להישבע בשמו, שנאמר "ובשמו, תישבע". (ח) להידמות בדרכיו הטובים והישרים, שנאמר "והלכת, בדרכיו". (ט) לקדש את שמו, שנאמר "ונקדשתי, בתוך בני ישראל". (י) לקרות קרית שמע פעמיים בכל יום, שנאמר "ודיברת בם ... בשכבך ובקומך". (יא) ללמוד תורה וללמדה, שנאמר "ושיננתם לבניך". (יב) לקשור תפילין בראש, שנאמר "והיו לטוטפות, בין עיניך". (יג) לקשור תפילין ביד, שנאמר "וקשרתם לאות, על ירך". (יד) לעשות ציצית, שנאמר "ועשו להם ציצית". (טו) לקבוע מזוזה, שנאמר "וכתבתם על מזוזות ביתך". (טז) להקהיל את העם לשמוע התורה במוצאי שביעית, שנאמר "הקהל את העם". (יז) לכתוב כל איש ספר תורה לעצמו, שנאמר "כתבו לכם את השירה הזאת". (יח) לכתוב המלך ספר תורה לעצמו, יתר על האחד של כל אדם, עד שיהיה לו שתי תורות, שנאמר "וכתב לו את משנה התורה הזאת". (יט) לברך אחר המזון, שנאמר "ואכלת, ושבעת ובירכת את ה' אלוהיך". (כ) לבנות בית הבחירה, שנאמר "ועשו לי, מקדש". (כא) ליראה מבית זה, שנאמר "ומקדשי תיראו". (כב) לשמור בית זה תמיד, שנאמר "ואתה ובניך איתך, לפני אוהל העדות". (כג) להיות הלוי עובד במקדש, שנאמר "ועבד הלוי הוא". (כד) לקדש הכוהן ידיו ורגליו

בשעת העבודה, שנאמר "ורחצו אהרון ובניו". (כה)
 לערוך נרות במקדש, שנאמר "יערוך אותו אהרון
 ובניו". (כו) לברך הכוהנים את ישראל, שנאמר "כה
 תברכו את בני ישראל". (כז) להסדיר לחם ולבונה
 לפני ה' בכל שבת, שנאמר "ונתת על השולחן לחם
 פנים". (כח) להקטיר קטורת פעמיים ביום, שנאמר
 "והקטיר עליו אהרון, קטורת סמים". (כט) להבעיר
 אש במזבח העולה תמיד, שנאמר "אש, תמיד תוקד
 על המזבח". (ל) להרים את הדשן מעל המזבח,
 שנאמר "והרים את הדשן". (לא) לשלח טמאים
 ממחנה שכינה שהוא המקדש, שנאמר "וישלחו מן
 המחנה, כל צרוע וכל זב; וכול, טמא לנפש". (לב)
 לחלוק כבוד לזרעו של אהרון ולהקדימו לכל
 דבר שבקדושה, שנאמר "וקידשתו". (לג) להלביש
 הכוהנים לעבודה בגדי כהונה, שנאמר "ועשית
 בגדי קודש". (לד) לשאת את הארון על הכתף
 כשנושאים אותו, שנאמר "בכתף יישאו". (לה)
 למשוח כוהנים גדולים ומלכים בשמן המשחה,
 שנאמר "שמן משחת קודש יהיה זה". (לו) להיות
 הכוהנים עובדים במקדש משמרות משמרות,
 ובמועדים עובדים כאחד, שנאמר "וכי יבוא הלוי"
 "לבד ממכריו, על האבות". (לז) להיות הכוהנים
 מיטמאים לקרוביהן ומתאבלין עליהן כשאר
 ישראל שהן מצווין להתאבל, שנאמר "לה, ייטמא".
 (לה) להיות כוהן גדול נושא בתולה, שנאמר "והוא,
 אישה בבתוליה ייקח". (לט) להקריב תמידין בכל
 יום, שנאמר "שניים ליום, עולה תמיד". (מ) להקריב
 כוהן גדול מנחה בכל יום, שנאמר "זה קרבן אהרון
 ובניו". (מא) להוסיף קרבן אחר בכל שבת, שנאמר
 "וביום, השבת שני כבשים". (מב) להוסיף קרבן
 בכל ראש חודש וחודש, שנאמר "ובראשי,
 חודשיכם". (מג) להוסיף קרבן בחג הפסח, שנאמר
 "שבעת ימים, תקריבו אישה לה". (מד) להקריב
 מנחת העומר ממוחרת יום ראשון של פסח עם
 כבש אחד, שנאמר "והבאתם את עומר ראשית

קצירכם, אל הכוהן". (מח) להוסיף קרבן ביום עצרת, שנאמר "וביום הביכורים..." (מו) להביא שתי הלחם עם הקרבנות הקרבים בגלל הלחם ביום עצרת, שנאמר "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה" "והקרבתם על הלחם". (מז) להוסיף קרבן בראש השנה, שנאמר "ובחודש השביעי באחד לחודש". (מח) להוסיף קרבן ביום הצום, שנאמר "ובעשור לחודש השביעי". (מט) לעשות עבודת היום ביום הצום, שנאמר "בזאת יבוא אהרון, אל הקודש: בפר בן בקר", וכל העבודה הכתובה בפרשת אחרי מות. (נ) להוסיף קרבן בחג הסוכות, שנאמר "והקרבתם עולה אישה ריח ניחוח". (נא) להוסיף קרבן ביום שמיני עצרת, כי רגל בפני עצמו הוא, שנאמר "ביום, השמיני". (נב) לחוג ברגלים, שנאמר "שלוש רגלים, תחוג לי". (נג) להיראות ברגלים, שנאמר "שלוש פעמים, בשנה ייראה, כל זכורך". (נד) לשמוח ברגלים, שנאמר "ושמחת, בחגך". (נה) לשחוט כבש הפסח, שנאמר "ושחטו אותו, כול קהל..." (נו) לאכול בשר הפסח צלי בלילי חמישה עשר מניסן, שנאמר "ואכלו את הבשר". (נז) לעשות פסח שני, שנאמר "בחודש השני בארבעה עשר". (נח) לאכול את בשר פסח שני על מצה ומרור, שנאמר "על מצות ומרורים, יאכלוהו". (נט) לתקוע בחצוצרות על הקרבנות ובשעת הצרות, שנאמר "ותקעתם בחצוצרות". (ס) להיות כל קרבנות בהמה מיום שמיני והלאה, שנאמר "מיום השמיני, והלאה". (סא) להיות כל קרבן בהמה תמים, שנאמר "תמים יהיה לרצון". (סב) למלוח כל קרבן, שנאמר "על כל קרבןך, תקריב מלח". (סג) מעשה העולה, שנאמר "אם עולה קרבנו". (סד) מעשה חטאת, שנאמר "זאת תורת החטאת". (סה) מעשה האשם, שנאמר "זאת תורת האשם". (סו) מעשה זבח השלמים, שנאמר "וזאת תורת, זבח השלמים". (סז) מעשה המנחה, שנאמר "ונפש, כי תקריב קרבן מנחה". (סח) להקריב בית

דין קרבן אם טעו בהוראה, שנאמר "ואם כל עדת ישראל, ישגו". (טו) להקריב היחיד קרבן חטאת אם שגג במצות לא תעשה שחייבים עליה כרת, שנאמר "ונפש כי תחטא". (טז) להקריב היחיד קרבן אם נסתפק לו אם חטא חטא שחייבים עליו חטאת או לא חטא, שנאמר "ולא ידע ואשם ... והביא את אשמו"; וזה הוא נקרא אשם תלוי. (טזא) להקריב השוגג במעילה, או החוטא בגזילה, או בשפחה חרופה, או שכפר בפיקדון ונשבע; מביא קרבן אשם, וזה הוא הנקרא אשם ודאי. (טזב) להקריב קרבן עולה ויורד, שנאמר "ואם לא תגיע ידו", "ואם לא תשיג ידו". (טזג) להתוודות לפני ה' מכל חטא שיעשה האדם, בשעת הקרבן ושלא בשעת הקרבן, שנאמר "והתוודו, את חטאתם אשר עשו". (טזד) להקריב הזב קרבן אחר שיטהר, שנאמר "וכי יטהר הזב, מזובו". (טזה) להקריב הזבה קרבן אחר שתטהר, שנאמר "ואם טהרה, מזובה". (טזו) להקריב היולדת קרבן אחר שתטהר, שנאמר "ובמלאות ימי טוהרה". (טזז) להקריב המצורע קרבן אחר שיטהר, שנאמר "וביום השמיני ייקח". (טזח) לעשר הבהמה, שנאמר "וכל מעשר בקר וצאן". (טט) לקדש בכור הבהמה הטהורה ולהקריבו, שנאמר "כל הבכור אשר ייולד". (פ) לפדות בכור אדם, שנאמר "אך פדה תפדה, את בכור האדם". (פא) לפדות פטר חמור, שנאמר "ופטר חמור תפדה בשה". (פב) לערוף פטר חמור, שנאמר "ואם לא תפדה וערפתו". (פג) להביא כל הקרבנות שיש על האדם בחובה או בנדבה ברגל ראשון שפגע בו, שנאמר "ובאת שמה", "והבאתם שמה".

(פד) להקריב כל הקרבנות בבית הבחירה, שנאמר "ושם תעשה, כול אשר אנוכי מצווך". (פה) להיטפל בהבאת הקרבנות מחוצה לארץ לבית הבחירה, שנאמר "רק קודשיך אשר יהיו לך, ונדריך, תישא ובאת"; מפּי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בקודשי חוצה לארץ. (פו) לפדות קודשים בעלי

מומים ויהיו מותרים באכילה, שנאמר "רק בכל אוות נפשך תזבח ואכלת בשר"; מפּי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בפסולי המוקדשין שייפדו. (פ) להיות התמורה קודש, שנאמר "והיה הוא ותמורתו יהיה קודש". (פ) לאכול שיירי מנחות, שנאמר "והנותרת ממנה, יאכלו אהרון ובניו". (ט) לאכול בשר חטאת ואשם, שנאמר "ואכלו אותם אשר כופר בהם". (ז) לשרוף בשר קודש שנטמא, שנאמר "והבשר אשר ייגע בכל טמא". (ז) לשרוף הנותר, שנאמר "והנותר, מבשר הזבח ביום, השלישי, באש, ישרף". (ז) לגדל הנזיר שיערו, שנאמר "גדל פרע, שיער ראשו". (ז) לגלח הנזיר שיערו על קרבנותיו במלאות ימי נזרו, או בתוך ימי נזרו אם נטמא, שנאמר "וכי ימות מת עליו". (ז) לקיים אדם כל מה שהוציא בשפתיו, מקרבן או צדקה וכיוצא בהם, שנאמר "מוצא שפתיך, תשמור ועשית". (ז) לדון בהפרת נדרים בכל הדינים האמורין בפרשה. (ז) להיות כל נוגע בנבילה טמא, שנאמר "וכי ימות מן הבהמה". (ז) להיות שמונה שרצים מטמאין, שנאמר "וזה לכם הטמא". (ז) להיות האוכלין מיטמאין, שנאמר "מכל האוכל אשר ייאכל". (ז) להיות הנידה טמאה ומטמאה לאחרים. (ק) להיות היולדת טמאה כנידה. (ק) להיות המצורע טמא ומטמא. (ק) להיות בגד מנוגע טמא ומטמא. (ק) להיות בית מנוגע מטמא. (ק) להיות הזב מטמא. (ק) להיות שכבת זרע מטמאה. (ק) להיות זבה מטמאה. (ק) להיות המת מטמא. (ק) להיות מי נידה מטמאין לאדם טהור, ומטהרין מטומאת מת בלבד. וכל אלו הדינין של טומאות אלו, רוב משפט כל טומאה וטומאה מהן מבואר בתורה שבכתב. (ק) להיות הטהרה מכל הטמאות בטבילה במי מקוה, שנאמר "ורחץ במים את כל בשרו"; למדו מפּי השמועה שרחיצה זו במים שכל גופו עולה בהן בבת אחת. (ק) להיות הטהרה מן הצרעת בין צרעת אדם בין

צרעת בית בעץ ארז ואיזוב ושני תולעת ושתי
 ציפורים ומים חיים, שנאמר "זאת תהיה תורת
 המצורע". (קיא) להיות המצורע מגלח כל שיערו,
 שנאמר "והיה ביום השביעי יגלח את כל שיערו".
 (קיב) להיות המצורע ידוע לכול בדברים
 האמורים בו, "בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה
 פרוע, ועל שפם, יעטה; וטמא טמא, יקרא", וכן כל
 שאר הטמאים צריכין להודיע את עצמן. (קיג)
 לעשות פרה אדומה להיות אפרה מוכן, שנאמר
 "והייתה לעדת בני ישראל". (קיג) להיות מעריך
 אדם נותן דמים הקצובין בפרשה, שנאמר "איש, כי
 יפליא נדר". (קטו) להיות מעריך בהמה טמאה נותן
 דמיה, שנאמר "והעמיד את הבהמה". (קטז) להיות
 מעריך ביתו נותן כערך הכוהן, שנאמר "ואיש, כי
 יקדיש". (קיז) להיות מקדיש שדהו נותן בערך
 הקצוב בפרשה, שנאמר "והיה ערכך, כפי זרעו".
 (קיח) לשלם השוגג במעילה מה שמעל לה'
 ולהוסיף חומש, שנאמר "ואת אשר חטא מן הקודש
 ישלם". (קיט) להיות נטע רבעי קודש, שנאמר "יהיה,
 כל פריו קודש הילולים". (קכ) להניח פיאה. (קכא)
 להניח לקט. (קכב) להניח עומר השכחה. (קכג)
 להניח עוללות בכרם. (קכד) להניח פרט הכרם.
 לפי שבכל אלו נאמר "לעני ולגר תעזוב אותם"; וזו
 היא מצות עשה שלהם. (קכה) להביא ביכורים
 לבית הבחירה, שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך".
 (קכו) להפריש תרומה גדולה לכוהן, שנאמר
 "ראשית דגנך ... תיתן לו". (קכז) להפריש מעשר
 דגן ללוויים, שנאמר "כל מעשר הארץ ...". (קכח)
 להפריש מעשר שני להיאכל לבעליו בירושלים,
 שנאמר "עשר תעשר"; מפי השמועה למדו שזה הוא
 מעשר שני. (קכט) להיות הלוויים מפרישין מעשר מן
 המעשר שלקחו מישראל ונותנין אותו לכוהנים,
 שנאמר "ואל הלוויים תדבר". (קל) להפריש מעשר
 עני תחת מעשר שני בשלישית ובשישית בשבוע,
 שנאמר "מקצה שלוש שנים, תוציא את כל מעשר

תבואתך". (קלא) להתוודות וידוי מעשר, שנאמר
 "ואמרת לפני ה' אלוהיך ביערתי הקודש". (קלב)
 לקרות על הביכורים, שנאמר "וענית ואמרת לפני
 ה' אלוהיך". (קלג) להפריש חלה לכוהן, שנאמר
 "ראשית, עריסותיכם חלה, תרימו תרומה". (קלד)
 להשמיט קרקע, שנאמר "והשביעית תשמטנה
 ונטשתה". (קלה) לשבות מעבודת הארץ, שנאמר
 "בחריש ובקציר, תשבות". (קלז) לקדש שנת יובל
 בשביתה כשמיטה, שנאמר "וקידשתם, את שנת
 החמישים". (קלז) לתקוע בשופר בשנת היובל,
 שנאמר "והעברת שופר תרועה". (קלה) ליתן גאולה
 לארץ בשנת היובל, שנאמר "ובכול, ארץ
 אחוזתכם, גאולה, תיתנו לארץ". (קלט) להיות
 גאולה בבתי ערי חומה עד שנה, שנאמר "ואיש, כי
 ימכור בית מושב". (קמ) למנות שני יובל שנים
 ושמיטים, שנאמר "וספרת לך, שבע...". (קמא)
 להשמיט כספים בשביעית, שנאמר "שמוט כל בעל
 משה ידו". (קמב) לנגוש לנוכרי, שנאמר "את הנוכרי,
 תיגוש; ואשר יהיה לך". (קמג) ליתן מן הבהמה
 לכוהן הזרוע והלחיים והקיבה, שנאמר "ונתן,
 לכוהן, הזרוע". (קמד) ליתן ראשית הגז לכוהן,
 שנאמר "וראשית גז צאנך תיתן לו". (קמה) לדון
 בדיני חרמים, מהם לה' ומהם לכוהן, שנאמר "אך
 כל חרם אשר יחרים". (קמו) לשחוט בהמה חיה
 ועוף ואחר כך יאכל בשרם, שנאמר "וזבחת
 מבקרך ומצאנך". (קמז) לכסות דם חיה ועוף,
 שנאמר "ושפך, את דמו, וכיסהו, בעפר". (קמח)
 לשלח הקן, שנאמר "שלח תשלח את האם ואת
 הבנים תיקח לך". (קמט) לבדוק בסימני בהמה,
 שנאמר "זאת החיה אשר תאכלו". (קנ) לבדוק
 בסימני העוף עד שיבדיל בין טמא לטהור, שנאמר
 "כל ציפור טהורה, תאכלו". (קנא) לבדוק בסימני
 חגבים לידע טהור מן הטמא, שנאמר "אשר לו
 כרעיים". (קנב) לבדוק בסימני דגים, שנאמר "את
 זה, תאכלו, מכול, אשר במים". (קנג) לקדש חודשים

ולחשב שנים וחודשים בבית דין בלבד, שנאמר "החודש הזה לכם, ראש חודשים". (קנד) לשבות בשבת, שנאמר "וביום השביעי תשבות". (קנה) לקדש שבת, שנאמר "זכור את יום השבת, לקדשו". (קנו) לבער חמץ, שנאמר "ביום הראשון, תשביתו שאור מבתיכם". (קנז) לספר ביציאת מצריים בלילה הראשון של חג המצות, שנאמר "והגדת לבנך". (קנח) לאכול מצה בליל זה, שנאמר "בערב, תאכלו, מצות". (קנט) לשבות בראשון של פסח, שנאמר "וביום הראשון, מקרא קודש". (קס) לשבות בשביעי בו, שנאמר "וביום השביעי, מקרא קודש". (קסא) לספור מקצירת העומר תשעה וארבעים יום, שנאמר "וספרתם לכם, ממוחרת השבת". (קסב) לשבות ביום חמישים, שנאמר "וקראתם בעצם היום הזה, מקרא קודש". (קסג) לשבות בראשון של חודש השביעי, שנאמר "באחד לחודש, יהיה לכם שבתון". (קסד) להתענות בעשירי בו, שנאמר "ובעשור לחודש תענו את נפשותיכם". (קסה) לשבות ביום הצום, שנאמר "שבת שבתון". (קסו) לשבות בראשון של חג הסוכות, שנאמר "ביום הראשון, מקרא קודש".

(קסז) לשבות בשמיני של חג, שנאמר "וביום השמיני מקרא קודש". (קסח) לישב בסוכה שבעת ימים, שנאמר "בסוכות תשבו, שבעת ימים". (קסט) ליטול לולב, שנאמר "ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי עץ הדר כפות תמרים". (קע) לשמוע קול שופר בראש השנה, שנאמר "יום תרועה, יהיה לכם". (קעא) ליתן מחצית השקל בכל שנה ושנה, שנאמר "זה ייתנו, כל העובר על הפקודים". (קעב) לשמוע מכל נביא שיהיה בכל דור ודור אם לא יוסיף ולא יגרע, שנאמר "אליו, תשמעון". (קעג) למנות מלך, שנאמר "שום תשים עליך מלך". (קעד) לשמוע מכל בית דין הגדול שיעמדו להם לישראל, שנאמר "ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה". (קעה) לנטות אחרי רבים אם תהיה מחלוקת בין הסנהדרין

בדינין, שנאמר "אחרי רבים להטות". (קעו) למנות שופטים ושוטרים בכל קהל וקהל מישראל, שנאמר "שופטים ושוטרים, תיתן לך". (קעז) להשוות בין בעלי דינין בשעה שעומדין בדין, שנאמר "בצדק, תשפוט עמיתך". (קעה) להעיד בבית דין למי שיש לו עדות, שנאמר "והוא עד, או ראה או ידע". (קעט) לחקור העדים הרבה, שנאמר "וידרשת וחקרת ושאלת, היטב". (קפ) לעשות לעדים זוממין כמו שזמו לעשות, שנאמר "ועשיתם לו, כאשר זמם". (קפא) לערוף את העגלה כמצותה, שנאמר "וערפו שם את העגלה, בנחל". (קפב) להכין שש ערי מקלט, שנאמר "תכין לך, הדרך, ושילשת". (קפג) לתת ללויים ערים לשבת, וגם הן קולטות, שנאמר "ונתנו ללויים ... ערים". (קפד) לעשות מעקה, שנאמר "ועשית מעקה לגגך". (קפה) לאבד עבודה זרה וכל משמשיה, שנאמר "אבד תאבדון את כל המקומות". (קפו) להרוג אנשי עיר הנידחת ולשרוף את העיר, שנאמר "ושרפת באש את ... כל שללה". (קפז) לאבד שבעה עממים מארץ ישראל, שנאמר "החרם תחרימם". (קפח) להכרית זרעו של עמלק, שנאמר "תמחה את זכר עמלק". (קפט) לזכור מה שעשה לנו עמלק תדיר, שנאמר "זכור, את אשר עשה לך עמלק". (קצ) לעשות במלחמת הרשות כמשפט הכתוב בתורה, שנאמר "כי תקרב אל עיר". (קצא) למשוך כוהן למלחמה, שנאמר "והיה, כקורבכם אל המלחמה; וניגש הכוהן". (קצב) להתקין יד במחנה, שנאמר "ויד תהיה לך, מחוץ למחנה". (קצג) להתקין יתד, שנאמר "ויתד תהיה לך, על אונך". (קצד) להשיב את הגזל, שנאמר "והשיב את הגזילה אשר גזל". (קצה) ליתן צדקה, שנאמר "פתוח תפתח את ירך". (קצו) להעניק לעבד עברי, שנאמר "העניק תעניק, לו"; וכן אמה עבריייה. (קצז) להלוות לעני, שנאמר "אם כסף תלווה את עמי"; "אם" זה אינו רשות אלא מצוה, שנאמר "והעבט, תעביטנו". (קצח) להלוות לנוכרי בריבית, שנאמר "לנוכרי תשיך";

מפי השמועה למדו שזו מצות עשה. (קצט) להשיב המשכון לבעליו, שנאמר "השב תשיב לו את העבוט". (ר) ליתן שכר שכיר בזמנו, שנאמר "ביומו תיתן שכרו". (רא) להיות השכיר אוכל בזמן שכירותו, שנאמר "כי תבוא בכרם ריעך", "כי תבוא בקמת ריעך". (רב) לעזוב מעל חברו או מעל בהמתו, שנאמר "עזוב תעזוב, עימו". (רג) להקים המשא על הבהמה, שנאמר "הקם תקים, עימו". (רה) להשיב האבידה, שנאמר "השב תשיבם, לאחריך". (רי) להוכיח החוטא, שנאמר "הוכח תוכיח את עמיתך". (ריז) לאהוב כל בני אדם מבני ברית, שנאמר "ואהבת לריעך כמוך". (ריח) לאהוב את הגר, שנאמר "ואהבתם, את הגר". (ריט) לצדק מאזניים עם המשקלות, שנאמר "מאזני צדק אבני צדק". (רט) לכבד החכמים, שנאמר "מפני שיבה תקום". (ריז) לכבד אב ואם, שנאמר "כבד את אביך, ואת אימך". (ריא) ליראה מאב ואם, שנאמר "איש אימו ואביו תיראו". (ריב) לפרות ולרבות, שנאמר "פרו ורבו". (ריג) לבעול בקידושין, שנאמר "כי ייקח איש, אישה; ובא אליה". (ריד) לשמח חתן את אשתו שנה, שנאמר "נקי יהיה לביתו, שנה אחת...". (רטו) למול את הבן, שנאמר "וביום, השמיני, יימול, בשר עורלתו". (רטז) לייבם אשת אח, שנאמר "ייבמה יבוא עליה". (ריז) לחלוץ ליבם, שנאמר "וחלצה נעלו מעל רגלו". (ריח) לישא אונס את אנוסתו, שנאמר "ולו תהיה לאישה". (ריט) לישב מוציא שם רע עם אשתו כל ימיו, שנאמר "ולו תהיה לאישה". (רכ) לדון במפתח בחמישים שקל עם שאר דינין, שנאמר "כי יפתה איש". (רכא) לעשות ליפת תואר ככתוב, שנאמר "וראית, בשביה, אשת, יפת תואר". (רכב) לגרש בשטר, שנאמר "וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה". (רכג) לעשות לסוטה כתורה, שנאמר "ועשה לה הכוהן, את כל התורה הזאת". (רכד) להלקות הרשעים, שנאמר "והפילו השופט והכהו". (רכה) להגלות רוצח בשגגה,

שנאמר "וישב בה, עד מות הכוהן". (רכו) להיות בית דין הורגין בסיף, שנאמר "נקום, יינקם". (רכז) להיות בית דין הורגין בחנק, שנאמר "מות יומת הנואף, והנואפת". (רכח) להיות בית דין שורפין באש, שנאמר "באש ישרפו אותו, ואתהן". (רכט) להיות בית דין סוקלין באבנים, שנאמר "וסקלתם אותם". (רל) לתלות מי שנתחייב תלייה, שנאמר "ותלית אותו, על עץ". (רלא) לקבור הנהרג ביומו, שנאמר "כי קבור תקברנו ביום ההוא". (רלב) לדון בעבד עברי כהלכותיו, שנאמר "כי תקנה עבד עברי". (רלג) לייעד אמה עברייה, שנאמר "אשר לו יעדה", "ואם לבנו, ייעדנה". (רלד) לפדות אמה עברייה, שנאמר "והפדה". (רלה) לעבוד בעבד כנעני לעולם, שנאמר "לעולם, בהם תעבודו". (רלו) להיות החובל משלם ממון, שנאמר "וכי יריבון אנשים והכה איש". (רלז) לדון בנזקי בהמה, שנאמר "וכי ייגוף שור איש את שור ריעהו". (רלח) לדון בנזקי הבור, שנאמר "כי יפתח איש בור". (רלט) לדון לגנב בתשלומין או במיתה, שנאמר "וכי יגנוב", "אם במחתרת", "וגנוב איש ומכרו". (רמ) לדון בנזקי הבער, שנאמר "כי יבער איש, שדה או כרם". (רמא) לדון בנזקי האש, שנאמר "כי תצא אש ומצאה קוצים". (רמב) לדון בדין שומר חינום, שנאמר "כי ייתן איש אל ריעהו כסף או כלים". (רמג) לדון בדין נושא שכר ושוכר, שנאמר "כי ייתן איש אל ריעהו חמור או שור". (רמד) לדון בדין השואל, שנאמר "וכי ישאל איש מעם ריעהו". (רמה) לדון בדין מקח וממכר, שנאמר "וכי תמכרו ממכר לעמיתך". (רמו) לדון בדין טוען וכופר, שנאמר "על כל דבר פשע". (רמז) להציל הנרדף ואפילו בנפש הרודף, שנאמר "וקצותה, את כפה". (רמח) לדון בדיני נחלות, שנאמר "איש כי ימות, ובן אין לו".

רמב"ם פרק אחד

הלכות נזירות פרק ד

הלכות נזירות - פרק רביעי

א האומר הריני נזיר הרי זה מגלח תגלחת טהרה יום אחד ושלושים. ואם גלח ביום שלשים יצא. אמר הריני נזיר שלשים יום אינו מגלח אלא ביום אחד ושלושים:

ב מי שנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה ביום אחד ושלושים. ואת השנייה ביום אחד וששים. ואם גלח את הראשונה יום שלשים מגלח את השנייה יום ששים. ואם גלח יום תשעה וחמשים יצא. שיום שלשים עולה לו אף למנין נזירות שנייה:

ג האומר הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן. והתחיל נזירות שלו ואחר כך נולד לו בן. משלים את שלו ואחר כך מונה את של בנו. אמר הריני נזיר כשיהיה לי בן והריני נזיר כך וכך יום. והתחיל בנזירות שלו ואחר כך נולד לו בן. פוסק נזירות שלו ומונה את של בנו ואחר כך חוזר ומשלים את שלו והרי שתיהן בנזירות אחת. לפיכך אם נטמא בתוך נזירות של בנו סותר הכל. נטמא אחר נזירות בנו כשהתחיל להשלים נזירותו אינו סותר אלא עד נזירות בנו. ובכמה ימים משלים את שלו. אם נשאר מנזירותו כשנולד הבן שלשים או יותר מונה נזירות בנו ומשלים הימים שנשארו מנזירותו. ואם נשארו מנזירותו פחות משלשים מונה שלשים אחר נזירות בנו. שאין בין תגלחת לתגלחת פחות משלשים יום:

ד כיצד? האומר הריני נזיר כשיהיה לי בן והריני נזיר מאה יום. והתחיל בנזירות שלו ונולד לו בן. אם נשאר מן המאה שנדר שלשים יום או יתר כשנולד הבן לא הפסיד כלום. שהרי פוסק נזירות שלו ומתחיל ומונה של בנו ומגלח ומביא קרבנותיו ומשלים השלשים או יתר שנשארו מנזירותו ומגלח לנזירותו. ואם נשאר מן המאה פחות משלשים סותר עד שבעים:

ה כיצד? נולד הבן ביום שמונים מונה של בנו ומשלים את של בנו ומגלח. ומתחיל למנות מאחר

התגלחת שלשים יום וּנְמַצָּא מִפְּסִיד מִקֶּדֶם הַנֶּלֶד
עֲשֶׂרָה יָמִים שָׁהֵם מִיּוֹם שִׁבְעִים עַד הַנֶּלֶד. וְכֵן כָּל
כְּיוֹצֵא בָּזֶה:

וְהָאוֹמֵר הֲרִינִי נָזִיר לְאַחַר עֲשָׂרִים יוֹם. וְחָזַר וְאָמַר
הֲרִינִי נָזִיר מֵעֵתָהּ מֵאָה יוֹם. מוֹנֵה עֲשָׂרִים יוֹם וּפּוֹסֵק
וּמִתְחִיל לְמִנּוֹת שְׁלֹשִׁים שֶׁהִיא הַנְּזִירוֹת שֶׁנֶּדֶר לְאַחַר
עֲשָׂרִים. וְאַחַר הַשְּׁלֹשִׁים מְגַלַּח תְּגַלַּחַת טְהָרָה
וּמְבִיא קֶרְבָּנוֹתָיו וְחוֹזֵר וּמוֹנֵה שְׁמוֹנִים יוֹם כְּדִי
לְהַשְׁלִים הַמֵּאָה שֶׁנֶּדֶר בְּסוֹף וּמְגַלַּח וּמְבִיא
קֶרְבָּנוֹתָיו:

ז אָמַר הֲרִינִי נָזִיר לְאַחַר עֲשָׂרִים יוֹם וְהֲרִינִי נָזִיר
מֵעֵתָהּ. מוֹנֵה שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמְגַלַּח תְּגַלַּחַת טְהָרָה
וְחוֹזֵר וּמוֹנֵה שְׁלֹשִׁים יוֹם אַחֲרֵים וְהִיא הַנְּזִירוֹת
שֶׁנֶּדֶר לְאַחַר עֲשָׂרִים. שָׂאֵם תֹּאמַר מוֹנֵה עֲשָׂרִים
וּפּוֹסֵק מוֹנֵה שְׁלֹשִׁים וּמְגַלַּח נִשְׂאָרוֹ מִנְּזִירוֹת
שֶׁהִתְחִיל בָּהֶן עֲשֶׂרָה יוֹם בְּלִבְדוּ. וְאִין בֵּין תְּגַלַּחַת
טְהָרָה לְתְּגַלַּחַת טְהָרָה לְעוֹלָם פְּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם:

ח אָמַר הֲרִינִי נָזִיר לְאַחַר עֲשָׂרִים יוֹם וְחָזַר וְאָמַר
הֲרִינִי נָזִיר עוֹלָם מֵעֵתָהּ לֹא חָלָה עָלָיו נְזִירוֹת שֶׁנֶּדֶר
בְּרֵאשׁוֹנָה:

ט וְכֵן אִם אָמַר הֲרִינִי נָזִיר שְׁמִשׁוֹן לְאַחַר עֲשָׂרִים
יוֹם. וְחָזַר וְאָמַר הֲרִינִי נָזִיר מֵעֵתָהּ. אִינוּ מְגַלַּח
לְנְזִירוֹת זֶה שֶׁנֶּדֶר בְּאַחֲרוֹנָה:

י מִי שֶׁאָמַר הֲרִי אָנִי נָזִיר יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתִי. הֲרִי
זֶה אֲסוּר לְשִׁתּוֹת יַיִן וְלֶהֱטָמֵא וּלְגַלַּח לְעוֹלָם:

יא הָאוֹמֵר הֲרִינִי נָזִיר בַּיּוֹם שֶׁכֵּן דָּוִד בָּא בּוֹ. אִם
בְּחַל נֶדֶר הֲרִי זֶה אֲסוּר לְעוֹלָם. וְאִם בְּשִׁבְתָּ אוֹ בַּיּוֹם
טוֹב נֶדֶר אוֹתָהּ שִׁבְתָּ אוֹ אוֹתוֹ יוֹם טוֹב מִתָּר. מִכָּאֵן
וְאֵילָף אֲסוּר לְעוֹלָם. שֶׁתְּדַבֵּר סִפְּק אִם יָבֹא בְּשִׁבְתָּ
אוֹ בַּיּוֹם טוֹב אוֹ לֹא יָבֹא. וְהוֹאִיל וְהוּא סִפְּק בַּיּוֹם
שֶׁנֶּדֶר לֹא חָלָה עָלָיו נְזִירוֹת שֶׁסִּפְּק נְזִירוֹת לְהַקֵּל.
מִכָּאֵן וְאֵילָף חָלָה עָלָיו נְזִירוֹת. וְשִׁבְתָּ הַבָּאָה שֶׁהִיא
סִפְּק אִינָה מִפְּקַעַת נְזִירוֹת שֶׁחָלָה עָלָיו:

יב נזיר ששָׁלְמוֹ יָמָיו נְזִירוֹתוֹ וְלֹא גָלַח תְּגַלַּחַת טְהָרָה
הָרִי זֶה אָסוּר לְגַלַּח וְלִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִהְטֵמֵא לְמַתִּים
כְּשֶׁהָיָה מִקֶּדֶם וְכָל דְּקָדוּקָיו נְזִירוֹת עָלָיו. וְאִם גָּלַח
אוֹ שָׁתָה יַיִן אוֹ נִטְמָא לֹקָה:

יג מי שֶׁנִּדְרָר בְּנִזְיָר וְדָמָה שְׁאִינוֹ נִדְרָר וְהָיָה נוֹהֵג הַתָּר
בְּנִדְרָרוֹ וְשָׁתָה יַיִן. וְלֹאֲחֵר זְמַן שָׁאֵל לְחֻכָּם וְהוֹרָהוּ
שֶׁהוּא נִדְרָר וְשֶׁהוּא חַיֵּב בְּנִזְיָרוֹת הָרִי זֶה מוֹנֵה מִשְׁעָה
שֶׁנִּדְרָר. וּמִדְּבָרֵי סוּפְרִים שִׁינְהֵג אָסוּר כַּיּוֹמִים שֶׁנִּהְיָה
בְּהֵן הַתָּר:

יד כיצד? הרי שֶׁנִּדְרָר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְנִהְיָ הַתָּר בְּנִדְרָרוֹ
עֲשָׂרָה יָמִים וְנִהְיָ אָסוּר עֲשָׂרִים יוֹם. וְלֹאֲחֵר
הַשְּׁלֹשִׁים שָׁאֵל לְחֻכָּם וְאָסַר לוֹ. הָרִי זֶה מוֹנֵה עֲשָׂרָה
יָמִים מִיּוֹם שֶׁשָּׁאֵל כְּנֶגְדַּת הָעֲשָׂרָה שֶׁנִּהְיָ בְּהֵן הַתָּר.
וְאִם שָׁתָה אוֹ גָּלַח אוֹ נִטְמָא בְּעֲשָׂרַת יָמִים הָאֵלוֹ מִכֵּין
אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת:

טו בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּנִזְיָרוֹת מוֹעֲטָת. אָבֵל
בְּנִזְיָרוֹת מְרַבָּה דִּיּוֹ שִׁינְהֵג שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּנִזְיָרוֹת אָף
עַל פִּי שֶׁעָבַר עַל נְזִירוֹתוֹ הַמְרַבָּה כָּל יָמָיו. וְאִם לֹא
נִהְיָ אָסוּר בְּעֲצָמוֹ אֵין נִזְקָקִין לוֹ כָּלֵל:

טז כָּל בֵּית דִּין שֶׁנִּזְקָקִין לָזֶה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וּמוֹדִיעִין
לְאֵלוֹ שֶׁמְזַלְזְלִין בְּנִדְרָרִים שְׁאִין חַיִּבִּין מִן הַתּוֹרָה. אוֹ
שִׁירוֹ לָהֵן לְהַקְלֵ אוֹ שִׁיפְתָּחוּ לָהֵן פֶּתַח. מְנַדִּין אוֹתוֹ
בֵּית דִּין הַהִדְיוֹט:

יז הָאִשָּׁה שֶׁנִּדְרָרָה בְּנִזְיָרוֹת וְשָׁלְמוֹ יָמָיו הַנְּזִירוֹת
וְהַבִּיָּאָה קָרְבָּנוֹתֶיהָ וְנִשְׁחָטָה אַחַת מִן הַבְּהֵמוֹת
וְנִזְרַק דָּמָהּ וְאַחַר כֵּךְ שָׁמַע בְּעֻלָּהּ אָף עַל פִּי שֶׁעָדִין
לֹא גָלַחָה אִינוֹ יָכוֹל לְהַפְּרֵ. וְאִם קָדָם זְרִיקָה הָרִי
זֶה יִפְרֵ. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּתִגְלַחַת טְהָרָה.
אָבֵל בְּתִגְלַחַת טְמֵאָה יִפְרֵ אָף עַל פִּי שֶׁקָּרְבוּ
הַקְּרָבָנוֹת שֶׁל תְּגַלַּחַת טְמֵאָה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא עָדִין
צָרִיקָה לְמַנּוֹת נְזִירוֹת אַחֲרָת:

סה"מ לרמב"ם (לימים שלישי - חמישי (כולל))

שיעור ב-ד: בימי לימוד הקדמת היד - ילמוד כאו"א מ"השרשים" כפום
שיעורא דילי, ולחלק השאר ללמדו בימים הסמוכים שלאחריו זה (נוסף על

לימוד המצות (דהיום). להלן מובאים כל ה"שורשים", על מנת שכל אחד
יוכל ללמוד את החלק ב"שורשים"

השרש הראשון שאין ראוי למנות בכלל הזה המצות
שהן מדרבנן: דע כי זה הענין לא היה ראוי לעורר
עליו לבארו, כי אחר שהיה לשון התלמוד (מכות כ"ג):
תרי"ג מצות נאמרו למשה בסיני איך נאמר בדבר
ההוא שהוא מדרבנן שהוא מכלל המנין, אבל העירונו
עליו מפני שטעו בו רבים ומנו נר חנוכה ומקרא
מגילה מכלל מצות עשה, וכן מאה ברכות בכל יום
ונחום אבלים ובקור חולים וקבורת מתים והלבשת
ערומים וחשוב תקופות ושמונה עשר ימים לגמור את
ההלל. והשתכל ממי שישמע לשונם נאמרו לו למשה
בסיני וימנה קריאת ההלל ששבח בן דוד עליו השלום
את האל יתברך שצוה בה משה וכן נר חנוכה
שקבעוה חכמים בבית שני וכן קריאת המגילה. אמנם
היות נאמר למשה בסיני שיצונו כי כשיהיה באחרית
ממלכתנו ויקרה לנו עם היונים כך וכך יתחייב לנו
להדליק נר חנוכה, הנה איני רואה שאחד ידמה זה או
יעלה במחשבתו. ומה שיראה לי שהביאם אל זה
היותנו מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו ושאלת
התלמוד (שבת כ"ג) היכן צונו ואמרו מלא תסור, ואם
משעם זה מנו אותם הנה ראוי שימנו כל דבר שהוא
מדרבנן כי כל מה שצונו חכמים לעשותו וכל מה
שהזהירונו ממנו כבר צוה משה רבינו ע"ה בסיני שהוא
צונו לעשותו והוא אמרו על פי התורה אשר יורוך וגו'
וזההירונו יתברך מעבור דבר מכל מה שתקנו אותו
או גזרו ואמרו לא תסור וגו'. ואם ימנה כל מה שהוא
מדרבנן בכלל תרי"ג מצות מפני שהכל נכנס תחת
אמרו יתברך לא תסור, מפני מה מנו בפרט אלו ולא
מנו זולתם וכמו שמנו נר חנוכה ומקרא מגילה היה
להם למנות נשילת ידים ומצות עירוב, כי הנה אנחנו
מברכים אשר קדשנו במצותיו וצונו כמו שמברכין על
מקרא מגילה ונר חנוכה והכל מדרבנן. ובבאור אמרו
(חולין ק"ו) מים ראשונים מצוה ואמרו מאי מצוה אמר
אביי מצוה לשמוע דברי חכמים כמו שאמרו במקרא
מגילה ונר חנוכה היכן צונו מלא תסור, וכבר התבאר
שכל מה שתקנו חכמים ונביאים שעמדו אחר משה
רבינו הוא גם כן מדרבנן. ובבאור אמרו (עירובין כ"א)

בשעה שתקן שלמה ידיים ועירובין יצאה בת קול ואמרה חכם בני ושמה לבי. ובארו במקומות אחרים שעירובין יקרא דרבנן וידיים מדברי סופרים. הנה התבאר לך שכל מה שתקנו אחר משה נקרא דרבנן. ואמנם כבר בארתי לך זה כדי שלא תחשוב במקרא מגילה בעבור שהוא תקון נביאים יקרא דאורייתא שעירובין דרבנן אע"פ שהוא תקון שלמה ובית דינו. וזהו שנעלם מזולתנו ומנה הלבשת ערומים בעבור שמצא בישעיה כי תראה ערום וכסיתו ולא ידע שזה נכנס תחת אמרו יתברך די מחסורו אשר יחסר לו. כי ענין זה הצווי הוא בלי ספק שנאכיל לרעב ונכסה הערום ונתן מצע למי שאין לו מצע וכסות למי שאין לו כסות ונשיא הפנוי שאין לו יכולת להנשא ונרכיב מי שדרכו לרכוב כמו שהוא מפורסם בתלמוד (כתובות ס"ז) שזה כלו נכנס תחת אמרו די מחסורו. והיה לשון התלמוד אצלם מחובר בלעגי שפה ובלשון אחרת ולולא זה לא מנו מקרא מגילה והדומה לו עם המצות שנאמרו למשה בסיני. ובגמרא שבועות (ל"ט) אין לי אלא מצות שנצטוו על הר סיני מצות שעתידין להתחדש כגון מקרא מגילה מנין תלמוד לומר קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו והוא שיאמינו בכל מצוה שתקנו הנביאים והחכמים אחר כן. והתמה מפני מה מנו מצות עשה שהם מדרבנן כמו שזכרנו ולא מנו גם כן מצות לא תעשה שהם מדרבנן וכמו שמנו במצות עשה מקרא מגילה ונר חנוכה ומאה ברכות בכל יום והלל היה להם למנות גם כן בכלל לא תעשה דאורייתא כך כל שניה ושניה לא תעשה מדרבנן כמו שבארו ואמרו (יבמות כ') שניות מדברי סופרים, וכבר התבאר בתלמוד שמאמר המשנה איסור מצוה רוצה בו השניות ואמרו מאי מצוה מצוה לשמוע דברי חכמים, וכן היה ראוי להם למנות בכלל אחות חלוצה שהיא מדברי סופרים, ובכלל אם נמנה כל עשה דרבנן וכל לא תעשה דרבנן יהיה זה עולה לאלפים רבים וזה דבר מבואר. הכלל כי כל מה שהוא מדרבנן לא ימנה בכלל תרי"ג מצות כי הכלל הזה הוא כלו כתוב בתורה כי אין בו דבר מדרבנן כמו שנבאר. ואמנם היותם מונים קצת הדברים שהם

מדרבנן ועוזבים קצתם בבחירה מהם הוא ענין אי
אפשר לקבלו בשום פנים אמרו מי שאמרו. הנה
בארנו ענין זה השרש ומופתיו עד שלא נשאר בו ספק
כלל אל שום אדם.

השרש השני שאין ראוי למנות כל מה שלמדים באחת
משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן או מרבוי:
כבר בארנו בפתיחת חבורנו בפירוש המשנה שרוב
דיני התורה יצאו בשלש עשרה מדות שהתורה
נדרשת בהם ושהדין היוצא במדה מאותן המדות הנה
פעמים תפול בו המחלוקת ושיש שם דינין הן פירושים
מקובלים ממשה אין מחלוקת בהם אבל הם מביאין
ראיה עליהן באחת משלש עשרה מדות כי מחכמת
הכתוב שהוא אפשר שימצא בו רמז מורה על הפירוש
ההוא המקובל או היקש יורה עליו וכבר בארנו זה
הענין שם. וכשיהיה זה כן הנה לא כל מה שנמצא
לחכמים שהוציאו בהיקש משלש עשרה מדות נאמר
שהוא נאמר למשה בסיני ולא גם כן נאמר בכל מה
שימצא בתלמוד שיסמכוהו אל אחת משלש עשרה
מדות שהוא דרבנן, כי פעמים יהיה הפירוש ההוא
מקובל ממשה בסיני לפי הראוי בזה שכל מה שלא
תמצאהו כתוב בתורה ותמצאהו בתלמוד שלמדוהו
באחת משלש עשרה מדות אם בארו הם בעצמם
ואמרו שזה גוף תורה או שזה דאורייתא הנה ראוי
למנותו אחר שהמקובלים ממנו אמרו שהוא
דאורייתא. ואם לא יבארו זה ולא דברו בו הנה הוא
דרבנן שאין שם כתוב יורה עליו. וזה גם כן שרש כבר
נשתבש בו זולתנו ולכן מנה יראת חכמים עם מצות
עשה, ואשר הביאו לזה לפי מה שיראה לי מאמר ר'
עקיבא את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים
חשב שכל מה שיגיע משלש עשרה מדות הוא מן
הכלל הנזכר, ואם היה הענין כמו שחשבו למה לא
מנו כבוד בעל האם ואשת האב מצוה בפני עצמה
מחוברת אל כבוד אב ואם וכן כבוד אחיו הגדול כי
אלו האישים למדנו שאנו חייבין לכבדם ברבוי אמרו
(כתובות ק"ג) כבוד את אביך לרבות אחיך הגדול ואמרו
את אביך לרבות בעל אמך ואת אמך לרבות אשת
אביך כמו שאמרו את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי

חכמים, אם כן מפני מה מנו אלו ולא מנו אלו. וכבר הגיעו בזה הסכלות אל יותר קשה מזה, וזה כשמצאו דרש בפסוק יתחייב בדרש ההוא לעשות פעולות או להרחיק ענין מן הענינים והם כלם בלי ספק מדרבנן ימנו אותם בכלל המצות ואע"פ שפשטיה דקרא לא יורה על דבר מאותם הענינים עם השרש שהועילונו בו ע"ה והוא אמרם ז"ל אין מקרא יוצא מידי פשוטו. והיות התלמוד בכל מקום ישאל פשטיה דקרא במאי כתיב כשמצאו פסוק ילמדו ממנו על צד הבאור והראיה דברים רבים. והנסמכים במחשבה זו מנו בכלל המצות בקור חולים ונחום אבלים וקבורת מתים בעבור הדרש הנזכר באמרו יתברך והודעת להם את הדרך ילכו בה, ואמרו את הדרך זו גמילות חסדים, ילכו זה בקור חולים, בה זה קבורת מתים, ואת המעשה אלו הדינים, אשר יעשון זו לפני משורת הדין, וחשבו כי כל פועל ופועל מאלו הפעולות מצוה בפני עצמה, ולא ידעו כי אלו הפעולות כלם ודומים להם נכנסות תחת מצוה אחת מכל המצות הכתובות בתורה בבאור והוא אמרו יתברך ואהבת לרעך כמוך, ובזה הדרך בעצמו מנו חשוב תקופות מצוה בעבור הדרש הבא בהיא חכמתכם ובינתכם והוא אמרם (שבת ע"ה) איזו היא חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חשוב תקופות ומזלות, ואילו מנה מה שהוא יותר מבואר מזה ויחשוב מה שהוא יותר ראוי למנותו והוא כל דבר שנלמד בתורה במדה משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן היה עולה מנין המצות לאלפים רבים. ואולי תחשוב שאני בורח מלמנותן להיותן בלתי אמתיות והיות הדין היוצא במדה ההיא אמת או בלתי אמת, אין זו הסבה. אבל הסבה כי כל מה שיוציא אדם ענפים מן השרשים שנאמרו לו למשה בסיני בבאור והם תרי"ג מצות ואפילו היה המוציא משה בעצמו אין ראוי למנותם. והראיה על זה כלו אמרם בגמרא תמורה (דף ט"ז) אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים שנשתכחו בימי אבלו של משה ואעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז מפלפולו שנאמר כל איש אשר יכה את קרית ספר ולכדה וגו' וילכדה עתניאל בן

קנו. וכשהיו כך הנשכחות כמה היה הכלל שנשכח ממנו זה המספר, כי גם מן השקר שנאמר שנשכח ממנו כל מה שנודע ובלא ספק היו אותם הדינים המוצאים בקל וחומר ובזולתו מהמדות אלפים רבים ואלו כלם היו נודעים בימי משה. ונאמר עליהם דקדוקי סופרים כי כל מה שלא שמעו בסיני בבאור הנה הוא מדברי סופרים. הנה כבר התבאר כי תרי"ג מצות שנאמרו לו למשה בסיני לא ימנה בהן כל מה שילמד בשלש עשרה מדות ואפילו בזמנו עליו השלום כל שכן שלא ימנה בהן כל מה שהוציאו באחרית הזמן, אבל אמנם ימנה מה שהיה בפירוש מקובל ממנו והוא שיבארו המעתיקים ויאמרו שזה הדבר אסור לעשותו ואיסורו דאורייתא או יאמרו שהוא גוף תורה הנה נמנה אותו כי הוא נודע בקבלה ולא בהיקש ואמנם זכרו ההיקש בו והביאו הראיה עליו באחת משלש עשרה מדות להראות חכמת הכתוב כמו שבארנו בפירוש המשנה:

השרש השלישי שאין ראוי למנות מצות שאין נוהגות לדורות. דע כי אמרם (מכות כ"ג:) תרי"ג מצות נאמרו לו למשה בסיני מורה על היות זה המספר מהמצות הנוהגות לדורות, כי מצות שאין נוהגות לדורות אין קשר להן בסיני הן שנאמרו בסיני או בזולתו. ואמנם כווננו באמרם בסיני לפי שעיקר התורה היה בסיני. והוא אמרו יתעלה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך. ובבאור אמרו מאי קראה תורה צוה לנו משה מורשה, רוצה לומר מספר תורה והוא תרי"א ואנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענום ובהם נשלמו תרי"ג מצות, ירצו בזה הסימן שהדבר שצוה לנו משה ולא שמענונו כי אם ממנו הוא מספר תור"ה וקראה מורשה קהלת יעקב, ומצוה שאינה נוהגת לדורות אינה לנו מורשה שאמנם יקרא לנו מורשה מה שיתמיד לדורות כמו שאמר כימי השמים על הארץ, ומאמרם גם כן כי כל אבר ואבר כאלו הוא יצוה האדם בעשיית מצוה ומצוה, וכל יום ויום כאילו יזהיר אותו מעבירה, ראייה על היות זה המספר לא יחסר לעולם, ואילו היה מכלל המנין מצות שאין נוהגות לדורות הנה זה הכלל יחסר בזמן שיכלה בו חיוב המצוה ההיא ולא היה המאמר הזה שלם כי אם בזמן מוגבל. וכבר טעה גם

כן זולתנו בשרש הזה, ומנה בעבור שדחק הצורך ולא
יבאו לראות כבלע את הקדש ומנה ולא יעבוד עוד
הכתוב בלויים, ואלו גם כן לא היו נוהגות כי אם
במדבר. ואף על פי שאמרו (סנהדרין פ"א:) רמז לגונב
את הקסוה מנין שנאמר ולא יבאו לראות כבלע את
הקדש, יש די ספוק באמרם רמז, ופשטיה דקרא אינו
כן ואינו גם כן מכלל מחוייבי מיתה בידי שמים, כמו
שיתבאר בתוספתא ובסנהדרין. ואני נפלא מזה שמנה
אלו הלאוין למה לא מנה במן איש אל יותר ממנו,
ואמרו יתברך אל תצר את מואב ואל תתגר במ
מלחמה, וכן האזהרה שבאה בבני עמון אל תצורם
ואל תתגר במ, וכן ימנה גם כן בכלל מצות עשה אמרו
עשה לך שרף ושים אותו על נס, ואמרו קח צנצנת
אחת ותן שמה מלא העומר מן, כמו שמנה תרומת
המכס וחנוכת המזבח, וכן ימנה היו נכונים לשלשת
ימים, וכן גם הצאן והבקר אל ירעו ופן יהרסו לעלות
ורבים כמו אלה, ולא יסופק לבעל שכל כי אלו כולם
מצות נאמרו לו למשה בסיני צווי ואזהרה, אך היו
כלם לפי שעה ואינן נוהגות לדורות, ולכן לא ימנו,
ובעבור השרש הזה אין ראוי למנות ברכות וקללות
שנצטוו בגריזים ועיבל, ולא בנין המזבח שנצטוינו
לבנות בבואנו בארץ כנען, כי אלו כלם מצות לפי
שעה, ולא הצווי שצונו שנקריב כל בהמה שנרצה
לאכול ממנה שלמים, כי זה צווי לפי שעה לבד, והוא
אמרו והביאום לה' אמרו בספרי והביאום זו מצות
עשה, אבל היא במדבר לבד, כמו שבאר במשנה
תורה היתר בשר תאוה לדורות, והוא אמרו בכל אות
נפשך תאכל בשר, ואילו היה ראוי למנות כל מה
שהוא מזה המין היה מה שצוה בו משה מיום שנתנבא
עד יום מותו חוץ מהמצות הנוהגות לדורות יותר
משלש מאות מצות כשנמנה כל הצווי שבא במצרים
וכל מה שבא במלואים וזולתם כולם כתובים בתורה
מהם עשה ומהם לא תעשה, ואחר שהוא נמנע למנותם
כלם יתחייב בהכרח שלא תמנה גם אחת מהן, ולא
כמו שעשה זולתנו שלקח מהם דברים על צד העזר
כאשר יגע למצוא המספר, וזה מה שכוננו לבארו
בשרש הזה:

השרש הרביעי שאין ראוי למנות הצוויים הכוללים התורה כלה: הנה יבואו בתורה צוויין ואזהרות אינן בדבר מיוחד אבל יכללו המצות כלם. כאילו יאמר עשה כל מה שצויתך לעשות והזהר מכל מה שהזהרתך ממנו, או לא תעבור דבר ממה שצויתך בו, ואין פנים למנות הצווי הזה מצוה בפני עצמה שהוא לא יצוה לעשות מעשה מיוחד שיהיה מצות עשה ולא יזהיר מעשות מעשה מיוחד שיהיה מצות לא תעשה, וזה כאמרו (שמות כ"ג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו, ונאמר חקותי תשמרו ואת משפטי תעשון ושמרתם את משמרתתי ורבים כאלה. וכבר טעו בשרש הזה גם כן עד שמנו קדושים תהיו מצוה מכלל מצות עשה ולא ידעו שאמרו קדושים תהיו והתקדשתם והייתם קדושים הם צוויין לקיים כל התורה, כאלו יאמר היה קדוש בעשותך כל מה שצויתך ונזהר מכל מה שהזהרתך ממנו. ולשון ספרא קדושים תהיו פרושים תהיו, רוצה לומר הבדלו מן הדברים המגונים כלם שהזהרתי אתכם מהם. ובמכילתא ואנשי קדש תהיון לי איסי בן יהודה אומר כשהקב"ה מחדש מצוה לישראל הוא מוסיף להם קדושה, רוצה לומר כי זה הצווי אינו צווי בעצמו אבל הוא נמשך אחר מצוה שנצטוו בה ומקיים הצווי ההוא יקרא קדוש, ואין הפרש בין אומרו קדושים תהיו או אילו אמר עשו מצותי, התראה שנאמר שזה מצות עשה מחוברת אל המצות הרמוז אליהם שנצטוינו לעשותם, כן לא נאמר בקדושים תהיו והדומים להם שהיא מצוה, כי לא צוה לעשות דבר זולת מה שידענו. ולשון ספרי והייתם קדושים זו קדושת מצות. הנה כבר התבאר מה שהלכנו סביבו ומזה השרש גם כן אמרו (דברים י') ומלתם את ערלת לבבכם רוצה לומר שיקבל וישמע כל מה שקדם זכרו מן המצוה, וכן וערפכם לא תקשו עוד, רוצה לומר אל תקשה את לבך ותקבל כל מה שצויתך ולא תעבור עליו:

השרש החמישי שאין ראוי למנות טעם המצוה מצוה בפני עצמה: פעמים יבוא בטעמי המצות דמיון לאוין ויחשב בם שהם מכלל מה שימנה ביחוד, וזה כאמרו לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה

ולא תחטיא את הארץ, אמרו ולא תחטיא את הארץ
טעם לאסור מה שקדם כאילו יאמר כי אתה אם תעשה
זה תרבה הפסד בארץ, וכאמרו אל תחלל את בתך
להזנותה ולא תזנה הארץ שאמרו לא תזנה הארץ הוא
טעם כאילו הוא יאמר שטעם איסור זה כדי שלא תזנה
הארץ. וכן אמרו לא תטמאו בהם ונטמתם בם אחר
זכור איסור המינים שנאסרה אכילתן נתן טעם לזה
ואמר ולא תטמאו באכילתן כאילו הוא יספר כי עשיית
זה שהזהיר ממנו הוא טומאת הנפש. ובבאור אמרו
בספרי באמרו יתברך אחר שהקדים האזהרה מקחת
כופר לרוצח ולא תטמאו את הארץ מגיד הכתוב
ששפיכת דמים מטמא את הארץ. הנה כבר התבאר
כי זה הלאו הוא טעם הלאו הקודם לא שהוא דבר
אחר. וכן אמרו ומן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אם
יצא חלל. וכבר טעה זולתנו בזה השרש גם כן ומנה
אלו הלאוין כולם מבלתי השתכלות. ואמנם יבוש מי
שמנה אותם כשישאלוהו ויאמרו לו זה הלאו מאיזה
דבר מזהיר ולא יהיה לו אז מענה כלל ובזה יתבאר
ביטול מנינו, וזה מה שכיוונו לבארו בשרש זה:

השרש הששי שהמצוה שיהיה בה עשה ולא תעשה
ראוי למנות עשה שבה עם מצות עשה ולא שבה עם
מצות לא תעשה: דע שהדבר האחד יהיה בו עשה
ולא תעשה על אחד משלשה פנים. אם שיהיה מעשה
מן המעשים מצות עשה, והעובר עליו יעבור על מצות
לא תעשה, כמו שבת ויום טוב ושמטה שעשיית מלאכה
בהם מצות לא תעשה והמנוחה בהם מצות עשה כמו
שיתבאר, וכן תענית צום כפור מצות עשה, והאכילה
בו מצות לא תעשה. ואם שיהיה לאו שקדמו עשה, כמו
אמרו באונס ומוציא שם רע ולו תהיה לאשה והיא
מצות עשה, ואמר גם כן לא יוכל לשלחה כל ימיו זו
מצות לא תעשה. ואם שיהיה לאו קודם ואחר ינתן
לעשה, כמו לא תקח האם על הבנים ואחר כך שלח
תשלח את האם, וכל מין מאלו ראוי שימנה עשה שבו
בכלל מצות עשה ולא שבו בכלל מצות לא תעשה.
כי בבאור אמרו חכמים בכל אחת מהן שהן מצות
עשה ומצות לא תעשה, והרבה פעמים יאמרו עשה
שבה ולא שבה, והוא דבר מבואר שענין הצווי בהם

זולת ענין האזהרה, ושניהם שני ענינים נבדלים צוה
באחד מהם והזהיר מן האחר ולא יטעה בשרש זה
שום אדם:

השרש השביעי שאין ראוי למנות דקדוקי המצות: דע
כי המצוה האחת משפט אחד מקובל ויתחייבו מאותה
ההקדמה צוויין ואזהרות רבות, הם דיני המצוה.
המשל בזה החליצה והיבום הם שתי מצות עשה, וזה
מה שאין חולק בו. וכשהסתכלנו דין שתי מצות אלו
מה שיתחייב מהם לפי ההקדמות התוריות יתחייב
שתהיינה קצת הנשים חולצות ולא מתיבמות וקצתן
מתיבמות ולא חולצות, וקצתן או חולצות או מתיבמות
וקצתן לא חולצות ולא מתיבמות. וכן האנשים גם כן.
כלומר היבמין קצתן חולצין ולא מיבמין מיבמין ולא
חולצין וקצתן או חולצין או מיבמין וקצתן לא חולצין
ולא מיבמין, וכן נמצא היבמות קצתן חולצות לזה
ומתיבמות לזה וקצתן חולצות לזה ולזה ומתיבמות
לזה ולזה, ומהן מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן
ומותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן ואסורות לאלו
ולאלו ומותרות לאלו ולאלו, ואילו מנינו כל חלק דין
מאלו הדקדוקים מצוה בפני עצמה היה עולה מנין
דיני מסכת יבמות לבדה יותר ממאה מצות, ואין אחת
מהן כי אם צווי או אזהרה כמו שיאמר שזאת חייבת
שתחלוץ על תאר כך, או יאמר כי זאת אינה מותרת
לזה או אי אפשר לה החליצה כלל או היבום, וכן
מתחייב בכל מצוה ומצוה, ואחר שהיה כן וזה ממה
שאין חולק בו, הנה דקדוק המצות גם כן כשהיה
כתוב בתורה אין ראוי למנותו, כי לא מפני שבאר
הכתוב ודקדק אותה מצוה או תנאים שבה נמנה אנחנו
כל תנאי או כל פרט שהוא דקדוק ונאמר שהוא מצוה,
וכבר טעו בזה רבים, וכל מה שמצאו כתוב מנו
מבלתי הסתכלות בשורש המצוה ולא לדקדוקיה או
תנאיה. המשל בזה חייב הכתוב בספר ויקרא למטמא
מקדש וקדשיו והנזכרים עמו קרבן חטאת, והנה זה
מצות עשה בלי ספק, ואחר כך דקדק הכתוב בזה
הקרבן מה יהיה ואמר כשבה או שעירה ואם לא תשיג
ידו דמיהן יביא שתי תורים או שני בני יונה ואם לא
תשיג ידו דמיהן יביא עשירית האיפה סלת זהו קרבן

עולה ויורד, וזה באמת הוא ביאור הקרבן המתחייב לו מהו אם כן אין ראוי שנמנה אותו הנה שלש מצות, ונאמר הצווי שצוה להקריב עשירית האיפה כי הנה אינן שלשה צוויין אלא אחד והוא שיקריב קרבן על שגגתו ואותו הקרבן הוא כך, או כך אם אי אפשר כך, ומזה המין גם כן הוא שגגת מצוה, והוא שהכתוב בא בספר ויקרא שמי ששגג ועבר על מצות ה' יקריב קרבן והוא מצות עשה והוא שיקריב השוגג חטאת, ובתנאי שתהיה השגגה בדבר שחייבין על זדונו כרת ויהיה בו מעשה ויהיה מצות לא תעשה, כמו שבאר בפרקי הוריות (דף ה') וכריתות, אחר כך דקדק הכתוב בתאר זה הקרבן וכתב בו כתוב ואמר אם היה השוגג מעם הארץ יקריב כשבה או שעירה, ואם היה נשיא יקריב שעיר, ואם היה כהן גדול יקריב פר, ואם היה השגגה בעבודה זרה יקריב השוגג שעירה בין שהיה נשיא או הדיוט או כהן גדול, ולא בהתחלף מיני בעלי חיים שיקריב מהם הקרבן יתרבה הקרבן האחד שהוא קרבן שוגג וישוב מצות הרבה, ואילו היה זה כן יהיה מתחייב גם כן שנמנה אמרו כשבה או שעירה בשתי מצות, ואמרו שתי תורים או שני בני יונה בשתי מצות ואין הענין כן אבל הצווי בקרבן הוא מצות עשה והיות זה מביא אותו קרבן, ואין כל תנאי מתנאי המצוה ימנה מצוה, והבן זה מאד מאד כי הטעות בו נעלם ולא ירגיש אותו כי אם נבון, ומזה המין גם כן אמרו יתעלה שנערה מאורשה שזנתה בסקילה ובת כהן בשרפה זה השלמת דקדוקי משפט אשת איש, וכבר טעה בזה כל מי ששמעתי בו ימנה אשת איש מצוה ונערה מאורשה מצוה ובת כהן מצוה, ואין הדבר כן, אבל הוא כמו שאבאר, והוא כי מצוה אחת מכלל המצות הוא אמרו יתעלה לא תנאף ובאה הקבלה שזה הלאו אזהרה לאשת איש, אחר כך ביאר הכתוב שיהרג עובר לאו זה והוא אמרו מות יומת הנואף והנואפת, אחר כך השלים הכתוב דקדוק זה ותנאי זאת השאלה והמשפט, והתנה בו תנאים ואמר שאמרו מות יומת הנואף והנואפת יש בו חלוק שאם היתה אשת איש בת כהן תשרף, ואם היתה נערה מאורשה בתולה בסקילה, ואם היתה בעולה ואינה בת

כהן בחנק, ולא בהתנותו בדיני המות יתרבו המצות שאנחנו בכל זה לא יצאנו מאיסור אשת איש. ובבאור אמרו בסנהדרין (דף נ"א:) הכל היו בכלל הנואף והנואפת הוציא הכתוב את בת ישראל לסקילה ובת כהן לשרפה, בזה ירצו שאיסור אשת איש כולל כל מה שאמר הכתוב בהם מות יומת הנואף והנואפת, אבל הבדיל הכתוב במיתה זו ושם קצת האישים בשריפה וקצתם בסקילה, ואילו היה ראוי שימנה דקדוק המצוה בעבור שזכר בתורה היה מתחייב לנו שלא נמנה מכה נפש בשגגה גולה מצוה אחת כי הכתוב כבר דקדק במצוה הזאת, והיינו מונים גם כן מאמר הכתוב ואם בכלי ברזל הכהו מצוה אחת, והמצוה השנית אמרו ואם באבן יד הכהו, והמצוה השלישית או בכלי עץ הכהו, והמצוה הרביעית אמרו גואל הדם הוא ימית את הרוצח, והחמישית אמרו או בשנאה יהדפנו, והששית אמרו או השליך עליו בצדיה, והשביעית אמרו או באיבה הכהו בידו, והשמינית אמרו ואם בפתע בלא איבה, והתשיעית אמרו או השליך עליו כל כלי בלא צדיה, והעשירית או באבן אשר ימות בה בלא ראות, הי"א ויפל עליו וימות והוא לא אויב לו, הי"ב והצילו העדה את הרוצח, הי"ג והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו, הי"ד וישב שם עד מות הכהן הגדול, הט"ו ואם יצא יצא הרוצח, הט"ז ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרוצח, ואם עשינו כן בכל מצוה ומצוה היה עולה מספר המצות יותר מאלפים, וזה מבואר ההפסד לפי שזה כולו דקדוק השאלה, ואמנם המצוה המנויה היא דין מכה נפש בשגגה והיא התורה שהורנו שנדון הדינין והדקדוקין הכתובין בה, וכן קראם האל משפטים ולא קראם מצות ואמר ושפטו העדה בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים האלה, וכבר התעורר בעל הלכות גדולות על קצת אלו הענינים והלך סביבם ומנה פרשיות ואמר במנינם פרשת נחלות פרשת נדרים ושבעות ופרשת מוציא שם רע ומנה כמו כן פרשיות רבות, אבל לא נתבאר לו זה הענין על השלמות ולא הגיע אליו, ולכן מנה באותן הפרשיות מה שכבר קדם לו מנינו והוא לא הרגיש, ובעבור

שנעלם מזולתנו השרש הזה במצות צרעת שמנה י"א מצות, ולא ידע כי הם מצוה אחת ושכל מה שנזכר בכתוב אמנם הוא דקדוק ותנאי. ובאור זה שהוא הורה לנו צרעת אדם יטמאנו וישוב טמא ויתחייב לו מה שיתחייב לטמאים מהרחק המקדש וקדשיו ולצאת חוץ למחנה שכינה, ואנחנו לא נדע איזו צרעת תטמא ואיזו לא תטמא, בא הכתוב לבארו ולהבדיל המשפט שאם היה כך הוא טהור ואם היה כך הוא טמא, ואם היה על ענין כך יעמוד זמן כך ואם היה על ענין כך יעמוד זמן כך. ובבאור אמרו לטהרו או לטמאו כשם שמצוה לטהרו כך מצוה לטמאו, והמצוה היא אמנם שיאמר טמא או טהור, אמנם חלוק ענינים שבהם יהיה טמא או טהור אין ראוי למנותם בעבור שהם תנאים ודקדוקים. וזה כמו אמרנו כי הקרבת בעל מום מוזהר ממנו ואם היא מצוה לא תעשה נשאר עלינו לדעת מה הם המומים. התראה שנחשוב כל מום ומום מצוה אם היה זה כך היה עולה מנינם קרוב שבעים מום, וכמו שלא נמנה המומים מה מהם מום ומה מהם אינו מום אבל האזהרה שהזהירנו מבעל מום כמו כן אינו ראוי למנות סימני הצרעת מה מהם טמא ומה מהם טהור אלא היות המצורע טמא לבד והאחרים כלם הם באור מה היא הצרעת, ועל הדרך הזה ראוי שימנה כל מין ומין מהטומאות מצוה אחת, ולא ימנו דקדוקי המין ההוא מן הטומאות ותנאיו כמו שיתבאר ממנו. והבן זה השרש שהוא עמוד התורה למה שאנחנו בו:

השרש השמיני שאין ראוי למנות שלילות החיוב עם האזהרה. דע שהאזהרה היא אחת משני חלקי הצווי. וזה כי אתה תצוה למצווה שיעשה דבר אחד או שלא יעשהו, כמו שתצוה לאכול ותאמר לו אכול או תצוהו להרחיק מן האכילה ותאמר לו לא תאכל, ואין בלשון הערבי שם יכלול שני אלו הענינים יחד, כבר זכרו זה המדברים במלאכת ההגיון ואמרו זה לשונם. ואמנם הצווי והאזהרה אין להם בלשון הערבי שם יקבצם ונצטרכו לקרות שניהם בשם אחד מהם והוא הצווי. והנה כבר התבאר לך כי האזהרה מענין הצווי והמלה המפורסמת בלשון הערבי המונחת לאזהרה היא מלת לא, וזה הענין בעצמו נמצא בלא ספק בכל

לשון, כלומר שאתה תצוה למצווה שיעשה דבר או לא יעשה, אם כן הוא מבואר שמצוות עשה ומצוות לא תעשה שניהם צווי גמור, דברים צונו לעשותם, ודברים הזהירנו מעשותם, ושם המצווה לעשותו מצוות עשה ושם המוזהר מהם מצוות לא תעשה, והשם שיכללם יחד בלשון הערבי גזרה, וכן החכמים קראו כל מצווה בין עשה בין לא תעשה גזרת מלך. אמנם שלילת החיוב הוא ענין אחר והוא שתשלול נשוא מנושא ואין בו מענין הצווי שום דבר כלל באמריך לא אכל פלוני אמש ולא שתה פלוני היום, ואין ראובן אבי שמעון, והדומים לזה הנה זה כולו שלילת החיוב אין ריח צווי בו. והמלה שישללו בה בערבי על הרוב הוא מלת לא וישללו גם כן במלת בלי. אמנם העברים רוב שלילתם במלת לא בעצמה שבה יזהירו, וישללו ג"כ באין ומה שיתחבר בו מן הכנויים כמו אינו אינם אינכם וזולתם, אמנם השלילה בעברי במלת לא כאמרו ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, לא איש אל ויכזב ורבים כאלה, והשלילה באין כאמרו ואדם אין, והמתים אינם יודעים מאומה וזולתם רבים. הנה כבר התבאר לך ההפרש שבין האזהרה והשלילה, וזה שהאזהרה מענין הצווי ולא תהיה אלא בפעולת הצווי בשוה, רוצה לומר כי כמו שפעולת הצווי לעולם עתידה כן האזהרה, ולא יתכן שיהיה הצווי בעבר, וכן האזהרה, ואין פנים להכניס הצווי בספור כי הספור צריך לנשוא ונושא והצווי מאמר שלם כמו שהתבאר בספרים המחוברים לזה, והאזהרה גם כן לא תכנס בספור ואין כן השלילה כי השלילה תכנס בספור ותשלול העבר והעתיד והעומד, וזה כלו מבואר בעצמו עם ההשתכלות. וכאשר היה זה כן אין ראוי שימנו מן הלאוין שהם שלילה במצוות לא תעשה בשום פנים, וזה ענין מופתי לא יצטרך עליו עד זולת מה שהזכרנו מהבנת עניני המלות עד שיבדיל בין האזהרה והשלילה. וכבר נעלם מזולתנו זה עד שמנה לא תצא כצאת העבדים ולא ידע כי זה שלילה לא אזהרה. ובאור זה כמו שאספר, וזה כי האל כבר דן במי שיכה את עבדו או אמתו הכנעני ויחסרהו בעת ההכאה אחד מראשי האיברים שהוא יוצא לחרות

והיה עולה במחשבתנו אם הדבר כן בעבד כנעני כל שכן באמה עבריה ושהיא כשחסרה אחד מראשי האברים תצא לחירות, ושלל ממנה זה הדין באמרו לא תצא כצאת העבדים כאלו יאמר אינו מתחייב שתצא לחרות בחסרון אבריה, וזה שלילת דין ממנה לא אזהרה, וכן פירשו אותו בעלי הקבלה. ואמרו במכילתא לא תצא כצאת העבדים אינה יוצאה בראשי איברים כדרך שהעבדים כנענים יוצאים. הנה כבר התבאר לך שהוא שלילת דין אחד ישלול אותו ממנה לא שהוא הזהירנו מדבר, ואין הפרש בין אמרו לא תצא כצאת העבדים או אמרו לא יבקר הכהן לשער הצהוב שמה הוא שלילה לבד לא אזהרה, וזה שהוא מספר לנו שלא יצטרך עם הסימן הזה ההסגר ולא יספק בו כי הוא שמה, וכן אמרו לא יומתו כי לא חופשה זה גם כן שלילה לא אזהרה כי הוא אמר אינו מתחייב להם המות אחר שלא נשלם החרות, ואין ראוי שיפורש זה כשנאמר לא יומתו ויצא זה מענין השלילה לענין האזהרה כי הנה אמרו לא יומתו כי לא חופשה כמו אמרו אין לנערה חטא מות ששלל ממנה חיוב ההריגה בעבור האונס, וכן הנה שלל מהם חיוב ההריגה בעבור העבדות כאלו יאמרו אין להם חטא מות. וכן אמרו ולא יהיה כקרח וכעדתו הוא שלילה, ובארו חכמים שהוא שלילה ופירשו ענינה (ואמרו תנחומא) שהוא יתעלה ספר לנו שכל מי שיחלוק על הכהונה ויערער בה לא יחול בו כקרח וכעדתו מן הבליעה והשרפה אבל אמנם יהיה עונשו כאשר דבר ה' ביד משה, רוצה לומר הצרעת, והוא יתעלה אמר אליו הבא נא ירך בחיקך, והביאו ראיה ממה שקרה לעוזיהו מלך יהודה, ואף על פי שמצאנו להם לשון אחר (בגמרא סנהדרין דף ק"י) והוא אמרם כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו, זה על צד האסמכתא לא שיהיה פשטיה דקרא בכוונה הזאת, ואולם האזהרה על זה הוא נכלל תחת לאו שני כמו שאבאר במקומו, ואין שם דבר יתבאר לך בו שלילה מן האזהרה זולת עניני המאמר, אמנם מן המלה לא יתבאר בשום פנים, כי מלת השלילה והאזהרה בעברי מלה אחת והיא מלת

לא, ויצטרך אל משכיל שיהיה מבין עניני המאמר והוא ישיג מהרה איזה לאו הוא שלילה ואיזה לאו הוא אזהרה, במה שקדם לנו ביאורו. וכבר רמזו ע"ה על זה הענין וזה במה שמצאנו להם מחלוקת בלאו מן הלאוין אם הוא שלילה או אזהרה, והוא אמרו בחטאת העוף ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל. כי הנה תנא דידן ותנא המדבר בלשון המשנה סברתו שזה אזהרה ולכן אמר אם הבדיל פסול, ויתחייב לפי זה שיהיה זה הלאו מצות לא תעשה הוא כאשר הבדיל פסול כאילו הקריב שאור או דבש, ורבי אלעזר סבר שזה הלאו שלילה לא אזהרה ושאמרו לא יבדיל ירצה בו אינו צריך שיבדיל את הראש אבל שיחתכו על איזה שעור שיהיה ולכן אם הבדיל לפי דעתו כשר, וכן אמרו בגמרא (זבחים דף ס"ה:) אומר היה רבי אלעזר ברבי שמעון שמעתי שמבדילים בחטאת העוף מאי לא יבדיל אינו צריך להבדיל, והקשו על זה ואמרו אלא מעתה גבי בור דכתיב ולא יכסנו הכי נמי דאין צריך לכסות, והיתה התשובה התם דכתיב בעל הבור ישלם מכלל דבעי כסוי. הנה כבר התבאר כי מענין המאמר יקחו ראייה אם הוא שלילה או אזהרה, והתבאר גם כן שאמרו לא יבדיל מצות לא תעשה לפי מה שכתב המשנה, ומהנה התבאר שאמרו בעולת העוף ושסע אותו בכנפיו לא יבדיל אין ראוי למנותו כי הוא שלילה, ולדברי הכל אם הבדיל כשר כי הוא בעבור שאמר בעולת בהמה ונתח אותה לנתחיה והיה עולה בדעת שעולת העוף כן ואמר שאינו צריך להבדיל אבל ישסעהו לבד, ואם הבדיל כשר כמו שהתבאר במקומו. ומכלל אלו הלאוין לאוי השלילה גם כן אמרו כל הדם אשר יחרם מן האדם לא יפדה. ואמנם יתבאר לך שזה שלילה לא אזהרה כשתדע עניני זה המאמר מהו, וזה שהכתוב ההוא כבר דן בדמים קצובים בערכים בחשבון שנות הנערך והיותו זכר או נקבה, ואין הפרש בין שאמר ערכי עלי או ערך פלוני עלי ואנחנו נראה הפלוני ההוא מי הוא ומה שנותיו ויתן לפי זה, ואם היה הנערך איש שנתחייב מיתת בית דין ונגמר דינו ואחר זה אמר מי שאמר ערך זה עלי לא יתחייב לתת דבר כי הוא חשוב כמת

שאינן ערך לו משנגמר דינו, וזה הענין ירצה באמרו לא יפדה רוצה לומר אין לו דמים שיצטרך אותו המעריך שיתנם, וזה דין מדיני הערכים ומשפטיהם זכרם הכתוב ואינו אזהרה. ולשון (המשנה ערכין י'): הגוסס והיוצא ליהרג לא נידר ולא נערך. ובאר התלמוד שזה בתנאי שיהיה יוצא חייב מבית דין ישראל. ולשון מכילתא חייבי מיתת בית דין אין להם פדיון שנאמר כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה, והתבונן לשון המאמר ודקדק העיון בו איך בארו שזה הלאו שלילה לא אזהרה, באמרם אין להם פדיון ולא אמרו אין פודין אותם. וזה הענין בעצמו בארו בספרא בפרשת ערכים אמרו מנין למחוייב מיתת בית דין שאמר ערכי עלי שלא אמר כלום תלמוד לומר לא יפדה, כלומר מנין שאינו חייב ערך. וכבר בארנו זה הענין תכלית הבאור עד שלא נשאר בו ספק אפילו אצל מי ששכלו יותר עב שבכל האנשים. ואחר שדברנו בכונה הזאת דע כי המלות שתבוא בהן אזהרה בתורה ארבע מלות וכל מה שיזהיר ממנו באחת מאלו הארבע יקרא מצות לא תעשה, והם השמר פן ואל ולא. (ובבאור אמרו מכות י"ג:) כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. ונשאר עלינו לבאר דבר אחד כדי שתשלם בו כוונת השאר. וזה כי כשספר בתורה וגזר עלינו שננקה נפשותינו בשנשלול ממנו הפועל הפלוני והפלוני הנה אותו הפועל ימיה מכלל מצות לא תעשה ואף על פי שהלאו שבא בו הוא שלילה לא אזהרה מאחר שצונו שנשלול אותו מנפשותינו, ובאמרו אני לא עשיתי כך וכך ידענו בהכרח שהפועל כך וכך מוזהר ממנו, וזה כמו שצוה הכתוב לנו שנאמר לא אכלתי באוני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת, הורה זה על היות כל פעל מאלו מוזהר ממנו. והנה יבא באור זה במקומו בדברנו על אלו המצות:

השרש התשיעי שאין ראוי למנות הלאוים והעשה, אבל הדברים המוזהר מהם והמצווה בהם: דע שכל צוויי התורה ואזהרותיה הנה הם בארבעה דברים. בדעות ובפעולות ובמדות ובדבור. וזה שהוא צונו להאמין יחוד ה' ואהבת האל ויראתו, או שהזהירנו

מהאמין דעת אחת מהדעות כמו מה שהזוהירונו מהאדנות לזולתו, וכן צונו בפעולה מן הפעולות כמו שצונו להקריב הקרבנות ובנות המקדש. והזוהירונו מפעולה מן הפעולות כמו מה שהזוהירונו מהקריב לזולתו יתברך ומהשתחוות לנעבד זולתו, וכן צונו להתנהג במדה מהמדות כמו מה שצונו בחמלה והרחמנות והצדקה והחסד והוא אמרו ואהבת לרעך כמוך, והזוהירונו במדה מן המדות כמו מה שהזוהירונו מהשנאה והנקימה והנשירה ודרישת הדם וזולת זה מהמדות הרעות כמו שאבאר, וצונו לומר מאמר מן המאמרים כמו מה שצונו לשבחו ולהתפלל ולהודות על העונות ועל הפשעים והדומה לזה ממה שיתבאר, והזוהירונו מדבור אחד מן הדבורים כמו שצונו והזוהירונו מהשבע לשקר והרכילות ולשון הרע והקללה וזולת זה וכשהגיענו אלו הענינים המצווה בהם והמוזהר מהם יהיה פעולה או דבור או אמונה או מדה לא נביט לרבוי הצוויין שבאו בענין ההוא אם היה מן המצווה בו או לרבוי האזהרות שבאו ממנו אם היה מן המוזהר ממנו כי כלם הם לחוזק, כי פעמים ישוב בענין אחד בעצמו אזהרה אחר אזהרה לחוזק וכן יבא צווי אחר צווי לחוזק גם כן, אם לא בגזרה כשתמצא לשום נוסחא לחכמים בהפריש הענינים ויבארו לך המפרשים*?? בו כל לאו מהם או כל עשה יכלול ענין זולת הענין שיכלול הלאו האחר או העשה כי אז ראוי למנותו בלתי ספק כי לא נשאר היותו לחוזק כי אם לתוספת ענין, אע"פ שהנגלה מהכתוב מורה שהוא בענין אחד, כי אנחנו לא נצטרך לומר שזה הכתוב נכפל לחוזק ואינו לתוספת ענין עד שנבא למאמר המפרשים המקבלים אותו, אמנם כשנמצא הקבלה אומרת שהצווי הזה או האזהרה נושא ענין כך וזה הצווי הנכפל או האזהרה נושא ענין אחר, הנה זהו הקודם והנאות שלא יכפל הכתוב אלא לענין ואז ראוי למנות זה ביחוד ולמנות זה ביחוד, אמנם כשלא יהיה שם ענין נוסף דע באמת שלא נכפל אלא לחוזק וכדי שיודע גם כן שזה הענין עון גדול מאד אחר שבאה בו אזהרה אחר אזהרה או נכפל להשלים דין המצוה או שילמד ממנו [דין מהדינים

במצוה אחרת כמו שיתבאר בתלמוד ומאמר מופנה להקיש ולדון ממנו גזרה שוה. והנה מצאנום ע"ה רמזו על זה הענין בגמרא (פסחים פרק ב' דף כ"ד) וזה שהם כווננו לאחד הלאוין שיראה שנכפלו כי האזהרה הגיע מזולתו ובקשו לקיימו בענין נוסף ונאמר בו על צד הקושיא אמר ליה רבינא לרב אשי ואימא לעבור עליו בשני לאוין, כלומר זה שתרצה שתתקיים זה הלאו בענין זולת זה הענין שהגיע מן הלאו האחד לאיזה דבר תטרח לזה שמא נכפל בענין ההוא עצמו כדי שיהיה עושה הענין ההוא חייב בשני לאוין, והיתה התשובה אמר ליה כל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי. הנה התבאר לך כי כל לאו שלא בא לתוספת ענין הנה יקרא יתר כלומר שהוא נכפל ואפילו יאמרו שהוא בא לעבור עליו בשני לאוין הנה הוא עם כל זה לאו יתר כמו שיתבאר מזה המאמר ואין ראוי למנותו כי הוא נכפל. הנה כבר התבאר כי לא ברבוי הלאוין או העשה ירבו המצות. כבר נודע שהצווי בשבת להתבטל ממלאכה ונכפל בתורה שתיים עשרה פעמים התראה שיחשב אחד מאשר ימנו המצות שיאמרו כי מכלל מצות עשה המנוחה בשבת והוא שתיים עשרה מצות, וכן באה האזהרה מאכילת דם שבע פעמים היחשוב גם כן שום משכיל ויאמר כי איסור הדם שבע מצות, זה מה שלא יטעה בו אחד כלומר בשביתת שבת שהוא מצוה אחת ממצות עשה. ודע כי אתה אפילו תמצא לשון חכמים כי מי שיעבור האזהרה הפלונית עבר על כך וכך לאוין או מי שיבטל הדבר הפלוני עבר על כך וכך עשה, לא יתחייב מזה שתמנה הלאוין ההם כלם כל אחד ביחוד ולא כל עשה ביחוד כי הענין אחד ואין בו כפל. ואמנם אמרו שהוא עובר בכך וכך עשה או כך וכך לאוין בעבור הכפל הצווי או האזהרה במצוה ההיא כי הוא עבר על אזהרות רבות, אם לא תמצאם יאמרו לוקה שתיים או לוקה שלש כי אז ימנה כל אחד ביחוד. כי לא ילקה אחד שתי מלקיות על שם אחד כמו שהתבאר ממה שהתפרסם בתלמוד (במכות דף ע"ז) (וחולין דף פ"ב:) וזולתם, ואולם ילקה שתי מלקיות על שני שמות רוצה לומר שני ענינים שבא אזהרה בכל

ענין ביחוד. וזהו ההפרש בין אמרם עובר משום כך ומשום כך ובין אמרם לוקה שנים או לוקה שלש. והראיה על כל מה שאמרנו אמרם (מנחות מ"ד) כל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשר בעבור שנכפל בו לשון צווי חמש פעמים, אחד ונתנו על ציצית הכנף, שני ועשו להם ציצית, שלישי והיה לכם לציצית, רביעי גדילים תעשה לך, חמישי על ארבע כנפות כסותך, ומצאנו להם לשון מבואר במצות ציצית שהיא מצוה אחת כמו שאבאר כשאזכור אותה. ועל הדרך הזאת בעצמה אמרו (מנחות מ"ד) כל שאינו מניח תפילין עובר בשמנה עשה להכפל הצווי בהם שמנה פעמים כלומר בשל ראש ושל יד, וכן אמרם (מנחות מ"ד) כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלשה עשה להכפל הצווי בו שלש פעמים. ולא יתשפש אחד ממוני המצות שיאמר ברכת כהנים שלש מצות ציצית חמש מצות ותפילין שמנה מצות, ואם היה זה כן היה ראוי שנמנה אונאת הגר שלש מצות להכפל האזהרה בו בעבור אמרם בגמרא (בבא מציעא דף נ"ט:) המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין והלוחצו בשלשה לאוין אבל הם שתי מצות לבד לא תונה ולא תלחצנו ונכפלה האזהרה בהן וזה מבואר ואין ספק בו. ובבאור אמרו בגמרא (מציעא דף נ"ט:) מפני מה הזהירנו תורה בשלשים וששה מקומות על הגר מפני שסורו רע, האפשר לאחד שיאמר שזה שלשים ושש מצות מכלל תרי"ג מצות, זה מה שלא יתשפש אומרו. הנה כבר התבאר באור שלם שאין ראוי למנות כל לאו שימצא בתורה ולא כל עשה בעבור שהוא נכפל ואמנם ראוי למנות הענינים המצווה בהם או המוזהר מהם, ואי אפשר ידיעת הלאו והעשה הנכפל שהוא בא לתוספת ענין אלא במורה יורה עליו והם מקבלי הפירוש ע"ה. ואל ישעך גם כן היות האזהרה נכפלת במלות מתחלפות כמו אמרו יתעלה לא תעולל אחריך אחר אמרו (דברים כ"ד) ושכחת עומר בשדה לא תשוב לקחתו ואמרו כי תחבוט זיתך לא תפאר אחריך, כי אין אלו שני לאוין אבל היא אזהרה אחת מענין אחד והוא שלא יקח מה ששכח מן התבואה או הפירות כשיאספם והביא בזה שני דמיונים בענבים וזיתים וקרא הנוטר מהענבים

עוללות והנותר מהזיתים פארות. ופירוש לא תפאר
לא תחתוך מה ששכחת בקצת הפארות והם הענפים.
ומה שראוי שיחובר אל זה השרש מה שאני מספרו.
והוא כי זה שאני אומר שראוי שימנו הענינים המצווה
בהם והמוזהר מהם הוא בתנאי שיהיה בענין המוזהר
ממנו לאו ביחוד בכל ענין וענין או ראיה יאמרו אותה
המעתיקים שהוא הבדיל הענין קצתו מקצתו וחייב
האזהרה לכל ענין מהם. אמנם כשהיה לאו אחד כולל
ענינים רבים הנה אז ימנה הלאו ההוא לבדו לא כל
ענינים שיכלול אותם הלאו ההוא וזהו לאו שבכללות
שאין לוקין עליו כמו שנבאר עתה. וזה כי אמרו לא
תאכלו על הדם אמרו בפירוש (סנהדרין ס"ג) מנין
לאוכל מבהמה קודם שתצא נפשה שהוא בלא תעשה
שנאמר לא תאכלו על הדם. דבר אחר מנין לאוכל
בשר קדשים קודם זריקת הדם שהוא בלא תעשה
תלמוד לומר לא תאכלו על הדם לא תאכלו הבשר
ועדיין דם במזרק. רבי דוסא אומר מנין שאין מברין
על הרוגי בית דין תלמוד לומר לא תאכלו על הדם.
רבי עקיבא אומר מנין לסנהדרין שהרגו את הנפש
שאין שועמים כלום כל אותו היום תלמוד לומר לא
תאכלו על הדם. אמר רבי יוחנן אזהרה לבן סורר
ומורה מנין תלמוד לומר לא תאכלו על הדם. הנה
אלו חמשה ענינים כלם מוזהר מהם והם כלם נכללין
תחת לאו אחד. ועוד אמרו (ברכות י'): מנין שלא ישעום
אדם כלום עד שיתפלל תלמוד לומר לא תאכלו על
הדם לא תאכלו עד שתתפללו על דמכם. ובבאור
אמרו בגמרא (סנהדרין ס"ג) על כלם אינו לוקה משום
דהוי לאו שבכללות וכל לאו שבכללות אין לוקין
עליו. ובארו גם כן כי לאו שבכללות הוא דאתו תרי
או תלתא איסורי מחד לאו. ואין ראוי שימנו כל איסור
ואיסור שכלל עליהם זה הלאו מצוה בפני עצמה אבל
ימנה הלאו לבדו שכולל אלו הדברים כלם. ודמיון
זה הלאו כלומר לא תאכלו על הדם אמרו גם כן
ולפני עור לא תתן מכשול כי הוא גם כן כולל ענינים
רבים כמו שנבאר. וכן אמרו לא תשא שמע שוא הנה
הוא גם כן כולל ענינים רבים כמו שנבאר, וזהו המין
האחד ממניני לאו שבכללות. המין השני שיבא לאו

אחד יאסור דברים רבים עטופים קצתם על קצתם והוא שיאמר לא תעשה כך וכך, וזה המין יחלק לשני חלקים, כי ממנו מה שבארו בתלמוד שהוא חייב מלקות על כל דבר ודבר מאותן הדברים העטופים, וממנו מה שאמרו שאינו חייב אלא אחת להיותו לאו שבכללות. ואותן הלאוין שבארו שהוא חייב על כל אחד ואחד הם שנמנה כל דבר מהם מצוה בפני עצמה, ומה שבארו שהוא חייב אחת על הכל נמנה אותו מצוה אחת, כפי מה שהשרשנו בזה השרש שלא ילקה אחד שתי מלקיות על לאו אחד בשום פנים, וכשחייבו בבאור בכל ענין וענין מאותן הענינים העטופים שלוקין על כל אחד ואחד והוא שעשאים כלם בבת אחת לוקה מלקיות הרבה ידענו בהכרח שהם שמות הרבה וימנה כל אחד ביחוד. ואני אזכיר דמיונים רבים משני חלקי זה המין עד שיתבאר הענין המכוון תכלית הבאור. וזה אמרו יתברך בשה הפסח אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים, שאנחנו נמנה זה הלאו מצוה אחת ולא נמנה לא תאכלו נא מצוה אחת ולא תאכלו מבושל מצוה אחרת, שלא ייחד לכל ענין לאו בפני עצמו ולא אמר אל תאכלו ממנו נא ולא בשל מבושל אבל בא בלאו אחד כולל שני ענינים ועטף אחד מהם על האחר. ובפרק שני (מפסחים דף מ"א:): אמרו אמר אביי אכל נא לוקה שתיים נא ומבושל לוקה שלש, וזה כי הוא סובר שלוקין על לאו שבכללות וכשאכלו נא עבר על שני לאוין אחד מהן אל תאכלו ממנו נא והשני נלקה מכלל לא כי הוא אמר אל תאכלו אלא צלי וכבר אכלו בלתי צלי, וכשאכלו נא ומבושל לוקה לפי דעתו שלש אחת על שאכלו נא והשנית על שאכלו מבושל והשלישית על שאכלו בלתי צלי. ואמרו שם על זה המאמר ורבא אמר אין לוקין על לאו שבכללות איכא דאמרי חדא מיהא לקי ואיכא דאמרי חדא נמי לא לקי משום דלא מייחד לאויה כלאו דחסימה כלומר אמרו יתעלה לא תחסום שור בדישו שהוא לאו אחד יזהיר מדבר אחד, ואולם לאו זה המזהיר משני דברים נא ומבושל אין לוקין עליו. וכבר ידעת שהתבאר בגמרא (סנהדרין ס"ג) אין לוקין על לאו שבכללות ולכן מאמר אביי הוא נדחה והאמת

שהוא לוקה אחת בין שאכלו נא ומבושל או נא או
מבושל אחד בלבד לוקה. ולכן נמנה אמרו יתעלה
אל תאכלו ממנו נא ובשל מצוה אחת, ושם נאמר גם
כן אמר אביי אכל זג לוקה שתיים חרצן לוקה שתיים
זג וחרצן לוקה שלש ורבא אמר אין לוקין על לאו
שבכללות רוצה לומר מכל אשר יעשה מגפן היין
שיחשוב אביי שלוקין עליו. וכן אמרו בחמישי (ממנחות
דף נ"ח:) המעלה שאור ודבש על גבי המזבח אמר אביי
לוקה משום שאור ולוקה משום דבש ולוקה משום
עירוב שאור ולוקה משום עירוב דבש רוצה לומר
שאמרו כל כולל שני דברים שלא יקרב לבדו ושלא
יקרב דבר נערב ממנו בו איזה שיעור שיהיה וזה כלו
על שרש דרכו שסובר שלוקין על לאו שבכללות.
ונאמר שם רבא אמר אין לוקין על לאו שבכללות
איכא דאמרי חדא מיהא לקי ואיכא דאמרי חדא נמי
לא לקי משום דלא מייחד לאויה כלאו דחסימה.
ואחר שהתבאר שאמרו אל תאכלו ממנו נא ובשל
מצוה אחת וכן כל לאוין שבאו באיסור כל היוצא
מגפן על הנזיר מצוה אחת מפני שהם כלם פרט כמו
שהתבאר בגמרא. וכן אמרו כי כל שאור וכל דבש
מצוה אחת כן נמנה גם כן לא יבא עמוני ומואבי מצוה
אחת. וכן אמרו כל אלמנה ויתום לא תענון. וכן אמרו
לא תטה משפט גר יתום. וכן אמרו שארה כסותה
ועונתה לא יגרע נמנה כל לאו מהן מצוה אחת. רוצה
לומר כי כל אחד מאלו הלאוין הוא כאמרו אל תאכלו
ממנו נא ובשל מבושל וכמו כי כל שאור וכל דבש לא
תקטירו בשוה אין הברדל ביניהם, וכן אמרו לא תביא
אתנן זונה ומחיר כלב הוא לאו אחד. וכן אמרו יין
ושכר אל תשת וכו'. ולהבדיל ולהורות כלומר הזהרו
בלאו אחד מהכנס למקדש או להורות בתורה והוא
שתוי. וזהו החלק האחד מחלקי המין השני ממיני לאו
שבכללות. והחלק השני הוא כמו מלת זה החלק
הקודם בשוה אבל הוא בפירוש מקובל כי כל דבר
ודבר מן הדברים העטופים לוקין עליו בפני עצמו
והוא כשיעשה אותם כלם אפילו בבת אחת לוקה על
כל אחת ואחת באזהרה מיוחדת. מזה אמרו לא תוכל
לאכול בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרך. אמרו

(בכריתות דף ד') אכל מעשר דגן תירוש ויצהר חייב על כל אחד ואחד והקשו ואמרו וכי לוקין על לאו שבכללות והיתה התשובה קרא יתירא כתיב מכדי כתיב ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך וגו' למה ליה למהדר לא תוכל לאכול בשעריך וכי תימא ללאו אם כן נימא קרא לא תוכל לאכלם למה ליה למהדר למכתבינהו כוליהו שמע מינה לחלק. ושם התבאר אחר השקלא וטריא שאמרו וקלי לא היה צריך לאמרו שהוא אמנם נזכר לחלק שהוא חייב מלקות על קלי בפני עצמו. ובעבור שאמרו בתלמוד על אופן הדחיה שמא יתחייב מלקות על קלי בפני עצמו כי אמנם נזכר לזה ויהיה חייב על לחם וקלי וכרמל מלקות אחת והשיבו למאי הלכתא כתביה רחמנא לקלי באמצע לומר לך שאם אכל לחם וקלי וכרמל חייב על כל אחת ואחת. ועל זה ההיקש בעצמו אמרו יתעלה לא ימצא בכך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים. שכל אחד מאלו הדברים המנויין הוא לאו בפני עצמו ואינם כלום מן החלק הראשון משני חלקי המין השני. הראיה על זה אמרו באמצע מעונן ומנחש וכבר נתבאר בכל אחד מהם לאו בפני עצמו. והוא אמרו אחר שנזכרו מעונן ומנחש במקרא אחר כל אחד בפני עצמו והוא אמרו לא תנחשו ולא תעוננו וכמו שמנחש ומעונן יצאו לחלק כן יתחלקו אותם שלפניהם ואחריהם כמו מעונן ומנחש כמו שבארנו בלחם וקלי וכרמל. וכבר טעה זולתנו בזה הענין אם בעבור שלא השיגה דעתו לאלו הענינים כלם או שהוא שכח בהם ומנה אמרו בכהנים אשה זונה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה מצוה אחת. וכבר התבאר לנו בגמרא (קדושין דף כ"ז) חייב על כל אחת ואחת אפילו באשה אחת כמו שנתבאר במקומו. ואנחנו נרחיב לו התנצלות במנותו זונה וחללה מצוה אחת כי הוא חשב אותו לאו שבכללות והיה אצלו במחשבתו אמרו אשה זונה וחללה לא יקחו כמו אמרו אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל. ולא ידע כי זה לחלק וזה אינו לחלק וכמו שלא יבדיל כמו כן באמרו ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו ובין אמרו

שארה כסותה ועונתה לא יגרע ולא אתפוש אותו בכמו
זה, אולם מנותו גרושה בכלל זונה וחללה ושם הכל
מצוה אחת, והנה אין שענה לו בזה כלל שהוא כלומר
גרושה בפני עצמה מבואר והוא אמרו ואשה גרושה
מאישה לא יקחו. הנה כבר פירשנו זה השרש הגדול
רוצה לומר לאו שבכללות ובארנו ספקותיו והודענו
מה ממנו לחלק ומה ממנו ללאו שבכללות לבד שאין
חייבין עליו אלא אחת, ושהדבר שהוא לחלק ימנה
במצות הרבה ואשר אינו לחלק ימנה במצוה אחת.
ושים זה השרש כלו נגד עיניך תמיד כי הוא מפתח
גדול לאמת מנין המצות:

השרש העשירי שאין ראוי למנות ההקדמות אשר הם
לתכלית אחת מן התכליות: דע כי פעמים יבאו צוויין
בתורה ואותן הצוויים אינן מצוה אבל הם הקדמות
לעשות המצוה כאילו הוא מספר איך ראוי שתעשה
המצוה ההיא. דמיון זה אמרו (ויקרא כ"ד) ולקחת סלת
ואפית אותה כי הוא אינו ראוי שימנה לקיחת סלת
מצוה ועשייתה לחם מצוה, אבל הנמנה הוא אמרו
(שמות כ"ה) ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד, הנה
המצוה היא להיות הלחם תמיד לפני ה' ואחר כך
ספר איך יהיה זה הלחם וממה יהיה ואמר שהוא יהיה
מסלת ויהיו שתיים עשרה חלות, ועל זה הדרך בעצמו
אין ראוי שימנה באמרו ויקחו אליך שמן זית זך אבל
ימנה אמרו להעלות נר תמיד והוא הטבת נרות כמו
שהתבאר בתמיד, ועל זה הדרך בעצמו לא ימנה
אמרו קח לך סמים אבל ימנה הקטרת הקטורת בכל
יום כמו שבאר הכתוב בו בבקר בבקר בהיטיבו את
הנרות יקטירנה ובהעלות אהרן את הנרות וזאת היא
המצוה המנויה, ואמרו קח לך סמים הקדמה בצווי
לבאר איך תעשה המצוה הזאת והקטורת הזאת
מאיזה דבר יהיה, וכן קח לך בשמים ראש לא ימנה
ואמנם ימנה הצווי שצוה שנמשח כהנים גדולים
ומלכים וכלי הקדש בשמן המשחה המתואר, ועל
הדרך הזה הקש בכל מה שדומה לו עד שלא יתרבה
אצלך מה שאין ראוי למנותו, וזאת כוונתנו בזה
השרש, וזה דבר מבואר ואמנם זכרנוהו ועוררנו עליו
בעבור כי כבר טענו בו רבים גם כן ומנו קצת הקדמות

המצות עם המצוה עצמה בשתי מצות כמו שיתבאר
למי שיבין מנין הפרשיות שזכר רב שמעון בן קירא,
הוא וכל מי שנמשך אחריו מזכיר הפרשיות במנינם:

השרש האחד עשר שאין ראוי למנות חלקי המצוה
חלק חלק בפני עצמו כשיהיה המקובץ מהם מצוה
אחת: פעמים יהיה הצווי האחד שהוא מצוה אחת ויש
לה חלקים רבים כמו מצות לולב שהוא ארבעה
מינים, הנה לא נאמר כי פרי עץ הדר מצוה בפני
עצמה וענף עץ עבות מצוה בפני עצמה וערבי נחל
מצוה בפני עצמה, לפי שאלו כלם חלקי המצוה כי
הוא צוה לקבצם, ואחרי קבצם תהיה המצוה לקיחת
הכל ביד ביום ידוע, ועל זה ההיקש בעצמו אין ראוי
שימנה אמרו במצורע שהוא יטהר בשתי צפרים חיות
ועץ ארז ואזוב ושני תולעת ומים חיים וכלי חרש בשש
מצות, אבל טהרת המצורע מצוה אחת בכל תאריה
ומה שיצטרך בה מאלו וזולתם כלומר הגלות, כי כל
אלו הם חלקי המצוה שנצטוינו בה והוא טהרת
המצורע, והוא שתהיה על התואר הזה, וזה ההיקש
בעצמו בהיכר אשר צונו לעשות למצורע בעת
טומאתו כדי שירחיקוהו, והוא אמרו בגדיו יהיו
פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וגו', ואין
פעולה מכל אלו מצוה בפני עצמה, אבל קבוצם הוא
המצוה והוא שאנחנו נצטוינו שנעשה היכר למצורע
עד שיכירהו מי שיראהו וירחיקוהו והכרתו תהיה בכך
וכך ענינים, כגון מה שצונו שנשמח לפני ה' ביום
הראשון של סוכות, והוא מבואר שהשמחה תהיה
בלקיחת כך וכך, וזה השרש דק להבין מאד, ואופן
דקותו זה שאספר לך, שכל מה שאמרו חז"ל בו
שהדבר הפלוני והפלוני מעכבין זה את זה, הנה הוא
מבואר שהוא מצוה אחת כמו ארבעה מינים שבלולב
ולחם הפנים עם לבונה זכה שתעשה עמו שלשונם מזה
(מנחות כ"ז) לכם הפנים והבזיכין מעכבין זה את זה,
הנה זה מבואר שהוא מצוה אחת, וכן כל מה שהתבאר
לך שתכלית המבוקש לא יגיע לחלק אחד מאותן
החלקים, הנה הוא מבואר כי קבוצם הוא הענין
הנמנה, כמו הכרת המצורע שהוא יתבאר לך שאילו
היו בגדיו פרומים ולא פרע ראשו ולא עטה על שפם

ולא קרא טמא שהוא לא עשה דבר ולא הגיע הכרתו עד שיעשה כלם, וכן טהרתו לא תגיע אלא בכל מה שזכר מהצפרים ועץ ארז ושני תולעת והגלוח ואז השלים לו טהרתו. ואמנם מקום הקושי הוא בדברים שאמרו בהם אין מעכבין זה את זה, כי העולה במחשבה היה אחר שאלו החלקים כל חלק מהם בלתי צריך לחבירו שיהיה כל חלק מצוה בפני עצמה כמו אמרם (מנחות ל"ח) התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת והנה היה אפשר לנו שנאמר שלבן ותכלת ימנו שתי מצות לולא מה שמצאנו להם לשון מבואר במכילתא דרבי ישמעאל נאמר שם יכול שהם שתי מצות מצות התכלת ומצות הלבן תלמוד לומר והיה לכם לציצית מצוה אחת היא ואינה שתי מצות, הנה כבר התבאר לך שאפילו החלקים שאינן מעכבין זה את זה פעמים יהיו מצוה אחת כשהיה הענין אחד, כי הכוונה בציצית למען תזכרו אם כן כלל הדבר המחוייב בזכרון ימנה מצוה אחת. הנה לא נשאר לנו אם כן שנביט במנין המצות לאמרם מעכבין או אין מעכבין כי אם אל הענין לבד האם הוא לענין אחד או לענינים רבים כמו שבארנו בשרש תשיעי מאלו השרשים אשר אנחנו משתדלים לבארם:

השרש השנים עשר שאין ראוי למנות חלקי המלאכה מהמלאכות שבא הצווי בעשייתם כל חלק וחלק בפני עצמו: ידוע שאנחנו נמצא פעמים שנצטוינו על מעשה מן המעשים ואחרי כן יבוא הכתוב לבאר איכות המעשה ההוא ויבאר השם שזכר ויאמר על מה שהוא נופל, אם כן אין ראוי שימנה כל צווי שבא באותו הבאור מצוה בפני עצמה. כמו ועשו לי מקדש, שזה מצות עשה אחת מכל המצות והוא שיהיה לנו בית מוכן יבאו אליו ויחוננו בו ובו תהיה ההקרבה ובו יהיה הקבוץ במועדים, ואחר כך בא לתאר חלקיו ואיך יעשה, ואין ראוי שימנה כל מה שאמר בו ועשית מצוה בפני עצמה. ועל זה הדרך בעצמו ילך הענין בקרבנות הנזכרים בויקרא, וזה כי המצוה האחת היא כלל המלאכה המתוארה בכל מין ומין ממיני הקרבנות. והמשל בזה העולה הנה נצטוינו שתהיה

מלאכת העולות כך, והיא שישחטנה ויפשיטנה וינתחנה ויזרוק דמה על תואר כך ויקריב חלבה ואחר כך ישרוף כל בשרה עם שיעור כך מסלת בלולה בשמן ושיעור כך מיין והם הנסכים ושיהיה עורה לכהן שיקריבנה. והמלאכה הזאת בכללה היא מצות עשה אחת והיא תורת העולה, כי כמו זאת המלאכה חייבה התורה שתעשה כל עולה. וכמו כן היא מלאכת החטאת כלה מזביחתה והפשטתה והקרבתה מה שיקריב ממנה ורחיצת הכלים שיזה מדמה עליהם ורחיצת הכלים שתבושל בהם או שבירתם הכל היא תורת החטאת והיא מצוה אחת. וכן תורת האשם מצוה אחת ותורת זבח השלמים גם כן והיותו על תודה בלחם או בלתי לחם ולקחת הכהן ממנה חזה ושוק והנפתו הכל מכלל זבח השלמים והיא מצוה אחת, ואלו הן כל מיני הקרבנות שכולל חיובן ליחיד וצבור זולת האשם שהוא קרבן יחיד לעולם כמו שבארנו בפתיחת סדר קדשים. וזהו הסבה כי המלאכה היא המצוה ואין ראוי למנות כל חלק וחלק מחלקי המלאכה מצוה אלא אם הן צוויין כוללים מיני הקרבנות כלם ולא יתיחדו במין זולת זה המין אז ראוי שימנה כל צווי מהם למצוה בפני עצמה לפי שאינו אז חלק מחלקי מלאכת הקרבן מהקרבנות, כמו הזהירו מהקריב בעל מום, או צוותו שיהיה תמים, וצוותו שיהיה בלתי מחוסר זמן והוא אמרו ומיום השמיני והלאה, וצוותו שימלח כל קרבן והוא אמרו על כל קרבן תקריב מלח, והזהירו מהשביתו ולא תשבית מלח, וצוותו לאכול מה שיאכל ממנו, שכל אחד מאלו הצוויין היא מצוה בפני עצמה כי הם אין מהם גם אחד חלק מחלקי המצוה מכל מלאכת הקרבן מיוחד אבל צוויין כוללים כל קרבן כמו שנבאר במנותנו אותם. והוא מבואר כי היות הכהן לוקח מה שיש לו לקחת הוא חלק מחלקי המצוה כמו שזכרנו בעור העולה, וגם כן ראשית הגז כלל המצוה היא שנתנהו לכהן כמו שנוציא מעשר ראשון שנתנהו ללוי. וכבר טעו בזה עד שמנו מתנות כהונה מצוה אחר מנותם קצת המצות שאותן המתנות חלק מהם כמו שבארנו בעור העולה וחזה ושוק

משלמים, ובעבור שנעלם מזולתנו השרש הזה ולא הרגישו אליו כלל ולא השיגו אותו עד שהגיע שמנו מצות בפני עצמן יציקות ובלילות פתיות ומליחות הגשות והנפות והקטרות ולא ידעו כי אלו כלם הם חלקי מלאכת המנחה, וזה שאנו נצטוינו שנקריב מנחה ואחר כך באר בזה השם על איזה דבר נופל וזאת תורת המנחה, ואמר שהיא תהיה מן הסלת ומן הלחם העשוי על תואר כך או תואר כך כלומר מחבת או מרחשת או מאפה תנור ויבלול השמן על שיעור כך ויעשה אותו פתים וישים עליו מלח ולבונה ויגיש ויניף ויקמוץ ממנו ויקטיר על הפנים שבארו במסכת מנחות. ואלו כלם הם חלקי המלאכה ועל הדבר העשוי על התואר הזה כלו יפול שם המנחה אם כן המצוה היא הצווי שתהיה מלאכת קרבן הלחם או הסלת שנקריבהו על סדר זה כלו, ודמיון הדברים אלו במצות המנחה כלומר היציקה והבלילה והפתיתה והמליחה והתנופה וההגשה וההקטרה הוא כמו אמרו יתעלה בחליצה וחלצה נעלו וירקה בפניו וענתה ואמרה, וכמו שמצות חליצה אחת ולא נמנה חליצה ורקיקה אחר שהמקובץ מהם היא מלאכת החליצה והיא מצוה אחת כמו כן לא ימנה ויצקת עליה שמן ונתן עליה לבונה במלח תמלח והניף והגיש והקטיר, וזה לא יעלם אלא למי שיקח הדברים בתחלת מחשבה ולא ישים עיון שכלי בהם כמו שאמרו ז"ל אגב שטפיה אמרה, כלומר בלי השתכלות אלא בתחלת עיון שעלה במחשבה נאמר, וזה השרש צווי הקרבנות ואיך ראוי שימנה עד שלא יתחדש דבר בו מן הטעות ולא ערבוב כלל כמו שבארנו:

השרש השלשה עשר שהמצות לא ירבה מספרם כמספר הימים שתתחייב בהן המצוה ההיא: מן המבואר הוא שיש שם מצות חייבות במדה אחת מזמן ידוע, יש שתהיה המדה נדבקת והוא שיתחייב בה עשות המצוה ההיא יום אחר יום כמו הסוכה והלולב ויש שתהיה בו ימים ידועים כמו הקרבנות. כמו שנאמר על דרך משל שמוסף ראש חדש היא מצוה אחת וכן מוסף כל מועד ומועד מן חמשה מועדים ואף על פי שיתחייב בימים רבים סמוכים כי הוא כמו

שאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים כן אמר
שבעת ימים תקריבו אשה, כמו שמצות לולב אחת כן
מצות מוסף פסח אחת וכן כל מוסף כל פרק ופרק.
ולפי זה יתבאר שהחגיגה גם כן מצוה אחת ואע"פ
שהיא חייבת בשלשה פרקים, וכן הראיה והשמחה.
וזה מה שלא ישעה בו אדם ולא ירצה בזולתו, אבל
טעו במה שיתלה בזה העיקר טעות גדולה מאד מגונה
וזה שהם מנו המוספים כלם מצוה אחת מוסף שבת
ומוסף ראש חדש ומוספי מועדות. ועל זה הצד
מהמנין יתחייב להם שימנו שביתת כל יום טוב מצוה
אחת ולא עשו כן. ואף על פי שאין ראוי לתפשם בדבר
מזה מפני שהם לא עשו למנינם סדר ידוע בשום פנים
אבל יעלו שמים ירדו תהומות, והאמת הנגלה הוא מה
שזכרנוהו לך שכל מוסף ומוסף מצוה בפני עצמה כמו
ששביתה מצוה בפני עצמה. וזהו הסדר האמתי
והישר:

השרש הארבעה עשר שאין ראוי למנות קיום
(הגדרים) [העונשים] במצות עשה: דע שכל עשה ולא
תעשה יחלקו חלוקה ראשונה לפי כוונת זה השרש
לשני חלקים, האחד לא באר הכתוב בו עונש בשום
פנים אבל צוה והזהיר ולא חייב העובר עונש ולא
יעדו בגמול רע ידוע בעבור על הצווי שהוא או על
האזהרה הידועה. והשני באר בו העונש. אולם החלק
שבאר בו העונש יש מן המצות ההם מה שצוה יתברך
שנסקול באבן מי שעבר עליהם. ומהם מה שצונו
לשרוף באש העובר עליהם. ומהם מה שצונו שנכה
בסייף העובר עליהם כמו שנתבאר בפירוש המקובל.
ומהם מה שצונו לחנוק העובר עליהם כמו שבא
בפירוש. ומהם מה שצונו להלקות העובר עליהם.
ומהם מה שיעד עליהם בכרת, והוא שלא יהיה לעובר
עליהם מיתה אבל אם מת בחטאו לא יהיה לו חלק
לעולם הבא כמו שבארנו בפרק חלק. ומהם מה שיעד
עליהם במיתה בלבד והוא שימיתהו השם בחטאו
ויכפר לו במותו. וכבר בארו (בסוף מכות דף כ"ג) שכל
אזהרה שיתחייב עליה העובר בכרת בלבד או מיתה
בידי שמים כשיתאמת שעבר העובר על האזהרה
ההיא ועשה העון ההוא בעדים והתראה ילקוהו ואע"פ

שעיקר משפטו שיהיה מסור לשמים. ומהם מה שצונו
יתברך לענוש העובר עליהם בממונו בלבד לא בגופו
כמו שגזר בגזלן תוספת החומש ובגנב תשלומי כפל
מה שגנב. ומהם מה שצונו יתברך שיקריב העובר
קרבת על עונו ויתכפר לו. והנה כל העונשין האלו
מצות עשה וזהו שצונו שנהרוג לזה ושנלקה לזה
ושנסקול לזה ושנקריב קרבן על מה שעברנו עליו.
ואופן מנינם שנמנה ארבע מיתות בארבע מצות עשה.
ולשון (המשנה סנהדרין מ"ט): זו מצות הנסקל. וכן אמרו
(דף נ"ב) כיצד מצות הנשרפין כיצד מצות הנחנקין
כיצד מצות הנהרגין. ואמרו גם כן שאמרו יתברך
(סנהדרין ל"ה): לא תבערו אש אמנם בא להזהיר מן
העונשין בשבת וזה שהוא הזהיר משריפת מצוה ואמר
בכל מושבותיכם רוצה לומר במושב בית דין לא
תבערו אש אף על פי שהיא מצות עשה. אמרו הבערה
בכלל היתה ולמה יצתה ללמד מה שריפה מיוחדת
שהיא אחת ממיתות בית דין ואינה דוחה את השבת
אף כל שאר מיתות בית דין לא ידחו שבת. וזה מבואר
לא יסתפק בו אדם. וכמו כן ראוי שנמנה המלקות
מצוה. ואין ראוי למנות כל עונש מיוחד מצוה בפני
עצמה עד שנאמר על דרך משל שהצווי אשר צונו
לסקול מחלל שבת מצות עשה אחת וסקילת בעל אוב
מצוה שנית וסקילת ע"ז מצוה שלישית עד שיהיה מנין
המצות לפי מנין האישים שהם מחוייבי מיתות בית
דין כמו שעשה זולתנו מבלתי התבוננות. כי אם יהיה
הדבר כן ראוי גם כן שנמנה כל מלקות ומלקות בפני
עצמה בהכרח עד שיהיה מלקות אוכל נבלה מצוה
בפני עצמה ומלקות אוכל חזיר מצוה שניה ומלקות
אוכל בשר בחלב מצוה שלישית ומלקות לובש שעטנז
מצוה רביעית ויהיו גם כן אצלו מצות עשה לפי מנין
הלאוים שלוקים עליהם ואז יתרבו מצות עשה יותר
מארבע מאות מצות בהכרח. וכמו שלא נמנה כל
מחוייבי מלקות אבל נמנה מין העונש בלבד והוא
המלקות כן לא נמנה במיתות זולתי מין העונש והוא
סקילה שרפה הרג וחנק. וכן לא נמנה כל מחוייבי
קרבת לפי פרטם עד שנאמר חטאת שגגת שבת מצוה
וחטאת שגגת ע"ז מצוה אבל נמנה מין הקרבן לבד

כמו שמנינו מין המיתה, וכבר ידעת שמיני הקרבן
יתחלפו בהתחלף העונות אשר יתחייב עליהם הקרבן
ההוא, כי יש מן העונות מה שיתחייב עליו אשם תלוי,
ומהם מה שיתחייב קרבן עולה ויורד, ומהם מה
שהחובה עליהם אשם ודאי, ומהם חטאת קבועה, ולזה
לא נמנה החטאת עם האשם, אבל נמנה חיוב חטאת
קבועה מצוה, וחיוב אשם ודאי מצוה, וחיוב אשם תלוי
מצוה, וחיוב קרבן עולה ויורד מצוה, הן שיתחייב
הקרבן ההוא למי שיתחייב ולא נשגיח בהתחלף
העונות אשר יתחייב על כל אחד מהם קרבן, כמו
שנמנה המלקות מצוה ולא נביט לחלוף העונות אשר
יתחייב על כל אחד מהם מלקות וכן שם כתוב לכל
מין מהם פרשה בפני עצמה, וכבר נתערבב זולתנו
בזה העיקר ערבוב שאין צריך להקשות עליו ואין
ראוי להשיב עליו לרוב בלבול הענינים, ואני תמה
על איש שמנה מחוייבי מיתות בית דין כלם איש ואיש
מחוייבי כרת ומחוייבי מיתה מכלל מצות לא תעשה
אחרי כן מנה הדברים המוזהר מהם אשר תתחייב
עליהן המיתה גם כן בכלל מצות לא תעשה, כמו
שמנה בעל הלכות גדולות המחלל שבת בכלל
מחוייבי סקילה אחרי כן מנה לא תעשה כל מלאכה,
הנה לא נשאר אלא שהם יחשבו בלא ספק שהעונשים
מצות לא תעשה תחלה ואיך ימנה בהן העונש והדבר
שיתחייב עליו העונש ההוא, ויותר קשה מזה מה שמנה
מחוייבי כרת ומחוייבי מיתה בידי שמים במצות לא
תעשה והם יחשבו כי חיוב הכרת והעונש בו היא
המצוה המנויה עד שבעל ספר המצות גלה דעתו בזה
ואמר בשער הראשון בהודיעו מה שיכלול השער
ההוא דבר זה לשונו, אמר ומהם שנים ושלושים ענין
הגיד לנו שהוא יתברך ממונה על עשייתם לא אנחנו
וכלם נערבים, אמנם אמרו ומהם רוצה לומר מן
הדברים אשר יכלול אותם הפרק ההוא, והשנים
ושלושים ענין שלשה ועשרים מחוייבי כריתות ותשעה
מחוייבי מיתה בידי שמים כמו שמנה, וענין אמרו
נערבים שהוא יתברך ערב שיכרית זה וימית זה, אם
כן אין ספק שזה לא נשאר אצלו שיאמין שתרי"ג מצות
כולם חייבות לנו, אבל מהם שחייבות לנו ומהם

שחייבות לו יתברך כמו שאבאר. ואמר שהוא ממונה על עשייתם לא אנחנו, וזה בחיי כלו אצלי בלבול גמור אין ראוי לדבר בו בשום פנים כי הם דברים מבוארי ההפסד. ואמנם טעו כלם זאת הטעות בהיותם מונים העונשים כמצות והם נבוכים בהם פעם מונים אותם לבדם ופעם מונים העונשים והדבר אשר יענש עליו וישימו זה כלו במצות לא תעשה מבילתי התבוננות. ודרך המנין האמתי הוא מה שזכרתיו שיהיה מין כל עונש מצות עשה עד שיהיה דין תשלומי גנב מצות עשה, כי אנחנו נצטוינו שנענישהו בממונו בזה השיעור, וכן תוספת חומש מצות עשה, ודין חיוב חטאת קבועה מצוה. ודין חיוב אשם ודאי מצוה, ודין אשם תלוי מצוה, ודין קרבן עולה ויורד מצוה. ולשרוף ולסקול ולהרוג ולחנוק ולתלות כל אחד מאלה העונשים מצוה בפני עצמה תתחייב למי שיתחייב מן האישים כמו שהמלקות מצוה יתחייב המלקות למי שיתחייב. וזה מה שרצינו להקדימו בזה השרש ובו נשלמו כל השרשים שתועיל הקדמתם במה שאנחנו בו. וראוי גם שנחבר אל זה ההקדמה, והיא שכל מה שחייבים עליו מיתת בית דין או כרת הוא מצות לא תעשה בהכרח זולתי פסח ומילה שהם בכרת ואף על פי שהן מצות עשה, כמו שאמרו בתחלת (מסכת כריתות דף ב') ואין אתנו בשום פנים מצות עשה שיתחייב העובר עליה כרת זולתם כל שכן מיתת בית דין, וכל מה שבא בתורה שעושה המעשה הפלוני יהרג או יתחייב כרת נדע באמת שהפעולה ההיא מוזהר ממנה ושהיא בלא תעשה. והנה פעמים יבאר הכתוב האזהרה ממנה מלבד העונש, ופעמים יבאר העונש והאזהרה, כמו חלול שבת ע"ז אשר אומר לא תעשה כל מלאכה ולא תעבדם ואחר כן חייב סקילה למי שיעשה מלאכה או למי שעובד ע"ז, ולפעמים לא יבאר האזהרה בכתוב בלאו גמור אבל יזכור העונש לבד ויניח האזהרה, אבל העיקר אצלנו לא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר ואי אפשר מבילתי האזהרה לכל מי שחייב לו עונש, ולזה יאמר בכל מקום עונש שמענו אזהרה מנין תלמוד לומר כך וכך, וכשלא תהיה האזהרה בכתוב ילמדוה בסברא מן

הסברות התלמודיות, כמו שזכרו (סנהדרין פ"ה) באזהרת מקלל אביו ואמו ומכה אביו ואמו אשר לא נתבארו בכתוב כלל שלא אמר לא תכה אביך אך חייב המיתה למי שהכה או קלל אז ידענו שהם מצות לא תעשה והוצאנו להם ולכיוצא בהם האזהרה ממקומות אחרים בדרך היקש, וזה אינו סותר אמרם אין מזהירים מן הדין ולא אמרם תמיד וכי מזהירים מן הדין שאנחנו לא נאמר אין מזהירין מן הדין אלא כדי שנאסור מה שלא נתבאר איסור כלל בצד היקש, אמנם כשנמצא העונש בבאור התורה לעושה זה המעשה נדע בהכרח שהוא מעשה אסור מוזהר ממנו, ואמנם נוציא בהיקש האזהרה בשביל שיתחזק לנו שרש אמרם לא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר, ואחר שתעלה בידנו האזהרה שלא לעשות הדבר ההוא אז יתחייב למי שעבר ועשה כרת או מיתה, ודע זאת ההקדמה ושמרה עם השרשים הראשונים בכל מה שיבא זכרו: ועתה אתחיל בזכרון כל מצוה ומצוה ואבאר על צד פירוש השם כמו שיעדנו בתחלת מאמרנו כי זאת היא כוונת הספר, והנה יפה אצלי שאצרף אל זאת הכוונה תוספת, והוא בזכרי המצוה אשר יתחייב עליה העונש הן עשה או לא תעשה אזכור ענשה ואומר העובר עליה יתחייב מיתה או כרת או קרבן כזה או מלקיות או אחת ממיתות בית דין או תשלומין, וכל מה שלא נזכר בה עונש מן העונשין תדע שאם היא ממצות לא תעשה הוא כמו שאמרו כעובר על מצות מלך ואין לנו לענשו, אמנם מצות עשה בכללם כל מצוה מהם כשתתחייב עשייתה יש לנו שנלקה הנמנע מלעשותה עד שימות או יעשה אותה, וכשיסתלק זמן החיוב נמנע מזה, כמי שעבר ולא ישב בסוכה על דרך משל אין לנו להלקותו אחר הסוכות על עבירתו, ודע זה, ובעת זכרי גם כן המצות אשר לא יתחייבו לנשים עשה ולא תעשה אומר וזאת אין הנשים חייבות בהם, וידוע שאין הנשים דנות ולא מעידות ולא מקריבות קרבן בידיהן ולא נלחמות במלחמת הרשות וכל מצוה שהיא תלויה בבית דין או בעדים או בעבודה או במלחמת הרשות איני צריך לומר וזאת אין הנשים חייבות בה כי זה תוספת דבור

אין בו צורך, ועוד כשאזכור המצות שאינן נוהגות אלא בארץ או בפני הבית יהיו עשה או לא תעשה אומר ואלו לא יתחייבו כי אם בארץ ישראל או בפני הבית. וידוע גם כן שהקרבנות כלם לא יקריבום כי אם במקדש ושלא הותרה העבודה חוץ לעזרה וכן דיני נפשות לא ידונו בהם אלא בהיות המקדש קיים. ולשון מכילתא מנין שאין ממיתין אלא בפני הבית תלמוד לומר מעם מזבחי תקחנו למות הא אם יש לך בית אתה ממית אם אין לך בית אי אתה ממית ושם נאמר גם כן מנין שתהא סנהדרין סמוכה למזבח שנאמר מעם מזבחי, וידוע גם כן שהנבואה והמלכות כבר נסתלקו ממנו עד שנסור מן העונות אשר אנחנו מתמידים עליהם ואז יכפר לנו וירחמנו כמו שיעדנו וישיבם כמו שאמר בשוב הנבואה והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם, ואמר בהשיב המלוכה, ביום ההוא אקים את סוכת דויד הנופלת וגדרתי את פרציהן וגו' ובניתיה כימי עולם, וידוע שהמלחמה וכבישת עיירות לא יהיו אלא במלך ובעצת סנהדרי גדולה וכהן גדול כמה שנאמר ולפני אלעזר הכהן יעמוד, ולכן פרסום אלו כלם אצל רוב האנשים כל מצות עשה או לא תעשה שתתלה בקרבנות או בעבודות או במיתת בית דין או בסנהדרין או בנביא ומלך או במלחמת הרשות לא אצטרך לומר בה זאת לא תתחייב אלא בפני הבית אחר שזה מבואר לפי מה שזכרנו. ואשר אפשר שיסופק בו וישעו בו אעורר עליו בעז"ה. ועתה נתחיל בזכרון כל מצוה ומצוה בעזרת ש-די:

יום רביעי ו תמוז, פ' חקת

חומש

רביעי יי וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקִּדְשׁ אֶל־מִלְךְ
אֲדוֹם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל־
הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצַאֲתָנוּ:

רש"י: אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחוה. אלא אמר לו אחים אנחנו. בני אברהם שנאמר לו כי גר יהיה זרעך (בראשית טו. יג). ועל שנינו היה אותו החוב לפרעו: אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אבינו. וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו (שם לו. י). מפני השטר חוב המוטל עליהם. והטילו על יעקב:

טו וַיִּירָדוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנָּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים
רַבִּים וַיִּירָעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־אֲבֹתֵינוּ:

רש"י: וירעו לנו. סבלנו צרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות באה על ישראל:

טז וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ
וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ עֵיר קִצְהָ
גְבוּלָךְ:

רש"י: וישמע קולנו. בברכה שברכנו אבינו הקול קול יעקב (שם טו. כב). שאנו צועקים ונענים: מלאך. זה משה. מכאן שהנביאים קרוים מלאכים. ואומר ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים (דברי הימים ב לו. טז):

יז נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכַרְם
וְלֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר דְּרֹךְ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ לֹא נִטְהַל
יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלָךְ:

רש"י: נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל. כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעבור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי בורות היה צריך לומר. אלא כך אמר משה אף על פי שיש בידינו מן לאכול ובאר לשתות. לא נשתה ממנו. אלא נקנה מכם אוכל ומים להנאתכם. מכאן לאכסנאי שאף על פי שיש בידו לאכול יקנה מן החנוני. כדי להנות את אושפיזו (במד' יט. טו): דרך המלך נלך וגו'. אנו חוסמים את בהמתנו ולא ישו לכאן ולכאן לאכול:

יח וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אֲדֹמִים לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶּן־בַּחֲרֵב אֲצַא
לְקַרְאֲתְךָ:

רש"י: פן בחרב אצא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורישכם
אביכם, ואמרתם (דברים כ טז) ונצעק אל ה' וישמע קולנו, ואני אצא
עליכם במזה שהורישני אבי ועל חרבך תחיה (בראשית כז. מ):

יט וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִסְלַח נַעֲלָה וְאִם־
מִימֶיךָ נִשְׁתַּחֲוֶה אֲנִי וּמִקְנֵי וּנְתִיתֵי מִכְרָם רַק אִין־
דָּבָר בְּרַגְלֵי אַעֲבֹרָה:

רש"י: רק אין דבר. אין שום דבר מזיקך:

כ וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹמִים לְקַרְאֲתוֹ בְּעַם
כְּבֹד וּבִיד חֲזָקָה:

רש"י: וביד חזקה. בהבטחת זקננו והידיים ידי עשו (שם כב):

כא וַיִּמָּאֵן | אֲדֹמִים נָתַן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיִּט
יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיוֹ:

תהילים

לה.

יום ו

א לְדוֹד רִיבָה יְהוָה אֶת־יְרִיבֵי לֶחֶם אֶת־לֶחְמִי:
 ב הַחֲזֹק מִגֵּן וְצַנָּה וְקוֹמָה בְּעִזָּרְתִּי: ג וְהָרַק חֲנִית וּסְגֵר
 לְקִרְאֵת רֹדְפֵי אָמַר לְנַפְשִׁי יִשְׁעֲתֶךָ אָנֹכִי: ד יִבְשׁוּ וַיִּכְלְמוּ
 מִבְּקָשֵׁי נַפְשִׁי יִסְגּוּ אַחֲזֹר וַיִּחַפְּרוּ חֲשָׁבֵי רַעְתִּי: ה יִהְיוּ
 כְּמִץ לִפְנֵי־רוּחַ וּמִלֶּאֶךָ יְהוָה דַּחָה: ו יִהְיֶה־דְרָכְכֶם חֲשֹׁךְ
 וַחֲלַקְלַקְתָּ וּמִלֶּאֶךָ יְהוָה רֹדְפָם: ז כִּי־חָנַם טָמְנוּ־לִי שַׁחַת
 רַשָּׁתָם חָנַם חָפְרוּ לְנַפְשִׁי: ח תִּבְוֹאֶהוּ שׂוֹאֵה לֹא יָדַע
 וְרַשָּׁתוֹ אֲשֶׁר־טָמַן תִּתְּלַכְדוּ בְּשׂוֹאֵה יִפְלֶ־בָּה: ט וַנַּפְשִׁי
 תִּגִּיל בִּיהוָה תִּשְׂשֵׂשׁ בִּישׁוּעָתוֹ: י כָּל עֲצַמְתִּי תֹאמַרְנָה
 יְהוָה מִי כָמוֹךָ מִצִּיל עֲנִי מִחֲזֹק מִמְּנוּ וְעֲנִי וְאֲבִיוֹן מִגִּזְלוֹ:
 יא יְקוֹמוּן עַדֵּי חָמָס אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתִּי יִשְׁאַלּוּנִי:
 יב יִשְׁלַמוּנִי רָעָה תַחַת טוֹבָה שָׂכּוּל לְנַפְשִׁי: יג וְאָנֹכִי
 בַּחֲלוּתָם לְבוּשִׁי שָׁק עֲנִיתִי בְּצוּם נַפְשִׁי וַתִּפְלְתִי עַל־
 חִיקֵי תָשׁוּב: יד כָּרַע כְּאֶחָ־לִי הִתְהַלַּכְתִּי כְּאַבְל־אִם קָדַר
 שַׁחַתִּי: טו וּבְצִלְעֵי שְׂמַחוּ וְנֶאֱסַפּוּ וְנֶאֱסַפּוּ עָלַי נְכִים וְלֹא
 יָדַעְתִּי קָרְעוּ וְלֹא־דָמוּ: טז בַּחֲנָפֵי לַעֲנִי מְעוֹג חָרַק עָלַי
 שְׁנִימוּ: יז אֲדַנִּי כַּמָּה תִרְאֶה הַשִּׁיבָה נַפְשִׁי מִשְׂאִיָּהֶם
 מִכְּפִירִים יַחֲדֹתִי: יח אֲוֹדֶךָ בְּקֶהֱל רָב בְּעַם עֲצוּם
 אֲהַלְלֶךָ: יט אֱלֹ־יִשְׁמַחוּ־לִי אֵיבֵי שִׁקְר שְׂנְאֵי חָנָם וְקָרְצוּ־
 עֵינָי: כ כִּי לֹא שָׁלוֹם יִדְבְּרוּ וְעַל רִגְעֵי־אָרֶץ דְּבָרֵי מִרְמוֹת
 יַחֲשַׁבּוּן: כא וַיִּרְחִיבוּ עָלַי פִּיהֶם אָמְרוּ הָאֵח הָאֵח רְאֵתָה
 עֵינֵינוּ: כב רְאִיתָה יְהוָה אֱלֹ־תִתְּחַרֵּשׁ אֲדַנִּי אֱלֹ־תִרְחַק
 מִמֶּנִּי: כג הָעִירָה וְהַקִּיצָה לְמִשְׁפָּטֵי אֱלֹהֵי וְאֲדַנִּי לְרִיבִי:
 כד שְׁפָטֵנִי כְּצַדִּיקָה יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֱלֹ־יִשְׁמַחוּ־לִי: כה אֱלֹ־
 יֹאמְרוּ בְּלִבָּם הָאֵח נַפְשֵׁנוּ אֱלֹ־יֹאמְרוּ בְּלַעֲנוּהוּ: כו יִבְשׁוּ
 וַיִּחַפְּרוּ יַחֲדוּ שְׂמַחֵי רַעְתִּי יִלְבְּשׁוּ־בִשָּׁת וּכְלָמָה

הַמְגִדִּילִים עָלַי: כו יִרְנֹו וַיִּשְׁמְחוּ חֲפָצַי צְדָקִי וַיֹּאמְרוּ
תָּמִיד יִגְדַּל יְהוָה הַחֲפִיץ שְׁלוֹם עַבְדּוֹ: כח וּלְשׁוֹנֵי תְהַנְּהָה
צְדָקָךָ כָּל־הַיּוֹם תְּהַלְּתֶךָ:

לו.

א לְמַנְצַח לְעַבְד־יְהוָה לְדָוִד: ב נֶאֱמַם־פֶּשַׁע לָרָשָׁע
בְּקָרֵב לְבִי אֵין־פֶּחֶד אֱלֹהִים לְנֹגֵד עֵינָיו: ג כִּי־הֶחֱלִיק
אֱלֹו בְּעֵינָיו לְמַצֵּא עֲוֹנוֹ לְשִׁנְאָה ד דְּבַר־פִּיו אָוֶן וּמְרָמָה
חָדַל לְהִשְׁכִּיל לְהִיטִיב: ה אָוֶן יַחֲשֵׁב עַל־מִשְׁכָּבוֹ יִתְיַצֵּב
עַל־דָּרְךָ לֹא־טוֹב רָע לֹא יִמָּאֵם: ו יְהוָה בְּהַשְׁמִים חֲסִדְךָ
אֲמוֹנָתְךָ עַד־שְׁחָקִים: ז צְדָקָתְךָ בְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ
תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֶמָּה תוֹשִׁיעַ יְהוָה: ח מִה־יָקָר חֲסִדְךָ
אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצַל כְּנָפֶיךָ יַחֲסִיוֹן: ט יְרוּיֵן מִדְּשֵׁן
בֵּיתְךָ וּנְחַל עֲדֻנֶיךָ תִּשְׁקָם: י כִּי־עַמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ
נִרְאָה־אוֹר: יא מִשֶּׁךְ חֲסִדְךָ לִידְעֶיךָ וְצְדָקָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל־לֵב:
יב אֶל־תְּבוֹאֵנִי רַגְלֵ גְאֹוָה וַיִּדְרֹשְׁעִים אֶל־תִּגְדְּנִי: יג שָׁם
נִפְלוּ פְעָלֵי אָוֶן דָּחוּ וְלֹא־יָכְלוּ קוֹם:

לז.

א לְדָוִד אֶל־תִּתְחַר בְּמִרְעִים אֶל־תִּקְנֵא בְּעִשֵׂי עוֹלָה:
ב כִּי כִחְצִיר מְהֵרָה יִמְלוּ וּכְיִרְק דָּשָׂא יִבּוֹלוּן: ג בָּטַח
בֵּיהוָה וַעֲשֵׂה־טוֹב שְׁכֵן־אֶרֶץ וְרַעַה אֲמוֹנָה: ד וְהִתְעַנֵּג
עַל־יְהוָה וַיִּתֵּן־לָךְ מִשְׂאֵלֶת לֶבֶךָ: ה גּוֹל עַל־יְהוָה דְּרַבֶּךָ
וּבָטַח עָלָיו וְהוּא יַעֲשֶׂה: ו וְהוֹצִיא כְּאוֹר צְדָקָךָ וּמִשְׁפָּטְךָ
כְּצַהָרִים: ז דוֹם לִיהוָה וְהִתְחַלֵּל לוֹ אֶל־תִּתְחַר בְּמִצְלִיחַ
דְּרָכוֹ בְּאִישׁ עֲשֵׂה מְזֻמוֹת: ח הֲרַף מֵאָף וַעֲזֹב חֶמְדָּה אֶל־
תִּתְחַר אֶךְ־לְהִרַע: ט כִּי־מִרְעִים יִכְרֶתוֹן וְקוֹי יְהוָה חֶמְדָּה
יִירָשׁוּ־אֶרֶץ: י וְעוֹד מַעֲט וְאֵין רָשָׁע וְהִתְבוֹנְנֶת עַל־
מְקוֹמוֹ וְאֵינְנו: יא וַעֲנוּיִם יִירָשׁוּ־אֶרֶץ וְהִתְעַנְּנוּ עַל־רַב

שְׁלוֹם: יב זמם רָשָׁע לְצַדִּיק וְחָרַק עָלָיו שְׁנָיו: יג אֲדָנִי
 יִשְׁחַקְךָ לֹו כִּי־רָאָה כִּי־יָבֵא יוֹמוֹ: יד חָרַב פָּתַחוּ רְשָׁעִים
 וְדָרְכוּ קִשְׁתָּם לְהַפִּיל עָנִי וְאֲבִיוֹן לְטִבּוֹחַ יִשְׂרָאֵל־דָּרָךְ:
 טו חָרַבְם תָּבוֹא בְּלִבָּם וּקְשָׁתוֹתָם תִּשְׁבְּרָנָה: טז טוֹב מֵעַט
 לְצַדִּיק מִהֶמוֹן רְשָׁעִים רַבִּים: יז כִּי זִרְעוֹת רְשָׁעִים
 תִּשְׁבְּרָנָה וְסוֹמֵךְ צַדִּיקִים יִהְיֶה: יח יוֹדֵעַ יִהְיֶה יָמֵי תַמְיָמָם
 וְנִחַלְתָּם לְעוֹלָם תִּהְיֶה: יט לֹא־יִבְשׁוּ בְּעֵת רָעָה וּבִימֵי
 רָעָבוֹן יִשְׁבְּעוּ: כ כִּי רְשָׁעִים יֵאבְדוּ וְאֲבִי יִהְיֶה כִּי־קָרַ
 כָּרִים כָּלוּ בְּעֶשֶׂן כָּלוּ: כא לֹוה רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלַם וְצַדִּיק חוֹנֵן
 וְנוֹתֵן: כב כִּי מִבְּרַכְיוֹ יִירָשׁוּ אֶרֶץ וּמִקְלָלָיו יִכְרַתוּ:
 כג מִיִּהְיֶה מִצַּעְדֵי־נֶבֶר כּוֹנֵנוּ וְדָרְכוּ יַחְפִּץ: כד כִּי־יִפֹּל לֹא־
 יוֹטֵל כִּי־יִהְיֶה סוֹמֵךְ יָדוֹ: כה נֶעַר הָיִיתִי גַם־זָקֵנְתִי וְלֹא־
 רָאִיתִי צַדִּיק נֶעְזֵב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ־לָהֶם: כו כָּל־הַיּוֹם חוֹנֵן
 וּמִלֹּוה וְזָרְעוֹ לְבָרְכָה: כז סוֹר מָרַע וַעֲשֵׂה־טוֹב וְשָׁכַן
 לְעוֹלָם: כח כִּי יִהְיֶה אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא־יַעֲזֹב אֶת־חֲסִידָיו
 לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ וְזָרַע רְשָׁעִים נִכְרַת: כט צַדִּיקִים יִירָשׁוּ־
 אֶרֶץ וְיִשְׁכְּנוּ לָעַד עָלֶיהָ: ל פִּי־צַדִּיק יִהְיֶה חֲכָמָה וּלְשׁוֹנוֹ
 תִּדְבַר מִשְׁפָּט: לא תוֹרַת אֱלֹהִיו בְּלִבּוֹ לֹא תִמְעַד אֲשֶׁר־יוֹ:
 לב צוֹפֵה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְּקֶשׁ לְהַמִּיתוֹ: לג יִהְיֶה לֹא־
 יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ וְלֹא יִרְשִׁיעֵנוּ בְּהַשְׁפָּטוֹ: לד קוֹה אֶל־יִהְיֶה
 וְשָׁמַר דָּרְכוֹ וִירוֹמֵמֵךְ לְרֵשֶׁת אֶרֶץ בְּהַכְרַת רְשָׁעִים
 תִּרְאָה: לה רָאִיתִי רָשָׁע עָרִיץ וּמִתְעַרָה בְּאֲזַרְחָ רַעְנָן:
 לו וַיַּעֲבֵר וְהִנֵּה אֵינְנוּ וְאִבְקֶשְׁהוּ וְלֹא נִמְצָא: לז שְׁמַרְתָּם
 וְרָאָה יִשָּׂר כִּי־אֲחֵרִית לְאִישׁ שְׁלוֹם: לח וּפְשָׁעִים נִשְׁמְדוּ
 יִחָדּוּ אֲחֵרִית רְשָׁעִים נִכְרַתָּה: לט וְתִשׁוּעַת צַדִּיקִים
 מִיִּהְיֶה מְעוֹזָם בְּעֵת צָרָה: מ וַיַּעֲזֵרֵם יִהְיֶה וַיִּפְלְטֵם יִפְלְטֵם
 מִרְשָׁעִים וַיּוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ:

לח

א מִזְמוֹר לְדָוִד לְהַזְכִּיר: ב יְהוָה אֱלֹהֵי בְקֶצֶף תּוֹכִיחֵנִי
 וּבַחֲמַתְךָ תִּיַסְרֵנִי: ג כִּי־חָצִיף נִחַתוּ־בִי וַתִּנָּחַת עָלַי יְדָךְ:
 ד אִין־מָתָם בְּבִשְׂרֵי מִפְּנֵי זַעֲמָךְ אִין־שְׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי
 חֲטָאתִי: ה כִּי־עֹנֵנְתִי עָבְרוּ רֵאשֵׁי כְּמִשָּׂא כָבֵד וְכִבְדוּ
 מִפְּנֵי: ו הִבְאִישׁוּ נְמִקּוֹ חִבּוּרְתֵי מִפְּנֵי אֱוִלְתִּי: ז נַעֲוִיתִי
 שִׁחַתִּי עַד־מָאֵד כָּל־הַיּוֹם קָדַר הִלְכֵתִי: ח כִּי־כִסְלִי מָלְאוּ
 נִקְלָה וְאִין מָתָם בְּבִשְׂרֵי: ט נִפּוּגְתִי וְנִדְבִיתִי עַד־מָאֵד
 שָׂאֲגֵתִי מִנְהַמַּת לִבִּי: י אֲדָנִי נִגְדָךְ כָּל־תַּאֲוֹתִי וְאֲנַחֲתִי
 מִמָּךְ לֹא־נִסְתָּרָה: יא לִבִּי סָחַרְחַר עֲזָבֵנִי כַחֵי וְאוֹר עֵינַי
 גַּם־הֵם אִין אֲתִי: יב אֲהַבִּי וְרַעִי מִנְּגִד נִגְעֵי זַעֲמָדוֹ וְקָרוּבֵי
 מִרְחֹק עָמְדוּ: יג וַיִּנְקָשׁוּ מִבְּקָשֵׁי נַפְשִׁי וּדְרָשֵׁי רָעַתִּי דִּבְרוּ
 הַיּוֹת וּמְרִמוֹת כָּל־הַיּוֹם יְהִיגוּ: יד וְאֲנִי כִחַרַּשׁ לֹא אֲשָׁמַע
 וּכְאֵלֶם לֹא יִפְתַּח־פִּי: טו וְאֲהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־שָׁמַע
 וְאִין בְּפִיו תּוֹכַחֹת: טז כִּי־לָךְ יְהוָה הוֹחֵלְתִי אַתָּה תַעֲנֶנּוּ
 אֲדָנִי אֱלֹהִי: יז כִּי־אָמַרְתִּי פֶן־יִשְׁמַחוּ־לִי בְמוֹט רַגְלִי עָלַי
 הִגְדִּילוּ: יח כִּי אֲנִי לְצַלַּע נָכוֹן וּמִכְּאוּבֵי נִגְדֵי תְּמִיד: יט כִּי־
 עֹנֵי אֲנִיד אֲדַאֵג מִחֲטָאתִי: כ וְאִיבֵי חַיִּים עֲצָמוֹ וְרַבּוֹ
 שִׁנְאֵי שָׁקֵר: כא וּמִשְׁלָמֵי רָעָה תַחַת טוֹבָה יִשְׁמְנוּנֵי תַחַת
 רָדְפֵי־טוֹב: כב אֱלֹהֵי־תַעֲזָבֵנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי־תִרְחַק מִפְּנֵי:
 כג חוֹשָׁה לְעֹזְרֵתִי אֲדָנִי תִשׁוּעָתִי:

תניא

ו תמוז: פרק יב
כי הן ד"מ - יתברך ויתעלה

כי הן ד"מ דוגמת אור המאיר בלילה בארץ מן הירח ואור הירח הוא מהשמש ונמצא אור שעל הארץ הוא אור האור של השמש וככה ממש ד"מ האותיות שבמאמרות הן כללות המשכת החיות והאור והכח ממדותיו של הקב"ה לברוא העולמו' מאין ליש ולהחיותן ולקיימן כ"ז משך רצונו ית' ומכללות המשכה והארה גדולה הזו האיר ה' והמשיך ממנה תולדותיה כיוצא בה וענפיה שהן תולדות והמשכת האור מהאותיות והן הן חילופי אותיות ותמורותיהן וברא בהן ברואים פרטים שבכל עולם וכן האיר ה' עוד והמשיך והוריד הארה דהארה מהארות האותיו' וכן המשיך עוד והוריד עד למטה מטה בבחי' השתלשלות עד שנברא הדומם ממש כאבנים ועפר ושמותיהן אבן ועפר הם חילופים דחילופים כו' ותמורות דתמורות כו' כנ"ל:

נשלם חלק שני בעז"ה יתברך ויתעלה

היום יום

ו תמוז

יום ששי ה'תש"ג
שיעורים: חומש: חוקת, ששי עם פירש"י.
תהלים: להילת.
תניא: עד"מ ... מדות כלל.

המצוות נמשכות ע"י המקיף שבמצוות עצמם. מצות צדקה, על-דרך משל, היא מצוה כוללת, אשר כל המצוות נקראות בשם צדקה. ומהאי טעמא [=ומטעם זה] נכון במאוד לתת קודם כל מצוה פרוטה לצדקה, שהוא המשכת המקיף בפנימי. ומכל-מקום הוא מקיף הקרוב, מה-שאינ-כן תורה שהיא מקיף הרחוק ופעולתו נעלה יותר.

רמב"ם ג פרקים

שיעור ג: מצוות לא תעשה

מצוות לא תעשה

(א) מצוה ראשונה ממצוות לא תעשה, שלא לעלות במחשבה שיש שם אלוה זולתי ה', שנאמר "לא יהיה לך אלוהים אחרים, על פני". (ב) שלא לעשות פסל, לא יעשה בידו ולא יעשו לו אחרים, שנאמר "לא תעשה לך פסל". (ג) שלא לעשות עבודה זרה ואפילו לאחרים, שנאמר "ואלוהי מסכה, לא תעשו לכם". (ד) שלא לעשות צורות לנואי, ואף על פי שאין עובדין אותן, שנאמר "לא תעשון, איתי". (ה) שלא להשתחוות לעבודה זרה, ואף על פי שאין דרך עבודתה בהשתחויה, שנאמר "לא תשתחוה להם". (ו) שלא לעבוד עבודה זרה בדברים שדרכה להיעבד בהם, שנאמר "ולא תועבדם". (ז) שלא להעביר למולך, שנאמר "ומזרעך לא תיתן, להעביר למולך". (ח) שלא לעשות מעשה אוב, שנאמר "אל תפנו אל האובות". (ט) שלא לעשות מעשה יידעוני, שנאמר "ואל היידעונים". (י) שלא לפנות אחר עבודה זרה, שנאמר "אל תפנו, אל האלילים". (יא) שלא להקים מצבה, שנאמר "ולא תקים לך, מצבה". (יב) שלא ליתן אבן משכית, שנאמר "ואבן משכית לא תיתנו בארצכם". (יג) שלא ליטע אילן במקדש, שנאמר "לא תיטע לך אשרה, כל עץ". (יד) שלא ליטע בעבודה זרה לעובדיה, ולא משביעין אותן בה, שנאמר "ושם אלוהים אחרים לא תזכירו, לא יישמע על פיך". (טו) שלא להדיח בני ישראל אחר עבודה זרה, שנאמר "לא יישמע על פיך"; זו אזהרה למדינת. (טז) שלא להסית אדם מישראל אחר עבודה זרה, שנאמר במסית "ולא יוסיפו לעשות". (יז) שלא לאהוב המסית, שנאמר "לא תאבה לו". (יח) שלא לעזוב השנאה למסית, שנאמר "ולא תשמע אליו". (יט) שלא להציל המסית אלא עומד על דמו, שנאמר "לא תחוס עינך עליו". (כ) שלא ילמד המוסת זכות

על המסית, שנאמר "לא תחמול". (כא) שלא ישתוק המוסת מללמד חובה על המסית, אם ידע לו חובה, שנאמר "ולא תכסה עליו". (כב) שלא ליהנות בציפויי נעבד, שנאמר "לא תחמוד כסף וזהב עליהם". (כג) שלא לבנות עיר הנידחת לכמות שהייתה, שנאמר "לא תיבנה עוד". (כד) שלא ליהנות בממון עיר הנידחת, שנאמר "ולא ידבק בידך מאומה, מן החרם". (כה) שלא ליהנות בעבודה זרה, ובכל משמשיה ובתקרובת שלה וביין שנתנסך לה, שנאמר "ולא תביא תועבה אל ביתך". (כו) שלא להתנבא בשמה, שנאמר "ואשר ידבר, בשם אלוהים אחרים". (כז) שלא להתנבא בשקר, שנאמר "אשר יזיד לדבר דבר בשמי, את אשר לא ציוויתיו". (כח) שלא לשמוע למתנבא בשם עבודה זרה, שנאמר "לא תשמע, אל דברי הנביא". (כט) שלא נימנע מהריגת נביא השקר ולא נירא ממנו, שנאמר "לא תגור ממנו". (ל) שלא ללכת בחוקות עובדי עבודה זרה ולא במנהגותם, שנאמר "ולא תלכו בחוקות הגוי". (לא) שלא לקסום, שנאמר "לא יימצא בך ... קוסם קסמים". (לב) שלא לעונן, שנאמר "לא תעוננו". (לג) שלא לנחש, שנאמר "לא תנחשו". (לד) שלא לכשף, שנאמר "לא יימצא בך ... ומכשף". (לה) שלא לחבור חבר, שנאמר "וחובר, חבר". (לו) שלא לשאול באוב, שנאמר "ושואל אוב". (לז) שלא לשאול ביידעוני, שנאמר "ושואל אוב ויידעוני". (לח) שלא לשאול בחלום מן המתים, שנאמר "ודורש אל המתים". (לט) שלא תעדה אישה עדי איש, שנאמר "לא יהיה כלי גבר על אישה". (מ) שלא יעדה איש עדי אישה, שנאמר "ולא ילבש גבר שמלת אישה", מפני שזה היה מנהג עובדי עבודה זרה וכן מפורש בספרי עבודתה. (מא) שלא לכתוב בגוף כעובדי עבודה זרה, שנאמר "וכתובת קעקע, לא תיתנו בכם". (מב) שלא ללבוש שעטנז כמו שלובשין כומרי עבודה זרה, שנאמר "לא תלבש שעטנז". (מג) שלא להקיף פיאת ראש ככומרי

עבודה זרה, שנאמר "ולא תקיפו, פאת ראשכם".
 (מד) שלא להשחית כל הזקן כעובדי עבודה זרה,
 שנאמר "ולא תשחית, את פאת זקנך". (מה) שלא
 להתגודד כעובדי עבודה זרה, שנאמר "לא
 תתגודדו"; וגדידה ושריטה אחת היא. (מו) שלא
 לשכון בארץ מצריים לעולם, שנאמר "לא תוסיפון
 לשוב בדרך הזה, עוד". (מז) שלא לתור אחר
 מחשבות הלב וראיית העיניים, שנאמר "ולא תתורו
 ...". (מח) שלא לכרות ברית לשבעה עממין, שנאמר
 "לא תכרות להם ברית". (מט) שלא להתחיות אדם
 משבעה עממים, שנאמר "לא תחייה, כל נשמה". (נ)
 שלא לחון על עובדי עבודה זרה, שנאמר "ולא
 תחונם". (נא) שלא להושיב עובדי עבודה זרה
 בארצנו, שנאמר "לא יישבו בארצך". (נב) שלא
 להתחתן בעובדי עבודה זרה, שנאמר "ולא
 תתחתן, בהם". (נג) שלא יישא עמוני ומואבי בת
 ישראל לעולם, שנאמר "לא יבוא עמוני ומואבי,
 בקהל ה'". (נד) שלא להרחיק זרע עשיו מן הקהל
 אלא עד שלושה דורות, שנאמר "לא תתעב אדומי".
 (נה) שלא להרחיק מצרי מלבוא בקהל אלא עד
 שלושה דורות, שנאמר "לא תתעב מצרי". (נו) שלא
 לקרוא שלום לעמון ומואב בתחילה בשעת
 מלחמה כשאר גויים, שנאמר "לא תדרוש שלומם,
 וטובתם". (נז) שלא להשחית אילני מאכל, וכן כל
 שיש בו השחתה אסור, שנאמר "לא תשחית את
 עצה". (נח) שלא ייראו אנשי המלחמה ולא יפחדו
 מאויביהם בשעת מלחמה, שנאמר "לא תערוץ,
 מפניהם", "לא, תיראום". (נט) שלא יסור מליבנו
 מעשה עמלק הרע שעשה לנו, שנאמר "לא, תשכח".
 (ס) שאנו מוזהרין על ברכת השם, שנאמר "אלוהים,
 לא תקלל", ונאמר בעונש "ונקב שם ה' מות יומת",
 וזה הכלל: כל שענש עליו הכתוב כרת או מיתת
 בית דין, הרי זו מצות לא תעשה חוץ ממילה ופסת,
 שהן בכרת והן מצוות עשה. (סא) שלא לעבור על
 שבעת ביטוי, שנאמר "ולא תישבעו בשמי, לשקר".

(כב) שלא יישבע לשוא, שנאמר "לא תישא את שם ה' אלוהיך, לשוא". (כג) שלא לחלל את שם הקדוש ברוך הוא, שנאמר "ולא תחללו, את שם קודשי". (כד) שלא לנסות את דבר ה', שנאמר "לא תנסו, את ה' אלוהיכם". (כה) שלא לאבד בית המקדש, או בתי כנסיות, או בתי מדרשות; וכן אין מוחקין את השמות המוקדשין, ואין מאבדין כתבי הקודש, שנאמר "אבד תאבדון", "לא תעשון כן, לה' אלוהיכם". (כו) שלא ילין הצלוב על העץ, שנאמר "לא תלין נבלתו על העץ". (כז) שלא להשבית שמירה סביב למקדש, שנאמר "ושמרתם את משמרתי". (כח) שלא ייכנס כוהן להיכל בכל עת, שנאמר "ואל יבוא בכל עת אל הקודש". (כט) שלא ייכנס בעל מום מן המזבח ולפנים, שנאמר "אך אל הפרוכת לא יבוא". (ע) שלא יעבוד בעל מום, שנאמר "אשר יהיה בו מום". (עא) שלא יעבוד בעל מום עובר, שנאמר "כל איש אשר בו מום, לא יקרב". (עב) שלא יתעסקו הלויים בעבודת הכוהנים ולא הכוהנים בעבודת הלויים, שנאמר "אל כלי הקודש ואל המזבח, לא יקרבו ... גם הם גם אתם". (עג) שלא ייכנס למקדש ולא יורה בתורה שתוי יין, שנאמר "יין ושיכר אל תשת ... בבואכם אל אוהל מועד", ונאמר "ולהורות, את בני ישראל". (עד) שלא יעבוד הזר במקדש, שנאמר "וזר, לא יקרב אליכם". (עה) שלא יעבוד כוהן טמא, שנאמר "ויינזרו מקודשי בני ישראל". (עו) שלא יעבוד כוהן טבול יום עד שיעריב שמשו, שנאמר "ולא יחללו". (עז) שלא ייכנס טמא לעזרה, שנאמר "ולא יטמאו את מחניהם"; זה מחנה שכינה. (עה) שלא ייכנס טמא למחנה לוייה, שכנגדו לדורות הר הבית, שנאמר "לא יבוא אל תוך המחנה"; זה מחנה לוייה. (עט) שלא לבנות אבני מזבח גזית, שנאמר "לא תבנה אתהן גזית". (פ) שלא לפסוע על המזבח, שנאמר "ולא תעלה במעלות, על מזבחי". (פא) שלא להקטיר ולהקריב במזבח הזהב, שנאמר "לא

תעלו עליו קטורת זרה". (פב) שלא לכבות אש המזבח, שנאמר "אש, תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". (פג) שלא לעשות במתכונת שמן המשחה, שנאמר "ובמתכונתו, לא תעשו". (פד) שלא לסוך בשמן המשחה זר, שנאמר "על בשר אדם, לא ייסך". (פה) שלא לעשות במתכונת הקטורת, שנאמר "ובמתכונתה, לא תעשו". (פו) שלא להוציא בדי הארון, שנאמר "לא יסורו, ממנו". (פז) שלא ייזח החושן מעל האיפוד, שנאמר "ולא ייזח החושן, מעל האיפוד". (פח) שלא ייקרע המעיל, שנאמר "כפי תחרא יהיה לו לא ייקרע". (פט) שלא להעלות קודשים בחוץ, שנאמר "הישמר לך, פן תעלה עולותיך". (צ) שלא לשחוט קודשים בחוץ, שנאמר "איש ... אשר ישחט שור או כשב" "ואל פתח אוהל מועד, לא הביאו ... ונכרת". (צא) שלא להקדיש בעלי מומין למזבח, שנאמר "כול אשר בו מום, לא תקריבו"; זה הוא איסור הקדשו. (צב) שלא לשחוט בעלי מומין לשם קרבן, שנאמר "לא תקריבו אלה, לה". (צג) שלא לזרוק דם בעלי מומין לגבי המזבח, שנאמר "בעלי מומין לא תקריבו לה"; וזה הוא איסור זריקת דמו. (צד) שלא להקטיר אימורי בעלי מומין, שנאמר "ואישה, לא תיתנו מהם". (צה) שלא להקריב בעל מום עובר, שנאמר "לא תזבח לה' אלוהיך שור ושה, אשר יהיה בו מום"; זה הוא מום עובר. (צו) שלא להקריב בעל מום מיד הגויים, שנאמר "ומיד בן נכר, לא תקריבו". (צז) שלא ייתן מום בקודשים, שנאמר "מום לא יהיה בו"; כלומר, לא תיתן בו מום. (צח) שלא להקריב שאור או דבש, שנאמר "כי כל שאור וכל דבש, לא תקטירו". (צט) שלא להקריב תפל, שנאמר "ולא תשבית מלח ברית אלוהיך". (ק) שלא להקריב אתנן ומחיר, שנאמר "לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב". (קא) שלא לשחוט אותו ואת בנו, שנאמר "אותו ואת בנו, לא תשחטו ביום אחד". (קב) שלא ליתן שמן זית במנחת חוטא, שנאמר "לא ישים

עליה שמן". (קג) שלא ליתן עליה לבונה, שנאמר "ולא ייתן עליה לבונה". (קד) שלא ייתן שמן במנחת סוטה, שנאמר "לא ייצוק עליו שמן". (קה) שלא ייתן עליו לבונה, שנאמר "ולא ייתן עליו לבונה". (קו) שלא להמיר את הקודשים, שנאמר "לא יחליפנו, ולא ימיר אותו". (קי) שלא לשנות את הקודשים מקרבן לקרבן, שנאמר בבכור "לא יקדיש איש, אותו"; כלומר, לא יקדישנו לקרבן אחר. (קיב) שלא לפדות בכור בהמה טהורה, שנאמר "אך בכור שור ... לא תפדה". (קט) שלא למכור מעשר בהמה, שנאמר "לא ייגאל". (קי) שלא למכור שדה החרם, שנאמר "לא יימכר". (קיב) שלא לפדות שדה החרם, שנאמר "לא ייגאל". (קיג) שלא יבדיל ראש חטאת העוף, שנאמר "ומלק את ראשו ממול עורפו". (קיג) שלא לעבוד בקודשים, שנאמר "לא תעבוד בבכור שורך". (קיד) שלא לגזוז את הקודשים, שנאמר "ולא תגוז בכור צאנך". (קטו) שלא ישחוט הפסח והחמץ קיים, שנאמר "לא תשחט על חמץ, דם זבחי". (קטז) שלא להניח אימורי הפסח עד שיפסלו בלינה, שנאמר "ולא ילין חלב חגי, עד בוקר". (קיז) שלא להותיר מבשר הפסח, שנאמר "ולא תותירו ממנו, עד בוקר". (קיח) שלא להותיר מחגיגת ארבעה עשר ליום השלישי, שנאמר "ולא ילין מן הבשר"; מפי השמועה למדו שבבשר חגיגת ארבעה עשר הכתוב מדבר, וזה שנאמר "לבוקר" לבוקרו של יום שני של פסח, שהוא שלישי לשחיטה. (קיט) שלא להותיר מבשר פסח שני עד בוקר, שנאמר "ולא ישאירו ממנו עד בוקר". (קכ) שלא להותיר מבשר התודה עד בוקר, שנאמר "ולא תותירו ממנו, עד בוקר"; והוא הדין לשאר הקודשים, שאין מניחין אותן לאחר זמן אכילתן. (קכא) שלא לשבור עצם בפסח, שנאמר "ועצם, לא תשברו בו". (קכב) שלא לשבור עצם בפסח שני, שנאמר "ועצם, לא תשברו בו".

(קכג) שלא להוציא מבשר הפסח מן החבורה.

שנאמר "לא תוציא מן הבית". (קכד) שלא לעשות שיירי מנחות חמץ, שנאמר "לא תיאפה חמץ, חלקם". (קכה) שלא לאכול בשר הפסח נא ומבושל, שנאמר "אל תאכלו ממנו נא, ובשל". (קכו) שלא להאכיל בשר הפסח לגר תושב, שנאמר "תושב ושכיר, לא יאכל בו". (קכז) שלא יאכל הערל בשר הפסח, שנאמר "כל ערל, לא יאכל בו". (קכח) שלא להאכיל בשר הפסח לישראל שנשתמד, שנאמר "כל בן נכר, לא יאכל בו"; כלומר, ישראל שנלווה לבני נכר ועבד עבודה זרה כמותם לא יאכל בו. (קכט) שלא יאכל אדם שנטמא קודשים, שנאמר "והנפש אשר תאכל בשר, מזבח השלמים אשר לה; וטומאתו, עליו". (קל) שלא לאכול מן הקודשים שנטמאו, שנאמר "והבשר אשר יגע בכל טמא, לא יאכל". (קלא) שלא לאכול נותר, שנאמר "ואוכליו עוונו יישא ... ונכרתה הנפש ההיא, מעמיה". (קלב) שלא לאכול פיגול, שנאמר "המקריב אותו לא ייחשב לו, פיגול יהיה; והנפש האוכלת ממנו, עוונה תישא"; והוא בכרת. (קלג) שלא יאכל זר תרומות, שנאמר "וכל זר, לא יאכל קודש". (קלד) שלא יאכל אפילו תושב כוהן ושכירו תרומה, שנאמר "תושב כוהן ושכיר, לא יאכל קודש". (קלה) שלא יאכל ערל תרומה, והוא הדין לשאר קודשים. ודבר זה לימדו הכתוב מן הפסח בגזירה שווה, ואינו בפירוש מן התורה; ומפי השמועה למדו שאיסור ערל בקודשים מגופי תורה, ואינו מדברי סופרים. (קלז) שלא יאכל כוהן טמא תרומה, שנאמר "איש מזרעך ... בקודשים לא יאכל". (קלז) שלא תאכל חללה קודש, לא תרומות ולא חזה ושוק, שנאמר "ובת כוהן כי תהיה, לאיש זר". (קלח) שלא תיאכל מנחת כוהן, שנאמר "וכל מנחת כוהן כליל תהיה, לא תיאכל". (קלט) שלא לאכול בשר חטאות הנעשות בפנים, שנאמר "וכל חטאת אשר יבא מדמה". (קמ) שלא לאכול פסולי המוקדשין שהוטל בהם מום בכוונה, שנאמר "לא תאכל, כל תועבה";

מפי השמועה למדנו שבפסולי המוקדשין שהוטל בהם מום הכתוב מדבר. (קמא) שלא לאכול מעשר שני של דגן חוץ לירושלים, שנאמר "לא תוכל לאכול בשעריך, מעשר דגנך". (קמב) שלא לאכול מעשר שני של תירוש חוץ לירושלים, שנאמר "תירושך". (קמג) שלא לאכול מעשר שני של יצהר חוץ לירושלים, שנאמר "ויצהרך". (קמד) שלא לאכול בכור תמים חוץ לירושלים, שנאמר "לא תוכל ... ובכורות". (קמה) שלא יאכלו הכוהנים חטאת ואשם חוץ לעזרה, שנאמר "לא תוכל ... בקרך, וצאנך"; מפי השמועה למדו שלא בא הכתוב אלא לאסור בשר חטאות ואשמות חוץ לעזרה, לפי שכל דבר שיאכל חוץ למקום אכילתו "לא תוכל לאכול בשעריך" אקרא בו. (קמו) שלא לאכול בשר העולה, שנאמר "לא תוכל ... נדריך אשר תידור"; כלומר, לא תוכל לאכול נדריך אשר תידור. וזו היא אזהרה של כל מועל, שלא ייהנה מן הקודשים האסורים ליהנות מהם; ואם נהנה, מעל. (קמז) שלא לאכול בשר קודשים קלים קודם זריקת דמים, שנאמר "לא תוכל ... ונדבותיך"; כלומר, לא תוכל לאכול נדבותיך עד שיזרק דמם. (קמח) שלא יאכל זר בשר קודשי קודשים, שנאמר "וזר לא יאכל, כי קודש הם". (קמט) שלא יאכל כוהן ביכורים קודם הנחה בעזרה, שנאמר "לא תוכל ... ותרומת ידך"; אלו הביכורים. (קנ) שלא לאכול מעשר שני בטומאה ואפילו בירושלים עד שייפדה, שנאמר "לא ביערתי ממנו בטמא". (קנא) שלא לאכול מעשר שני באנינות, שנאמר "לא אכלתי באוני ממנו". (קנב) שלא להוציא דמי מעשר שני בשאר דברים שאין בהם אכילה ושתייה, שנאמר "ולא נתתי ממנו, למת"; וכל שהוא חוץ לצורכי הגוף החי, "נתתי ממנו, למת" אקרא בו. (קנג) שלא לאכול הטבל; והטבל הוא הדבר שגידוליו מן הארץ החייב בתרומות ומעשרות, שלא הוציאו ממנו תרומת ה': שנאמר "ולא יחללו,

את קודשי בני ישראל את אשר ירימו, לה"; כלומר, דברים שהם עתידין להרים אותם לה, לא יעשו אותם חול ויאכלו אותם בטבלם. (קנד) שלא להקדים תרומה לביכורים, ולא מעשר ראשון לתרומה, ולא מעשר שני לראשון, אלא מוציאין על הסדר: ביכורים תחילה, ואחר כך תרומה גדולה, ואחר כך מעשר ראשון, ואחר כך מעשר שני; שנאמר "מלאתך ודמעך, לא תאחר", כלומר לא תאחר דבר הראוי להקדימו. (קנה) שלא לאחר הנדרים והנדבות שנדר ושנדב, שנאמר "לא תאחר לשלמו". (קנו) שלא לעלות לחג בלא קרבן, שנאמר "ולא ייראו פניי, ריקם". (קנז) שלא לעבור על דברים שאסר אדם על נפשו, שנאמר "לא יחל, דברו". (קנה) שלא ייקח כוהן זונה, שנאמר "אישה זונה וחללה לא ייקחו". (קנט) שלא ייקח כוהן חללה, שנאמר "וחללה לא ייקחו". (קס) שלא ייקח כוהן גרושה, שנאמר "ואישה גרושה מאישה לא ייקחו". (קסא) שלא ייקח כוהן גדול אלמנה, שנאמר "אלמנה וגרושה וחללה זונה, את אלה לא ייקחו". (קסב) שלא יבעול כוהן גדול אלמנה, ואפילו בלא קידושים, מפני שמחללה, שנאמר "לא יחלל זרעו, בעמיו"; הרי הוא מוזהר שלא לחלל כשרה. (קסג) שלא ייכנס כוהן למקדש פרוע ראש, שנאמר "ראשיכם אל תפרעו". (קסד) שלא ייכנס כוהן למקדש פרוע בגדים, שנאמר "ובגדיכם לא תפרעו". (קסה) שלא ייצא כוהן מן העזרה בשעת עבודה, שנאמר "ומפתח אוהל מועד לא תצאו". (קסו) שלא ייטמא כוהן הדיוט לשאר מתים, שנאמר "לנפש לא ייטמא בעמיו". (קסז) שלא ייטמא כוהן גדול ואפילו לקרוביו, שנאמר "לאביו ולאימו, לא ייטמא". (קסח) שלא ייכנס כוהן גדול עם מת, שנאמר "ועל כל נפשות מת, לא יבוא"; כך למדו מפי השמועה, שהוא חייב בכל יבוא וחייב בכל ייטמא. (קסט) שלא ייקח כל שבט לוי חלק בארץ, שנאמר "ונחלה לא יהיה לו". (קע) שלא ייקח כל שבט לוי

חלק בביזה בשעת כיבוש הארץ, שנאמר "לא יהיה לכוהנים הלויים ... חלק ונחלה". (קעא) שלא לעשות קורחה על מת, שנאמר "לא תשימו קורחה בין עיניכם למת". (קעב) שלא לאכול בהמה טמאה, שנאמר "אך את זה, לא תאכלו, ממעלי הגרה". (קעג) שלא לאכול דג טמא, שנאמר "ושקץ, יהיו לכם; מבשרם לא תאכלו". (קעד) שלא לאכול עוף טמא, שנאמר "ואת אלה תשקצו מן העוף, לא יאכלו". (קעה) שלא לאכול שרץ העוף, שנאמר "כול שרץ העוף, טמא הוא לכם". (קעו) שלא לאכול שרץ הארץ, שנאמר "וכל השרץ, השורץ על הארץ שקץ הוא, לא יאכל". (קעז) שלא לאכול רמש הארץ, שנאמר "ולא תטמאו את נפשותיכם, בכל השרץ הרומש על הארץ". (קעח) שלא לאכול תולעת הפירות כשתצא לאוויר, שנאמר "לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום". (קעט) שלא לאכול שרץ המים, שנאמר "אל תשקצו, את נפשותיכם, בכל השרץ". (קפ) שלא לאכול מתה, שנאמר "לא תאכלו כל נבילה". (קפא) שלא לאכול טריפה, שנאמר "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו". (קפב) שלא לאכול אבר מן החי, שנאמר "לא תאכל הנפש, עם הבשר". (קפג) שלא לאכול גיד הנשה, שנאמר "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה". (קפד) שלא לאכול דם, שנאמר "וכל דם, לא תאכלו". (קפה) שלא לאכול חלב, שנאמר "כל חלב שור וכשב, ועז לא תאכלו". (קפו) שלא לבשל בשר בחלב, שנאמר "לא תבשל גדי, בחלב אימו". (קפז) שלא לאכול בשר בחלב, שנאמר "לא תבשל גדי, בחלב אימו" פעם שנייה; כך למדו מפי השמועה, שאחד לאיסור בישול ואחד לאיסור אכילה. (קפח) שלא לאכול בשר שור הנסקל, שנאמר "ולא יאכל את בשרו". (קפט) שלא לאכול פת תבואה חדשה קודם הפסת, שנאמר "ולחם ... לא תאכלו". (קצ) שלא לאכול קלי מן החדש, שנאמר "וקלי ... לא תאכלו". (קצא) שלא לאכול כרמל מתבואה חדשה,

שנאמר "וכרמל לא תאכלו". (קצב) שלא לאכול עורלה, שנאמר "שלוש שנים, יהיה לכם ערלים לא ייאכלו". (קצג) שלא לאכול כלאי הכרם, שנאמר "פן תקדש, המלאה הזרע אשר תזרע, ותבואת, הכרם"; זה הוא איסור אכילה. (קצד) שלא לשתות יין נסך, שנאמר "אשר חלב זבחימו יאכלו, ישתו יין נסיכם". (קצה) שלא לאכול ולשתות דרך זולל וסובא, שנאמר "בננו זה ... זולל, וסובא". (קצו) שלא לאכול ביום הצום, שנאמר "כי כל הנפש אשר לא תעונה". (קצז) שלא לאכול חמץ בפסח, שנאמר "לא יאכל, חמץ". (קצח) שלא לאכול תערובת חמץ, שנאמר "כל מחמצת, לא תאכלו". (קצט) שלא לאכול חמץ אחר חצות יום ארבעה עשר, שנאמר "לא תאכל עליו חמץ". (ר) שלא ייראה חמץ, שנאמר "לא ייראה לך חמץ". (רא) שלא יימצא חמץ, שנאמר "שאור, לא יימצא בבתיכם". (רב) שלא ישתה הנזיר יין, ולא דבר שנתערב בו יין וטעמו כטעם יין, שנאמר "וכל משרת ענבים"; ואפילו החמיץ היין או דבר שנתערב בו היין, הרי זה אסור עליו, שנאמר "חומץ יין וחומץ שיכר לא ישתה". (רג) שלא יאכל ענבים לחים, שנאמר "וענבים לחים ... לא יאכל". (רד) שלא יאכל ענבים יבשים, שנאמר "ויבשים לא יאכל". (רה) שלא יאכל חרצנים, שנאמר "מחרצנים ... לא יאכל". (רו) שלא יאכל זוגין, שנאמר "ועד זג לא יאכל". (רי) שלא ייטמא הנזיר למת, שנאמר "לאביו ולאימו ... לא ייטמא להם, במותם". (ריא) שלא ייכנס באוהל המת, שנאמר "על נפש מת, לא יבוא". (ריב) שלא יגלח הנזיר, שנאמר "תער לא יעבור על ראשו". (ריג) שלא לקצור כל השדה, שנאמר "לא תכלה פאת שדך בקוצרך". (ריד) שלא ללקוט השיבולים הנופלות בשעת קצירה, שנאמר "ולקט קצירך, לא תלקט". (ריה) שלא לבצור עוללות הכרם, שנאמר "וכרמך לא תעולל". (ריז) שלא ללקוט פרט הכרם, שנאמר "ופרט כרמך לא תלקט". (ריח) שלא ליקח עומר השכחה, שנאמר

"לא תשוב לקחתו"; וכן לכל האילנות יש שכחה. שנאמר "לא תפאר אחריך". (רטו) שלא לזרוע כלאי זרעים, שנאמר "שדך לא תזרע כלאיים". (רטז) שלא לזרוע תבואה או ירק בכרם, שנאמר "לא תזרע כרמך, כלאיים". (ריז) שלא להרביע בהמה מין בשאינו מינו, שנאמר "בהמתך לא תרביע כלאיים". (ריח) שלא יעשה מלאכה בשני מיני בהמה כאחד, שנאמר "לא תחרוש בשור ובחמור, יחדיו". (ריט) שלא לחסום בהמה בשעת מלאכה בדבר שאוכלת ממנו ונהנית, שנאמר "לא תחסום שור, בדישו". (רכ) שלא לעבוד אדמה בשביעית, שנאמר "שדך לא תזרע". (רכא) שלא לעבוד אילן בשביעית, שנאמר "וכרמך לא תזמור". (רכב) שלא לקצור ספיחי שביעית כדרך שקוצרין בשאר השנים, שנאמר "את ספיח קצירך לא תקצור". (רכג) שלא לאסוף פירות האילן בשביעית כדרך שאוספין בכל שנה ושנה, שנאמר "ואת עינבי נזיריך לא תבצור". (רכד) שלא לעבוד בשנת יובל בין אדמה בין אילן, שנאמר בה "לא תזרעו". (רכה) שלא לקצור ספיחי יובל כשאר השנים, שנאמר בו "לא תקצרו את ספיחיה". (רכו) שלא לאסוף פירות יובל כאסיפת שאר השנים, שנאמר בו "ולא תבצרו את נזיריה". (רכז) שלא למכור שדה בארץ ישראל לצמיתות, שנאמר "והארץ, לא תימכר לצמיתות". (רכח) שלא לשנות מגרשי הלויים ושדותיהם, שנאמר "ושדה מגרש עריהם, לא יימכר"; מפני השמועה למדו שזו אזהרה שלא ישתנה. (רכט) שלא לעזוב הלויים, שנאמר "הישמר לך, פן תעזוב את הלוי", אלא נותנין להם מתנותיהם ומשמחים אותם בהן בכל רגל ורגל. (רל) שלא יתבע הלוואה שעברה עליה שביעית, שנאמר "לא ייגוש את ריעהו ואת אחיו". (רלא) שלא יימנע מלהלוות לעני מפני השמיטה, שנאמר "הישמר לך פן יהיה דבר", זה הכלל כל מקום שנאמר הישמר או פן או אל, אינו אלא מצות לא תעשה. (רלב) שלא יימנע מלהחיות לעני ומליתן לו

מה שהוא צריך, שנאמר "לא תאמץ את לבבך"; נמצא הנותן צדקה עושה מצות עשה, והמעלים עיניו מן הצדקה יתר על שביטל עשה עבר על לא תעשה. (רלג) שלא לשלח עבד עברי ריקם כשייצא חופשי, שנאמר "לא תשלחנו, ריקם". (רלד) שלא יתבע העני בחובו כשיידע שהוא עני, ולא יצר לו, שנאמר "לא תהיה לו, כנושה". (רלה) שלא להלוות בריבית לישראל, שנאמר "את כספך לא תיתן לו, בנשך". (רלו) שלא ללוות בריבית, שנאמר "לא תשיך לאחריך"; כך למדו מפיו השמועה, שזו אזהרה ללווה שלא יינשך למלווה. (רלז) שלא להשית יד בין לווה ומלווה בריבית, ולא להיות ערב, ולא עד, ולא לכתוב שטר ביניהם, שנאמר "לא תשימון עליו, נשך". (רלח) שלא לאחר פעולת שכיר, שנאמר "לא תלין פעולת שכיר, איתך". (רלט) שלא ימשכן בעל חוב בזרוע, שנאמר "לא תבוא אל ביתו, לעבוט עבוטו". (רמ) שלא למנוע העבוט מבעליו העני בעת שהוא צריך לו, שנאמר "לא תשכב, בעבוטו"; כלומר, לא תשכב ועבוטו עימך, אלא תשיבנו לו בלילה, הואיל והוא צריך לו בלילה. (רמא) שלא למשכן האלמנה, שנאמר "ולא תחבול, בגד אלמנה". (רמב) שלא לחבול כלים שעושין בהם אוכל נפש, שנאמר "לא יחבול ריחיים, ורכב". (רמג) שלא לגנוב נפש מישראל, שנאמר "לא תגנוב"; זה גונב נפש. (רמד) שלא לגנוב ממון, שנאמר "לא, תגנובו"; זו היא גניבת ממון.

(רמה) שלא לגזול, שנאמר "לא תגזול". (רמו) שלא להסיג גבול, שנאמר "לא תסיג גבול ריעך". (רמז) שלא לעשוק, שנאמר "לא תעשוק את ריעך". (רמח) שלא לכחש בממון חברו, שנאמר "לא תכחשו". (רמט) שלא לישבע על כפירת ממון חברו, שנאמר "לא תשקרו"; כלומר, לא תישבע על שקר בממון שיש לחברך בידך. (רנ) שלא יונה במקח וממכר, שנאמר "אל תונו, איש את אחיו". (רנא) שלא יונה בדברים, שנאמר "ולא תונו איש את עמיתו"; זו

אונאת דברים. (רנב) שלא להונות את הגר בדברים, שנאמר "וגר לא תונה". (רנג) שלא להונות את הגר במקח וממכר, שנאמר "ולא תלחצנו". (רנד) שלא להחזיר עבד שברח לארץ ישראל לאדוניו שבחוצה לארץ, שנאמר "לא תסגיר עבד, אל אדוניו". (רנה) שלא להונות עבד זה, שנאמר "עימך יישב בקרבך ... בטוב לו; לא, תוננו". (רנו) שלא לענות יתום ואלמנה, שנאמר "כל אלמנה ויתום, לא תענון". (רנז) שלא לעבוד בעבד עברי כעבודת עבד, שנאמר "לא תעבוד בו, עבודת עבד". (רנח) שלא למכור אותו ממכרת עבד, שנאמר "לא יימכרו, ממכרת עבד". (רנט) שלא לעבוד בעבד עברי בפרך, שנאמר "לא תרדה בו, בפרך". (רו) שלא להניח הגוי לעבוד בעבד עברי הנמכר לו בפרך, שנאמר "לא ירדנו בפרך, לעיניך". (רסא) שלא למכור אמה עברייא לאחר, שנאמר "לא ימשול למוכרה, בבגדו בה". (רסב) שלא למנוע מאמה עברייא היעודה שאר כסות ועונה, שנאמר "שארה כסותה ועונתה, לא יגרע"; והוא הדין לשאר הנשים. (רסג) שלא למכור אשת יפת תואר, שנאמר "ומכור לא תמכרנה". (רסד) שלא לכבוש אשת יפת תואר שפחה, שנאמר "לא תתעמר בה". (רסה) שלא לחמוד, שנאמר "לא תחמוד, אשת ריעך". (רסו) שלא להתאוות, שנאמר "לא תתאוה בית ריעך". (רסז) שלא יאכל השכיר שלא בשעת גמר מלאכה מן המחובר שהוא עושה בו, שנאמר "וחרמש לא תניף". (רסח) שלא ייקח השכיר יתר על אכילתו, שנאמר "ואכלת ענבים כנפשך שובעך". (רסט) שלא יתעלם מן האבידה, שנאמר "לא תוכל, להתעלם". (רע) שלא להניח הבהמה רובצת תחת משאה בדרך, שנאמר "לא תראה חמור אחיך". (רעא) שלא לעשות עוול במידה, שנאמר "לא תעשו עוול, במשפט, במידה"; מפני השמועה למדו שהכתוב מזהיר לא תעשו עוול במשפט המידה. (רעב) שלא להיות אצלנו איפה ואיפה אבן ואבן, שנאמר "לא

יהיה לך בביתך, איפה ואיפה". (רעג) שלא לעוול המשפט, שנאמר "לא תעשו עוול עוול במשפט". (רעד) שלא ליקח שוחד, שנאמר "ושוחד, לא תיקח". (רעה) שלא לכבד גדול בדין, שנאמר "ולא תהדר פני גדול". (רעו) שלא יירא הדיין בדין מאדם רע, שנאמר "לא תגורו מפני איש". (רעז) שלא לרחם על עני בדין, שנאמר "ודל, לא תהדר בריבו". (רעה) שלא להטות משפט אדם חוטא, שנאמר "לא תטה משפט אביון"; למדו מפי השמועה, שזה אביון במצוות. (רעט) שלא לרחם על המזיק בדין קנסות, שנאמר "לא תחוס, עינך". (רפ) שלא להטות משפט גרים ויתומים, שנאמר "לא תטה, משפט גר יתום". (רפא) שלא לשמוע מאחד מבעלי דינין ואין חברו עימו, שנאמר "לא תישא, שמע שוא". (רפב) שלא לנטות אחרי רבים בדין נפשות, אם היו המחייבין יתר על המזכין אחד, שנאמר "לא תהיה אחרי רבים, לרעות". (רפג) שלא ילמד חובה מי שלימד זכות תחילה בדין נפשות, שנאמר "לא תענה על ריב, לנטות". (רפד) שלא למנות בדין אדם שאינו חכם בדברי תורה, אף על פי שהוא חכם בחכמות אחרות, שנאמר "לא תכירו פנים במשפט". (רפה) שלא להעיד בשקר, שנאמר "לא תענה בריעך עד שקר". (רפז) שלא יעיד בעל עבירה, שנאמר "אל תשת ירך עם רשע, להיות עד חמס". (רפח) שלא יעיד קרוב, שנאמר "לא יומתו אבות על בנים"; מפי השמועה למדו שלא יומתו אבות בעדות בנים, והוא הדין לשאר הקרובים. (רפח) שלא לכרות הדין על פי עד אחד, שנאמר "לא יקום עד אחד באיש". (רפט) שלא להרוג נקי, שנאמר "לא תרצח". (רצ) שלא לחתוך הדין באומד הדעת, עד שיראו שני עדים גופו של דבר, שנאמר "ונקי וצדיק אל תהרוג". (רצא) שלא יורה העד בדין שהעיד בו בדין נפשות, שנאמר "ועד אחד, לא יענה בנפש". (רצב) שלא להרוג מחוייב הריגה קודם שיעמוד בדין, שנאמר "ולא ימות הרוצח, עד עומדו לפני

העדה". (רצג) שלא לחוס על הרודף, אלא הורגין אותו קודם שיגיע לנרדף ויהרגנו או יגלה ערוותנו, שנאמר "וקצותה, את כפה: לא תחוס, עינך". (רצד) שלא לענוש האנוס, שנאמר "ולנערה לא תעשה דבר". (רצה) שלא ליקח כופר מן הרוצח, שנאמר "ולא תקחו כופר לנפש רוצח". (רצו) שלא ליקח כופר בגלות רוצח בשגגה, שנאמר "ולא תקחו כופר, לנוס אל עיר מקלטו". (רצז) שלא לעמוד על הדם, שנאמר "לא תעמוד על דם ריעך". (רצח) שלא להניח מכשול, שנאמר "ולא תשים דמים בביתך". (רצט) שלא להכשיל תם בדרך, שנאמר "ולפני עיוור, לא תיתן מכשול". (ש) שלא להוסיף במלקות המחוייב מלקות, שנאמר "לא יוסיף: פן יוסיף". (שא) שלא לרגל, שנאמר "לא תלך רכיל בעמך". (שב) שלא לשנוא בלב, שנאמר "לא תשנא את אחיך, בלבבך". (שג) שלא להלבין פני אדם מישראל, שנאמר "הוכח תוכיח את עמיתך, ולא תישא עליו חטא". (שד) שלא לנקום, שנאמר "לא תיקום". (שה) שלא לנטור, שנאמר "לא תיטור". (שו) שלא ליקח אם על הבנים, שנאמר "לא תיקח האם, על הבנים". (שי) שלא לגלח שיער הנתק, שנאמר "ואת הנתק, לא יגלח". (שח) שלא לתלוש סימני צרעת, שנאמר "הישמר בנגע הצרעת". (שט) שלא לעבוד ולזרוע בנחל איתן, שנאמר "אשר לא יעבד בו, ולא ייזרע". (שי) שלא יתחייב חתן בדבר מצורכי רבים כל שנתו, כגון צבא ושמירת החומה וכיוצא בהן, שנאמר "לא ייצא בצבא, ולא יעבור עליו לכל דבר". (שיא) שלא להחיות מכשף, שנאמר "מכשפה, לא תחייה". (שיב) שלא להמרות על פי בית דין, שנאמר "לא תסור, מכל הדבר". (שיג) שלא להוסיף על מצוות התורה, בין תורה שבכתב בין בפירושה שקיבלו על פה, שנאמר "את כל הדבר, אשר אנוכי מצווה אתכם אותו תשמרו, לעשות: לא תוסף עליו". (שיד) שלא לגרוע מכל מצוות התורה, שנאמר "ולא תגרע ממנו". (שטו) שלא לקלל הדיין,

שנאמר "אלוהים, לא תקלל". (שטז) שלא לקלל הנשיא, והוא המלך או ראש ישיבת ארץ ישראל, שנאמר "ונשיא בעמך, לא תאור". (שז) שלא לקלל אחד משאר ישראל, שנאמר "לא תקלל חירש". (שיח) שלא לקלל אב ואם, שנאמר "ומקלל אביו ואימו, מות יומת". (ש"ט) שלא להכות אב ואם, שנאמר "ומכה אביו ואימו, מות יומת". (שכ) שלא לעשות מלאכה בשבת, שנאמר "לא תעשה כל מלאכה". (שכא) שלא להלך חוץ לתחום מדינה כהולכי דרכים בשבת, שנאמר "אל ייצא איש ממקומו". (שכב) שלא לענוש בשבת, שנאמר "לא תבערו אש, בכול מושבותיכם". (שכג) שלא לעשות מלאכה בראשון של פסח, שנאמר "כל מלאכה, לא ייעשה בהם". (שכד) שלא לעשות מלאכה בשביעי של פסח, שנאמר "כל מלאכה, לא ייעשה בהם". (שכה) שלא לעשות מלאכה בחג השבועות, שנאמר בו "כל מלאכת עבודה, לא תעשו". (שכו) שלא לעשות מלאכה באחד לחודש השביעי, שנאמר בו "כל מלאכת עבודה, לא תעשו". (שכז) שלא לעשות מלאכה ביום הכיפורים, שנאמר בו "כל מלאכה, לא תעשו". (שכח) שלא לעשות מלאכה בראשון של חג, שנאמר בו "כל מלאכת עבודה, לא תעשו". (שכט) שלא לעשות מלאכה ביום שמיני של חג, שנאמר בו "כל מלאכת עבודה, לא תעשו". (של) שלא לגלות ערוות אם, שנאמר "אימך היא, לא תגלה ערוותה". (שלא) שלא לגלות ערוות אב, שנאמר "ערוות אשת אביך, לא תגלה". (שלב) שלא לגלות ערוות אחות, שנאמר "ערוות אחותך ... לא תגלה". (שלג) שלא לגלות ערוות אחות מן האב ומן האם, שנאמר "ערוות בת אשת אביך מולדת אביך, אחותך היא לא תגלה, ערוותה". (שלד) שלא לגלות ערוות בת הבן, שנאמר "ערוות בת בנך". (שלה) שלא לגלות ערוות בת הבת, שנאמר "או בת בתך, לא תגלה ערוותן". (שלו) שלא לגלות ערוות הבת; ולמה לא נתפרשה בתורה, מפני שאסר בת הבת

שתק מן הבת, ומפי השמועה למדו שאיסור הבת
 מגופי תורה, כשאר עריות. (ש"ז) שלא לגלות ערוות
 אישה ובתה, שנאמר "ערוות אישה ובתה, לא
 תגלה". (ש"ח) שלא לגלות ערוות אישה ובת בנה,
 שנאמר "את בת בנה". (ש"ט) שלא לגלות ערוות
 אישה ובת בתה, שנאמר "ואת בת בתה, לא תיקח".
 (ש"י) שלא לגלות ערוות אחות האב, שנאמר "ערוות
 אחות אביך, לא תגלה". (ש"יא) שלא לגלות ערוות
 אחות האם, שנאמר "ערוות אחות אימך, לא תגלה".
 (ש"יב) שלא לגלות ערוות אשת אחי האב, שנאמר
 "אל אשתו לא תקרב, דודתך היא". (ש"יג) שלא
 לגלות ערוות אשת הבן, שנאמר "ערוות כלתך, לא
 תגלה". (ש"יד) שלא לגלות ערוות אשת אח, שנאמר
 "ערוות אשת אחיך, לא תגלה". (ש"טו) שלא לגלות
 ערוות אחות אישה, שנאמר "ואישה אל אחותה, לא
 תיקח". (ש"טז) שלא לגלות ערוות נידה, שנאמר "ואל
 אישה, בנית טומאתה לא תקרב". (ש"יז) שלא
 לגלות ערוות אשת איש, שנאמר "ואל אשת, עמיתך
 לא תיתן שכובתך". (ש"יח) שלא לשכב עם בהמה,
 שנאמר "ובכל בהמה לא תיתן שכובתך, לזרע".
 (ש"יט) שלא תביא אישה בהמה עליה, שנאמר
 "ואישה, לא תעמוד לפני בהמה לרבעה". (ש"כ) שלא
 לשכב עם זכר, שנאמר "ואת זכר לא תשכב". (ש"כא)
 שלא לגלות ערוות האב עצמו, שנאמר "ערוות
 אביך ... לא תגלה". (ש"כב) שלא לגלות ערוות אחי
 האב עצמו, שנאמר "ערוות אחי אביך, לא תגלה".
 (ש"כג) שלא ליקרב לעריות בדברים המביאין לידי
 גילוי ערוה, כגון חיבוק ונישוק ורמיזה וקפיצה,
 שנאמר "אל כל שאר בשרו, לא תקרבו לגלות
 ערוה"; מפי השמועה למדו שזו אזהרה לקריבה
 המביאה לידי גילוי ערוה. (ש"כד) שלא יישא ממזר
 בת ישראל, שנאמר "לא יבוא ממזר, בקהל ה'".
 (ש"כה) שלא תהיה קדשה, והיא הנבעלת בלא כתובה
 וקידושין, שנאמר "לא תהיה קדשה". (ש"כו) שלא
 יחזיר המגרש גרושתו אחר שנישאת לאחר, שנאמר

"לא יוכל בעלה הראשון אשר שילחה לשוב לקחתה". (שנז) שלא תינשא היבמה לאחר חוץ מיבמה, שנאמר "לא תהיה אשת המת". (שנח) שלא יגרש האונס אנוסתו, שנאמר "לא יוכל שלחה, כל ימיו". (שנט) שלא יגרש מוציא שם רע את אשתו, שנאמר בו "לא יוכל לשלחה כל ימיו". (שו) שלא ייקח סריס בת ישראל, שנאמר "לא יבוא פצוע דכא". (שסא) שלא לסרס זכר מכל המינין, לא אדם ולא בהמה חיה ועוף, שנאמר "ובארצכם, לא תעשו". (שסב) שלא למנות על ישראל איש מקהל גרים, שנאמר "לא תוכל לתת עליך איש נוכרי". (שסג) שלא ירבה המלך סוסים, שנאמר "לא ירבה לו סוסים". (שסד) שלא ירבה המלך נשים, שנאמר "לא ירבה לו נשים". (שסה) שלא ירבה לו המלך כסף וזהב, שנאמר "וכסף וזהב, לא ירבה לו מאוד".

אלו הם שש מאות ושלוש עשרה מצוות שנאמרו לו למשה בסיני, הן וכללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן; וכל אותן הכללות והפרטות והדקדוקין והביאורין של כל מצוה ומצוה, היא תורה שבעל פה שקיבלו בית דין מפי בית דין.

ויש מצוות אחרות שנתחדשו אחר מתן תורה, וקבעו אותן נביאים וחכמים ופשטו בכל ישראל. כגון מקרא מגילה, ונר חנוכה, ותענית תשעה באב, וידיים, ועירובין. ויש לכל מצוה ומצוה מאלו פירושיהן ודקדוקיהן; והכול יתבאר בחיבור זה.

כל אלו המצוות שנתחדשו חייבין אנו לקבלם ולשומרם, שנאמר "לא תסור, מכל הדבר..."; ואינם תוספת על מצוות התורה. ועל מה הזהירה תורה "לא תוסף עליו, ולא תגרע ממנו" שלא יהיה נביא רשאי לחדש דבר ולומר שהקדוש ברוך הוא ציווהו במצוה זו להוסיפה למצוות התורה, או לחסר אחת מאלו השש מאות ושלוש עשרה מצוות.

אבל אם הוסיפו בית דין עם נביא שיהיה באותו

הזמן מצוה דרך תקנה, או דרך הוראה, או דרך גזירה אין זו תוספת: שהרי לא אמרו שהקדוש ברוך הוא ציווה לעשות עירוב או לקרות מגילה בעונתה. ואלו אמרו כן, היו מוסיפין על התורה.

אלא כך אנו אומרים, שהנביאים עם בית דין תיקנו וציוו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקדוש ברוך הוא ותשועות שעשה לנו, והיה קרוב לשווענו כדי לברכו ולהללו, וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה, "ומי גוי גדול, אשר לו אלוהים קרובים אליו", ועל דרך זו היא כל מצוה ומצוה שהיא מדברי סופרים, בין עשה ובין לא תעשה.

רמב"ם פרק אחד

הלכות נזירות פרק ה'

הלכות נזירות - פרק חמישי

א שלשה מינין אסורין לנזיר. השמא. והתגלחת. והיוצא מן הגפן. בין פרי בין פסלת פרי. אבל השקר של תמרים או של גרוגרות וכיוצא בהן מתר לנזיר. ושקר זה שנאסר עליו בתורה הוא השקר של תערבת היין:

ב היוצא מן הגפן פיצד? נזיר שאכל כזית מן הפרי שהוא ענבים לחים או יבשים או בסר. או שאכל כזית מפסלת הפרי שהיא תזגין והם תקלפה תחיצונה. או תחרצנים והם תזגין הפנימין שזרעים אותן הרי זה לוקה. וכן אם שתה רביעית יין או אכל כזית מיין קרוש שהוא הפרי או שתה רביעית חמץ שהוא פסלת הפרי הרי זה לוקה. אבל העלין והלולבים ומי גפנים והסמדר הרי אלו מתרין לנזיר שאינן לא פרי ולא פסלת פרי אלא מן העץ הן נחשבין:

ג כל אסורי גפן מצטרפין זה עם זה. פיצד? הרי שצרף ענבים לחים עם יבשים או עם בסר וחרצן וזג ואכל מן התערבת כזית לוקה. וכן אם אכלם

זה אחר זה עד שאכל מן הכל כזית לוקה. וכן אם שתה רביעית תערבת יין וחמץ לוקה:

ד דבר המותר אינו מצטרף לדבר האסור בנזיר. כיצד? יין שנותר בדבש אף על פי שטעם הכל טעם יין ושתה מן התערבת. וכן הצמוקין שדרכן עם הגרוגרות וטעם הכל טעם צמוקין ואכל מן התערבת אינו לוקה. עד שיהיה מדבר האסור בתערבת כזית בכדי שלש ביצים ואכל כשלוש ביצים. כשאר האסורין השוים בכל אדם כמו שבארנו בהלכות מאכלות אסורות:

ה וכן אם שקה פתו ביין והיה הרביעית יין בכדי פרס מן הפת ואכל כדי פרס שנמצא שאכל רביעית יין הרי זה לוקה. ועל זה וכיוצא בו נאמר בתורה 'וכל משרת ענבים'. לאסור דבר שנותר בו היין וטעמו כטעם היין והוא שיהיה טעמו וממשו כשאר אסורי מאכלות:

ו נותר יין וכיוצא בו בדבש ואין שם טעם יין הרי זה מותר לנזיר. לא יהיה זה חמור מחלב ודם:

ז היה בו טעם יין ואין שם רביעית בכדי אכילת פרס הרי זה אסור מדברי סופרים כמו שבארנו בהלכות מאכלות אסורות. ומפיו אותו אם אכל מכת מרדות:

ח נזיר שאכל כזית ענבים וכזית חרצן וכזית זג וכזית צמוקים ושתה רביעית יין ואפלו סחט אשכול ושתה ממנו רביעית הרי זה לוקה חמש מלקיות. שכל אחד מהן בלאו אחד הוא. ולוקה מלקיות ששית משום 'לא יחל דברו' שהוא שוה בכל הנדרים. וכן אם אכל כזית זג או כזית ענבים לוקה שתים אחת משום זג או משום ענבים ואחת משום לא יחל דברו. והוא הדין לנזיר שגלח או נטמא שהוא לוקה שתים. אחת על האסור המיוחד בו ואחת על האסור השוה בכל הנדרים שהוא לא יחל דברו:

ט נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חמץ אינו לוקה אלא אחת שאינו חייב על היין בפני עצמו ועל החמץ בפני עצמו. שאין כתוב יין לא ישתה וחמץ לא ישתה אלא כף חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה כלומר לא ישתה יין ולא דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפלו החמיצו והואיל ולא כפל אלא החמץ שהוא שם אחד אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו:

י נזיר שהיה שותה ביין כל היום כלו אף על פי שהוא חייב לשמים על כל רביעית ורביעית אינו לוקה אלא אחת משום 'יין' ואחת ד'לא יחל דברו' כמו שבארנו. ואם התרו בו על כל רביעית ורביעית ואמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחד ואחד. מדברי סופרים שאסור לנזיר לעמד במושב שותי יין ויתרחק ממנו הרבה שהרי מכשול לפניו. אמרו חכמים סביב לפרם לא יקרב:

יא נזיר שגלח שערה אחת לוקה בין בתער בין בזוג והוא שקצצה מעקרה כעין תער. וכן אם תלשה בידו לוקה. אחד המגלח ואחד המתגלח שנתאמר 'תער לא יעבר על ראשו'. ואם הניח ממנו כדי לכף ראשה לעקרה אינו לוקה שאין זה כעין תער:

יב העביר על ראשו סם שמשיר את השער והשיר את השער אינו לוקה אלא בטל מצות עשה שנתאמר 'גדל פרע שער ראשו':

יג נזיר שגלח כל ראשו אינו לוקה משום התגלחת אלא אחת. ואם התרו בו על כל שער ושער ואמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח לוקה על כל אחת ואחת:

יד נזיר חופף על שערו בידו וחוכך בצפרניו ואם נפל שער אינו חושש שהרי אין כוננתו להשיר ואפשר שלא ישיר. אבל לא יסרק במסרק ולא יחף באדמה מפני שמשרת את השער ודאי. ואם עשה

כַּן אֵינוֹ לוֹקֵה:

טו נזיר שֶׁנִּטְמָא לְמַת טְמֵאת שְׁבַעַה. בֵּין בְּטֻמְאוֹת שֶׁהוּא מְגַלַּח עֲלֵיהֶן כְּמוֹ שִׁיתְבָּאר בֵּין בְּטֻמְאוֹת שֶׁאֵינוֹ מְגַלַּח עֲלֵיהֶן. הֲרִי זֶה לוֹקֵה:

טז נְטֻמָּא לְמַת פְּעָמִים הַרְבֵּה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חַיֵּב מִלְּקוֹת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת לְשָׁמַיִם אֵין בֵּית דִּין מִלְּקִין אוֹתוֹ אֲלֵא אַחַת. וְאִם הִתְרוּ בּוֹ עַל כָּל פְּעַם וּפְעַם וְהוּא מְטֻמָּא לוֹקֵה [עַל] כָּל אַחַת וְאַחַת:

יז בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּשֶׁנִּטְמָא וּפְרַשׁ וְחָזַר וְנָגַע אוֹ נָשָׂא אוֹ הֶאֱהִיל. אָבֵל אִם הָיָה נוֹגַע בְּמַת וְעַדִּין הַמַּת בְּיָדוֹ וְנָגַע בְּמַת אַחַר אֵינוֹ חַיֵּב אֲלֵא אַחַת אַף עַל פִּי שֶׁהִתְרוּ בּוֹ עַל כָּל נְגִיעָה וְנְגִיעָה שֶׁהֲרִי מְחַלְלֵה וְעוֹמֵד:

יח נזיר שֶׁנִּכְנַס לְבַיִת וְשָׁהָה שָׁם עַד שְׁמַת שָׁם הַמַּת. אוֹ שֶׁנִּכְנַס לְאַהֲלֵ הַמַּת בְּשָׂדֵה תְּבָה וּמְגַדֵּל וּבֵא חֶבְרוֹ וּפְרַע גַּג הַתְּבָה מֵעֲלָיו מִדְּעֵתוֹ. הֲרִי זֶה לוֹקֵה שְׁתַּיִם אַחַת מִשּׁוּם 'לֹא יָבֵא' וְאַחַת מִשּׁוּם 'לֹא יִטְמָא'. שֶׁהֲרִי טְמֵאָה וּבִיאָה בְּאֵין כְּאַחַת. אָבֵל אִם נִכְנַס כְּדַרְכּוֹ טְמֵאָתוֹ קוֹדְמַת לְבִיאָתוֹ שְׁמַעַת שְׁיִכְנִיס חֲטָמוֹ אוֹ אֲצַבְעוֹת רַגְלָיו נְטֻמָּא וְאֵינוֹ חַיֵּב מִשּׁוּם בִּיאָה עַד שִׁיבּוֹא כָּלוֹ:

יט נִכְנַס לְאַהֲלֵ הַמַּת אוֹ לְבַיִת הַקְּבָרוֹת בְּשִׁגְגָה. וְאַחַר שֶׁנּוֹדַע לוֹ הִתְרוּ בּוֹ וְלֹא קִפֵּץ וַיֵּצֵא אֲלֵא עֹמֵד שָׁם הֲרִי זֶה לוֹקֵה. וְהוּא שִׁישְׁהָא שָׁם כְּדֵי הַשְׁתַּחֲוִיָּה כְּמוֹ טְמָא שֶׁנִּכְנַס לְמִקְדָּשׁ:

כ הַמְטֻמָּא אֶת הַנְּזִיר. אִם הָיָה הַנְּזִיר מְזִיד הַנְּזִיר לוֹקֵה וְזֶה שֶׁטְמָאוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם 'וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל'. וְאִם הָיָה הַנְּזִיר שׁוֹגֵג וְזֶה שֶׁטְמָאוֹ מְזִיד אֵין אַחַד מֵהֶם לוֹקֵה. וְלִמָּה לֹא יִלְקֶה הַמְטֻמָּא אֶת הַנְּזִיר. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר 'וְטִמָּא אֶת רֹאשׁ נְזִירוֹ' אֵינוֹ לוֹקֵה עַד שִׁיטְמָא עֲצָמוֹ מִדְּעֵתוֹ:

כא נזיר טָהוֹר שֶׁטְמָא עֲצָמוֹ לוֹקֵה אַף מִשּׁוּם 'לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ'. שֶׁהֲרִי אַחַר נְזִירוֹת טָהָרָה וְעֵשָׂה

מַעֲשֶׂה. וְכֵן אִם נָדַר בְּבֵית הַקְּבָרוֹת לֹקֵחַ אֶף מִשּׁוֹם
לֹא תֵאָחֵר. הֵא לְמִדַּת שְׁהַנְזִיר שְׁטָמָא עֲצָמוֹ לֹקֵחַ
אַרְבַּע מְלָקִיּוֹת מִשּׁוֹם 'לֹא יִטָּמֵא' וּמִשּׁוֹם 'לֹא יַחֲלֵ
דְּבָרוֹ' וּמִשּׁוֹם לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ וּמִשּׁוֹם 'לֹא יָבֵא' אִם
הֵיִתָּה בֵּימָה וְשְׁטָמָא כְּאַחַת כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ:

סה"מ לרמב"ם (מופיע ביום שלישי)

יום חמישי ז תמוז, פ' חקת

חומש

חמישי כב וַיִּסְעוּ מִקֵּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־
הָעֵדָה הָרַר הָהָר:

רש"י: כל העדה. כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ, שלא היה בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם, שכבר כלו מתי מדבר, ואלו מאותן שכתוב בהן חיים כלכם היום (דברים ה. ד): הר ההר. הר על גבי הר, כתפוח קטן על גבי תפוח גדול, ואף על פי שהענן הולך לפניהם ומשוה את ההרים, שלשה נשארו בהן, הר סיני לתורה, והר נבו לקבורת משה, והר ההר לקבורת אהרן:

כג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּתֹר הָהָר
עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדוֹם לֵאמֹר:

רש"י: על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע, נפרצו מעשיהם וחסרו הצדיק הזה, וכן הנביא אומר ליהושפט, בהתחברך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך (דברי הימים ב. לו):

כד יֶאֱסֹף אַהֲרֹן אֶל־עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מָרִיתֶם אֶת־פִּי
לְמִי מָרִיבֶתָּ: כה קח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בָּנָיו
וְהָעַל אֹתָם הָרַר הָהָר:

רש"י: קח את אהרן. בדברי נחומים, אמור לו, אשריך שתראה כתרך נתון לבנך, מה שאין אני זכאי לכך:

כו וְהַפִּשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתֶּם אֶת־
אֶלְעָזָר בָּנָיו וְאֶהֲרֹן יֶאֱסֹף וּמַת שֵׁם:

רש"י: את בגדיו. את בגדי כהונה גדולה הלבישהו, והפשיטם מעליו לתתם על בנו בפניו, אמר לו הכנס למערה ונכנס, ראה מטה מוצעת ונר דלוק, אמר לו עלה למטה ועלה, פשוט ידיך ופשט, קמוץ פיך וקמוץ, עצום עיניך ועצם, מיד חמד משה לאותה מיתה, וזהו שנאמר לו כאשר מת אהרן אחיך (דברים לב. ג), מיתה שנתאווית לה:

כז וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הָרַר
הָהָר לְעֵינֵי כָל־הָעֵדָה:

רש"י: ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב (במ"ד יט, יט):

כח וַיִּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהָרָן אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׂ אֹתָם
אֶת־אַלְעָזָר בְּנוֹ וַיִּמַּת אֶהָרָן שָׁם בְּרֹאשׁ הַהָר
וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר מִן־הָהָר: כט וַיֵּרְאוּ כָּל־הַעֲדָה
כִּי גֹוע אֶהָרָן וַיִּבְכוּ אֶת־אֶהָרָן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל־
בֵּית יִשְׂרָאֵל:

רש"י: ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד, אמרו היכן הוא אהרן, אמר להם מת, אמרו, אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה י שלוט בו מלאך המות, מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה, ראו והאמינו: כל בית ישראל. האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום, ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו: כי גוע. אומר אני, שהמתרגם דהא מית, טועה הוא, אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיאנו, שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד, וכדאמר רבי אבהו (ראש השנה ג), דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו, ועל לשון זה נופל לשון דהא, לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו, למה ויראו לפי שהרי מת אהרן, אבל על תרגום וחזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל. אלא לשון אשר, שהוא מגזרת שמוש אי, שמצינו אם משמש בלשון אשר, כמו ואם מדוע לא תקצר רוחי (איוב כא, ד), והרבה מפורשים מזה הלשון אם חרוצים ימיו (שם יד, ה):

(פרק כא) א וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עַרְדֹּי יוֹשֵׁב הַהַגֵּב כִּי
בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב
| מִמֶּנּוּ שָׁבִי:

רש"י: וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו' כדאיתא בראש השנה ג), ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל, מזומן בכל עת לפורענות: יושב הגב. זה עמלק, שנאמר עמלק יושב בארץ הגב (במדבר יג, כט), ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם, והם אינן כנענים, ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען, אמרו נתפלל סתם, שנאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי: דרך האתרים. דרך הגב שהלכו בה מרגלים, שנאמר ויעלו בנגב (שם כב), דבר אחר, דרך האתרים, דרך התייר הגדול הנוסע לפניהם, שנאמר דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (שם י, ל): יושב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת:

ב וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לִיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן תִּתֶּן
אֶת־הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהַחֲרַמְתִּי אֶת־עַרְיָהֶם:

רש"י: והחרמתי. אקדיש שללם לגבוה:

ג וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי
וַיַּחַרֶם אֹתָהֶם וְאֶת־עֲרִיבָהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם
חֲרָמָה:

רש"י: ויחרם אתהם. בהריגה: ואת עריבהם. חרמי גבוה:

ד וַיִּסְעוּ מֵהַר הַהָרִי דֶרֶךְ יַם־סוּף לְסָבֵב אֶת־אֶרֶץ
אֲדוּם וַתִּקְצַר נַפְשֵׁהֶם בְּדֶרֶךְ:

רש"י: דרך ים סוף. כיון שמת אהרן ובאה עליהם מלחמה זו, חזרו לאחוריהם דרך ים סוף. הוא הדרך שחזרו להם כשנגזרה עליהם גזירת מרגלים, שנאמר וסעו המדברה דרך ים סוף (דברים א. מ), וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות, שנאמר ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן (שם י. ו), וכי במוסרה מת והלא בהר ההר מת, אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא בפניהם. צא ובדוק במסעות, ותמצאם שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר: לסבב את ארץ אדום. שלא נתנם לעבור בארצו: ותקצר נפש העם בדרך. בטורח הדרך. שהוקשה להם. אמרו, עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו, כך חזרו אבותינו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד היום, לפיכך קצרה נפשם בעיני הדרך, ובלשון לע"ז אנקרודלו"ר. ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך בהיותם בדרך, ולא פירש בו במה קצרה, שכל מקום שתמצא קצור נפש במקרא, מפורש שם במה קצרה, כגון ותקצר נפשי בהם (זכריה יא. ח), וכגון ותקצר נפשו בעמל ישראל (שופטים י. יט), וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש, כאדם שהטורח בא עליו, ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר, ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הצער, ובדבר המטריח נופל לשון גודל, שגדול הוא וכבד על האדם, כגון וגם נפשם בחלה בי (זכריה יא. ח), גדלה עלי, ויגאה כשחל תצודני (איוב י. יט), כללו של פירושו, כל לשון קצור נפש בדבר, לשון שאין יכול לסובלו הוא, שאין הדעת סובלתו:

ה וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבַמֶּשֶׁה לֵמָּה הֶעֱלִיתָנוּ
מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם
וַנִּפְשְׁנוּ קָצָה בַּלָּחֶם הַקָּלֵקֵל:

רש"י: באלהים ובמשה. השוו עבד לקונו (במד' יט. כא): למה העליתנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאוס: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נבלע באיברים קראהו קלוקל, אמרו, עתיד המן הזה שיתפח במעינו, כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא (ע"ז ה.):

ו וַיִּשְׁלַח יְהוָה בְּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרָפִים וַיִּנְשְׁכוּ
אֶת־הָעָם וַיָּמָת עִם־רֹב מִיִּשְׂרָאֵל:

רש"י: את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם בארס שיניהם: וינשכו את העם. יבא נחש שלקה על הוצאת דבה ויפרע ממוציאי דבה. יבוא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד. (טעם עפר). ויפרע מכפויי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה מטעמים (במ"ד יט. כב):

ז וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בִּיהוָה וְנָכַד הַתַּפְּלִל אֶל־יְהוָה וַיִּסַּר מִעֲלֵינוּ אֶת־הַנַּחֲשׁ וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:

רש"י: ויתפלל משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול:

ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל־נֶס וְהָיָה כָּל־הַנְּשׂוּף וְרָאָה אֹתוֹ וַחֲיָי:

רש"י: על נס. על כלונס שקורין פירק"א בלע"ז. וכן וכנס על הגבעה (ישעיה ל. יז). ארים נסי (שם מט. כב). שאו נס (שם יג. ב). ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: כל הנשוף. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזוק ומתנוונה והולך (במ"ד יט. כג). אלא שנשיכת הנחש ממהרת להמית. לכך נאמר כאן וראה אותו. ראה בעלמא. ובנשיכת הנחש נאמר והביט. והיה אם נשך הנחש את איש והביט וגו'. שלא היה ממהר נשוף הנחש להתרפאות אלא אם כן מביט בו בכוונה. ואמרו רבותינו. וכי נחש ממית או מחיה. אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים. ואם לאו היו נמוקים (נ"א נזוקים):

ט וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחָשׁ נְחָשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל־הַנֶּס וְהָיָה אִם־נָשַׁף הַנְּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נְחָשׁ הַנְּחָשֶׁת וַחֲיָי:

רש"י: נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת. אלא אמר משה הקב"ה קוראו נחש. ואני אעשנו של נחושת. לשון נופל על לשון:

תהילים

לט.

יום ז'

א למנצח לידותון מזמור לדוד: ב אמרתי אשמרה
 דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעד רשע
 לגנדי: ג נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר:
 ד חסלבי בקרבי בהגיגי תבער-אש דברתי בלשוני:
 ה הודיעני יהוה קצי ומדת ימי מה-היא אדעה מה-חדל
 אני: ו הנה טפחות נתתה ימי וחדלי כאין נגדך אד-כל-
 הבל כל-אדם נצב סלה: ז אד-בצלם יתהלך-איש אד-
 הבל יהמיון יצבר ולא-ידע מי-אספם: ח ועתה מה-
 קויתי אדני תוחלתי לך היא: ט מכל-פשעי הצילני
 חרפת נבל אל-תשימני: י נאלמתי לא אפתח-פי כי
 אתה עשית: יא הסר מעלי נגעך מתגרת ידך אני כליתי:
 יב בתוכחות על-עון יסרת איש ותמס בעש המודו אד-
 הבל כל-אדם סלה: יג שמעה-תפלתי יהוה ושועתי
 האזינה אל-דמעתי אל-תחרש כי גר אנכי עמד תושב
 בכל-אבותי: יד השע ממני ואבליגה בטרם אלך ואינני:

מ.

א למנצח לדוד מזמור: ב קוה קויתי יהוה ונט אלי
 וישמע שועתי: ג ויעלני מבור שאון מטיט הון ויקם על-
 סלע רגלי כונן אשרי: ד ויתן בפי שיר חדש תהלה
 לאלהינו יראו רבים ויראו ויבטחו ביהוה: ה אשרי
 הגבר אשר-שם יהוה מבטחו ולא-פנה אל-רהבים
 ושטי כזב: ו רבות עשית אתה יהוה אלהי נפלאתיך
 ומחשבתך אלינו אין ערך אליך אנידה ואדברה
 עצמו מספר: ז זבח ומנחה לא-תפעת אננים כרית לי
 עולה וחסאה לא שאלת: ח אז אמרתי הנה-באתי

בְּמִגְלַת־סֵפֶר כָּתוּב עָלַי: ^ט לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹהֵי חַפְצֹתַי
וּתְוַרְתֶּךָ בְּתוֹךְ מַעֲיִן בְּשִׁרְתִּי צְדָק בְּקֹהֶל רָב הִנֵּה שִׁפְתַי
לֹא אֶכְלָא יְהוָה אַתָּה יָדַעְתָּ: ^{יא} צְדָקְתֶּךָ לֹא־כִסִּיתִי
בְּתוֹךְ לְבִי אֲמוּנָתֶךָ וּתְשׁוּעָתֶךָ אֲמַרְתִּי לֹא־כַחֲדָתִי
חֶסֶדְךָ וְאַמְתֶּךָ לְקֹהֶל רָב: ^{יב} אַתָּה יְהוָה לֹא־תִכְלָא
רַחֲמֶיךָ מִמְּנֵי חֶסֶדְךָ וְאַמְתֶּךָ תָּמִיד יִצְרוּנִי: ^{יג} כִּי אֶפְפוּ
עָלַי רָעוֹת עַד־אֵין מִסֵּפֶר הַשִּׁיגוּנֵי עֲוֹנֹתַי וְלֹא־יִכְלָתִי
לְרֹאוֹת עֲצָמוֹ מִשְׁעֵרוֹת רֹאשֵׁי וְלִבִּי עֲזָבָנִי: ^{יד} רְצֵה־יְהוָה
לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעֲזָרְתִּי חוֹשֶׁה: ^{טו} יִבְשׁוּ וַיִּחַפְּרוּ יַחַד
מִבְּקָשֵׁי נַפְשִׁי לְסִפּוֹתֶיהָ יִסְגּוּ אַחֲזֹר וַיִּכְלָמוּ חַפְצֵי רַעְתִּי:
^{טז} יִשְׁמוּ עַל־עַקֵּב בְּשִׁתְּמֵם הָאֹמְרִים לִי הָאֵחַ הָאֵחַ:
^{יז} יִשְׁיִשׂוּ וַיִּשְׁמְחוּ בְּךָ כֹּל־מִבְּקָשֶׁיךָ יֹאמְרוּ תָּמִיד יִגְדֵל
יְהוָה אֱהָבֵי תְשׁוּעָתֶךָ: ^{יח} וְאֲנִי עָנִי וְאֲבִיוֹן אֲדָנִי יַחֲשֹׁב לִי
עֲזָרְתִּי וּמִפְּלִטֵי אַתָּה אֱלֹהֵי אֱל־תִּתְאַחֵר:

מ.א.

א לְמִנְצַחַת מִזְמוֹר לְדָוִד: ^ב אֲשֶׁר־י מִשְׁכִּיל אֶל־דָּל בְּיוֹם
רָעָה יִמְלִטְהוּ יְהוָה: ^ג יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ וַיֹּאשֶׁר בְּאָרְצָא
וְאֶל־תִּתְנַהֵּוּ בְּנַפְשׁ אֲבִיו: ^ד יְהוָה יִסְעֲדֵנּוּ עַל־עֵרֶשׁ דָּוִי
כֹּל־מִשְׁכָּבוֹ הִפְכֵת בְּחִלּוֹ: ^ה אֲנִי־אֲמַרְתִּי יְהוָה חֲנּוּנִי
רַפָּאָה נַפְשִׁי כִּי־חָטְאתִי לָךְ: ^ו אֲוִיבִי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתִי
יָמוֹת וְאָבִד שְׁמוֹ: ^ז וְאִם־כָּא לְרֹאוֹת שְׂוֹא יִדְבֵר לְבוֹ
יִקְבֹּץ־אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יִדְבֵר: ^ח יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׂוּ כֹל־
שִׁנְאֵי עָלַי יַחֲשִׁבוּ רָעָה לִי: ^ט דְּבַר־כְּלִיעַל יִצּוֹק בּוֹ וְאֲשֶׁר
שָׁכַב לֹא־יֹוֹסִיף לָקוּם: ^{יג} אִישׁ־שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר־בְּטַחְתִּי
בּוֹ אוֹכַל לַחֲמֵי הַגְּדִיל עָלַי עָקֵב: ^{יב} וְאַתָּה יְהוָה חֲנּוּנִי
וְהַקִּימֵנִי וְאֲשַׁלְּמָה לָהֶם: ^{יד} בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי־חַפְצֵת בִּי
כִּי לֹא־יָרִיעַ אֲבִי עָלַי: ^{יז} וְאֲנִי בְּתַמִּי תִמְכֵת בִּי וּתְצִיבֵנִי
לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: ^{יח} בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם וְעַד

העולם אמן ואמן:

מב.

א למנצח משכיל לבני־קרת: ב באיל תערג על־
 אפיקי־מים בן נפשי תערג אליך אלהים: ג צמאה נפשי
 לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים:
 ד היתה־לי דמעת ללחם יומם ולילה באמר אלי כל־
 היום איזה אלהיך: ה אלה אנכרה ואשפכה עלי נפשי כי
 אעבר בסף אודם עד־בית אלהים בקול־רנה ותודה
 המון חונג: ו מה־תשתוחחי נפשי ותהמי עלי הוחילי
 לאלהים כי־עוד אודנו ישועות פניו: ז אלהי עלי נפשי
 תשתוחח על־בן אנכרך מארץ ירדן וחרמונים מהר
 מצער: ח תהום־אל־תהום קורא לקול צנור־ך כל־
 משפריך וגליך עלי עברו: ט יומם יצוה יהוה חסדו
 ובלילה שירה עמי תפלה לאל חי: י אומרה לאל סלעי
 למה שבתני למה־קדר אלק בלחץ אויב: יא ברצח
 בעצמותי חרפוני צור־י באמרם אלי כל־היום איזה
 אלהיך: יב מה־תשתוחחי נפשי ומה־תהמי עלי הוחילי
 לאלהים כי־עוד אודנו ישועת פני ואלהי:

מג.

א שפטני אלהים וריבה ריבי מגוי לא חסיד מאיש
 מרמה ועולה תפלטני: ב כי־אתה אלהי מעוני למה
 ונחתני למה־קדר אתהלך בלחץ אויב: ג שלח־אורך
 ואמתך חמה ינחוני יביאוני אל־הר־קדשך ואל־
 משכנותיך: ד ואבואה אל־מזבח אלהים אל־אל
 שמחת גילי ואורך בכנור אלהים אלהי: ה מה־
 תשתוחחי נפשי ומה־תהמי עלי הוחילי לאלהים כי־
 עוד אודנו ישועת פני ואלהי:

תניא

ז תמוז: פרק א
אגרת התשובה – עכ"ל הברייתא

אגרת התשובה

פרק א תניא בסוף יומא שלשה חלוקי כפרה הם ותשובה עם כל אחד. עבר על מ"ע ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו עבר על מל"ת ושב תשובה תולה ויוה"כ מכפר. (פי' דאע"ג דלענין קיום מ"ע גדולה שדוחה את ל"ת. היינו משום שע"י קיום מ"ע ממשיך אור ושפע בעולמות עליונים מהארת אור א"ס ב"ה (כמ"ש בזהר דרמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא) וגם על נפשו האלקית כמ"ש אשר קדשנו במצותיו. אבל לענין תשובה אף שמוחלין לו העונש על שמרד במלכותו ית' ולא עשה מאמר המלך. מ"מ האור נעדר וכו' וכמארז"ל ע"פ מעוות לא יוכל לתקן זה שביטל ק"ש של ערבית או וכו'. דאף שנזהר מעתה לקרות ק"ש של ערבית ושחרית לעולם אין תשובתו מועלת לתקן מה שביטל פ"א. והעובר על מל"ת ע"י שנדבק הרע בנפשו עושה פגם למעלה בשרשה ומקור חוצבה (בלבושי' די"ס דעשי' כמ"ש בת"ז לבושי' תקינת לון דמנייהו פרחין נשמתין לב"נ וכו') לכך אין כפרה לנפשו ולא למעלה עד יוה"כ כמ"ש וכפר על הקדש מטומאות בני' ומפשעיהם וכו' לפני ה' תטהרו לפני ה' דייקא ולכן אין ללמוד מכאן שום קולא ח"ו במ"ע ובפרט בת"ת. ואדרבה ארוז"ל ויתר הקב"ה על ע"ז וכו' אף שהן כריתות ומיתות ב"ד ולא ויתר על ביטול ת"ת). עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין (פי' גומרין הכפרה והוא מלשון מריקה ושטיפה לצחצח הנפש. כי כפרה היא לשון קינוח שמקנח לכולך החטא) שנאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. עכ"ל הברייתא:

היום יום

ז תמוז

שבת ה'תש"ג

שיעורים: חומש: חוקת, שביעי עם פירש"י.

תהלים: לט"ז.

תניא: פרק יא. והנה ... 176 - בלבן.

אאמו"ר (הרש"ב) אמר: חסידות נעוצה תחלתן בסופן וסופן בתחילתן; דרגת העיגולים, מבלי אשר ימצא ראש וסוף – אך למרות הכל העיקר הוא סדר.

הבעש"ט היה מסודר, המגיד ממעזריטש דקדק על סדר, ואבי"סבי – רבינו הזקן – לימד את החסידים להיות מסודרים. רואים זאת במאמריו, מכתביו, ניגוניו. החסידים שהיה להם זמן קבוע לביאתם לליאזנא – אח"כ לליאדי – לא היה ברשותם לשנות את הזמן ללא רשיון מהרבי, כדי לקבל רשיון היה צריך לנמק הסיבה.

אצל הרבי היה ועד מיוחד להנהגת סדר החסידים, ובראשו מהרי"ל [יהודה לייב] אחי רבינו; וועד מיוחד נוסף, להנהגת האברכים החסידיים, ובראשו אדמו"ר האמצעי.

רמב"ם ג פרקים

שיעור ד: מנין המצוות להרמב"ם

מנין המצוות להרמב"ם

וראיתי לחלק חיבור זה לארבעה עשר ספרים:

ספר ראשון - אכלול בו כל המצוות שהן עיקר דת משה רבנו, וצריך אדם לידע אותם תחילת הכול, כגון ייחוד שמו ברוך הוא, ואיסור עבודה זרה. וקראתי שם ספר זה ספר המדע.

ספר שני - אכלול בו המצוות שהן תדירות, שנצטוונו בהם כדי לאהוב את המקום ולזכרו תמיד, כגון קרית שמע, ותפילה, ותפילין, וברכות; ומילה בכלל, לפי שהיא אות בבשרנו להזכיר תמיד בשעה שאין שם לא תפילין ולא ציצית וכיוצא בהן. וקראתי שם ספר זה ספר אהבה.

ספר שלישי - אכלול בו כל המצוות שהן בזמנים ידועים, כגון שבת, ומועדות. וקראתי שם ספר זה ספר זמנים.

ספר רביעי - אכלול בו המצוות של בעילה, כגון קידושין וגירושין, וייבום וחליצה. וקראתי שם ספר זה ספר נשים.

ספר חמישי - אכלול בו מצוות של ביאות אסורות, ומצוות של מאכלות אסורות, לפי שבשני עניינים האלו קידשנו המקום והבדילנו מן האומות בעריות ובמאכלות אסורות, ובשניהם נאמר "ואבדיל אתכם מן העמים", "אשר הבדלתי אתכם מן העמים", וקראתי שם ספר זה ספר קדושה.

ספר שישי - אכלול בו מצוות שיתחייב אדם בהן מי שאסר עצמו בדברים, כגון שבועות ונדרים. וקראתי שם ספר זה ספר הפלאה.

ספר שביעי - אכלול בו מצוות שהם בזרע הארץ, כגון שמיטין ויובלות, ומעשרות ותרומות, ושאר

מצוות הנכללים עימהן מעניינם. וקראתי שם ספר זה ספר זרעים.

ספר שמיני - אכלול בו מצוות שהן בבניין מקדש וקרבנות ציבור התמידין. וקראתי שם ספר זה ספר עבודה.

ספר תשיעי - אכלול בו מצוות שהן בקרבנות היחיד. וקראתי שם ספר זה ספר קרבנות.

ספר עשירי - אכלול בו מצוות שהן בטהרות ושמאות. וקראתי שם ספר זה ספר טהרה.

ספר אחד עשר - אכלול בו מצוות שבין אדם לחברו, ויש בהם היזק תחילה בממון או בגוף. וקראתי שם ספר זה ספר נזקים.

ספר שנים עשר - אכלול בו מצוות מכירה וקנייה. וקראתי שם ספר זה ספר קניין.

ספר שלושה עשר - אכלול בו מצוות שבין אדם לחברו, בשאר דינין שאין בתחילתן היזק, כגון שומרין, ובעלי חובות, וטענות וכפירות. וקראתי שם ספר זה ספר משפטים.

ספר ארבעה עשר - אכלול בו מצוות שהן מסורין לסנהדרין, כגון מיתות בית דין, וקבלת עדות, ודין המלך ומלחמותיו. וקראתי שם ספר זה ספר שופטים.

וזה הוא חילוק הלכות של חיבור זה לפי ענייני הספרים, וחילוק המצוות לפי ענייני ההלכות.

ספר המדע

הלכותיו חמש, וזה הוא סידורן: הלכות יסודי התורה, הלכות דעות, הלכות תלמוד תורה, הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים, הלכות תשובה.

הלכות יסודי התורה. יש בכללן עשר מצוות, שש

מצוות עשה, וארבע מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לידע שיש שם אלוה. (ב) שלא יעלה במחשבה שיש שם אלוה זולתי ה'. (ג) לייחדו. (ד) לאוהבו. (ה) ליראה ממנו. (ו) לקדש שמו. (ז) שלא לחלל את שמו. (ח) שלא לאבד דברים שנקרא שמו עליהם. (ט) לשמוע מן הנביא המדבר בשמו. (י) שלא לנסותו.

הלכות דעות. יש בכללן אחת עשרה מצוות, חמש מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להידמות בדרכיו. (ב) להידבק ביודעיו. (ג) לאהוב את הריעים. (ד) לאהוב את הגרים. (ה) שלא לשנוא אחים. (ו) להוכיח. (ז) שלא להלבין פנים. (ח) שלא לענות אמיללין. (ט) שלא לילך רכיל. (י) שלא לנקום. (יא) שלא לנטור.

הלכות תלמוד תורה. יש בכללן שתי מצוות עשה: (א) לתלמוד תורה. (ב) לכבד מלמדיה ויודעיה.

הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים. יש בכללן אחת וחמישים מצוות, שתי מצוות עשה, ותשע וארבעים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא לפנות אחר עבודה זרה. (ב) שלא לתור אחר הרהור הלב וראיית העיניים. (ג) שלא לגדף. (ד) שלא יעבוד אותה כדרך עבודתה. (ה) שלא ישתחוה לה. (ו) שלא לעשות פסל לעצמו. (ז) שלא לעשות פסל אפילו לאחרים. (ח) שלא לעשות צורות ואפילו לנואי. (ט) שלא להדיח אחרים אחריה. (י) לשרוף עיר הנידחת. (יא) שלא לבנותה. (יב) שלא ליהנות מכל ממונה. (יג) שלא להסית יחיד לעובדה. (יד) שלא לאהוב המסית. (טו) שלא לעזוב שנאתו. (טז) שלא להצילו. (יז) שלא ללמד עליו זכות. (יח) שלא יימנע מללמד עליו חובה. (יט) שלא להתנבא בשמה. (כ) שלא לשמוע מן המתנבא בשמה. (כא) שלא להתנבא בשקר, ואפילו בשם ה'. (כב) שלא לגור מהריגת נביא שקר. (כג) שלא לישבע בשם עבודה זרה. (כד) שלא לעשות אוב.

(כה) שלא לעשות יידעוני. (כו) שלא להעביר למולך. (כז) שלא להקים מצבה. (כח) שלא להשתחוות על אבן משכית. (כט) שלא ליטע אשרה. (ל) לאבד עבודה זרה וכל הנעשה בשבילה. (לא) שלא ליהנות בעבודה זרה ובכל משמשיה. (לב) שלא ליהנות בציפויי נעבד. (לג) שלא לכרות ברית לעובדי עבודה זרה. (לד) שלא לחון עליהם. (לה) שלא יישבו בארצנו. (לו) שלא לנהוג כמנהגותיהם וכמלבושיהם. (לז) שלא לנחש. (לח) שלא לקסום. (לט) שלא לעונן. (מ) שלא לחבור חבר. (מא) שלא לדרוש אל המתים. (מב) שלא לשאול באוב. (מג) שלא לשאול ביידעוני. (מד) שלא לכשף. (מה) שלא להקיף פיאת ראש. (מו) שלא להשחית פיאת הזקן. (מז) שלא יעדה איש עדי אישה. (מח) שלא תעדה אישה עדי איש. (מט) שלא לכתוב קעקע. (נ) שלא להתגודד. (נא) שלא לעשות קורחה על מת.

הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה', ויתוודה.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, חמש ושבעים, שש עשרה מהן מצוות עשה, ותשע וחמישים מצוות לא תעשה.

ספר אהבה

הלכותיו שש, וזה הוא סידורן: הלכות קרית שמע, הלכות תפילה וברכת כוהנים, הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה, הלכות ציצית, הלכות ברכות הלכות מילה.

הלכות קרית שמע. מצות עשה אחת, והיא לקרות קרית שמע פעמיים ביום.

הלכות תפילה וברכת כוהנים. יש בכללן שתי מצוות עשה: (א) לעבוד את ה' בתפילה בכל יום. (ב) לברך כוהנים את ישראל בכל יום.

הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה. יש בכללן חמש מצוות עשה; וזה הוא פרטן: (א) להיות תפילין על הראש. (ב) לקושרם על היד. (ג) לקבוע מזוזה בפתחי השערים. (ד) לכתוב כל איש ספר תורה לעצמו. (ה) לכתוב המלך ספר שני לעצמו כדי שיהיה לו שני ספרי תורה.

הלכות ציצית. מצות עשה אחת, והיא לעשות ציצית על כנפי הכסות.

הלכות ברכות. מצות עשה אחת, והיא לברך את שמו אחר אכילה.

הלכות מילה. מצות עשה אחת, והיא למול את הזכרים ביום השמיני.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, אחת עשרה מצוות עשה.

ספר זמנים

הלכותיו עשר, וזה הוא סידורן: הלכות שבת, הלכות עירובין, הלכות שביתת עשור, הלכות שביתת יום טוב, הלכות חמץ ומצה, הלכות שופר וסוכה ולולב, הלכות שקלים, הלכות קידוש החודש, הלכות תעניות, הלכות מגילה וחנוכה.

הלכות שבת. יש בכללן חמש מצוות, שתי מצוות עשה, ושלוש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לשבות בשביעי. (ב) שלא לעשות בו מלאכה. (ג) שלא לענוש בשבת. (ד) שלא לצאת חוץ לגבול בשבת. (ה) לקדש היום בזכירה.

הלכות עירובין. מצות עשה אחת, והיא מדברי סופרים ואינה מן המניין.

הלכות שביתת עשור. יש בכללן ארבע מצוות, שתי מצוות עשה, ושתי מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לשבות בו ממלאכה. (ב) שלא לעשות בו

מלאכה. (ג) להתענות בו. (ד) שלא לאכול ולשתות בו.

הלכות שביתת יום טוב. יש בכללן שתיים עשרה מצוות, שש מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לשבות בראשון של פסח. (ב) שלא לעשות בו מלאכה. (ג) לשבות בשביעי של פסח. (ד) שלא לעשות בו מלאכה. (ה) לשבות ביום חג השבועות. (ו) שלא לעשות בו מלאכה. (ז) לשבות בראש השנה. (ח) שלא לעשות בו מלאכה. (ט) לשבות בראשון של חג הסוכות. (י) שלא לעשות בו מלאכה. (יא) לשבות בשמיני של חג. (יב) שלא לעשות בו מלאכה.

הלכות חמץ ומצה. יש בכללן שמונה מצוות, שלוש מצוות עשה, וחמש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא לאכול חמץ ביום ארבעה עשר מחצות היום ולמעלה. (ב) להשבית שאור מארבעה עשר. (ג) שלא לאכול חמץ כל שבעה. (ד) שלא לאכול תערובת חמץ כל שבעה. (ה) שלא ייראה חמץ כל שבעה. (ו) שלא יימצא חמץ כל שבעה. (ז) לאכול מצה בלילי הפסח. (ח) לספר ביציאת מצריים באותו הלילה.

הלכות שופר וסוכה ולולב. יש בכללן שלוש מצוות עשה; וזה הוא פרטן: (א) לשמוע קול שופר באחד בתשרי. (ב) לישב בסוכה שבעת ימי החג. (ג) ליטול לולב במקדש כל שבעת ימי החג.

הלכות שקלים. מצות עשה אחת, והיא ליתן כל איש מחצית השקל בכל שנה.

הלכות קידוש החודש. מצות עשה אחת, והיא לחשוב ולידע ולקבוע באיזה יום הוא תחילת כל חודש וחודש מחודשי השנה.

הלכות תענייות. מצות עשה אחת, והיא להתענות ולזעוק לפני ה' בעת כל צרה גדולה שתבוא על

הציבור.

הלכות מגילה וחנוכה. יש בכללן שתי מצוות עשה מדברי סופרים, ואינם מן המניין.

נמצאו כל המצוות של תורה הנכללות בספר זה, חמש ושלושים, תשע עשרה מהן מצוות עשה, ושש עשרה מצוות לא תעשה; ויש בו שלוש מצוות מדברי סופרים.

ספר נשים

הלכותיו חמש, וזה הוא סידורן: הלכות אישות, הלכות גירושין, הלכות ייבום וחליצה, הלכות נערה בתולה, הלכות סוטה.

הלכות אישות. יש בכללן ארבע מצוות, שתי מצוות עשה, ושתי מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לישא אישה בכתובה וקידושין. (ב) שלא תיבעל אישה בלא כתובה וקידושין. (ג) שלא ימנע שאר כסות ועונה. (ד) לפרות ולרבות ממנה.

הלכות גירושין. יש בכללן שתי מצוות: (א) מצות עשה, והוא שיגרש המגרש בספר. (ב) שלא יחזיר גרושתו משנישאת.

הלכות ייבום וחליצה. יש בכללן שלוש מצוות שתי מצוות עשה, ואחת מצות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לייבם. (ב) לחלוץ. (ג) שלא תינשא יבמה לאיש זר עד שתסור רשות היבם מעליה.

הלכות נערה בתולה. יש בכללן חמש מצוות שלוש מצוות עשה, ושתי מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לקנוס המפתה. (ב) שיישא האונס אנוסתו. (ג) שלא יגרש האונס. (ד) שתשב אשת מוציא שם רע תחת בעלה לעולם. (ה) שלא יגרש מוציא שם רע את אשתו.

הלכות סוטה. יש בכללן שלוש מצוות, אחת מצות

עשה, ושתיים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א)
לעשות לסוטה כתורת הקנאות הסדורה בתורה.
(ב) שלא ליתן שמן על קרבנה. (ג) שלא ליתן עליו
לבונה.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, שבע
עשרה, מהן תשע מצוות עשה, ושמונה מצוות לא
תעשה.

ספר קדושה

הלכותיו שלוש, וזה הוא סידורן: הלכות איסורי
ביאה, הלכות מאכלות אסורות, הלכות שחיטה.

הלכות איסורי ביאה. יש בכללן שבע ושלושים
מצוות, אחת מצות עשה, ושש ושלושים מצוות לא
תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא לבוא על האם. (ב)
שלא לבוא על אשת אב. (ג) שלא לבעול אחות. (ד)
שלא לבעול בת אשת אב. (ה) שלא לבעול בת
הבן. (ו) שלא לבעול בת. (ז) שלא לבעול בת הבת.
(ח) שלא לישא אישה ובתה. (ט) שלא לישא אישה
ובת בנה. (י) שלא לישא אישה ובת בתה. (יא) שלא
לבעול אחות אב. (יב) שלא לבעול אחות אם. (יג)
שלא לבעול אשת אחי האב. (יד) שלא לבעול אשת
הבן. (טו) שלא לבעול אשת אח. (טז) שלא לבעול
אחות אשתו. (יז) שלא לשכב עם בהמה. (יח) שלא
תביא אישה בהמה עליה. (יט) שלא לשכב עם זכר.
(כ) שלא לגלות ערוות אב. (כא) שלא לגלות ערוות
אחי האב. (כב) שלא לבעול אשת איש. (כג) שלא
לבעול נידה. (כד) שלא להתחתן בגויים. (כה) שלא
יבוא עמוני ומואבי בקהל. (כו) שלא להרחיק דור
שלישי מצרי מלבוא בקהל. (כז) שלא להרחיק דור
שלישי אדומי מלבוא בקהל. (כח) שלא יבוא ממזר
בקהל. (כט) שלא יבוא סריס בקהל. (ל) שלא
לסרס זכר, ואפילו בהמה חיה ועוף. (לא) שלא
יישא כוהן גדול אלמנה. (לב) שלא יבעול כוהן
גדול אלמנה, אפילו בלא נישואין. (לג) שיישא כוהן

גדול בתולה בנערותה. (לד) שלא יישא כוהן גרושה. (לה) שלא יישא זונה. (לו) שלא יישא חללה. (לז) שלא יקרב אדם לאחת מכל העריות, ואפילו שלא בעל.

הלכות מאכלות אסורות. יש בכללן שמונה ועשרים מצוות, ארבע מצוות עשה, וארבע ועשרים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לבדוק בסימני בהמה וחיה להבדיל בין טמאה לטהורה. (ב) לבדוק בסימני העוף להבדיל בין טמא לטהור. (ג) לבדוק בסימני חגבים להבדיל בין טמא לטהור. (ד) לבדוק בסימני דגים להבדיל בין טמא לטהור. (ה) שלא לאכול בהמה וחיה טמאה. (ו) שלא לאכול עוף טמא. (ז) שלא לאכול דגים טמאים. (ח) שלא לאכול שרץ העוף. (ט) שלא לאכול שרץ הארץ. (י) שלא לאכול רמש הארץ. (יא) שלא לאכול תולעת הפירות כשתצא לארץ. (יב) שלא לאכול שרץ המים. (יג) שלא לאכול נבילה. (יד) שלא ליהנות בשור הנסקל. (טו) שלא לאכול טריפת. (טז) שלא לאכול אבר מן החי. (יז) שלא לאכול דם. (יח) שלא לאכול חלב בהמה טהורה. (יט) שלא לאכול גיד הנשה. (כ) שלא לאכול בשר בחלב. (כא) שלא לבשלו. (כב) שלא לאכול לחם תבואה חדשה. (כג) שלא לאכול קלי מן החדש. (כד) שלא לאכול כרמל מן החדש. (כה) שלא לאכול עורלה. (כו) שלא לאכול כלאי הכרם. (כז) שלא לאכול טבל. (כח) שלא לשתות יין נסך.

הלכות שחיטה. יש בכללן חמש מצוות, שלוש מצוות עשה, ושתיים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לשחוט ואחר כך יאכל. (ב) שלא לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד. (ג) לכסות דם חיה ועוף. (ד) שלא ליקח האם על הבנים. (ה) לשלח האם, אם לקחה על הבנים.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, שבעים, מהם שמונה מצוות עשה, ושתיים ושישים מצוות לא

תעשה.

ספר הפלאה

הלכותיו ארבע, וזה הוא סידורן: הלכות שבועות, הלכות נדרים, הלכות נזירות, הלכות ערכין וחרמים.

הלכות שבועות. יש בכללן חמש מצוות, אחת מצות עשה, וארבע מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא לישבע בשמו לשקר. (ב) שלא לישא את שמו לשוא. (ג) שלא לכפור בפיקדון. (ד) שלא לישבע על כפירת ממון. (ה) לישבע בשמו באמת.

הלכות נדרים. יש בכללן שלוש מצוות, שתיים מצוות עשה, ואחת מצות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שישמור מוצא שפתיו ויעשה כמו שנדר. (ב) שלא יחל דברו. (ג) שיופר הנדר או השבועה, וזה הוא דין הפר נדרים המפורש בתורה שבכתב.

הלכות נזירות. יש בכללן עשר מצוות, שתיים מצוות עשה, ושמונה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שיגדל הנזיר פרע. (ב) שלא יגלח שיערו כל ימי נזרו. (ג) שלא ישתה הנזיר יין ולא תערובת יין, ואפילו חומץ שלהן. (ד) שלא יאכל ענבים לחים. (ה) שלא יאכל צימוקין. (ו) שלא יאכל חרצנים. (ז) שלא יאכל זוגים. (ח) שלא ייכנס לאוהל המת. (ט) שלא ייטמא למתים. (י) שיגלח על הקרבנות, כשישלים נזירותו או כשייטמא.

הלכות ערכין וחרמים. יש בכללן שבע מצוות, חמש מצוות עשה, ושתיים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לדון בערכי אדם כאשר מפורש בתורה, וזה הוא דין ערכי אדם. (ב) דין ערכי בהמה. (ג) דין ערכי בתים. (ד) דין ערכי שדות. (ה) דין מחרים נכסיו. (ו) שלא יימכר חרם. (ז) שלא ייגאל חרם.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, חמש ועשרים, עשר מהן מצוות עשה, וחמש עשרה מצוות לא תעשה.

ספר זרעים

הלכותיו שבע, וזה הוא סידורן: הלכות כלאיים, הלכות מתנות עניים, הלכות תרומות, הלכות מעשרות, הלכות מעשר שני ונטע רבעי, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין, הלכות שמיטה ויובל.

הלכות כלאיים. יש בכללן חמש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא לזרוע זרעים כלאיים. (ב) שלא לזרוע תבואה או ירק בכרם. (ג) שלא להרביע בהמה כלאיים. (ד) שלא לעשות מלאכה בכלאי בהמה כאחד. (ה) שלא ללבוש כלאיים.

הלכות מתנות עניים. יש בכללן שלוש עשרה מצוות, שבע מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להניח פיאה. (ב) שלא יכלה הפיאה. (ג) להניח לקט. (ד) שלא ילקט הלקט. (ה) לעזוב עוללות בכרם. (ו) שלא יעולל הכרם. (ז) לעזוב פרט הכרם. (ח) שלא ילקט פרט הכרם. (ט) להניח השכחה. (י) שלא ישוב לקחת השכחה. (יא) להפריש מעשר לעניים. (יב) ליתן צדקה כמיסת יד. (יג) שלא יאמץ לבבו על העני.

הלכות תרומות. יש בכללן שמונה מצוות, שתיים מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להפריש תרומה גדולה. (ב) להפריש תרומת מעשר. (ג) שלא יקדים תרומות ומעשרות זה לזה, אלא יפריש על הסדר. (ד) שלא יאכל זר תרומה. (ה) שלא יאכל אפילו תושב כוהן או שכירו תרומה. (ו) שלא יאכל ערל תרומה. (ז) שלא יאכל כוהן טמא תרומה. (ח) שלא תאכל חללה תרומה, ולא מורם מן הקודשים.

הלכות מעשר. מצות עשה אחת, והיא להפריש מעשר ראשון בכל שנה ושנה משני הזריעה וייתנו ללויים.

הלכות מעשר שני ונטע רבעי. יש בכללן תשע מצוות, שלוש מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להפריש מעשר שני. (ב) שלא להוציא דמיו בשאר צורכי האדם, חוץ מאכילה ושתייה וסיכה. (ג) שלא לאוכלו בטומאה. (ד) שלא לאוכלו באנינות. (ה) שלא לאכול מעשר שני של דגן חוץ לירושלים. (ו) שלא לאכול מעשר תירוש חוץ לירושלים. (ז) שלא לאכול מעשר יצהר חוץ לירושלים. (ח) להיות נטע רבעי כולו קודש, ודינו להיאכל בירושלים לבעליו כמעשר שני לכל דבר. (ט) להתוודות וידוי מעשר.

הלכות ביכורים עם שאר מתנות כהונה שבגבולין. יש בכללן תשע מצוות, שמונה מצוות עשה, ואחת מצות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להפריש ביכורים ולהעלותן למקדש. (ב) שלא יאכל הכוהן ביכורים חוץ לירושלים. (ג) לקרות עליהן. (ד) להפריש חלה לכוהן. (ה) לתת זרוע ולחיים וקיבה לכוהן. (ו) ליתן לו ראשית הגז. (ז) לפדות בכור הבן וליתן פדיונו לכוהן. (ח) לפדות פטר חמור וליתן פדיונו לכוהן. (ט) לערוף פטר חמור, אם לא רצה לפדותו.

הלכות שמיטה ויובל. יש בכללן שתיים ועשרים מצוות, תשע מצוות עשה, ושלוש עשרה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שתשבות הארץ ממלאכתה בשביעית. (ב) שלא יעבוד עבודת הארץ בשנה זו. (ג) שלא יעבוד עבודת האילן בשנה זו. (ד) שלא יקצור הספיח כנגד הקוצרים. (ה) שלא יבצור הנזירים כנגד הבוצרים. (ו) שישמיט מה שתוציא הארץ. (ז) שישמיט כל הלוואתו. (ח) שלא ייגוש ולא יתבע הלוואה. (ט) שלא יימנע מלהלוות קודם השמיטה כדי שלא

יאבד ממונו. (י) לספור שנים שבע שבע. (יא) לקדש שנת החמישים. (יב) לתקוע בשופר בעשירי לתשרי כדי לצאת עבדים חופשיים. (יג) שלא תעבוד אדמה בשנה זו. (יד) שלא יקצור ספיחיה כנגד הקוצרים. (טו) שלא יבצור נזיריה כנגד הבוצרים. (טז) ליתן גאולה לארץ בשנה זו, והוא דין שדה אחוזה ושדה מקנה. (יז) שלא תימכר הארץ לצמיתות. (יח) דין בתי ערי חומה. (יט) שלא ינחל כל שבט לוי בארץ ישראל, אלא נותנים להם ערים מתנה לשבת בהם. (כ) שלא יקח שבט לוי חלק בביזה. (כא) ליתן ללויים ערים לשבת ומגרשיהם. (כב) שלא יימכר מגרש עריהם, אלא גואלים לעולם בין לפני היובל בין לאחר היובל.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, שבע ושישים, מהן שלושים מצוות עשה, ושבע ושלושים מצוות לא תעשה.

ספר עבודה

הלכותיו תשע, וזה הוא סידורן: הלכות בית הבחירה, הלכות כלי המקדש והעובדים בו, הלכות ביאת המקדש, הלכות איסורי המזבח, הלכות מעשה הקרבנות, הלכות תמידין ומוספין, הלכות פסולי המוקדשין, הלכות עבודת יום הכיפורים, הלכות מעילה.

הלכות בית הבחירה. יש בכללן שש מצוות, שלוש מצוות עשה, ושלוש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לבנות מקדש. (ב) שלא לבנות המזבח גזית. (ג) שלא לעלות במעלות עליו. (ד) ליראה מן המקדש. (ה) לשמור את המקדש סביב. (ו) שלא להשבית שמירת המקדש.

הלכות כלי המקדש והעובדים בו. יש בכללן ארבע עשרה מצוות, שש מצוות עשה, ושמונה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לעשות שמן

המשחה. (ב) שלא לעשות כמדהו. (ג) שלא לסוך ממנו. (ד) שלא לעשות כמתכונת הקטורת. (ה) שלא להקטיר על מזבח הזהב חוץ מן הקטורת. (ו) לשאת הארון על הכתף. (ז) שלא יסורו הבדים ממנו. (ח) שיעבוד הלוי במקדש. (ט) שלא יעשה אחד במלאכת חברו במקדש. (י) לקדש הכוהן לעבודה. (יא) שיהיו כל המשמרות שוות ברגלים. (יב) ללבוש בגדי כהונה לעבודה. (יג) שלא ייקרע המעיל. (יד) שלא ייזח החושן מעל האיפוד.

הלכות ביאת המקדש. יש בכללן חמש עשרה מצוות, שתי מצוות עשה, ושלוש עשרה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא ייכנס כוהן שיכור למקדש. (ב) שלא ייכנס לו כוהן פרוע ראש. (ג) שלא ייכנס לו כוהן קרוע בגדים. (ד) שלא ייכנס כוהן בכל עת אל ההיכל. (ה) שלא ייצא כוהן מן המקדש בשעת העבודה. (ו) לשלח טמאים מן המקדש. (ז) שלא ייכנס טמא למקדש. (ח) שלא ייכנס טמא להר הבית. (ט) שלא ישמש טמא. (י) שלא ישמש טבול יום. (יא) לקדש העובד ידיו ורגליו. (יב) שלא ייכנס בעל מום להיכל ולמזבח. (יג) שלא יעבוד בעל מום. (יד) שלא יעבוד בעל מום עובר. (טו) שלא יעבוד זר.

הלכות איסורי מזבח. יש בכללן ארבע עשרה מצוות, ארבע מצוות עשה, ועשר מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להקריב כל הקרבנות תמימין. (ב) שלא להקדיש בעל מום למזבח. (ג) שלא ישחוט. (ד) שלא יזרוק דמו. (ה) שלא יקטיר חלבו. (ו) שלא יקריב בעל מום עובר. (ז) שלא יקריב בעל מום, אפילו בקרבנות הגויים. (ח) שלא יטיל מום בקודשים. (ט) לפדות פסולי המוקדשים. (י) להקריב מיום השמיני והלאה, וקודם זמן זה הוא הנקרא מחוסר זמן ואין מקריבין אותו. (יא) שלא להקריב אתנן ומחיר. (יב) שלא להקטיר שאור ודבש. (יג) למלוח כל הקרבנות. (יד) שלא להשבית

מלח מעל הקרבנות.

הלכות מעשה הקרבנות. יש בכללן שלוש ועשרים מצוות, עשר מצוות עשה, ושלוש עשרה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לעשות העולה כמעשיה הכתובים על הסדר. (ב) שלא לאכול בשר העולה. (ג) סדר החטאת. (ד) שלא לאכול מבשר חטאת הפנימית. (ה) שלא יבדיל בחטאת העוף. (ו) סדר האשם. (ז) שיאכלו הכוהנים בשר קודשי קודשים במקדש. (ח) שלא יאכלום חוץ לעזרה. (ט) שלא יאכל זר מקודשי קודשים. (י) סדר השלמים. (יא) שלא לאכול בשר קודשים קלים קודם זריקת דמים. (יב) לעשות כל מנחה כסדר מעשיה הכתובים בתורה. (יג) שלא ישים שמן על מנחת חוטא. (יד) שלא ייתן עליה לבונה. (טו) שלא תיאכל מנחת כוהן. (טז) שלא תיאפה מנחת חמץ. (יז) שיאכלו הכוהנים שיירי מנחות. (יח) שיביא כל נדריו ונדבותיו ברגל שפגע בו ראשון. (יט) שלא יאחר נדרו ונדבתו ושאר דברים שהוא חייב בהן. (כ) להקריב כל הקרבנות בבית הבחירה. (כא) להביא קודשי חוצה לארץ לבית הבחירה. (כב) שלא לשחוט קרבנות חוץ לעזרה. (כג) שלא להקריב קרבן חוץ לעזרה.

הלכות תמידין ומוספין. יש בכללן תשע עשרה מצוות, שמונה עשרה מצוות עשה, ואחת מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להקריב שני כבשים בכל יום עולות. (ב) להדליק אש על המזבח בכל יום. (ג) שלא לכבותה. (ד) להרים את הדשן בכל יום. (ה) להקטיר קטורת בכל יום. (ו) להדליק נרות בכל יום. (ז) שיקריב כוהן גדול מנחה בכל יום, והיא הנקראת חביתין. (ח) להוסיף שני כבשים עולות בשבת. (ט) לעשות לחם הפנים. (י) מוסף ראשי חודשים. (יא) מוסף הפסח. (יב) להקריב עומר התנופה. (יג) לספור כל איש ואיש שבעה שבועות מיום הקרבת העומר. (יד) מוסף עצרת.

(טו) להביא שתי הלחם עם הקרבנות הבאות בגלל הלחם ביום עצרת. (טז) מוסף ראש השנה. (יז) מוסף יום צום. (יח) מוסף החג. (יט) מוסף שמיני עצרת.

הלכות פסולי המוקדשין. יש בכללן שמונה מצוות. שתי מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) שלא לאכול קודשים שנפסלו ושהוטל בהם מום. (ב) שלא לאכול פיגול. (ג) שלא יותיר קודשים לאחר זמנן. (ד) שלא יאכל נותר. (ה) שלא יאכל קודשים שנטמאו. (ו) שלא יאכל אדם שנטמא את הקודשים. (ז) לשרוף את הנותר. (ח) לשרוף את הטמא.

הלכות עבודת יום הכיפורים. מצות עשה אחת, והיא שיעשה מעשה יום הכיפורים כולו על הסדר כמו שכתוב בפרשת אחרי מות, הקרבנות והוידויין ושילוח השעיר ושאר העבודה.

הלכות מעילה. יש בכללן שלוש מצוות, אחת מצות עשה, ושתיים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) לשלם המועל אשר חטא בתוספת חומש וקרבן, וזה הוא דין המועל. (ב) שלא לעבוד בקודשים. (ג) שלא לגוז קודשים.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, מאה ושלוש, מהם שבע וארבעים מצוות עשה, ושש וחמישים מצוות לא תעשה.

ספר קרבנות

הלכותיו שש, וזה הוא סידורן: הלכות קרבן פסח, הלכות חגיגה, הלכות בכורות, הלכות שגגות, הלכות מחוסרי כפרה, הלכות תמורה.

הלכות קרבן פסח. יש בכללן שש עשרה מצוות, ארבע מצוות עשה, ושתיים עשרה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) לשחוט הפסח בזמנו. (ב) שלא

לזבוח אותו על החמץ. (ג) שלא תלין אימוריו. (ד) לשחוט פסח שני. (ה) לאכול בשר הפסח על מצה ומרור בלילי חמישה עשר. (ו) לאכול בשר פסח שני על מצה ומרור בלילי חמישה עשר לחודש השני. (ז) שלא יאכל נא ומבושל. (ח) שלא יוציא מבשר הפסח חוץ לחבורה. (ט) שלא יאכל ממנו משומד. (י) שלא יאכיל ממנו לתושב או שכיר. (יא) שלא יאכל ממנו ערל. (יב) שלא ישבור בו עצם. (יג) שלא ישבור עצם בפסח שני. (יד) שלא ישאיר ממנו לבוקר. (טו) שלא ישאיר מפסח שני לבוקר. (טז) שלא ישאיר מבשר חגיגת ארבעה עשר עד יום שלישי.

הלכות חגיגה. יש בכללן שש מצוות. ארבע מצוות עשה, ושתי מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) להיראות פני ה'. (ב) לחוג בשלושה רגלים. (ג) לשמוח ברגלים. (ד) שלא ייראה ריקם. (ה) שלא יעזוב לוי מלשמחו וליתן לו מתנותיו ברגלים. (ו) להקהיל את העם בחג הסוכות במוצאי שמיטה.

הלכות בכורות. יש בכללן חמש מצוות. שתי מצוות עשה, ושלוש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) להפריש בכורות. (ב) שלא יאכל בכור תמים חוץ לירושלים. (ג) שלא ייפדה הבכור. (ד) להפריש מעשר בהמה. (ה) שלא ייגאל מעשר בהמה. וכללתי המעשר עם הבכור, לפי שמעשה שניהם אחד, והכתוב כללו עימו: שנאמר "ואת דמם תזרוק". כך למדו מפיו השמועה, שזה דם מעשר ודם בכור.

הלכות שגגות. יש בכללן חמש מצוות עשה; וזה הוא פרטין: (א) שיקריב היחיד קרבן חטאת קבוע על שגגתו. (ב) שיקריב אשם מי שלא נודע לו אם חטא אם לא חטא עד שיוודע לו ויביא חטאתו, וזה הוא הנקרא אשם תלוי. (ג) שיקריב החוטא אשם על עבירות ידועות, וזה הוא הנקרא אשם ודאי. (ד) שיקריב החוטא קרבן על עבירות ידועות, אם היה

עשיר בהמה ואם היה עני עוף או עשירית האיפה, וזה הוא הנקרא קרבן עולה ויורד. (ה) שיקריבו הסנהדרין קרבן, אם טעו והורו שלא כהלכה באחת מן החמורות.

הלכות מחוסרי כפרה. יש בכללן ארבע מצוות עשה; וזה הוא פרטן: (א) שתקריב הזבה כשתטהר קרבן. (ב) שתקריב היולדת כשתטהר קרבן. (ג) שיקריב הזב כשיטהר קרבן. (ד) שיקריב המצורע כשיטהר קרבן. ואחר שיקריבו קרבנותיהן, תיגמר טהרתן.

הלכות תמורה. יש בכללן שלוש מצוות, אחת מצוות עשה, ושתיים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא ימיר. (ב) שתהיה התמורה קודש, אם המיר. (ג) שלא ישנה הקודשים מקדושה לקדושה.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, תשע ושלושים, מהן עשרים מצוות עשה, ותשע עשרה מצוות לא תעשה.

ספר טהרה

הלכותיו שמונה, וזה הוא סידורן: הלכות טומאת מת, הלכות פרה אדומה, הלכות טומאת צרעת, הלכות מטמאי משכב ומושב, הלכות שאר אבות הטמאות, הלכות טומאת אוכלין, הלכות כלים, הלכות מקוות.

הלכות טומאת מת. מצוות עשה אחת, והוא דין טומאת מת.

הלכות פרה אדומה. יש בכללן שתי מצוות עשה; וזה הוא פרטן: (א) דין פרה אדומה. (ב) דין טומאת מי נידה וטהרתן.

הלכות טומאת צרעת. יש בכללן שמונה מצוות, שש מצוות עשה, ושתי מצוות לא תעשה; וזה הוא

פרטין: (א) להורות בצרעת אדם כדינה הכתוב בתורה. (ב) שלא יקוץ סימני טומאה. (ג) שלא יגלח הנתק. (ד) שיהא המצורע מפורסם בקריעת בגדיו ופריעת ראשו ועטייה על שפם. (ה) טהרת צרעת. (ו) שיגלח המצורע את כל שיערו כשיטהר. (ז) דין צרעת הבגד. (ח) דין צרעת הבית.

הלכות מטמאי משכב ומושב. יש בכללן ארבע מצוות עשה; וזה הוא פרטין: (א) דין טומאת נידה. (ב) דין טומאת יולדת. (ג) דין טומאת זבה. (ד) דין טומאת זב.

הלכות שאר אבות הטמאות. יש בכללן שלוש מצוות עשה; וזה הוא פרטין: (א) דין טומאת נבילה. (ב) דין טומאת שרץ. (ג) דין טומאת שכבת זרע. ועבודה זרה מטמאה כשרץ. וטומאתה מדברי סופרים.

הלכות טומאת אוכלין. מצוות עשה אחת, והיא דין טומאת משקין ואוכלין והכשרן.

הלכות כלים. עניין אלו ההלכות לידע כלים שמקבלין טומאה מכל אלו הטמאות, וכלים שאינם מיטמאין, וכיצד מיטמאין הכלים ומטמאין.

הלכות מקוות. מצוות עשה אחת, והיא שיטבול כל טמא במי מקוה ואחר כך יטהר.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, עשרים, מהן שמונה עשרה מצוות עשה, ושתי מצוות לא תעשה.

ספר נזקים

הלכותיו חמש, וזה הוא סידורן: הלכות נזקי ממון. הלכות גניבה, הלכות גזילה ואבידה, הלכות חובל ומזיק, הלכות רוצח ושמירת נפש.

הלכות נזקי ממון. יש בכללן ארבע מצוות עשה;

וזה הוא פרטין: (א) דין השור. (ב) דין ההבער. (ג) דין הבור. (ד) דין הבעירה.

הלכות גניבה. יש בכללן שבע מצוות, שתי מצוות עשה, וחמש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) שלא לגנוב ממון. (ב) דין הגנב. (ג) לצדק המאזניים עם המשקלות. (ד) שלא יעשה עוול במידות ובמשקלות. (ה) שלא יהיה לאדם אבן ואבן איפה ואיפה, אף על פי שאינו לוקח ונותן בהם. (ו) שלא יסיג גבול. (ז) שלא לגנוב נפשות.

הלכות גזילה ואבידה. יש בכללן שבע מצוות, שתי מצוות עשה, וחמש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) שלא לגזול. (ב) שלא לעשוק. (ג) שלא לחמוד. (ד) שלא להתאוות. (ה) להשיב את הגזילה. (ו) שלא יתעלם מן האבידה. (ז) להשיב האבידה.

הלכות חובל וחזיק. מצוות עשה אחת, והוא דין חובל בחברו או מזיק ממון חברו.

הלכות רוצח ושמירת נפש. יש בכללן שבע עשרה מצוות, שבע מצוות עשה, ועשר מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) שלא לרצוח. (ב) שלא ליקח כופר לנפש רוצח, אלא יומת. (ג) להגלות הרוצח בשגגה. (ד) שלא ליקח כופר למחוייב גלות. (ה) שלא יומת הרוצח כשירצח, קודם עמידה בדין. (ו) להציל הנרדף בנפשו של רודף. (ז) שלא לחוס על הרודף. (ח) שלא לעמוד על דם. (ט) להפריש ערי מקלט ולהכין להם הדרך. (י) לערוף את העגלה בנחל. (יא) שלא יעבוד באותה קרקע ולא תיזרע. (יב) שלא לשים דמים. (יג) לעשות מעקה. (יד) שלא יכשיל תמים בדבר. (טו) לפרוק עם מי שנכשל בדרך. (טז) לטעון עימו. (יז) שלא יניחנו בדרך נבהל במשאו וילך לו.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, שש ושלושים, מהן שש עשרה מצוות עשה, ועשרים

מצוות לא תעשה.

ספר קניין

הלכותיו חמש, וזה הוא סידורן: הלכות מכירה, הלכות זכייה ומתנה, הלכות שכנים, הלכות שלוחין ושותפין, הלכות עבדים.

הלכות מכירה. יש בכללן חמש מצוות, אחת מצות עשה, וארבע מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) דין מקח וממכר. (ב) שלא יונה במקח וממכר. (ג) שלא יונה בדברים. (ד) שלא יונה גר צדק בממונו. (ה) שלא יונהו בדברים.

הלכות זכייה ומתנה. עניין אלו ההלכות לידע דין זוכה מן ההפקר היאך יקנה ובמה יקנה, ודין נותן מתנה ומקבל ואיזו מתנה חוזרת ואיזו אינה חוזרת.

הלכות שכנים. עניין אלו ההלכות לידע דין חילוק הקרקעות בין השותפין, והרחקת נזקי כל אחד מהן משכנו ומבעל המצר שלו, ודין בעל המצר.

הלכות שלוחין ושותפין. עניין אלו ההלכות לידע דין שלוחו של אדם ושותפו, ומשפטיהן במקחן וממכרן ובהפסדן ושכרן.

הלכות עבדים. יש בכללן שלוש עשרה מצוות, חמש מצוות עשה, ושמונה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) דין קניין עבד עברי. (ב) שלא יימכר ממכרת עבד. (ג) שלא יעבידנו בפרך. (ד) שלא נניח גר תושב לרדות בו בפרך. (ה) שלא נעבוד בו עבודת עבד. (ו) להעניק לו בצאתו חופשי. (ז) שלא ייצא ריקם. (ח) לפדות אמה עברייית. (ט) לייעדה. (י) שלא תימכר. (יא) לעבוד בעבד כנעני לעולם, אלא אם הפיל לו אדוניו אחד מראשי אבריו. (יב) שלא להסגיר עבד שברח מחוצה לארץ לארץ ישראל. (יג) שלא להונות עבד זה הניצול אלינו.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, שמונה עשרה, שש מהן מצוות עשה, ושתיים עשרה מצוות לא תעשה.

ספר משפטים

הלכותיו חמש, וזה הוא סידורן: הלכות שכירות, הלכות שאלה ופיקדון, הלכות מלווה ולווה, הלכות טוען ונטען, הלכות נחלות.

הלכות שכירות. יש בכללן שבע מצוות, שלוש מצוות עשה, וארבע מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) דין שכיר ושומר שכר. (ב) ליתן שכר שכיר ביומו. (ג) שלא יאחר שכר שכיר אחר זמנו. (ד) שיאכל השכיר מן המחובר שיעשה בו. (ה) שלא יאכל השכיר מן המחובר שלא בשעת גמר מלאכה. (ו) שלא יוליך השכיר בידו יתר על מה שאכל. (ז) שלא יחסום שור בדישו, וכן שאר הבהמה.

הלכות שאלה ופיקדון. יש בכללן שתי מצוות עשה: (א) דין השואל. (ב) דין שומר חנם.

הלכות מלווה ולווה. יש בכללן שתיים עשרה מצוות, ארבע מצוות עשה, ושמונה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להלוות לעני ומך. (ב) שלא ייגוש אותו. (ג) לנגוש את הנוכרי. (ד) שלא ימשכן בעל חוב בזרוע. (ה) להחזיר המשכון לבעליו, בזמן שהוא צריך לו. (ו) שלא יאחר המשכון מבעליו העני, בעת שהוא צריך לו. (ז) שלא יחבול אלמנה. (ח) שלא יחבול כלים שעושים בהן אוכל נפש. (ט) שלא ייתן המלווה בריבית. (י) שלא ילווה הלווה בריבית. (יא) שלא יתעסק אדם בין מלווה ולווה בריבית, ולא יעיד ביניהן ולא יכתוב שטר ולא יערוב. (יב) ללוות מן הנוכרי ולהלוותו בריבית.

הלכות טוען ונטען. מצוות עשה אחת, והיא דין טוען

ומודה או כופר.

הלכות נחלות. מצות עשה אחת, והוא דין סדר נחלות.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, שלוש ועשרים, מהן אחת עשרה מצוות עשה, ושתיים עשרה מצוות לא תעשה.

ספר שופטים

הלכותיו חמש, וזה הוא סידורן: הלכות סנהדרין והעונשין המסורין להם, הלכות עדות, הלכות ממרים, הלכות אבל, הלכות מלכים ומלחמות.

הלכות סנהדרין והעונשין המסורין להם. יש בכללן שלושים מצוות, עשר מצוות עשה, ועשרים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) למנות שופטים. (ב) שלא למנות דיין שאינו יודע דרך המשפט. (ג) לנטות אחרי רבים, אם נחלקו השופטים. (ד) שלא להרוג אם רבו המחייבין באיש אחד, עד שיהיו יתר שניים. (ה) שלא ילמד חובה מי שלימד זכות בדיני נפשות. (ו) להרוג בסקילה. (ז) להרוג בשריפה. (ח) להרוג בסיף. (ט) להרוג בחנק. (י) לתלות. (יא) לקבור הנהרג ביום הריגתו. (יב) שלא תלין נבלתו. (יג) שלא להחיות מכשף. (יד) להלקות לרשע. (טו) שלא יוסיף בהכית הלוקה. (טז) שלא להרוג נקי באומדן הדעת. (יז) שלא לענוש אנוס. (יח) שלא לחוס על הורג חברו או חובל בו. (יט) שלא לרחם על הדל בדין. (כ) שלא להדר גדול בדין. (כא) שלא להטות הדין על בעל עבירות, אף על פי שהוא חוטא. (כב) שלא לעוול משפט. (כג) שלא להטות משפט גר יתום. (כד) לשפוט בצדק. (כה) שלא ליראה בדין מאיש זרוע. (כו) שלא ליקח שוחד. (כז) שלא לישא שמע שוא. (כח) שלא לקלל הדיינין. (כט) שלא לקלל הנשיא. (ל) שלא לקלל אדם משאר בני ישראל

הכשרים.

הלכות עדות. יש בכללן שמונה מצוות, שלוש מצוות עשה, וחמש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להעיד בבית דין למי שיודע לו עדות. (ב) לדרוש ולחקור העדים. (ג) שלא יורה העד בדין זה שהעיד עליו, בדיני נפשות. (ד) שלא יקום דבר בעדות אחד. (ה) שלא יעיד בעל עבירה. (ו) שלא יעיד קרוב. (ז) שלא להעיד בשקר. (ח) לעשות לעד זומם כאשר זמם.

הלכות ממרים. יש בכללן תשע מצוות, שלוש מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לעשות על פי התורה שיאמרו בית דין הגדול. (ב) שלא לסור מדבריהם. (ג) שלא להוסיף על התורה, לא במצוות שבכתב ולא בפירושן שלמדנו מפיו השמועה. (ד) שלא לגרוע מן הכול. (ה) שלא לקלל אב ואם. (ו) שלא להכות אב ואם. (ז) לכבד אב ואם. (ח) ליראה מאב ואם. (ט) שלא יהיה הבן סורר ומורה על קול אביו ואימו.

הלכות אבל. יש בכללן ארבע מצוות, אחת מצות עשה, ושלוש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להתאבל על הקרובים, ואפילו כוהן מיטמא ומתאבל על הקרובים. ואין אדם מתאבל על הרוגי בית דין; ולפי זה כללתי הלכות אלו בספר זה, שהם מעין קבורה ביום מיתה שהיא מצות עשה. (ב) שלא ייטמא כוהן גדול לקרובים. (ג) שלא ייכנס עם המת באוהל. (ד) שלא ייטמא כוהן הדיוט לנפש אדם אלא לקרובים בלבד.

הלכות מלכים ומלחמות. יש בכללן שלוש ועשרים מצוות, עשר מצוות עשה, ושלוש עשרה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) למנות מלך מישראל. (ב) שלא יימנה מקהל גרים. (ג) שלא ירבה לו נשים. (ד) שלא ירבה לו סוסים. (ה) שלא ירבה לו כסף וזהב. (ו) להחרים שבעה עממים. (ז) שלא

להחיות מהן נשמה. (ה) למחות זרעו של עמלק. (ו) לזכור מה שעשה עמלק. (ז) שלא לשכוח מעשיו הרעים ואריבתו בדרך. (ח) שלא לשכון בארץ מצריים. (ט) לשלוח שלום ליושבי העיר כשצרים עליה, ולדון בה כאשר מפורש בתורה, אם תשלים ואם לא תשלים. (י) שלא לדרוש שלום מעמון ומואב בלבד, כשצרים עליהן. (יא) שלא להשחית אילני מאכל במצור. (יב) להתקין יד שייצאו בו בעלי המחנה להיפנות בו. (יג) להתקין יתד לחפור בו. (יד) למשוך כוהן לדבר באוזני אנשי הצבא בשעת המלחמה. (טו) להיות מארס ובונה בניין ונוטע כרם שמחים בקניינם שנה תמימה, ומחזירין אותן מן המלחמה. (טז) שלא יעבור עליהן דבר, ולא ייצאו אפילו לצורכי העיר וצורכי הגדוד והדומה להן. (יז) שלא לערוץ ולחזור לאחור בשעת מלחמה. (יח) דין יפת תואר. (יט) שלא תימכר יפת תואר. (כ) שלא יכבשנה לעבדות אחר שנבעלה.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, ארבע ושבעים, מהן שבע ועשרים מצוות עשה, ושבע וארבעים מצוות לא תעשה.

ונמצאו כל ההלכות של ארבעה עשר ספר, שלוש ושמונים הלכות.

ועתה אתחיל לבאר משפטי כל מצוה ומצוה וכל הדינין הנגללין עימה מעניינה על סדר ההלכות, בעזרת ש-די.

רמב"ם פרק אחד

הלכות נזירות פרק ו

הלכות נזירות - פרק ששי

א נָזִיר שִׁשְׁתָּה יָיִן וְאָכַל יוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן אֶפְלוּ יָמִים
 רְבִים אֵינּוּ סוֹתֵר מִיָּמֵי נְזִירוֹתוֹ אֶפְלוּ יוֹם אֶחָד. וְכֵן
 אִם גָּלַח מְעוֹט שָׁעַר רֵאשׁוֹ בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמִזִּיד.
 נִתְגַּלַּח רֵב רֵאשׁוֹ בֵּין בְּתַעַר בֵּין כְּעֵין תַּעַר וְלֹא

נשאר מן השערות כְּדֵי לְכַף רֹאשׁוֹ לְעִקְרוֹן בֵּין בְּזֵדוֹן בֵּין בְּשַׁגְגָה אֶפְלוּ גִלְחוּהוּ לְסֻטִים בְּאַנְס הָרִי זֶה סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם עַד שִׁיהִיָּה לוֹ פָּרַע וְאַחַר כִּךְ מִתְחִיל לְמָנוֹת:

ב פִּיצָד? נָדָר נְזִירוֹת מֵאָה יוֹם וְלֵאחַר עֶשְׂרִים יוֹם נִתְגַּלַּח רֵב רֹאשׁוֹ הָרִי זֶה שׁוֹהָה שְׁלֹשִׁים יוֹם עַד שִׁירְבָה שְׁעַר רֹאשׁוֹ. וְאַחַר הַשְׁלֹשִׁים יוֹם מוֹנֶה שְׂמוֹנִים יוֹם תְּשֻׁלוֹם יְמֵי נְזִירוֹתוֹ. וְכָל אוֹתָן הַשְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל דְּקָדוּקֵי נְזִירוֹת עָלָיו אֵלָּא שְׂאִין עוֹלִין לוֹ מִן הַמִּנִּין:

ג נְזִיר שֶׁנִּטְמָא בֵּין בְּזֵדוֹן בֵּין בְּשַׁגְגָה וְאֶפְלוּ טְמֵאוּהוּ עִבּוּ"ם בְּאַנְס סִתֵּר הַכֹּל. וּמִגְלַח תְּגַלַּחַת טְמֵאָה וּמִבִּיא קֶרְבָּנוֹת טְמֵאָה וּמִתְחִיל לְמָנוֹת יְמֵי נְזִירוֹת שְׁנַאֲמַר 'וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְלוּ'. וְאֶפְלוּ נִטְמָא בְּיוֹם מְלֵאת יְמֵי נְזִירוֹ בְּסוּף הַיּוֹם סִתֵּר הַכֹּל:

ד נִטְמָא אַחַר יוֹם מְלֵאת, שֶׁהוּא יוֹם הַבָּאת קֶרְבָּנוֹת טְהוֹרָה אֵלּוּ לֹא נִטְמָא, סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים בְּלֶבֶד. וְכִיצַד יַעֲשֶׂה. מִבִּיא קֶרְבָּנוֹת טְמֵאָה כְּשִׁיטְהַר וּמִגְלַח תְּגַלַּחַת טְמֵאָה וּמִתְחִיל לְמָנוֹת נְזִירוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמִגְלַח תְּגַלַּחַת טְהוֹרָה וּמִבִּיא קֶרְבָּנוֹת טְהוֹרָה. וְאִם נִטְמָא אַחַר שֶׁנִּזְרַק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים אֵינּוּ סוֹתֵר כְּלוּם אֵלָּא יָבִיא שָׂאֵר קֶרְבָּנוֹת טְהוֹרָה שְׁלוֹ כְּשִׁיטְהַר:

ה נִטְמָא בְּיוֹם שֶׁלְאַחֲרָיו שֶׁהוּא יוֹם שְׂרָאוֹי לְגִדְל שְׁעַר. אוֹ גִלַּח אַחַר מְלֵאת הָרִי זֶה אֵינּוּ סוֹתֵר כְּלוּם אֵף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא גִלַּח שְׂהַרִי שְׁלֵמָה הַנְּזִירוֹת וְכָל שֶׁנִּטְפַּל לָהּ:

ו נִטְמָא בְּיוֹם שֶׁנָּדָר אוֹ בְּשְׁנֵי אֵינּוּ סוֹתֵר אֵלָּא מִשְׁלִים עֲלֵיהֶם אַחַר שֶׁיָּבִיא קֶרְבָּנוֹ שְׁנַאֲמַר 'וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְלוּ' עַד שִׁיהִיו שָׁם שְׁנֵי יָמִים רִאשׁוֹנִים. לְפִיכֵךְ אִם נִטְמָא מִשְׁלִישֵׁי וְהִלָּאָה סוֹתֵר כָּל הַקּוֹדְמִין:

ז נָדָר בְּנְזִיר וְהוּא טְמָא מִתְחִלָּה עָלָיו נְזִירוֹת. וְאִם

נִטְמָא פֿעַם אַחֲרַת אוֹ שְׁתֵּה יֵין אוֹ גִלַּח לֹזְקָה. וְאִם שְׁתֵּה בְּטַמְאָתוֹ כַּמָּה יָמִים אֵין עוֹלִין לוֹ עַד שְׁיִזְהַ שְׁלִישֵׁי וּשְׁבִיעֵי וְיִטְבַּל בְּשַׁבְעֵי וַיּוֹם שְׁבִיעֵי שְׁלוֹ עוֹלָה לוֹ מִמְּנִין נְזִירוֹת לְזֶה שְׁנֶדֶר וְהוּא טָמֵא. אָבֵל נְזִיר טָהוֹר שְׁנִטְמָא אֵינוֹ מִתְחִיל לְמָנוֹת אֱלָא מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה:

ח מי שְׁנֶדֶר וְהוּא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת נְזִירוֹת חָלָה עָלָיו וְאָפְלוֹ שְׁתֵּה שָׁם כַּמָּה יָמִים אֵין עוֹלִין לוֹ וְלֹזְקָה עַל שְׁתֵּיתוֹ שָׁם. וְאִם הִתְרוּ בּוֹ שְׁלֵא יִזִּיר שָׁם אֵינוֹ מְגַלַּח שְׁעָרוֹ כְּשִׂיצַא מִשָּׁם. וְאִם נִטְמָא שָׁם בְּבֵית הַקְּבָרוֹת בְּאַחַת מִן הַטְּמָאוֹת שֶׁהַנְּזִיר מְגַלַּח עָלֶיהֶן אֵינוֹ מְגַלַּח וְאֵינוֹ מְבִיא קָרְבָן טָמְאָה:

ט נִכְנַס לְשָׁם בְּשִׁדָּה תְּבָה וּמְגֻדֵל וּבֵא חֲבֵרוֹ וּפְרַע עָלָיו אֶת הַמַּעֲזִיבָה וְנִטְמָא אַף עַל פִּי שְׁשִׁתָּה שָׁם אֵינוֹ לֹזְקָה. אָבֵל מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֵדוֹת אִם שְׁתֵּה:

י יֵצֵא מִבֵּית הַקְּבָרוֹת וְשְׁתֵּה יָמִים וְחֹזֵר וְנִכְנַס אֵין אוֹתָן הַיָּמִים עוֹלִין לוֹ. יֵצֵא וְהִזָּה וְטָבַל וְטָהַר וּמָנָה יָמִים מִנְזִירוֹתוֹ וְחֹזֵר לְבֵית הַקְּבָרוֹת אוֹתָן הַיָּמִים שְׁמָנָה עוֹלִין לוֹ. וְאָפְלוֹ נִכְנַס בְּיוֹם שְׁמִינִי שְׁלוֹ הַרִי הַשְּׁבִיעֵי שְׁלוֹ עוֹלָה לוֹ מִן הַמְּנִין. וְאִם נִטְמָא שָׁם אַחַר שְׁנִכְנַס בְּאַחַת מִן הַטְּמָאוֹת שֶׁהַנְּזִיר מְגַלַּח עָלֶיהֶן מְבִיא קָרְבָן טָמְאָה וְסוֹתֵר הַיָּמִים הַקּוֹדְמִין וּמְגַלַּח תְּגַלַּחַת טָמְאָה:

יא תְּגַלַּחַת טָמְאָה פִּיצֵד הִיא. הַנְּזִיר שְׁנִטְמָא בְּאַחַת מִן הַטְּמָאוֹת שֶׁהוּא מְגַלַּח עָלֶיהֶן הַרִי זֶה מְזֵה עָלָיו בְּשְׁלִישֵׁי וּבְשַׁבְעֵי. וּמְגַלַּח שְׁעָרָא שֶׁרָאָשׁוֹ בְּשַׁבְעֵי וְטוֹבַל בְּשַׁבְעֵי אַחַר הַתְּזִיָּה כְּדֶרֶךְ כָּל טָמְאֵי מַת. וּמַעֲרִיב שְׁמֵשׁוֹ וּמְבִיא קָרְבָּנוֹתָיו בְּשְׁמִינִי וְהֵן שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעוֹלָה וְאֶחָד לְחֻטָּאת וְכִבְשֵׁי בֶן שְׁנָתוֹ לְאַשֶׁם וְסוֹתֵר כָּל הַיָּמִים הַקּוֹדְמִין וּמִתְחִיל לְמָנוֹת נְזִירוֹתוֹ. וְאִם גִּלַּח בְּשְׁמִינִי מְבִיא קָרְבָּנוֹתָיו בּוֹ בְּיוֹם:

יב מֵאִמְתִּי מִתְחִיל לְמָנוֹת מִשְׁיָבִיא חֻטָּאתוֹ. אָבֵל

עולתו ואֲשָׁמוּ אֵין מְעַכְבִּין אוֹתוֹ מִלְּמִנּוֹת:

יג הרי שהיה בשלישי ובשביעי ולא טבל ונתאחר כִּמְהַיְמִים כְּשִׁיטְבֵל יַעֲרִיב שְׁמֹשׁוֹ וַיָּבִיא קִרְבָּנוֹתָיו לְמִחָר. טַבֵּל וְהַעֲרִיב שְׁמֹשׁוֹ וְאַחַר קִרְבָּנוֹתָיו אֵינוֹ מִתְחִיל לְמִנּוֹת עַד שְׁיָבִיא חֲטָאתוֹ. אָבֵל עוֹלָתוֹ וְאֲשָׁמוֹ אֵין מְעַכְבִּין אוֹתוֹ כִּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ:

יד כְּשֶׁמִּגְלַח הַנְּזִיר תִּגְלַחַת טְמֵאָה אֵינוֹ צָרִיךְ לְגַלַּח עַל פְּתַח הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא לְהַשְׁלִיךְ שְׁעָרוֹ עַל הָאֵשׁ. וּבֵין שְׁגִלַּח בַּמִּדְיָנָה אוֹ בַּמִּקְדָּשׁ שְׁעָרוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה וְשֶׁעוֹן קְבוּרָה וְאַפְרוֹ אָסוּר כְּאַפְרוֹ כָּל הַנִּקְבָּרִים. וְהַמִּגְלַח בַּמִּקְדָּשׁ אִם הַשְׁלִיכֵן תַּחַת דְּוִד הָאֵשׁ יֵצֵא:

טו נְזִיר שֶׁנִּטְמָא טְמֵאוֹת הַרְבֵּה בֵּין שֶׁהִתְרוּ בּוֹ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת וּבֵין שֶׁלֹּא הִתְרוּ בּוֹ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת אֵינוֹ מְבִיא עַל טְמֵאוֹתָיו אֶלָּא קִרְבָּן אֶחָד. בְּמֵה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁנִּטְמָא פְּעַם שְׁנֵי קָדָם שְׁיָבִיא קִרְבָּנוֹת טְמֵאָה הִרְאֵנוּהָ וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְאַחַר כְּמֵה יָמִים אַחַר שֶׁהִתְרוּ קָדָם הִבְאֵת חֲטָאתוֹ וְנִטְמָא בְּאוֹתָן הַיָּמִים אֵינוֹ מְבִיא אֶלָּא קִרְבָּן אֶחָד. אָבֵל אִם נִטְמָא וְטָהַר וְהִבִּיא חֲטָאתוֹ וְנִטְמָא פְּעַם שְׁנֵי אַחַר שֶׁהִבִּיא חֲטָאתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁעֲדִין לֹא הִבִּיא אֲשָׁמוֹ וְעוֹלָתוֹ חֵיב בְּקִרְבָּנוֹת אַחֵרוֹת:

טז נְזִיר שֶׁגִּלַּח תִּגְלַחַת טְהוֹרָה וְאַחַר כִּךְ נֹדַע שֶׁטְמָא הָיָה בְּתוֹךְ יָמֵי נְזָרוֹ. אִם בְּטְמֵאָה יְדוּעָה נִטְמָא סִתְרָה הַכֹּל. וּמְבִיא קִרְבָּנוֹת טְמֵאָה וּמִגְלַח תִּגְלַחַת טְמֵאָה וּמוֹנֶה נְזִירוֹת אַחֶרֶת וּמְבִיא קִרְבָּנוֹת טְהוֹרָה. וְאִם בְּטְמֵאָת הַתְּהוֹם נִטְמָא אֵינוֹ סוֹתֵר. וְדָבָר זֶה הִלְכָה מִפִּי הַקְּבֵלָה:

יז וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִזְרַק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים נֹדַע שֶׁהוּא טְמָא. בֵּין בְּטְמֵאָה יְדוּעָה בֵּין בְּטְמֵאָת הַתְּהוֹם סוֹתֵר הַכֹּל. נֹדַע לוֹ אַחַר שֶׁנִּזְרַק אֶחָד מִן הַדָּמִים אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גִלַּח הוּאִיל וְטְמֵאָה שְׁאִינָה יְדוּעָה הִיא אֵינוֹ סוֹתֵר:

יח אִי זֶה הוּא טְמֵאָת הַתְּהוֹם. כָּל שֶׁאֵין אָדָם מְכִירָה

אָפּלוּ בְּסוּף הָעוֹלָם. וְלֹא אָמְרוּ טְמֵאת הַתְּהוֹם אֶלָּא
לְמַת בְּלִבָּד אָבֵל הָרוּג לֹא שְׁהָרִי יוֹדֵעַ בּוֹ זֶה
שְׁהָרְגוּ:

יֵט נִמְצָא הַמַּת גְּלוּי אֵין זֶה טְמֵאת הַתְּהוֹם. נִמְצָא
מִשְׁקַע בְּקַרְקַעִית מְעַרָה וְהַמַּיִם עַל גְּבִיּוֹ הָרִי זֶה
טְמֵאת הַתְּהוֹם שְׁאִינָה יוֹדֵעָה. הִיָּה טָמוּן בְּתֶבֶן אוֹ
בְּצִרְרוֹת הָרִי זֶה טְמֵאת הַתְּהוֹם. בְּמַיִם בְּאֶפְלָה
וּבְנִקְיֵי הַסְּלָעִים אִינָה טְמֵאת הַתְּהוֹם:

כִּי נִזְיַר שְׁנִטְמָא בְּמַת וְיִרְדַּ וְטָבֵל בְּמַעְרָה וְהִבִּיא
קַרְבָּנוֹת טְמֵאָה וּמְנָה נִזְיַרוֹת וְגִלַּח תְּגִלַּחַת טְהָרָה
וְאַחַר כֵּן נוֹדַע שְׁמַת הִיָּה מִשְׁקַע בְּקַרְקַעִית הַמְּעַרָה
כְּשִׁיִּרְדַּ לְטָבֵל אֶף עַל פִּי שְׁהִיא טְמֵאָה שְׁאִינָה יוֹדֵעָה
סֵתֵר הַכֹּל. מִפְּנֵי שְׁהַחֲזִק לְטְמֵאָה וְחִזְקַת הַטְּמֵא טְמֵא
עַד שִׁיִּטְהַר וְדָאִי. יִרְדַּ לְהַקְרֵ הָרִי זֶה טְהוֹר עַד
שִׁידַע שְׁנִגַּע. נִמְצָא הַמַּת צָרַף עַל פְּנֵי הַמַּיִם הָרִי זֶה
בְּחִזְקַת טְמֵא. שְׁחִזְקַתוֹ שְׁנִגַּע בָּזֶה שְׁהוּא צָרַף:

סה"מ לרמב"ם (מופיע ביום שלישי)

יום שישי ח תמוז, פ' חקת

זמני שבת חקת	באר שבע	תל אביב	ירושלים	חיפה
כניסת השבת	19:28	19:27	19:12	19:20
יציאת השבת	20:31	20:33	20:30	20:34

חומש

שישי . וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֶבֶת: יא וַיִּסְעוּ
מֵאֶבֶת וַיַּחֲנוּ בְּעֵינֵי הָעֵבְרִים בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
מוֹאָב מִמְזַרְחַח הַשָּׁמֶשׁ:

רש"י: בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שמם עיים, ועי לשון
חורבה הוא, דבר הטאוש במטאטא, והע"יין בו יסוד לבדה, והוא
מלשון יעים ויעה ברד (ישעיה כח ז): העברים. דרך מעבר העוברים
שם את הר נבו אל ארץ כנען, שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ
אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. במזרח של ארץ מואב:

יב מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרְדִּי: יג מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ
מֵעֵבֶר אֶרְנוֹן אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר הַיָּצֵא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי
כִּי אֶרְנוֹן גְּבֹל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי:

רש"י: מגבול האמורי. תחום סוף מצר שלהם, וכן גבול מואב
(דברים ב. יח). לשון קצה וסוף: מעבר ארנון, הקיפו ארץ מואב כל
דרומה ומזרחה, עד שבאו מעבר השני לארנון, בתוך ארץ האמורי
בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאה
מגבול האמורי והיא של אמוריים, ונכנסת לגבול מואב עד ארנון
שהוא גבול מואב, ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב, כי ארנון
גבול מואב והם לא נתנו להם רשות לעבור בארצם, ואף על פי
שלא פירשה משה, פירשה יפתח, כמו שאמר יפתח וגם אל מלך
מואב שלח ולא אבה (שופטים יא. ז), ומשה רמזה כאשר עשו לי בני
עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער (דברים ב. כט), מה
אלו לא נתנום לעבור בתוך ארצם אלא הקיפום סביב, אף מואב
כן:

יד עַל־כֵּן יֹאמֶר בְּסֵפֶר מִלְחַמַּת יְהוָה אֶת־וְהָב
בְּסוּפָה וְאֶת־הַנְּחָלִים אֶרְנוֹן:

רש"י: על כן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו בה, יאמר בספר
מלחמות ה', כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את והב וגו':
את והב, כמו את יהב, כמו שיאמר מן יעד ועד, כן יאמר מן יהב
והב, והו"ו יסוד הוא, כלומר את אשר יהב להם והרבה נסים בים
סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים בנסי ים סוף, כך יש

לספר בנסי נחלי ארנון, שאף כאן נעשו נסים גדולים. ומה הם הנסים:

טו וְאֶשֶׁד הַנַּחֲלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עַר וְנִשְׁעַן לְגִבּוֹל מוֹאָב:

רש"י: ואשד הנחלים. תרגום של שפך אשד, שפך הנחלים, שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחבאים שם, לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר, וההרים סמוכים זה לזה, אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בהר מזה, והדרך עובר בתוך הנחל, אמרו אמוריים, כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור, נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם, ונהרגם בחצים ואבני בליסטראות, והיו אותן הנקעים בהר של צד מואב, ובהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לחוץ, כיון שבאו ישראל לעבור, נזדעזע ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה, ונתקרב לצד הר של מואב, ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום, וזהו אשר נטה לשבת ער, שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד גבול מואב ונדבק בו, וזהו ונשען לגבול מואב. (בס"א אינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הבאר שנכנס לשם):

טז וּמִשֵּׁם בְּאֵרָה הָיָא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמִנְשֵׁה אֶסְרָף אֶת־הָעַם וְאַתָּנָה לָהֶם מַיִם:

רש"י: ומשם בארה. משם בא האשד אל הבאר. כיצד, אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר נתת פת לתינוק הודיע לאמו, לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם, והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים, ומוליכתן סביב המחנה, וישראל ראו ואמרו שירה:

יז אַז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלַי בְּאֵר עֵנִי־לָהּ:

רש"י: עלי באר. מתוך הנחל, והעלי מה שאת מעלה, ומנין שהבאר הודיעה להם, שנאמר ומשם בארה, וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם, אלא שירדה לפרסם את הנסים (במ"ד י"ב כה), וכן אז ישיר ישראל, השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים, והבאר נתנה להם מתחלת ארבעים, מה ראה להכתב כאן, אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו:

יח בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׁלֵיִם כְּלוּהָ נְדִיבֵי הָעַם בְּמַחְקָק בְּמִשְׁעֵנֹתָם וּמִמְדַּבֵּר מִתְּנָה:

רש"י: באר חפרוה. זאת היא הבאר אשר חפרוה שרים, משה ואהרן: במשענותם. במטה: וממדבר. נתנה להם:

יט וּמִמְתַּנְּה נַחֲלֵי־אֵל וּמִנַּחֲלֵי־אֵל בְּמֹת:

רש"י: וממתנה נחליאל. כתרגומו:

כּ וּמְבֹמֹת הַגֵּי'א אֲשֶׁר בְּשִׁדָּה מוֹאָב רֵאשׁ הַפְּסָגָה
וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן:

רש"י: ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם בטלה הבאר. דבר אחר, כרוה נדיבי העם, כל נשיא ונשיא כשהיו חונים, נוטל מקלו ומושך אצל דגלו ומחנהו, ומי הבאר נמשכין דרך אותו סימן ובאין לפני חניית כל שבט ושבט: במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק, שנאמר כי שם חלקת מחוקק ספון (דברים לג. כא). ולמה לא נזכר משה בשירה זו, לפי שלקה על ידי הבאר, וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה, משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה, אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך: ראש הפסגה. כתרגומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה, וכן פסגו ארמנותיה (תהלים מה. יד), הגביהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה, על פני המקום ששמו ישימון, והוא לשון מדבר שהוא שמם. דבר אחר ונשקפה הבאר על פני הישימון, שנגנזה בימה של טבריא, והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה בים, והיא הבאר. כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא):

תהילים

מד.

יום ח

א למנצח לבני־קרח משביל: ב אלהים באזנינו
 שמענו אבותינו ספרו־לנו פעל־פעלת בימיהם בימי
 קדם: ג אתה ידך גוים הורשת ותטעם תרע לאמים
 ותשלהם: ד כי לא בחרבם ירשו־ארץ וזרועם לא־
 הושיעה למו כי־ימינה וזרועה ואור פניה כי רציתם:
 ה אתה־הוא מלכי אלהים צוה ישועות יעקב: ו בך צרינו
 נגנח בשמך נבום קמינו: ז כי לא בקשתי אבטח וחרבי
 לא תושיעני: ח כי הושעתנו מצרינו ומשנאינו הבישות:
 ט באלהים הללנו כל־היום ושמך לעולם נודה סלה:
 י אף־זנחת ותכלימנו ולא תצא בצבאותינו: יא תשיבנו
 אחר מני־צר ומשנאינו שסו למו: יב תתננו כצאן
 מאכל ובגוים זריתנו: יג תמכר־עמך בלא־הון ולא
 רבית במחיריהם: יד תשימנו חרפה לשכנינו לעג וקלם
 לסביבותינו: טו תשימנו משל בגוים מנוד ראש
 בלאמים: טז כל־היום בלמתי נגדי ובשת פני בסתני:
 יז מקול־מחרף ומגדף מפני אויב ומתנקם: יח כל־זאת
 באתנו ולא שכחנוך ולא־שקרנו בכריתך: יט לא־נסוג
 אחר לבנו ותט אשרינו מני ארחה: כ כי דביתנו
 במקום תנים ותכס עלינו בצלמות: כא אם־שכחנו שם
 אלהינו ונפרש כפינו לאל זר: כב הלא־אלהים יחקר־
 זאת כי־הוא ידע תעלמות לב: כג כי־עליך הרגנו כל־
 היום נחשבנו כצאן טבחה: כד עורה למה תישן אדני
 הקיצה אל־תזנח לנצח: כה למה פניה תסתיר תשבח
 ענינו ולחצנו: כו כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ
 בטננו: כז קומה עזרתה לנו ופרנו למען חסדך:

מה.

א למנצח על־ששנים לבני־קרח משביל שיר יְדִידָת:
 ב רָחַשׁ לְבִי דָבָר טוֹב אָמַר אָנִי מַעֲשֵׂי לְמֶלֶךְ לְשׁוֹנֵי עַט
 סוֹפֵר מָהִיר: ג יִפְיֹפֵית מִבְּנֵי אָדָם הוֹצֵק חַן בְּשִׁפְתוֹתַי
 עַל־בֶּן בְּרָכָה אֱלֹהִים לְעוֹלָם: ד תִּגְוַר־תִּרְבֶּה עַל־יָרֵךְ
 גְּבוּר הוֹדֶה וְהִדְרֶה: ה וְהִדְרֶה צֹלַח רֶכֶב עַל־דְּבַר־אִמֶת
 וְעִנְוֶה צָדֵק וְתוֹרֶה נוֹרְאוֹת יְמִינָה: ו חֲצִיף שְׁנוֹנִים עַמִּים
 תַּחְתָּיָה יִפְלוּ בְּלֵב אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ: ז כִּסְאָה אֱלֹהִים עוֹלָם
 וְעַד שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁבֶט מַלְכוּתָה: ח אֶהְבֶּת צָדֵק וְתִשְׁנֹא־
 רָשָׁע עַל־בֶּן מִשְׁחָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵיךְ שָׁמֹן שִׁשׁוֹן מִחֲבָרָה:
 ט מַר וְאַהֲלוֹת קָצִיעוֹת כָּל־בְּגַדְתֶּיךָ מִן־הַיְכָלִי שֵׁן מְנִי
 שְׁמֹחוּ: י בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוּתֶיךָ נִצְבָּה שָׁגַל לִימִינָה
 בְּכֶתֶם אוֹפִיר: יא שְׁמַעֵ־בַת וּרְאֵי וְהִטִּי אָזְנֶךָ וְשִׁכְחִי
 עַמֶּךָ וּבֵית אָבִיךָ: יב וְיִתְאוּ הַמֶּלֶךְ יִפְיֶה כִּי־הוּא אֲדַנֶּיךָ
 וְהִשְׁתַּחֲוִי־לוֹ: יג וּבַת־צַר בְּמִנְחָה פָּנֶיךָ יִחַלוּ עֲשִׂירֵי עָם:
 יד כָּל־כְּבוֹדָה בַּת־מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה:
 טו לְרַקְמוֹת תּוֹבֵל לְמֶלֶךְ בְּתוֹלוֹת אַחֲרֶיהָ רַעוּתֶיהָ
 מוּבְאוֹת לָהּ: טז תּוֹבֵלָנָה בְּשִׁמְחַת וְגִיל תְּבוּאֵינָה בְּהִיבֵל
 מֶלֶךְ: יז תַּחַת אֲבֹתֶיךָ יִהְיוּ בְּנֵיךָ תִּשְׁתַּמּוּ לְשָׂרִים בְּכָל־
 הָאָרֶץ: יח אֲזַכִּירָה שְׁמֶךָ בְּכָל־דֶּר וְדָר עַל־בֶּן עַמִּים
 יְהוּדוּךָ לְעֵלָם וְעַד:

מו.

א למנצח לבני־קרח על־עלמות שיר: ב אֱלֹהִים לָנו
 מַחֲסָה וְעוֹ עֲזָרָה בְּצָרוֹת נִמְצָא מָאֵד: ג עַל־בֶּן לֹא־נִירָא
 בְּהַמִּיר אָרֶץ וּבְמוֹט הָרִים בְּלֵב יַמִּים: ד יִהְמוּ יַחְמְרוּ
 מִימּוֹ יִרְעִשוּ הָרִים בְּגִאֲאוֹתוֹ סְלָה: ה נָהַר פִּלְגִּיו יִשְׁמְחוּ
 עִיר־אֱלֹהִים קֹדֶשׁ מִשְׁכְּנֵי עֲלִיוֹן: ו אֱלֹהִים בְּקַרְבָּה בַּל־
 תִּמוֹט יַעֲזֹרָה אֱלֹהִים לְפָנֹת בְּקָר: ז הָמוּ גוֹיִם מָטוּ

ממלכות נתן בקולו תמוג ארץ: ה יהוה צבאות עמנו
 משגב לנו אלהי יעקב סלה: ט לכו חזו מפעלות יהוה
 אשר שם שמות בארץ: י משבית מלחמות עד קצה
 הארץ קשת יסבר וקציץ חנית עגלות ישראל באש:
 יא הרפו ודעו כי אנכי אלהים ארום בגוים ארום
 בארץ: יב יהוה צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב
 סלה:

מו.

א למנצח לבני קרח מזמור: ב כל העמים תקעו כף
 הריעו לאלהים בקול רנה: ג כי יהוה עליון נורא מלך
 גדול על כל הארץ: ד ידבר עמים תחתינו ולאמים
 תחת רגלינו: ה יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב
 אשר אהב סלה: ו עלה אלהים בתרועה יהוה בקול
 שופר: ז זמרו אלהים זמרו זמרו למלכנו זמרו: ח כי מלך
 כל הארץ אלהים זמרו משכיל: ט מלך אלהים על גוים
 אלהים ישב על כסא קדשו: י נדיבי עמים נאספו עם
 אלהי אברהם כי לאלהים מגני ארץ מאד נעלה:

מח.

א שיר מזמור לבני קרח: ב גדול יהוה ומהלל מאד
 בעיר אלהינו הר קדשו: ג יפה נוף משוש כל הארץ
 הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב: ד אלהים
 בארמנותיה נודע למשגב: ה כי הנה המלכים נועדו
 עברו יחדו: ו המה ראו בן תמהו נבהלו נחפזו: ז רעה
 אחזתם שם חיל ביולדה: ח ברוח קדים תשבר אגיות
 תרשיש: ט באשר שמענו בן ראינו בעיר יהוה צבאות
 בעיר אלהינו אלהים יכוננה עד עולם סלה: י דמינו
 אלהים חסדך בקרב היכלך: יא כשםך אלהים בן

תְּהַלֵּלְךָ עַל־קְצוֹי־אֶרֶץ צְדָק מְלֵאָה יְמִינְךָ: יב יִשְׂמַח הָרֹם
צִיּוֹן תִּגְלָנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: יג סָבוּ צִיּוֹן
וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ מִגְדְּלֶיהָ: יד שִׁיתוּ לְבַבְכֶם לְחִילָה פִּסְגוֹ
אֲרָמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תִּסְפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן: טו כִּי זֶה אֱלֹהִים
אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא יִנְהַגְנוּ עַל־מוֹת:

תניא

ח תמוז: פרק א
והנה מצות - כיא מיראה

והנה מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד (כדאי' בגמ' פ"ג דסנהדרין ובח"מ ססי' ל"ד לענין עדות) דהיינו שיגמור בלבו בלב שלם לבל ישוב עוד לכסלה למרוד במלכותו ית' ולא יעבור עוד מצות המלך ח"ו הן במ"ע הן במל"ת. וזהו עיקר פי' לשון תשובה לשוב אל ה' בכל לבו ובכל נפשו לעבדו ולשמור כל מצותיו כמ"ש יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה' וכו'. ובפ' נצבים כתיב ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו וכו' בכל לבבך וכו' שובה ישראל עד ה' אלקיך וכו' השיבנו ה' אליך וכו'. ולא כדעת ההמון שהתשובה היא התענית. ואפי' מי שעבר על כריתות ומיתות ב"ד שגמר כפרתו היא ע"י יסורים. היינו שהקב"ה מביא עליו יסורים (וכמ"ש ופקדתי בשבט וכו' ופקדתי דייקא) והיינו כשתשובתו רצויה לפניו ית' בשובו אל ה' בכל לבו ונפשו מאהבה אזי באתערותא דלתתא וכמים הפנים וכו' אתערותא דלעילא לעורר האהבה וחסד ה' למרק עונו ביסורים בעוה"ז וכמ"ש כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכו'. ולכן לא הזכירו הרמב"ם והסמ"ג שום תענית כלל במצות התשובה אף בכריתות ומיתות ב"ד. רק הוידוי ובקשת מחילה כמ"ש בתורה והתודו את חטאתם וכו'. ומ"ש ביואל שובו עדי בכל לבבכם בצום ובבכי כו' היינו לבטל הגזרה שנגזרה למרק עון הדור ע"י יסורי' בארבה. וזהו הטעם בכל תעניות שמתענין על כל צרה שלא תבא על הצבור וכמ"ש במגלת אסתר. ומ"ש בספרי המוסר ובראשם ספר הרוקח וס' חסידים הרבה תעניות וסיגופים לעובר על כריתות ומיתות ב"ד וכן למוציא זרע לבטלה שחייב מיתה בידי שמים כמ"ש בתורה גבי ער ואונן ודינו כחייבי כריתות לענין זה. היינו כדי לינצל מעונש יסורי' של מעלה ח"ו. וגם

כדי לזרוז ולמהר גמר כפרת נפשו. וגם אולי אינו שב
אל ה' בכל לבו ונפשו מאהבה כ"א מיראה:

היום יום

ח תמוז

יום ראשון ה'תש"ג

שיעורים: חומש: בלק, פרשה ראשונה עם פירש"י.

תהלים: מד"מת.

תניא: אבל האמת ... כמ"ש במ"א.

מצינו דעיקר חיבתו של הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה היה "למען אשר
יצווה - כפירושו יחבר - את בניו ואת ביתו". היינו, דכל גודל
עבודתו בהגיסיונות אינו בערך לגבי הא [הענין] דיצווה ויחבר
אחרים, מה שיזכה אחרים.

רמב"ם ג פרקים

שיעור ה: ספר מדע, יסודי התורה א-ג

מִשֶׁךְ חֶסֶדְךָ לְיַדְעֶיךָ וְצַדִּיקְךָ לְיִשְׂרָאֵל לֵב

ספר מדע והוא ספר ראשון

הלכותיו חמש, וזה הוא סידורן: הלכות יסודי התורה, הלכות דעות, הלכות תלמוד תורה, הלכות עבודת כוכבים וחקותיהם, הלכות תשובה

הלכות יסודי התורה

יֵשׁ בְּכָל־לֵן עֶשֶׂר מִצְוֹת. שֵׁשׁ מִצְוֹת עֲשָׂה. וְאַרְבַּע מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. וְזֵהוּ פֶרֶטְן: (א) לִידַע שְׂיֵשׁ שָׁם אֱלֹהִים. (ב) שְׁלֹא יַעֲלֶה בַּמַּחְשְׁבָה שְׂיֵשׁ שָׁם אֱלֹהִים אַחַר זִוְלָתִי ה'. (ג) לְיַחַדְדוּ. (ד) לְאַהֲבוּ. (ה) לְיִרְאַה מִמֶּנּוּ. (ו) לְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ. (ז) שְׁלֹא לְחַלֵּל שְׁמוֹ. (ח) שְׁלֹא לְאַבֵּד דְּבָרִים שְׁנִקְרָא שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם. (ט) לְשִׁמַּע מִן הַנְּבִיא הַמְּדַבֵּר בְּשְׁמוֹ. (י) שְׁלֹא לְנַסּוֹתוֹ: וּבְאוֹר כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלוּ בַּפְּרָקִים אֵלוּ:

הלכות יסודי התורה - פרק ראשון

א יִסוּד הַיְסוּדוֹת וְעִמּוּד הַחֲכָמוֹת לִידַע שְׂיֵשׁ שָׁם מִצְוֵי רֵאשׁוֹן. וְהוּא מְמַצִּיא כָּל נִמְצָא. וְכָל הַנִּמְצָאִים מְשֻׁמִּים וְאַרְץ וּמָה שְׁבִינִיהֶם לֹא נִמְצָאוּ אֶלָּא מֵאַמְתַּת הַמִּצְאוֹ:

ב וְאִם יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁהוּא אֵינוֹ מִצְוֵי אֵין דְּבָר אַחַר יְכוּל לְהַמְצִיאָתוֹ:

ג וְאִם יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁאֵין כָּל הַנִּמְצָאִים מְלֻבְדוּ מִצְוִיִּים הוּא לְבִדּוֹ יִהְיֶה מִצְוֵי. וְלֹא יִבְטַל הוּא לְבִטּוּלָם. שְׁכָל הַנִּמְצָאִים צָרִיכִין לוֹ וְהוּא בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ צָרִיךְ לָהֶם וְלֹא לְאַחַד מֵהֶם. לְפִיכָךְ אֵין אֲמַתָּתוֹ כְּאַמְתַּת אֶחָד מֵהֶם:

ד הוּא שֶׁהַנְּבִיא אוֹמֵר 'וְהוּא אֱלֹהִים אֲמַת'. הוּא לְבִדּוֹ הַאֲמַת וְאֵין לְאַחַר אֲמַת כְּאַמְתָּתוֹ. וְהוּא שֶׁהַתּוֹרָה

אומרת 'אין עוד מלבדו'. כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו:

ה המצוי הזה הוא אלהי העולם אדון כל הארץ. והוא המנהיג הגלגל בכח שאין לו קץ ותכלית. בכח שאין לו הפסק. שהגלגל סובב תמיד ואי אפשר שיסב בלא מסבב. והוא ברוך הוא המסבב אותו בלא יד ובלא גוף:

ו וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר 'אנכי ה' אלהיך'. וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר חוץ מזה. עובר בלא תעשה שנאמר 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני'. וכופר בעקר שזהו העקר הגדול שהכל תלוי בו:

ז אלוה זה אחד הוא ואינו שנים ולא יתר על שנים. אלא אחד. שאין פירושו אחד מן האחדים הנמצאים בעולם. לא אחד כמין שהוא כולל אחדים הרבה. ולא אחד כגוף שהוא נחלק למחלקות ולקצוות. אלא יחוד שאין יחוד אחר כמותו בעולם. אלו היו אלהות הרבה היו גופין וגויות. מפני שאין הנמנים השוין במציאותן נפרדין זה מזה אלא במארעין שיארעו בגופות והגויות. ואלו הנה היוצר גוף וגויה הנה לו קץ ותכלית שאי אפשר להיות גוף שאין לו קץ. וכל שיש לגופו קץ ותכלית יש לכחו קץ וסוף. ואלהינו ברוך שמו הואיל וכחו אין לו קץ ואינו פוסק שהרי הגלגל סובב תמיד. אין פחו פת גוף. והואיל ואינו גוף לא יארעו לו מארעות הגופות כדי שיהא נחלק ונפרד מאחר. לפיכך אי אפשר שיהיה אלא אחד. וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר 'ה' אלהינו ה' אחד':

ח הרי מפרש בתורה ובנביאים שאין הקדוש ברוך הוא גוף וגויה שנאמר 'כי ה' אלהיכם הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת'. והגוף לא יהיה בשני מקומות. ונאמר 'כי לא ראיתם כל תמונה'. ונאמר 'ואל מי תדמיוני ואשונה'. ואלו הנה גוף הנה

דומה לשאר גופים:

ט אם כן מהו זה שפכתוב בתורה ותחת רגליו. 'פכתובים באצבע אלהים'. יד ה'. עיני ה'. אזני ה'. וכיוצא בדברים האלו. הכל לפי דעתן של בני אדם הוא שאינן מכירין אלא (הנופות) [הגופות] ודברה תורה פלשון בני אדם. והכל פנויים הן. שנאמר 'אם שנותי ברק חרבי'. וכי חרב יש לו ובחרב הוא הורג אלא משל והכל משל. ראיה לדבר שנביא אחד אומר שראה הקדוש ברוך הוא 'לבושיה כתלג חור'. ואחד ראהו 'חמוץ בגדים מבצרה'. משה רבנו עצמו ראהו על היים כגבור עושה מלחמה. ובסיני כשליח צבור עטוף. לומר שאין לו דמות וצורה אלא הכל במראה הנבואה ובמחזה. ואמתת הדבר אין דעתו של אדם מבין ולא יכולה להשיגו ולחקרו. וזה שאמר הכתוב 'החקר אלוה תמצא אם עד תכלית שדי תמצא':

י מהו זה שבקש משה רבנו להשיג כשאמר 'הראני נא את כבודך'. בקש לידע אמתת המצאו של הקדוש ברוך הוא עד שיהיה ידוע בלבו כמו ידיעת אחד מן האנשים שראה פניו ונחקקה צורתו בלבו שנמצא אותו האיש נפרד בדעתו משאר האנשים. כך בקש משה רבנו להיות מציאות הקדוש ברוך הוא נפרדת בלבו משאר הנמצאים עד שידע אמתת המצאו כאשר היא. והשיבו ברוך הוא שאין כח בדעת האדם החי שהוא מחבר מגוף ונפש להשיג אמתת דבר זה על בריו. והודיעו ברוך הוא מה שלא ידע אדם לפניו ולא ידע לאחריו. עד שהשיג מאמתת המצאו דבר שנפרד הקדוש ברוך הוא בדעתו משאר הנמצאים. כמו שיפרד אחד מן האנשים שראה אחוריו והשיג כל גופו ומלבושו בדעתו משאר גופי האנשים. ועל דבר זה רמז הכתוב ואמר 'וראית את אחרי ופני לא יראו':

יא וכיון שנתברר שאינו גוף וגויה יתברר שלא

יֵאָרֵעַ לוֹ אֶחָד מִמְאָרְעוֹת הַגּוֹפּוֹת. לֹא חֲבוּר וְלֹא פְרוּד. לֹא מְקוּם וְלֹא מִדָּה. לֹא עֲלִיָּה וְלֹא יְרִידָה. וְלֹא יָמִין וְלֹא שְׂמָאל. וְלֹא פָּנִים וְלֹא אַחֲזָר. וְלֹא יְשִׁיבָה וְלֹא עֲמִידָה. וְאֵינּוּ מְצוּי בְּזִמְנָן עַד שְׁיִהְיֶה לוֹ רֵאשִׁית וְאַחֲרִית וּמִנְיָן שָׁנִים. וְאֵינּוּ מִשְׁתַּנָּה שְׂאִין לוֹ דְבָר שְׁיִגְרָם לוֹ שְׁנוּי. וְאִין לוֹ לֹא מְנוֹת וְלֹא חַיִּים כְּחַיֵּי הַגּוֹף הַחַי. וְלֹא סְכָלוֹת וְלֹא חֲכָמָה כְּחֲכַמַת הָאִישׁ הַחֲכָם. לֹא שָׁנָה וְלֹא הִקְיָצָה. וְלֹא פִעֵס וְלֹא שְׁחוּק וְלֹא שְׂמֻחָה וְלֹא עֲצָבוֹת. וְלֹא שְׁתִּיקָה וְלֹא דְבוּר כְּדְבוּר בְּנֵי אָדָם. וְכֵךְ אָמְרוּ חֲכָמִים אֵין לְמַעְלָה לֹא יְשִׁיבָה וְלֹא עֲמִידָה וְלֹא עֲרָף וְלֹא עֲפוּי:

יב והואיל והדבר כן הוא. כל הדברים הללו וכיוצא בהן שנאמרו בתורה ובדברי נביאים הכל משל ומליצה הן. כמו שנאמר 'יושב בשמים ושחק'. 'כעסוני בהבליהם'. 'כאשר שש ה' וכיוצא בהן. על הכל אמרו חכמים דברה תורה כלשון בני אדם. וכן הוא אומר 'האתי הם מכעסים'. הרי הוא אומר 'אני ה' לא שנית'. ואלו הנה פעמים פועס ופעמים שמת הנה משתנה. וכל הדברים האלו אינן מצויין אלא לגופים האפלים השפלים שוכני בתי חמר אשר בעפר יסודם אבל הוא ברוך הוא יתברך ויתרומם על כל זה:

הלכות יסודי התורה - פרק שני

א האל הנקבד והנוקא הנה מצנה לאהבו וליראה אותו שנאמר 'ואתבת את ה' אלהיך'. ונאמר 'את ה' אלהיך תירא':

ב והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו. בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבת ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול. כמו שאמר דוד 'צמאה נפשי לאלהים לאל חי'. וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא

בְּרִיָּה קִטְנָה שְׁפָלָה אֶפְלָה עוֹמֶדֶת בְּדַעַת קִלָּה
 מְעוֹטָה לִפְנֵי תָמִים דְּעוֹת. כְּמוֹ שְׁאָמַר דָּוִד כִּי
 'אֶרְאֶה שְׁמִיךָ מַעֲשֵׂי אֲצַבְּעֶתִיךָ' מָה אָנוֹשׁ כִּי
 תִזְכְּרֶנּוּ. וּלְפִי הַדְּבָרִים הָאֵלֹוּ אֲנִי מִבְּאֵר כְּלָלִים
 גְּדוּלִים מִמַּעֲשֵׂה רַבּוֹן הָעוֹלָמִים כְּדֵי שְׂיִהְיוּ פֶתַח
 לַמַּבִּין לְאַהֲבֵךָ אֶת הַשֵּׁם. כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמִים בְּעִנְיָן
 אֲהַבְתָּ שְׁמוֹתֶיךָ כִּי אֲתָה מִכִּיר אֶת מִי שְׁאָמַר וְהָיָה
 הָעוֹלָם:

ג כָּל מַה שְׁבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ נִחְלַק
 לְשִׁלְשָׁה חִלְקִים. מֵהֵן בְּרוּאִים שֶׁהֵן מִחֲבָרִים מִגְלָם
 וְצוּרָה וְהֵם הַיּוֹם וְנִפְסְדִים תָּמִיד כְּמוֹ גּוֹפּוֹת הָאָדָם
 וְהַבְּהֵמָה וְהַצְּמָחִים וְהַמִּתְכּוֹת. וּמֵהֵן בְּרוּאִים שֶׁהֵן
 מִחֲבָרִים מִגְלָם וְצוּרָה אֲבָל אֵינָן מִשְׁתַּנִּין מִגּוּף לְגוּף
 וּמִצוּרָה לְצוּרָה כְּמוֹ הָרְאִשׁוֹנִים אֲלֵא צוּרְתָן קְבוּעָה
 לְעוֹלָם בְּגִלְמָם וְאֵינָן מִשְׁתַּנִּין כְּמוֹ אֵלֹו. וְהֵם
 הַגְּלִגְלִים וְהַכּוֹכָבִים שֶׁבָּהֶן. וְאֵין גְּלָמָם כִּשְׁאָר
 גְּלָמִים וְלֹא צוּרְתָם כִּשְׁאָר צוּרוֹת. וּמֵהֵן בְּרוּאִים
 צוּרָה בְּלֹא גֶלֶם כָּלֵל וְהֵם הַמְּלֶאכִים. שֶׁהַמְּלֶאכִים
 אֵינָם גּוּף וְגוּיָה אֲלֵא צוּרוֹת נִפְרָדוֹת זֶה מִזֶּה:

ד וּמֵהֵן זֶה שֶׁהַנְּבִיאִים אוֹמְרִים שְׂרָאוּ הַמְּלֶאכֶּה אִשׁ
 וּבַעַל כְּנָפַיִם. הַכֹּל בְּמִרְאֵה הַנְּבוּאָה וּדְרָךְ חִידָה.
 לוֹמַר שְׂאִינוֹ גּוּף וְאִינוֹ כְּבֵד כְּגוֹפּוֹת הַכְּבָדִים. כְּמוֹ
 שְׁנֵאָמַר 'כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אִשׁ אֲכָלָה הוּא וְאִינוֹ אִשׁ אֲלֵא
 מְשָׁל. וְכִמוֹ שְׁנֵאָמַר 'עֲשֵׂה מְלֶאכִיו רִוְחוֹת':

ה וּבִמָּה יִפְרְדוּ הַצּוּרוֹת זֶה מִזֶּה וְהָרִי אֵינָן גּוֹפִין. לְפִי
 שְׂאִינָן שְׂוִין בְּמִצִּיאוֹתָן אֲלֵא כָּל אֶחָד מֵהֵן לְמַטָּה
 מִמַּעֲלָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְהוּא מְצוּי מִכְחוֹ זֶה לְמַעֲלָה
 מִזֶּה וְהַכֹּל נִמְצָאִים מִכְחוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 וְטוֹבוֹ. וְזֶהוּ שֶׁרְמֵז שְׁלֵמָה בְּחֲכָמָתוֹ וְאָמַר 'כִּי גְבַהַ
 מֵעַל גְּבַהַ שְׁמֵר':

ו זֶה שְׁאָמְרֵנוּ לְמַטָּה מִמַּעֲלָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ אֵינָה מֵעֵלָת
 מְקוֹם. כְּמוֹ אָדָם שִׁיּוֹשֵׁב לְמַעֲלָה מִחֲבֵרוֹ. אֲלֵא כְּמוֹ
 שְׂאוֹמְרֵין בְּשְׁנֵי חֲכָמִים שְׁאֶחָד גְּדוּל מִחֲבֵרוֹ בְּחֲכָמָה

שְׁהוּא לְמַעַלָּה מִמַּעַלְתּוֹ שֶׁל זֶה. וּכְמוֹ שְׂאוּמְרִין
בְּעֵלָה שֶׁהִיא לְמַעַלָּה מִן הָעֵלּוּל:

ז שְׁנוּי שְׁמוֹת הַמִּלְאָכִים עַל שֵׁם מַעַלְתָּם הוּא.
וּלְפִיכֵךְ נִקְרְאוּ חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ וְהֵם לְמַעַלָּה מִן הַכֹּל
וְאוֹפְנִים וְאַרְאֵלִים וְחַשְׁמֵלִים וְשַׁרְפִּים וּמִלְאָכִים
וְאַלְהִים וּבְנֵי אֱלֹהִים וּכְרוּבִים וְאִישִׁים. כָּל אֵלוֹ
עֲשָׂרָה הַשְּׁמוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ בְּהֵן הַמִּלְאָכִים עַל שֵׁם עֲשׂר
מַעַלּוֹת שֶׁלֶּהֵן הֵן. וּמַעַלָּה שְׂאִין לְמַעַלָּה מִמְּנַח אֶלָּא
מַעַלַּת הָאֵל בְּרוּךְ הוּא הִיא מַעַלַּת הַצּוּרָה שֶׁנִּקְרְאת
חֵיוֹת. לְפִיכֵךְ נֶאֱמַר בְּנִבְאוֹתָה שֶׁהֵן תַּחַת כִּסֵּא
הַכְּבוֹד. וּמַעַלָּה עֲשִׂירִית הִיא מַעַלַּת הַצּוּרָה
שֶׁנִּקְרְאת אִישִׁים וְהֵם הַמִּלְאָכִים הַמְדַבְּרִים עִם
הַנְּבִיאִים וְנִרְאִים לָהֶם בְּמַרְאֵה הַנְּבִאוֹתָה. לְפִיכֵךְ
נִקְרְאוּ אִישִׁים שֶׁמַּעַלְתָּם קְרוּבָה לְמַעַלַּת דַּעַת בְּנֵי
אָדָם:

ח וְכֹל הַצּוּרוֹת הָאֵלוֹ חַיִּים וּמְכִירִין אֶת הַבוֹרָא
וְיוֹדְעִים אוֹתוֹ דַּעַה גְּדוּלָּה עַד לְמָאֵד. כָּל צוּרָה
וְצוּרָה לְפִי מַעַלְתָּהּ לֹא לְפִי גְּדוּלָּה. אֶפְלוֹ מַעַלָּה
הָרֵאשׁוֹנָה אֵינָה יְכוּלָּה לְהַשִּׁיג אֶמְתַּת הַבוֹרָא כְּמוֹ
שֶׁהוּא אֶלָּא דַּעְתָּהּ קִצְרָה לְהַשִּׁיג וְלִידַע אֶבֶל מִשְׁגַּת
וְיוֹדַעַת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁמִּשְׁגַּת וְיוֹדַעַת צוּרָה שֶׁלְמִטָּה
מִמְּנַח. וְכֵן כָּל מַעַלָּה וּמַעַלָּה עַד מַעַלָּה עֲשִׂירִית גַּם
הִיא יוֹדַעַת הַבוֹרָא דַּעַה שְׂאִין כַּח בְּנֵי הָאָדָם
הַמְּחַבְּרִים מַגְלָם וְצוּרָה יְכוּל לְהַשִּׁיג וְלִידַע
כְּמוֹתָהּ. וְהַכֹּל אֵינָן יוֹדְעִין הַבוֹרָא כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹדַע
עַצְמוֹ:

ט כָּל הַנְּמַצָּאִים חוּץ מִן הַבוֹרָא מִצּוּרָה הָרֵאשׁוֹנָה
עַד יְתוֹשׁ קֶטָן שֶׁיְהִיָּה בְּטַבּוֹר הָאָרֶץ הַכֹּל מִכַּח
אֶמְתָּתוֹ נִמְצָאוּ. וּלְפִי שֶׁהוּא יוֹדַע עַצְמוֹ וּמְכִיר
גְּדוּלָּתוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ וְאֶמְתָּתוֹ הוּא יוֹדַע הַכֹּל וְאֵין דְּבָר
נֶעְלָם מִמְּנֵו:

י הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכִיר אֶמְתּוֹ וְיוֹדַע אוֹתָהּ כְּמוֹ
שֶׁהִיא. וְאֵינוֹ יוֹדַע בְּדַעַה שֶׁהִיא חוּץ מִמְּנֵו כְּמוֹ שְׂאֵנוֹ

יודעין. שאין אנו יודעתנו אחד אבל הבורא יתברך הוא יודעתו וחייו אחד מכל צד ומכל פנה ובכל דרך יחוד. שאלמלי היה חי בתיים ויודע בדעה חוץ ממנו היו שם אלהות הרבה הוא וחייו יודעתו. ואין הדבר כן אלא אחד מכל צד ומכל פנה ובכל דרך יחוד. נמצאת אתה אומר הוא היודע והוא הידוע והוא הדעה עצמה הכל אחד. ודבר זה אין פח בפנה לאמרו ולא באזן לשמעו ולא בלב האדם להכירו על בריו. ולפיכך אומר חי פרעה וחי נפשו ואין אומר חי ה' אלא חי ה'. שאין הבורא וחייו שנים כמו חיי הגופים התיים או פחי המלאכים. לפיכך אינו מכיר הברואים ויודעם מחמת הברואים כמו שאנו יודעין אותם אלא מחמת עצמו ידעם. לפיכך מפני שהוא יודע עצמו יודע הכל שהכל נסמך לו בהיותו:

יא דברים אלו שאמרנו בענין זה בשני פרקים אלו כמו טפה מן הים הם ממה שצריך לבאר בענין זה. ובאור כל העקרים שבשני פרקים אלו הוא הנקרא מעשה מרפכה:

יב צוו חכמים הראשונים שלא לדרש בדברים אלו אלא לאיש אחד בלבד והוא שיהיה חכם ומבין מדעתו ואחר כך מוסרין לו ראשי הפרקים ומודיעין אותו שמן הדבר והוא מבין מדעתו וידע סוף הדבר ועמקו. ודברים אלו דברים עמקים הם עד למאד ואין כל דעת ודעת ראויה לסבלן. ועליהם אמר שלמה בחכמתו דרך משל 'קבשים ללבושך' כך אמרו חכמים בפרוש משל זה דברים שהן כבשוננו של עולם יהיו ללבושך פלומר לה לבדך ואל תדרש אותם ברבים. ועליהם אמר 'יהיו לה לבדך ואין לזרים אתך'. ועליהם אמר 'דבש וחלב תחת לשונך'. כך פרשו חכמים הראשונים דברים שהן כדבש וחלב יהיו תחת לשונך:

הלכות יסודי התורה - פרק שלישי

א הגלגלים הם הנקראים שמים ורקיע וזבול וערבות. והם תשעה גלגלים. גלגל הקרוב ממנו הוא גלגל הירח. והשני שלמעלה ממנו הוא גלגל שבו הכוכב הנקרא כוכב. וגלגל שלישי שלמעלה ממנו שבו נגה. וגלגל רביעי שבו חמה. וגלגל חמישי שבו מאדים. וגלגל ששי שבו כוכב צדק. וגלגל שביעי שבו שבתאי. וגלגל שמיני שבו שאר כל הכוכבים שנראים ברקיע. וגלגל תשיעי הוא גלגל החוזר בכל יום מן המזרח למערב והוא המקיף ומסבב את הכל. וזה שתראה כל הכוכבים כאלו הם כלם בגלגל אחד ואף על פי שיש בהן זה למעלה מזה. מפני שהגלגלים טהורים וזכים כזכוכית וכספיר לפיכך נראים הכוכבים שבגלגל השמיני מתחת גלגל הראשון:

ב כל גלגל וגלגל משמונה הגלגלים שבהן הכוכבים נחלק לגלגלים הרבה זה למעלה מזה כמו גלדי בצלים. מהן גלגלים סובבים ממערב למזרח. ומהן סובבים ממזרח למערב כמו הגלגל התשיעי החוזר ממזרח למערב. וכך אין ביניהם מקום פנוי:

ג כל הגלגלים אינם לא קלים ולא כבדים ואין להם לא עין אדם ולא עין שחר ולא שאר עינות. וזה שאנו רואין אותם כעין התכלת למראית העין בלבד הוא לפי גבה האויר. וכן אין להם לא טעם ולא ריח לפי שאין אלו המארעין מצויין אלא בגופות שלמטה מהן:

ד כל הגלגלים האלו המקיפין את העולם הן עגלין ככדור והארץ תלויה באמצע. ויש למקצת מן הכוכבים גלגלים קטנים שהן קבועים בהן ואין אותם הגלגלים מקיפין את הארץ אלא גלגל קטן שאינו מקיף קבוע בגלגל הגדול המקיף:

ה מספר כל הגלגלים המקיפין את כל העולם שמונה עשר. ומספר הגלגלים הקטנים שאינם

מקיפין שמונה. וממהלך הכוכבים וידיעת שעור סביבתן בכל יום ובכל שעה ומנטייתן מרוח דרום לרוח צפון ומרוח צפון לרוח דרום ומגבתן מעל הארץ וקריבתן יודע מספר כל אלו הגלגלים וצורת הליכתן ודרך הקפתן. וזו היא חכמת חשבון תקופות ומזלות. וספרים רבים חפרו בהן חכמי יון:

ו גלגל התשיעי שהוא מקיף את הכל חלקוהו החכמים הקדמונים לשנים עשר חלקים. כל חלק וחלק העלו לו שם על שם צורה זו שתראה בו מן הכוכבים שלמטה ממנו שהם מכוונים תחתיו. והם המזלות ששמותם טלה. שור. תאומים. סרטן. אריה. בתולה. מאזניים. עקרב. קשת. גדי. דלי. דגים:

ז גלגל התשיעי עצמו אין בו לא חלוקה ולא צורה מכל הצורות האלו ולא כוכב. אלא בחבור הכוכבים שבגלגל השמיני הוא שיראה בכוכבים גדולים שבו תבנית הצורות האלו או קרוב מהן. ואלו השנים עשר צורות לא היו מכוונות כנגד אותן החלקים אלא בזמן המבול שאז העלו להן שמות אלו. אבל בזמן הזה כבר סבבו מעט. לפי שכל הכוכבים שבגלגל שמיני כלם סובבים כמו השמש והירח אלא שהן סובבין בכבדות. וחלק שיתהלך השמש והירח כנגדו ביום אחד ילך כנגדו כל כוכב מהן בקרוב משבעים שנה:

ח כל הכוכבים הנראים יש מהן כוכבים קטנים שהארץ גדולה מאחד מהן. ויש מהן כוכבים גדולים שכל אחד מהן גדול מן הארץ כמה פעמים. והארץ גדולה מן הירח כמו ארבעים פעמים. והשמש גדולה מן הארץ כמו מאה ושבעים פעמים. נמצא הירח אחד מששת אלפים ושמונה מאות מן השמש בקרוב. ואין בכל הכוכבים כוכב גדול מן השמש ולא קטן מכוכב שבגלגל השני:

ט כל הפוכבים והגלגלים כלן בעלי נפש ודעה והשכל הם. והם חיים ועומדים ומכירין את מי שאמר והיה העולם. כל אחד ואחד לפי גדלו ולפי מעלתו משבחים ומפארים ליוצרים כמו המלאכים. וכשם שמכירין הקדוש ברוך הוא כף מכירין את עצמן ומכירין את המלאכים שלמעלה מהן. ודעת הפוכבים והגלגלים מעושה מדעת המלאכים וגדולה מדעת בני אדם:

י ברא האל למטה מגלגל הירח גלם אחד שאינו כגלם הגלגלים. וברא ארבע צורות לגלם זה ואינן כצורת הגלגלים ונקבע כל צורה וצורה במקצת גלם זה. צורה ראשונה צורת האש נתחברה במקצת גלם זה ונהיה משניהן גוף האש. וצורה שנייה צורת הרוח נתחברה במקצתו ונהיה משניהן גוף הרוח. וצורה שלישית צורת המים נתחברה במקצתו ונהיה משניהם גוף המים. וצורה רביעית צורת הארץ נתחברה במקצתו ונהיה משניהם גוף הארץ. נמצא למטה מן הרקיע ארבעה גופין מחלקין זה למעלה מזה וכל אחד ואחד מקיף את שלמטה ממנו מכל רוחותיו כמו גלגל. הגוף הראשון הסמוך לגלגל הירח הוא גוף האש. למטה ממנו גוף הרוח. למטה ממנו גוף המים. למטה ממנו גוף הארץ. ואין ביניהם מקום פנוי בלא גוף כלל:

יא ארבעה גופות האלו אינם בעלי נפש ואינם יודעים ולא מכירים אלא כגופים מתים. ויש לכל אחד ואחד מהם מנהג שאינו יודעו ולא משיגו ואינו יכול לשנותו. וזה שאמר דוד 'תללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהמות' אש ובכרד שלג וקישור'. ובאור ענין הדברים הללו הוא בני אדם מגבורותיו שתראו באש ובכרד ובשאר ברואים שתראו למטה מן הרקיע שגבורתם תמיד נפרת לקטן ולגדול:

רמב"ם פרק אחד

הלכות נזירות פרק ז

הלכות נזירות - פרק שביעי

א יש טמאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן ולא סותר את הקודמין ואף על פי שנטמא בהן טמאת שבעה. לפי שלא נאמר בו וכי יטמא לנפש אלא וכי ימות מת עליו עד שיטמא מטמאות שהן מעצמו של מת ואחר כך יביא קרבנות טמאה ויגלח תגלחת טמאה ויפלו כל הימים הראשונים:

ב ואלו טמאות מן המת שהנזיר מגלח עליהן. על הנפל ואפלו לא נתקשרו איבריו בגידיו. ועל כזית מבשר המת. ועל כזית נצל. ועל עצמות שהן רב מנין העצמות אף על פי שאין בהן רבע הקב. ועל עצמות שהן רב בנינו של מת ואף על פי שאין בהן רבע הקב. ועל חצי קב עצמות אף על פי שאין בהן לא רב בנינו ולא רב מנינו. וכל העצמות יהיו משל מת אחד ולא משני מתים. ועל השדרה הבאה ממת אחד. ועל הגלגלת של מת אחד. ועל איבר מן המת הבא ממת אחד. ועל איבר מן תחי מאדם אחד. שיש עליהן בשר שראוי לעלות בו ארוכה בחי. ועל חצי לוג דם הבא ממת אחד. ועל מלא חפנים רקב המת. אי זהו נצל זה בשר המת שנמוח ונעשה לחה סרוחה:

ג ואין רקב המת מטמא עד שיקבר ערום בארון של שיש ויהיה כלו שלם. חסר ממנו איבר או שנקבר בכסותו או בארון של עץ או בשל מתכת אין לו רקב. ולא אמרו רקב אלא למת בלבד להוציא הרוג שהרי חסר דמו:

ד קברו שני מתים כאחד. או שגזזו שערו או צפרניו וקברום עמו. או אשה עברה שמתה ונקברה ועברה במעיה אין הרקב שלהם מטמא. וכן אם טחן המת עד שנעשה רקב אינו מטמא עד שירקיב מאליו. טחן את המת והניח עפרו עד שהרקיב פלו. או [שהרקיב] מקצתו כשהוא חי ומת והרקיב הפל הרי זה ספק ואם נטמא לרקב זה הרי זה ספק טמא. וכן אם נטמא ברבע עצמות הבאין מהשדרה או מן הגלגלת באהלן הרי זה ספק טמא:

ה כל אלו השתים עשרה טמאות שמינינו אם נגע נזיר באחת מהן או נשא או האהיל הנזיר עליה או האהיל הטמאה על הנזיר או היה הנזיר ואחת מטמאות אלו באהל אחד הרי זה מגלח תגלחת טמאה ומביא קרבן טמאה וסותר את הכל. חוץ מן הרקב שאינו מטמא במגע שאי אפשר שיגע בכלו שהרי אינו גוף אחד. אבל אם נשאו או נטמא באהל מגלח:

ו וכן נזיר שנגע בעצם המת אפלו עצם כשעורה או נשאו הרי זה מגלח עליו ומביא קרבנות טמאה וסותר את הקודמים. ואין עצם כשעורה מטמא באהל. אבל נטמא באחת משנים עשר דברים תללו. בגוש ארץ העכו"ם או בשדה שנחרש קבר בתוכה שהן מטמאין במגע ובמשא. או שהאהיל עליו ועל השריגים היוצאים מן האילנות או הפרעות היוצאות מן הגדר או מטה או גמל וכיוצא בו. או שננטמא באהל רבע עצמות שאין בהן לא רב בנן ולא רב מנן. או שננטמא ברביעית דם מן המת שהיא מטמא במגע ובמשא ובאהל. או שננטמא בגולל או בדופק שהן מטמאין במגע ובאהל. או שננטמא באיבר מן החי או באיבר מן המת שאין עליהן בשר כראוי. הרי זה אינו סותר:

ז אף על פי שבכל אלו הוא טמא טמאת שבעה ומזה בשלישי ובשביעי. אינו מגלח תגלחת טמאה ולא מביא קרבנות ולא סותר את הקודמין. אבל כל ימי הטמאה אין עולין לו ממנן ימי נזירותו:

ח נגע באהל המת או בכלים הנוגעים במת אינו מזה בשלישי ובשביעי. ויראה לי שדין זה מיחד בנזיר. אבל כל אדם שננטמא בכלי טמאת שבעה יזה בשלישי ובשביעי כמו שיתבאר בהלכות טמאת מת. וכן יראה לי שזה שאינו מזה בשלישי ובשביעי אם נגע בכלים כדי שיעלו לו ימי טמאתו בכלים ממנן ימי נזירותו:

ט נזיר שנצטרע והחלט כל ימי חלוטו ושבעת ימי

ספירו שסופר אחר שיטהר לצרעתו בין תגלחת ראשונה לשנייה אין עולין לו מימי נזירותו. אבל ימי הסגר עולין לו. וכן אם זב בשרו בין איש בין אשה כל ימי זיבתן עולין להן אף על פי שהן טמאין. ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא:

י אין צריך לומר שאם נטמא הנזיר בשאר טמאות שימי טמאתו עולין לו ואינו סותר כלום. נטמא במת בתוך ימי צרעתו סותר את כל הקודמין שהרי בנזירותו עומד ואף על פי שהוא טמא:

יא הנזיר מתר בטמאת מת מצנה ובתגלחת מצנה. ואסור ביין המצנה כנין הרשות. כיצד? מי שנשבע שישתה היום יין שהרי מצנה עליו לשותות ואחר כך נדר בנזיר חלה נזירות על השבועה ואסור ביין. ואין צריך לומר שהוא אסור ביין קדוש והבדלה שאינו אלא מדברי סופרים:

יב וכיצד הוא מתר בטמאת מת מצנה. הנה מהלך בדרך ופגע במת שאין שם מי שיקברנו הרי זה מטמא לו וקוברו. ודברים אלו דברי קבלה הן:

יג נזיר וכהן שפגעו במת מצנה יטמא נזיר אף על פי שהוא סותר הימים הראשונים ומביא קרבן טמאה. ואל יטמא כהן. שזה קדשתו קדשת שעה ואפלו הנה נזיר עולם. והכהן קדשתו קדשת עולם:

יד פגעו בו שני נזירים אחד נזיר שלשים יום ואחד נזיר מאה יום יטמא נזיר שלשים. הנה אחד נזיר לזמן קצוב והשני נזיר עולם יטמא הנזיר לזמן קצוב. שנזירות עולם קדשתו תמורה מזה:

טו וכיצד הוא מתר בתגלחת מצנה. נזיר שנצטרע ונרפא מצרעתו בתוך ימי נזירות הרי זה מגלח כל שערו שהרי תגלחתו מצנת עשה שנאמר במצרע 'וגלח את כל שעריו וגו'. וכל מקום שאתה מוצא מצנת עשה ולא תעשה אם יכול אתה לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את לא תעשה. והלא נזיר שגלח בימי נזרו עבר על לא

תַּעֲשֶׂה וְעֲשֵׂה שְׁנֵאמַר 'קִדְשׁ יִהְיֶה גְדֹל פְּרַע שְׁעַר
 ראשׁוֹ' וּבְכָל מְקוֹם אֵין עֲשֵׂה דְוָחָה לֹא תַעֲשֶׂה וְעֲשֵׂה
 וְלָמָּה דְוָחָה עֲשֵׂה שֶׁל תְּגַלְחַת הַנֶּגַע לְנִזְיָרוֹת. מִפְּנֵי
 שְׁכָבֵר נִטְמָא הַנְּזִיר בְּצָרְעַת וַיְמִי חִלוּטוֹ אֵין עוֹלִין
 לוֹ כְּמוֹ שְׁבֵאֲרָנוּ. וְתָרִי אֵינּוּ קְדוֹשׁ בְּהֶן. וּבְטַל הָעֲשֵׂה
 מֵאֲלִיו וְלֹא נִשְׂאָר אֶלָּא לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁהוּא 'תַּעַר לֹא
 יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ. וְלִפְיֶכָךְ בָּא עֲשֵׂה שֶׁל תְּגַלְחַת
 הַצָּרְעַת וְדָחָה אוֹתוֹ:

סה"מ לרמב"ם

שיעור ה': מצות עשה א. מצות לא תעשה א. מצות עשה ב

מצות עשה - מצוה א היא הצווי אשר צונו בהאמנת
 האלהות, והוא שנאמין שיש שם עלה וסבה הוא פועל
 לכל הנמצאים, והוא אמרו אנכי ה' אלהיך. ובסוף
 גמרא (מכות דף כ"ג:) אמרו תרי"ג מצות נאמרו למשה
 בסיני, מאי קראה תורה צוה לנו משה, ר"ל מנין
 תור"ה. והקשו על זה ואמרו תורה בגימטריא תרי"א
 הוי, והיה המענה אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענום.
 הנה נתבאר לך שאנכי ה' מכלל תרי"ג מצות, והוא
 צווי באמונת האלהות כמו שבארנו. (בפרשת וישמע יתרו,
 מדע הלכות יסודי התורה פ"א):

מצות לא תעשה - מצוה א היא שהזהירנו מהאמין באל
 אחר זולתנו. והוא אמרו יתעלה לא יהיה לך אלהים
 אחרים על פני. וכבר התבאר בגמרא (מכות דף כ"ג:)
 שלא זו מכלל תרי"ג מצות, והוא אמרם שם תרי"ג
 מצות נאמרו למשה בסיני וכו', כמו שבארנו במצוה
 ראשונה ממצות עשה. (וישמע יתרו, מדע הלכות יסודי התורה
 פ"א):

מצות עשה - מצוה ב היא הצווי שצונו בהאמנת היחוד,
 והוא שנאמין שפועל המציאות וסבתו הראשונה אחד,
 והוא אמרו יתעלה שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד,
 וברוב המדרשות תמצאם אומרים על מנת ליחד את
 שמי, על מנת ליחדני, ורבים כאלה, רוצים בזה
 המאמר אנחנו אמנם הוציאנו מעבדות ועשה עמנו מה
 שעשה מן החסדים והטובות על תנאי האמנת היחוד
 כי אנחנו מחוייבים בזה, והרבה מה שיאמרו מצות
 חוד, ויקראו גם כן זאת המצוה מלכות שמים כי הם

אומרים כדי לקבל עליו מלכות שמים, ר"ל ההודאה
ביחוד והאמנתו. (בפרשת ואתחנן, מדע הלכות יסודי התורה פרק
א':)

יום שבת ט תמוז, פ' חקת

חומש

שביעי כא וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי לֵאמֹר:

רש"י: וישלח ישראל מלאכים. ובמקום אחר תולה השליחות במשה, שנאמר ואשלח מלאכים ממדבר קדמות (דברים ב. כו), וכן וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום (במדבר כ. יד), וביפתח הוא אומר וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' (שופטים יא. יז), הכתובים הללו צריכים זה לזה, זה נועל וזה פותח, שמשה הוא ישראל וישראל הם משה, לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור, כי הנשיא הוא הכל:

כב אָעֲבֹרָה בְּאַרְצֶךָ לֹא נֹטֶה בְּשַׂדֶּה וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר בְּדַרְךָ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:

רש"י: אעברה בארצך. אף על פי שלא נצטוו לפתוח להם בשלום, בקשו מהם שלום:

כג וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֵּאָסֶף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לַקְּרָאת יִשְׂרָאֵל הַמְּדַבְּרָה וַיָּבֵא יְהֻצָּה וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:

רש"י: ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס, שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות, כיון שאמרו לו ישראל אעברה בארצך, אמר להם, כל עצמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם, ואתם אומרים כך: ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל בריה יכולה לכבשה, ואם היה סיחון בכפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו, וכל שכן שהיה בחשבון. אמר הקב"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר, נתן בלב כל אנשי המלחמה לצאת מן העיירות, ונתקבצו כולם למקום אחד ושם נפלו, ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם, כי אין שם איש אלא נשים וטף:

כד וַיִּכְהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חָרֵב וַיִּירֶשׁ אֶת־אֲרָצוֹ מֵאֲרָזִן עַד־יַבֵּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עָז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:

רש"י: כי עז, ומהו חזקו, התראתו של הקב"ה שאמר להם אל תצורם וגו' (דברים ב. יט):

כה וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאָמְרֵי בְּחֻשְׁבוֹן וּבְכָל־בְּנֵי־הָאֵלֶּה:
 רש"י: בנתיח. כפרים הסמוכים לה:

כו כִּי חֻשְׁבוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאָמְרֵי הוּא וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אֲרָצוֹ מִיַּדוֹ עַד־אֲרָנֹן:

רש"י: והוא נלחם. למה הוצרך להכתב. לפי שנאמר אל תצר את מואב (שם ט). וחשבון משל מואב היתה, כתב לנו שסיחון לקחה מהם, ועל ידו טהרה לישראל: מידו. מרשותו:

כז עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הַמּוֹשְׁלִים בָּאוּ חֻשְׁבוֹן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֶן עִיר סִיחֹן:

רש"י: על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון במואב: יאמרו המושלים. בלעם, שנאמר בו וישא משלו (במדבר כג. ז): המושלים. בלעם ובעור, והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכבשה, והלך ושכר את בלעם לקללו, וזהו שאמר לו בלק כי ידעתי את אשר תברך מבורך וגו' (שם כב. ו): תבנה ותכונן. חשבון בשם סיחון להיות עירו:

כח כִּי־אֵשׁ יֵצְאָה מִחֻשְׁבוֹן לְהָבִיחַ מִקְרִית סִיחֹן אֲכָלָה עַר מוֹאָב בְּעָלֵי בָמוֹת אֲרָנֹן:

רש"י: כי אש יצאה מחשבון. משכבשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער בלשון עברי, ולחייט בלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:

כט אוֹי־לְךָ מוֹאָב אֲבָדְתָּ עִם־כְּמוֹשׁ נָתַן בְּנֵיו פְּלִיטָם וּבְנֵיתָיו בַּשְּׂבִית לְמֶלֶךְ אָמְרֵי סִיחֹן:

רש"י: אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו בידו: כמוש. שם אלהי מואב: נתן. הנותן את בניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרב ואת בנותיו בשבית וגו':

ל וַנִּירָם אָבֵד חֻשְׁבוֹן עַד־דִּיבֹן וַנָּשִׂים עַד־נֶפֶחַ אֲשֶׁר עַד־מִידְבָּא:

רש"י: ונירם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם, וכן עד דיבון, תרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון, ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש. כמו למען היות ניר לדוד עבדי (מלכים א יא. לו): ונשים. ש"ן

דגושה, לשון שממה, כך יאמרו המושלים: ונשים. אותם: עד נפח. השימונום עד נפח:

לֹא וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי: לֵב וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגְלֵ אֶת־יַעֲזָר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵתֶיהָ וַיֹּרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם:

רש"י: וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה, אמרו לא נעשה כראשונים, בטוחים אנו בכח תפלתו של משה להלחם:

לֵב וַיִּפְּנֵוּ וַיַּעֲלוּ דָרֶךְ הַבְּשָׁן וַיֵּצֵא עֹגִי מֶלֶךְ־הַבְּשָׁן לִקְרֹאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמְּלַחְמָה אֲדָרְעִי: לֵב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֶל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיַדְךָ נִתְּתִי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֲרָצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבֹּן:

רש"י: אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם, שמא תעמוד לו זכותו של אברהם, שנאמר ויבא הפליט (בראשית יד, יג), הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדרלעומר וחביריו בעשתרות קרנים, שנאמר כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים (דברים ג, יא. נדה סא):

לֵב וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בְּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בְּלֹתִי הַשָּׂאִיר־לוֹ שָׂרִיד וַיִּירֶשׁוּ אֶת־אֲרָצוֹ:

רש"י: ויכו אותו. משה הרגו, כדאיתא בברכות בהרואה (נד:), עקר טורא בר תלתא פרסי וכו':

(פרק כב) א וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יַרְחֹו:

חסלת פרשת חקת

תהילים

מט.

יום ט

א לַמְּנַצֵּחַ לְבְנֵי־קִרַח מְזֻמּוֹר: ב שִׁמְעוּ־זאת כָּל־הָעַמִּים
 הָאֲזִינוּ כָּל־יִשְׁבֵי הָאָרֶץ: ג גַּם־בְּנֵי אָדָם גַּם־בְּנֵי־אִישׁ יַחַד
 עָשִׂיר וְאַבְיּוֹן: ד פִּי יִדְבֵר חֲכָמוֹת וְהַגִּיתָ לְבִי תְבוּנוֹת:
 ה אֲטָה לְמַשָּׁל אֲזִנִּי אֶפְתַּח בְּכַנּוֹר חִידָתִי: ו לָמָּה אִירָא
 בַּיָּמִי רָע עֵזֶן עַקְבֵי יִסּוּבְנֵי: ז הַבְּטָחִים עַל־חֵילָם וּבְרַב
 עֲשָׂרָם יִתְהַלְלוּ: ח אַח לֹא־פָדָה יִפְדֶּה אִישׁ לֹא־יִתֵּן
 לְאֱלֹהִים כְּפָרוֹ: ט וַיִּקַּר פְּדִיוֹן נַפְשָׁם וַחֲדָל לְעוֹלָם: י וַיִּחַי־
 עוֹד לְנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשְּׁחַת: יא כִּי יִרְאֶה חֲכָמִים יָמוּתוּ
 יַחַד כְּסִיל וְבַעַר יֵאבְדוּ וְעֵזְבוּ לְאַחֲרֵים חֵילָם: יב קָרַבְם
 בְּתִימוֹ לְעוֹלָם מִשְׁכַּנְתֶּם לְדוֹר וָדוֹר קָרְאוּ בְשִׁמוֹתֶם עָלַי
 אֲדָמוֹת: יג וְאָדָם בִּיקָר בַּל־יִלִּין נִמְשָׁל בְּבַהֲמוֹת נְדָמוֹ:
 יד זֶה דְרָכָם כָּסָל לָמוֹ וְאַחֲרֵיהֶם בְּפִיָּהֶם יִרְצוּ סָלָה:
 טו כַּעֲזָן לְשֹׁאֵל שְׁתוּ מָוֶת יָרַעַם וַיִּרְדּוּ בָּם יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּר
 וְצוֹרֵם לְבַלּוֹת שְׁאֹל מִזָּבֵל לוֹ: טז אֲדָ־אֱלֹהִים יִפְדֶּה־
 נַפְשִׁי מִיַּד שְׁאֹל כִּי יִקְחֵנִי סָלָה: יז אֶל־תִּירָא כִּי־יַעֲשֶׂר
 אִישׁ כִּי־יִרְבֶּה כְבוֹד בֵּיתוֹ: יח כִּי לֹא בָמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּהֵן
 לֹא־יִרַד אַחֲרָיו כְבוֹדוֹ: יט כִּי נַפְשׁוֹ בְּתַיִּו יִבְרָךְ וַיִּוֹדֶךָ כִּי־
 תִיטִיב לָךְ: כ תָּבֵא עַד־דוֹר אַבּוֹתָיו עַד־נֶצַח לֹא יִרְאוּ־
 אוֹר: כא אָדָם בִּיקָר וְלֹא יִבִּין נִמְשָׁל בְּבַהֲמוֹת נְדָמוֹ:

נ.

א מְזֻמּוֹר לְאַסָּף אֵל אֱלֹהִים יְהוָה דָּבַר וַיִּקְרָא־אֶרְצָן
 מִמְּזוֹרַח־שָׁמֶשׁ עַד־מָבֵאוֹ: ב מִצִּיּוֹן מִכָּל־יָפִי אֱלֹהִים
 הוֹפִיעַ: ג יָבֵא אֱלֹהֵינוּ וְאֶל־יַחֲרֹשׁ אֵשׁ לְפָנָיו תֹּאכַל
 וּסְבִיבָיו נִשְׁעָרָה מָאֵד: ד יִקְרָא אֶל־הַשָּׁמַיִם מֵעַל וְאֶל־
 הָאָרֶץ לְדִין עֲמוֹ: ה אֶסְפּוּ־לִי חֲסִידֵי בְרִיתִי בְרִיתִי עָלַי־

זבת: וַיִּגִּדּוּ שָׁמַיִם צְדָקוֹ כִּי־אֱלֹהִים שִׁפְטָהּ הוּא סִלָּה:
 וְשִׁמְעָה עַמִּי וְאֲדַבְּרָה יִשְׂרָאֵל וְאֶעֱיֵדָה בָּךְ אֱלֹהִים
 אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי: ה לא על־זְבָחֶיךָ אוֹכִיחֶךָ וְעוֹלֹתֶיךָ לִנְגְדִי
 תָּמִיד: ט לֹא־אֶקַּח מִבֵּיתֶךָ פֶּר מִמִּכְלֵאתֶיךָ עֲתוּדִים:
 י כִּי־לִי כָל־חֵיתוֹזֶעַר בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי־אֶלְפָּה: יא יְדַעְתִּי
 כָּל־עוֹף הָרִים וְזִיו שָׂדֵי עַמְדֵי: יב אִם־אָרַעַב לֹא־אֹמַר לָךְ
 כִּי לִי תֵבֵל וּמְלֹאָה: יג הָאוֹכֵל בְּשָׂר אֲבִירִים וְדָם עֲתוּדִים
 אֲשַׁתָּה: יד זֶבַח לֵאלֹהִים תִּזְדָּה וְשָׁלֵם לְעֲלִיּוֹן נְדַרְיֶךָ:
 טו וּקְרָאֲנִי בַיּוֹם צָרָה אֲחַלְצֶךָ וּתְכַבְּדֵנִי: טז וְלָרָשָׁע אָמַר
 אֱלֹהִים מַה־לָּךְ לְסַפֵּר חֲקֵי וּתְשֹׂא בְרִיתִי עָלֶיךָ פִּיךָ:
 יז וְאַתָּה שָׁנֵאתָ מוֹסֵר וּתְשַׁלֵּךְ דְּבָרֵי אֲחֵרֶיךָ: יח אִם־
 רָאִיתָ נֶגֶב וּתְרַץ עִמּוֹ וְעַם מְנַאֲפִים חֲלָקָה: יט פִּיךָ שְׁלַחַת
 בָּרָעָה וּלְשׁוֹנָה תִצְמִיד מִרְמָה: כ תֵּשֵׁב בְּאֲחֵיךָ תִּדְבֹר
 בְּבֶן־אִמֶּךָ תִּתְנֶן־דָּפִי: כא אֱלֹהֵ עֲשִׂיתָ וְהִחַרְשֵׁתִי דְמִיתָ
 הָיִוֹת אֶהְיֶה כְּמוֹךָ אוֹכִיחֶךָ וְאֶעְרָכָה לְעֵינֶיךָ: כב בֵּינוֹנָא
 זֹאת שִׁכְחִי אֱלוֹהַּ פֶּן־אֲטַרְף וְאִין מְצִיל: כג זֶבַח תִּזְדָּה
 יְכַבְּדֵנִי וְשֵׁם דְּרָךְ אֲרַאֲנוּ בְּיַשֵּׁע אֱלֹהִים:

נא.

א לְמַנְצַח מְזִמּוֹר לְדוֹד: ב בְּבוֹא אֱלֹוֹ נָתַן הַנְּבִיא
 כְּאֲשֶׁר־בָּא אֶל־בַּת־שֶׁבַע: ג חַנְּנִי אֱלֹהִים כְּחֶסֶדְךָ כָּרֵב
 רַחֲמֶיךָ מְחַה פְּשָׁעֵי: ד הָרֵב כְּבִסְנִי מַעֲוֵנִי וּמַחֲטָאתִי
 טַהַרְנִי: ה כִּי־פְשָׁעֵי אָנִי אָדַע וְחַטָּאתִי נִגְדִי תָּמִיד: ו לָךְ
 לְבַדְּךָ חַטָּאתִי וְהִרַע בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי לְמַעַן־תִּצְדַּק
 בְּדַבְּרֶךָ תִּזְכָּה בְּשִׁפְטֶךָ: ז הֵן־בְּעוֹן חוֹלַלְתִּי וּבַחֲטָא
 יַחֲמֹתֵנִי אִמִּי: ח הֵן אָמַת חֲפֻצָּת בַּטְּחוֹת וּבִסְתֵם חֲכָמָה
 תוֹדִיעֵנִי: ט תַּחֲטָאֲנִי בְּאִזּוֹב וְאֲטַהֵר תְּכַבְּסֵנִי וּמְשַׁלֵּג
 אֲלִבִּין: י תִּשְׁמִיעֵנִי שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה תִּגְלַגֵּלָה עֲצָמוֹת דְּבֵית:
 יא הִסְתַּר פְּנֶיךָ מִחַטָּאֵי וְכָל־עוֹנְתִי מְחַה: יב לֵב טָהוֹר

בְּרֵאֵלֵי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקֶרְבִּי: יי אֵל־
 תִּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קְדֻשְׁךָ אֶל־תִּקַּח מִמֶּנִּי:
 יד הַשִּׁיבָה לִּי שִׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי:
 טו אֶלְמֹדָה פִּשְׁעִים דָּרְכֶיךָ וְחַטָּאִים אֶלְיָךָ יָשׁוּבוּ:
 טז הַצִּילֵנִי מִדְּמַיִם אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי תִּרְנֵן לְשׁוֹנֵי
 צְדָקָתְךָ: יז אֲדַנִּי שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהַלְתֶּךָ: יח כִּי
 לֹא־תַחְפֹּץ זִבַח וְאַתְנָה עֹלָה לֹא תִרְצֶה: יט זְבַחֵי אֱלֹהִים
 רוּחַ נְשֻׁבָה לִב־נְשֻׁבָר וְנִדְכָה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה:
 כ הִיטִיבָה בְּרִצּוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם:
 כא אֲזו תַחְפֹּץ זְבַחֵי־צֶדֶק עֹלָה וְכִלְיִל אֲזו יַעֲלוּ עַל־
 מִזְבְּחֶךָ פָּרִים:

נב.

א לְמַנְצַח מִשְׁכִּיל לְדָוִד: ב בְּבוֹא דָוִאג הָאָדָמִי וַיִּגַּד
 לְשֹׂאוֹל וַיֹּאמֶר לוֹ בָּא דָוִד אֶל־בֵּית אַחִימֶלֶךְ: ג מִה־
 תִּתְהַלֵּל בְּרַעַה הַגִּבּוֹר חֶסֶד אֵל כָּל־הַיּוֹם: ד הַוֹּת תִּחְשַׁב
 לְשׁוֹנֶךָ כִּתְעַר מִלְטָשׁ עֲשֵׂה רַמְיָה: ה אַהֲבַת רַע מִטוֹב
 שְׁקַר מִדְּבַר צֶדֶק סָלָה: ו אַהֲבַת כָּל־דְּבָרֵי־כֹלֵע לְשׁוֹן
 מִרְמָה: ז גַּם־אֵל יִתְצַף לְנֹצַח יַחֲתֶךָ וַיִּסְתַּף מֵאֲהֵל
 וַיִּשְׂרֹשֶׁף מֵאֶרֶץ חַיִּים סָלָה: ח וַיִּרְאוּ צַדִּיקִים וַיִּירָאוּ וְעָלְיוּ
 יִשְׁחַקוּ: ט הִנֵּה הַגִּבּוֹר לֹא־יִשִּׁים אֱלֹהִים מְעוּזוֹ וַיִּבְטַח
 בָּרַב עָשְׂרוּ יְעִז בְּהוֹתוֹ: י וַאֲנִי כְּזִית רַעֲנָן בְּבֵית אֱלֹהִים
 כִּבְטַחְתִּי בַחֶסֶד אֱלֹהִים עֹלָם וָעַד: יא אֲוֹדֶךָ לְעֹלָם כִּי
 עֲשִׂיתָ וַאֲקַנְוָה שִׁמְךָ כִּי־טוֹב נִגַּד חֶסֶדֶיךָ:

נג.

א לְמַנְצַח עַל־מַחְלַת מִשְׁכִּיל לְדָוִד: ב אָמַר נָכַל בְּלִבּוֹ
 אֵין אֱלֹהִים הַשְׁחִיתוּ וְהִתְעִיבוּ עָלַי אֵין עֲשֵׂה־טוֹב:
 ג אֱלֹהִים מִשְׁמַיִם הַשְׁקִיף עַל־בְּנֵי־אָדָם לְרֹאוֹת הַיֵּשׁ

משכיל דרש את־אלהים: ד כלו סג יחדו נאלחו אין
 עשה־טוב אין גם אחד: ה הלא ידעו פעלי און אכלי עמי
 אכלו להם אלהים לא קראו: ו שם פחדו פחד לא־היה
 פחד בי־אלהים פזר עצמות הנך הבשתה בי־אלהים
 מאסם: ז מי־יתן מציון ישעות ישראל בשוב אלהים
 שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל:

נד.

א למנצח בנגינת משכיל לדוד: ב בבוא הזיפים
 ויאמרו לשאול הלא דוד מסתתר עמנו: ג אלהים
 בשמך הושיעני ובגבורתך תדינני: ד אלהים שמע
 תפלתי האזינה לאמרי־פי: ה כי זרים קמו עלי ועריצים
 בקשו נפשי לא־שמו אלהים לנגדם סלה: ו הנה אלהים
 עזר לי אדני בסמכי נפשי: ז ישיב הרע לשררי באמתך
 הצמיתם: ח בנדבה אובחה־לך אודה שמך יהוה בי־
 טוב: ט כי מכל־צרה הצילני ובאיבי ראתה עיני:

תניא

ט תמוז: פרק ב
פרק ב אך כל זה - יום רצון

פרק ב אך כל זה לענין כפרה ומחילת העון שנמחל לו לגמרי מה שעבר על מצות המלך כשעשה תשובה שלימה ואין מזכירין לו דבר וחצי דבר ביום הדין לענשו ע"ז ח"ו בעוה"ב ונפטר לגמרי מן הדין בעוה"ב. אמנם שיהי' לרצון לפני ה' ומרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא להיות נחת רוח לקונו מעבודתו. היה צריך להביא קרבן עולה אפי' על מ"ע קלה שאין בה כרת ומיתת ב"ד כמו שדרשו רז"ל בת"כ ע"פ ונרצה לו וכדאיתא בגמ' פ"ק דזבחים דעולה מכפרת על מ"ע והיא דורון לאחר שעשה תשובה ונמחל לו העונש. וכאדם שסרח במלך ופייסו ע"י פרקליטין ומחל לו. אעפ"כ שולח דורון ומנחה לפניו שיתרצה לו לראות פני המלך (ולשון מכפרת וכן מ"ש בתורה ונרצה לו לכפר עליו אין זו כפרת נפשו אלא לכפר לפני ה' להיות נחת רוח לקונו כדאי' שם בגמ' וכמ"ש תמים יהי' לרצון). ועכשיו שאין לנו קרבן להפיק רצון מה' התענית הוא במקום קרבן כמ"ש בגמרא שיהא מיעוט חלבי ודמי שנתמעט כאלו הקרבתי לפניך וכו'. ולכן מצינו בכמה תנאים ואמוראי' שעל דבר קל היו מתענים תעניות הרבה מאד כמו ראב"ע שהי' מתיר שתהא פרה יוצאה ברצועה שבין קרניה בשבת וחכמים אוסרי' ופ"א יצאה כן פרתו של שכנתו ולא מיחה בה והושחרו שיניו מפני הצומות על שלא קיים דברי חביריו. וכן ר' יהושע שאמר בושני מדבריכם ב"ש והושחרו שיניו מפני הצומות. ורב הונא פעם אחת נתהפכה לו רצועה של תפילין והתענה מ' צומות. וכהנה רבות. ועל יסוד זה לימד האריז"ל לתלמידיו עפ"י חכמת האמת מספר הצומות לכמה עונות וחטאים אף שאין בהן כרת ולא מיתה בידי שמים כמו על הכעס קנ"א תעניות וכו'. ואפי' על איסור דרבנן כמו סתם יינם יתענה ע"ג תעניות וכו'

וכן על ביטול מ"ע דרבנן כמו תפלה יתענה ס"א
תעניות וכו' ודרך כלל סוד התענית היא סגולה
נפלאה להתגלות רצון העליון ב"ה כמו הקרבן שנא'
בו ריח ניחוח לה'. וכמ"ש בישעי' הלזה תקרא צום ויום
רצון לה' מכלל שהצום הנרצה הוא יום רצון:

היום יום

ט תמוז

יום שני ה'תש"ג

שיעורים: חומש: בלק, שני עם פירש"י.

תהלים: ממזגד.

תניא: פרק יב רק ... 178 - עצמן.

ההורים בישראל שזוקקים לישועה והצלה מיוחדת לילדיהם -
האמצעי הבטוח לכך, תמיכת לומדי תורה.

רמב"ם ג פרקים

שיעור ו: הלכות יסודי התורה ד-ו

הלכות יסודי התורה - פרק רביעי

א אַרְבָּעָה גּוֹפִים תִּלְלוּ שְׁהֵם אֵשׁ וְרוּחַ וּמִים וְאָרֶץ
 הֵם יְסוּדוֹת כָּל הַנִּבְרָאִים לְמִטָּה מִן הַרְקִיעַ. וְכָל
 שִׁיְהִיָּה מֵאָדָם וּמִבְהֵמָה וְעוֹף וְרֶמֶשׂ וְדָג וְצִמָּח
 וּמִתְּכַת וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת וּשְׂאֵר אֲבָנֵי בְנֵי
 וְהָרִים וְגוֹשֵׁי עֶפְרַת הַכֹּל גָּלְמוֹן מִחֶבֶר מֵאֲרָבָעָה
 יְסוּדוֹת תִּלְלוּ. נִמְצְאוּ כָּל הַגּוֹפִים שְׁלֵמִטָּה מִן
 הַרְקִיעַ חוּץ מֵאֲרָבָעָה יְסוּדוֹת הָאֵלוּ מִחֶבְרִים מִגְלָם
 וְצוּרָה. וְגִלָּם שְׁלָהֶם מִחֶבֶר מֵאֲרָבָעָה יְסוּדוֹת הָאֵלוּ.
 אֲבָל כָּל אֶחָד מֵאֲרָבָעָה הַיְסוּדוֹת אֵינוֹ מִחֶבֶר אֶלָּא
 מִגְלָם וְצוּרָה בְּלִבָּד:

ב דֶּרֶךְ הָאֵשׁ וְהָרוּחַ לְהִיּוֹת מִתְּלַכְּם מִמִּטָּה מִטְּבוֹר
 הָאָרֶץ לְמַעְלָה כְּלָפֵי הַרְקִיעַ. וְדֶרֶךְ הַמַּיִם וְהָאָרֶץ
 לְהִיּוֹת מִתְּלַכְּם מִתַּחַת הַרְקִיעַ לְמִטָּה עַד לְאֲמֻצֵּעַ.
 שְׂאֲמֻצֵּעַ הַרְקִיעַ הוּא הַמִּטָּה שְׂאִין לְמִטָּה מִמֶּנּוּ. וְאִין
 הַלּוֹכֶם לֹא בְּדַעְתָּם וְלֹא בְּחֻפְזָם אֶלָּא מִנְהַג שְׁנִקְבַּע
 בָּהֶן וְטָבַע שְׁנִטְבַּע בָּהֶן. טָבַע הָאֵשׁ חֵם וְיָבֵשׁ וְהוּא
 קָל מְכֻלָּם. וְהָרוּחַ חֵם וְלַח. וְהַמַּיִם קָרִים וְלַחִים.
 וְהָאָרֶץ יְבֵשָׁה וְקָרָה. וְהִיא כְּבִדָּה מְכֻלָּם וְהַמַּיִם
 קָלִים מִמֶּנָּה לְפִיכָף נִמְצְאִים לְמַעְלָה עַל הָאָרֶץ.
 וְהָרוּחַ קָל מִן הַמַּיִם לְפִיכָף הוּא מְרַחֵף עַל פְּנֵי
 הַמַּיִם. וְהָאֵשׁ קָל מִן הָרוּחַ. וּמִפְּנֵי שְׁהֵם יְסוּדוֹת לְכָל
 גּוֹפִים שְׁתַּחַת הַרְקִיעַ יִמְצָא כָּל גּוֹף וְגוֹף מֵאָדָם
 וּבְהֵמָה וְחַיָּה וְעוֹף וְדָג וְצִמָּח וּמִתְּכַת וְאֲבָן גְּלָמוֹ
 מִחֶבֶר מֵאֵשׁ וְרוּחַ וּמִים וְעֶפְרַת. וְאֲרָבָעֵתָן יִתְעַרְבוּ
 בְּיַחַד וְיִשְׁתַּנוּ כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּעַת הָעָרוֹב עַד
 שִׁיִּמְצָא הַמִּחֶבֶר מֵאֲרָבָעֵתָן אֵינוֹ דוֹמָה לְאֶחָד מֵהֶן
 כִּשְׁהוּא לְבִדּוֹ. וְאִין בְּמַעְרָב מֵהֶן אֶפְלוּ חֵלֶק אֶחָד
 שֶׁהוּא אֵשׁ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אוֹ מַיִם בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אוֹ אָרֶץ
 בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אוֹ רוּחַ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אֶלָּא הַכֹּל נִשְׁתַּנוּ
 וְנִעְשׂוּ גּוֹף אֶחָד. וְכָל גּוֹף וְגוֹף הַמִּחֶבֶר מֵאֲרָבָעֵתָן
 יִמְצָא בּוֹ קָר וְחֵם לַח וְיָבֵשׁ כְּאֶחָד. אֲבָל יֵשׁ מֵהֶם

גופים שיהיה בהם חזקה מיסוד האש כמו בעלי נפש חיה. לפיכך יראה בהם החם יתר. ויש מהן גופין שיהיה בהן חזקה מיסוד הארץ כמו האבנים. לפיכך יראה בהם היבש הרבה. ויש מהן גופין שיהיה בהן חזקה מיסוד המים. לפיכך יראה בהם הלח יתר. ועל הדרך הזה ימצא גוף חם יתר מגוף אחר חם. וגוף יבש יתר מגוף אחר יבש. וכן ימצאו גופים שיראה בהן הקר בלבד. וגופים יראה בהן הלח בלבד. וגופים יראה בהן הקר והיבש כאחד בשוה. או הקר והלח כאחד בשוה. או החם והיבש כאחד בשוה. או החם והלח כאחד בשוה. לפי רב היסוד שהיה בעקר התערבת יראה מעשה אותו היסוד וטבעו בגוף המערב:

ג וכל המחבר מארבעה יסודות אלו הוא נפרד בסוף. יש שהוא נפרד לאחר ימים אחדים. ויש שהוא נפרד לאחר שנים רבות. וכל שנתחבר מהם אי אפשר שלא יפרד להן. אפלו תזקב והאדם אי אפשר שלא יפסד ויחזור ליסודותיו. וישוב מקצתו לאש. ומקצתו למים. ומקצתו לרוח. ומקצתו לארץ:

ד הואיל וכל הנפסד יפרד ליסודות אלו למה נאמר לאדם ואל עפר תשוב. לפי שרב בנינו מן העפר. ולא כל הנפסד כשיפסד מיד יחזור לארבעה היסודות. אלא יפסד ויחזור לדבר אחר ודבר אחר לדבר אחר וסוף הדברים יחזור ליסודות ונמצאו כל הדברים חוזרין תלילה:

ה ארבעה יסודות האלו משתנים זה לזה תמיד בכל יום ובכל שעה מקצתן לא כל גופן. כיצד? מקצת הארץ הקרובה מן המים משתנית ומתפוררת ונעשית מים. וכן מקצת המים הסמוכים לרוח משתנין ומתמססין והוין רוח. וכן הרוח מקצתו הסמוך לאש משתנה ומתחולל ונעשה אש. וכן האש מקצתה הסמוך לרוח מתחולל משתנה ומתכנס ונעשה רוח. וכן הרוח מקצתו הסמוך

למים משתנה ומתכנס ונעשה מים. וכן המים מקצתו הסמוך לארץ משתנה ומתכנס ונעשה ארץ. ושנוי זה מעט מעט ולפי ארך הימים. ואין כל היסוד משתנה עד שיעשה כל המים רוח או כל הרוח אש. שאי אפשר שיבטל אחד מן היסודות הארבעה. אלא מקצת ישתנה מאש לרוח ומקצת ישתנה מרוח לאש. וכן בין כל אחד וחברו ימצא השנוי בין ארבעתן וחוזרות חלילה לעולם:

ו ושנוי זה יהיה בסביבת הגלגל ומסביבתו יתחברו ארבעתן ויהיה מהן שאר גלמי בני אדם ונפש חיה צמח ואבן ומתכת. והאל נותן לכל גלם וגלם צורה ראויה לו על ידי מלאך העשירי שהיא הצורה הנקראת אישים:

ז לעולם אין אתה רואה גלם בלא צורה או צורה בלא גלם. אלא לב האדם הוא שמחלק גוף הנמצא בדעתו ויודע שהוא מחבר מגלם וצורה. ויודע שיש שם גופים שגלמם מחבר מארבעת היסודות. וגופים שגלמם פשוט ואינו מחבר רק מגלם אחד. והצורות שאין להם גלם אינן נראין לעין אלא בעין הלב הן ידועין. כמו שידענו אדון הכל בלא ראית עין:

ח נפש כל בשר היא צורתו שנתן לו האל והדעת היתרה המצויה בנפשו של אדם היא צורת האדם השלם בדעתו. ועל צורה זו נאמר בתורה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כלומר שתהיה לו צורה היודעת ומשגת הדעות שאין להם גלם כמו המלאכים שהם צורה בלא גלם עד שידמה להן. ואינו אומר על צורה זו הנפרת לעינים שהיא הפה והחוטם והלקטות ושאר רשם הגוף שזו תאר שמה. ואינה הנפש המצויה לכל נפש חיה שבה אוכל ושותה ומוליד ומרגיש ומתהרר. אלא הדעה שהיא צורת הנפש ובצורת הנפש הכתוב מדבר בצלמנו כדמותנו. ופעמים רבות תקרא זאת הצורה נפש ורוח. ולפיכך צריך להזהר בשמותן שלא יטעה אדם בהן. וכל שם ושם ילמד מענינו:

ט אין צורת הנפש הזאת מחברת מן היסודות כדי שתפרד להם, ואינה מפח הנשמה עד שתהא צריכה לנשמה כמו שהנשמה צריכה לגוף. אלא מאת ה' מן השמים היא. לפיכך כשיפרד הגלם שהוא מחבר מן היסודות ותאבד הנשמה מפני שאינה מצויה אלא עם הגוף וצריכה לגוף בכל מעשיה לא תכרת הצורה הזאת. לפי שאינה צריכה לנשמה במעשיה. אלא יודעת ומשגת הדעות הפרודות מן הגלמים ויודעת בורא הכל ועומדת לעולם ולעולמי עולמים. הוא שאמר שלמה בחכמתו וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה:

י כל הדברים האלו שדברנו בענין זה כמר מדלי הם ודברים עמקים הם. אבל אינם כענין עמק פרק ראשון ושני. ובאור כל אלו הדברים שבפרק שלישי ורביעי הוא הנקרא מעשה בראשית. וכך צוו החכמים הראשונים שאין דורשין בדברים האלו ברבים אלא לאדם אחד מודיעין דברים אלו ומלמדין אותן:

יא ומה בין ענין מעשה מרכבה לענין מעשה בראשית. שענין מעשה מרכבה אפלו לאחד אין דורשים בו אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו מוסרין לו ראשי הפרקים. וענין מעשה בראשית מלמדין אותו ליחיד אף על פי שאינו מבין אותו מדעתו ומודיעים אותו כל מה שיכול לידע מדברים אלו. ולמה אין מלמדין אותו לרבים. לפי שאין כל אדם יש לו דעת רחבה להשיג פרוש ובאור כל הדברים על ברין:

יב בזמן שאדם מתבונן בדברים האלו ומכיר כל הברואים ממלאך וגלגל ואדם פיוצא בו ויראה חכמתו של הקדוש ברוך הוא בכל היצורים וכל הברואים. מוסר אהבה למקום ותצמא נפשו ויכמה בשרו לאהב המקום ברוך הוא. ויירא ויפתח משפלותו ודלותו וקלותו כשיעריך עצמו לאחד

מהגופות הקדושים הגדולים. וְכָל שָׁכֵן לְאַחַת
מֵהַצּוּרוֹת הַטְּהוֹרוֹת הַנִּפְרָדוֹת מִן הַגְּלָמִים שֶׁלֹּא
נִתְחַבְּרוּ בְּגֵלָם כָּלָל. וַיִּמְצָא עֲצָמוֹ שֶׁהוּא כְּכֹלֵי מְלֵא
בוֹשָׁה וְכִלְמָה רִיק וְחֹסֵר:

יג וְעַנִּינִי אַרְבַּעַה פְּרָקִים אֱלוֹ שֶׁבְחָמֶשׁ מִצּוֹת הָאֱלוֹ
הֵם שְׁחַכְמִים הִרְאִישׁוּנִים קוֹרְאִין אוֹתוֹ פְּרָדֶס כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ אַרְבַּעַה נִכְנְסוּ לַפְּרָדֶס. וְאָף עַל פִּי שֶׁגְּדוּלֵי
יִשְׂרָאֵל הָיוּ וְחַכְמִים גְּדוּלִים הָיוּ לֹא כֻלָּם הָיָה בָהֶן
כַּח לֵידַע וְלִהְשִׁיג כָּל הַדְּבָרִים עַל בְּרִיָּן. וְאָנִי אוֹמֵר
שֶׁאִין רְאוּי לְטִיֵּל בַּפְּרָדֶס אֶלָּא מִי שֶׁנִּתְמַלֵּא כְּרֶסוֹ
לֶחֶם וּבִשָּׁר. וְלֶחֶם וּבִשָּׁר הוּא לֵידַע הָאָסוּר וְהַמְּתָר
וְכִיּוֹצֵא בָהֶם מִשְׁאָר הַמִּצּוֹת. וְאָף עַל פִּי שֶׁדְּבָרִים
אֱלוֹ דְּבָר קֶטָן קָרְאוּ אוֹתָן חַכְמִים שֶׁהָרִי אָמְרוּ
חַכְמִים דְּבָר גְּדוֹל מַעֲשֵׂה מְרַכְּבָה וְדְבָר קֶטָן הַנִּיּוֹת
דְּאֲבֵי וְרָבָא. אָף עַל פִּי כֵן רְאוּיִן הֵן לְהַקְדִּימָן.
שֶׁהֵן מִיּוֹשְׁבֵי דְעֵתוֹ שֶׁל אָדָם תַּחֲלָה. וְעוֹד שֶׁהֵם
הַטּוֹבָה הַגְּדוּלָה שֶׁהַשְּׁפִיעַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשׁוּב
הָעוֹלָם הַזֶּה כְּדִי לְנַחַל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְאֶפְשָׁר
שֶׁיִּדְעֶם הַכֹּל קֶטָן וְגְדוֹל אִישׁ וְאִשָּׁה בְּעַל לֵב רָחֵב
וּבְעַל לֵב קָצָר:

הלכות יסודי התורה - פרק חמישי

א כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל מְצִוִּין עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם הַגְּדוֹל הַזֶּה
שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'. וּמִזְהָרִין שֶׁלֹּא
לְחַלְּלוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וְלֹא תַחֲלִלוּ אֶת שֵׁם קְדוֹשִׁי'. כִּי צַד?
כְּשִׁיעֵמַד עוֹבֵד כּוֹכָבִים וַיֵּאָנֶס אֶת יִשְׂרָאֵל לְעֵבֵר עַל
אַחַת מִכָּל מִצּוֹת הָאֱמוּרוֹת בַּתּוֹרָה אוֹ יִתְרַגְּנוּ יַעֲבֹר
וְאֵל יִתְרַג שֶׁנֶּאֱמַר בַּמִּצּוֹת 'אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם
נְחִי בָהֶם'. נְחִי בָהֶם וְלֹא שְׂיִמּוֹת בָּהֶם. וְאִם מֵת וְלֹא
עָבַר הָרִי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ:

ב בְּמָה דְּבָרִים אֱמוּרִים בְּשָׂאֵר מִצּוֹת חוּץ מֵעֲבוֹדַת
כּוֹכָבִים וְגִלּוּי עֲרִיּוֹת וּשְׂפִיכַת דָּמִים. אֲבָל שֶׁלֹּשׁ
עֲבוֹרוֹת אֱלוֹ אִם יֹאמֵר לוֹ עָבַר עַל אַחַת מֵהֶן אוֹ
תִּתְרַג. יִתְרַג וְאֵל יַעֲבֹר. בְּמָה דְּבָרִים אֱמוּרִים בְּזִמְנָן

שְׁהַעֲבֹד כּוֹכָבִים מִתְּפוּן לְהִנָּאת עֲצָמוֹ. כְּגוֹן שְׂאֲנָסוּ
 לְבָנוֹת לוֹ בֵּיתוֹ בְּשַׁבַּת אוֹ לְבִשְׁל לוֹ תְּבָשִׁילוֹ. אוֹ
 אֲנָס אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה. אָבֵל אִם נִתְּפוּן
 לְהַעֲבִירוֹ עַל הַמִּצְוֹת בְּלִבָּד. אִם הָיָה בֵּינוֹ לְבֵין
 עֲצָמוֹ וְאִין שָׁם עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל יַעֲבֹר וְאֵל יִהְרַג. וְאִם
 אֲנָסוּ לְהַעֲבִירוֹ בְּעֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל יִהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר.
 וְאִפְלוּ לֹא נִתְּפוּן לְהַעֲבִירוֹ אֶלָּא עַל מִצְוָה מִשְׁאָר
 מִצְוֹת בְּלִבָּד:

ג וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁלֹּא בִשְׁעַת הַגְּזֵרָה אָבֵל
 בִּשְׁעַת הַגְּזֵרָה וְהוּא שִׁיעֲמַד מִלֶּךְ רָשָׁע כְּנָבוֹכַדְנֶצַּר
 וְחִבְרִיו וַיִּגְזֹר גְּזֵרָה עַל יִשְׂרָאֵל לְבַטֵּל דָּתָם אוֹ מִצְוָה
 מִן הַמִּצְוֹת. יִהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר אִפְלוּ עַל אַחַת מִשְׁאָר
 מִצְוֹת בֵּין נְאֻס בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה בֵּין נְאֻס בֵּינוֹ לְבֵין
 עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים:

ד כָּל מִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ יַעֲבֹר וְאֵל יִהְרַג וְנִהְרַג וְלֹא
 עָבַר הָרִי זֶה מִתְּחִיב בְּנַפְשׁוֹ. וְכָל מִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ
 יִהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר וְנִהְרַג וְלֹא עָבַר הָרִי זֶה קִדַּשׁ אֶת
 הַשֵּׁם. וְאִם הָיָה בְּעֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל הָרִי זֶה קִדַּשׁ אֶת
 הַשֵּׁם בְּרַבִּים כְּדָנִיֵּאל חֲנַנְיָהּ מִישָׂאֵל וְעִזְרִיָּה וְרַבִּי
 עֲקִיבָא וְחִבְרִיו. וְאֵלֶּי הֵן הַרְוֵגִי מַלְכוּת שְׂאִין מַעֲלָה
 עַל מַעֲלָתָן. וְעֲלִיָּהֶן נֶאֱמַר 'כִּי עָלִיךָ הַרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם
 נִחַשְׁבָנוּ כְּצֹאן טְבָחָה'. וְעֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר 'אֶסְפוּ לִי
 חֲסִידֵי כְרִתֵי בְרִיתִי עָלַי זָבַח'. וְכָל מִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ
 יִהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר וְעָבַר וְלֹא נִהְרַג הָרִי זֶה מְחַלֵּל אֶת
 הַשֵּׁם. וְאִם הָיָה בְּעֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל הָרִי זֶה חֲלָל אֶת
 הַשֵּׁם בְּרַבִּים וּבִטֵּל מִצְוֹת עֲשָׂה שֶׁהִיא קְדוּשַׁת הַשֵּׁם
 וְעָבַר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁהִיא חֲלוּל הַשֵּׁם. וְאִם
 עַל פִּי כֵן מִפְּנֵי שֶׁעָבַר בְּאֲנָס אִין מִלְקִין אוֹתוֹ וְאִין
 צָרִיךְ לֹאמַר שְׂאִין מִמִּיתִין אוֹתוֹ בֵּית דִּין אִפְלוּ הָרַג
 בְּאֲנָס. שְׂאִין מִלְקִין וּמִמִּיתִין אֶלָּא לְעוֹבֵר בְּרִצּוֹנוֹ
 וּבְעֵדִים וְהַתְרָאָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּנוֹתָן מִזְרְעוּ לַמֶּלֶךְ
 'וְנִתְּתִי' [וְשִׁמְתִי] אֲנִי אֶת פָּנַי בְּאִישׁ הַהוּא'. מִפִּי
 הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ הַהוּא לֹא אֲנוּס וְלֹא שׁוֹגֵג וְלֹא מְטָעָה.
 וּמָה אִם עֲבוּדַת כּוֹכָבִים שֶׁהִיא תְּמוּרָה מִן הַכֹּל

העובד אותה באנס אינו חייב כרת ואין צריך לומר מיתת בית דין. קל וחמר לשאר מצות האמורות בתורה. ובעריות הוא אומר וּלְנַעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר. אבל אם יכול למלט נפשו ולברח מתחת יד המלך הרשע ואינו עושה הנה הוא ככלב שב על קאו. והוא נקרא עובד עבודת פוכבים במזיד והוא נטרד מן העולם הבא ויורד למדרגה התחתונה של גיהנם:

ה נשים שאמרו להם עובדי פוכבים תנו לנו אחת מכן ונטמא אותה ואם לאו נטמא את כלכן יטמאו כלן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל. וכן אם אמרו להם עובדי פוכבים תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרג כלכם. יהרגו כלם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל. ואם יחדוהו להם ואמרו תנו לנו פלוני או נהרג את כלכם. אם היתה מחיב מיתה פשע בן בכרי יתנו אותו להם. ואין מורין להם כן לכתחלה. ואם אינו חייב מיתה יהרגו כלן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל:

ו כענין שאמרו באנסין כך אמרו בחלאים. כיצד? מי שחלה ונטה למות ואמרו הרופאים שרפואתו בדבר פלוני מאסורין שבתורה עושין. ומתרפאין בכל אסורין שבתורה במקום סכנה חוץ מעבודת פוכבים וגלוי עריות ושפיכת דמים שאפלו במקום סכנה אין מתרפאין בהן. ואם עבר ונתרפא עונשין אותו בית דין ענש הראוי לו:

ז ומנין שאפלו במקום סכנת נפשות אין עוברין על אחת משלש עברות אלו שנאמר וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ אֲפֹלו הוא נוטל את נפשך. וְהָרִיגְתָּ נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְרַפְאוֹת נֶפֶשׁ אַחֶרֶת או להציל אדם מיד אנס דבר שהדעת נוטה לו הוא שאין מאבדין נפש מפני נפש. ועריות הקשו לנפשות שנאמר 'כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה':

ח במה דברים אמורים שאין מתרפאין בשאר אסורים אלא במקום סכנה. בזמן שהן דרך הנאתן כגון שמאכילין את החולה שקצים ורמשים או חמץ בפסח או שמאכילין אותו ביום הכפורים. אבל שלא דרך הנאתן כגון שעושין לו רטיה או מלוגמא מחמץ או מערלה. או שמשקין אותו דברים שיש בהן מר מערב עם אסורי מאכל שהרי אין בהן הנאה לחד הרי זה מתר נאפלו שלא במקום סכנה. חוץ מפלאי הפקרם ובשר בחלב שהן אסורים אפלו שלא דרך הנאתן. לפיכך אין מתרפאין מהן אפלו שלא דרך הנאתן אלא במקום סכנה:

ט מי שנתן עיניו באשה וחלה ונטה למות ואמרו הרופאים אין לו רפואה עד שתבעל לו. ימות ואל תבעל לו אפלו היתה פנויה. נאפלו לדבר עמה מאחורי הגדר אין מורין לו בכך וימות ולא יורו לדבר עמה מאחורי הגדר שלא יהו בנות ישראל הפקר ויבואו בדברים אלו לפרץ בעריות:

י כל העובר מדעתו בלא אנס על אחת מכל מצות האמורות בתורה בשאט בנפש להכעיס הרי זה מחלל את השם. ולפיכך נאמר בשבועת שקר 'וחללת את שם אלהיך אני ה'". ואם עבר בעשרה מישראל הרי זה חלל את השם ברבים. וכן כל הפורש מעברה או עשה מצוה לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ברוך הוא כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו הרי זה מקדש את השם:

יא ויש דברים אחרים שהן בכלל חלול השם. והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפרסם בתסידות דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם. ואף על פי שאינן עברות הרי זה חלל את השם כגון שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתר. והוא שיש לו ונמצאו המוכרים תובעין והוא מקיפן. או שירבה בשחוק או באכילה ושתייה אצל עמי הארץ וביניהן. או שדבורו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסבר

פָּנִים יָפוֹת אֱלֹא בַעַל קִטְטָה וְכַעַס. וְכִיּוֹצֵא בַדְּבָרִים
הָאֵלוּ הַכֹּל לְפִי גִדְלוֹ שֶׁל חֲכָם צָרִיךְ שֶׁיִּדְקֶדֶק עַל
עַצְמוֹ וַיַּעֲשֶׂה לְפָנָיו מְשׁוֹרֵת הַדִּין. וְכֵן אִם דִּקְדַּק
הַחֲכָם עַל עַצְמוֹ וְהָיָה דְבוּרוֹ בְּנַחַת עִם הַבְּרִיּוֹת
וְדַעְתּוֹ מְעַרְבֵת עִמָּהֶם וּמְקַבְּלֵם בְּסִבָּר פָּנִים יָפוֹת
וְנִעְלָב מֵהֶם וְאִינוּ עוֹלָבָם. מְכַבֵּד לְהֵן נֶאֱפְלוּ
לְמַקְלִין לוֹ. וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּאַמוּנָה. וְלֹא יִרְבֶּה
בְּאַרְיָחוֹת עִמֵי הָאָרֶץ וַיִּשְׁיבְתָן. וְלֹא יִרְאֶה תְּמִיד
אֱלֹא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה עֲטוּף בְּצִיצִית מְכַתֵּר בַּתְּפִלִּין
וְעוֹשֶׂה בְּכָל מַעֲשָׂיו לְפָנָיו מְשׁוֹרֵת הַדִּין. וְהוּא שֶׁלֹּא
יִתְרַחֵק הַרְבֵּה וְלֹא יִשְׁתּוּמֵם. עַד שֶׁיִּמָּצְאוּ הַכֹּל
מְקַלְסִין אוֹתוֹ וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ וּמִתְאַוִּים לְמַעֲשָׂיו. הָרִי
זֶה קִדְשׁ אֵת ה' וְעָלָיו הַכְּתוּב אוֹמֵר 'וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי
אֲתָה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר':

הלכות יסודי התורה - פרק ששי

א כָּל הַמְּאֵבֵד שֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים הַטְּהוֹרִים
שֶׁנִּקְרָא בָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לוֹקֵה מִן הַתּוֹרָה.
שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר בְּעִבּוּדַת כּוֹכָבִים וְאַבְדָתָם אֵת
שְׁמֵם מִן הַמְּקוֹם הַהוּא לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם:

ב וְשִׁבְעָה שְׁמוֹת הֵם. הַשֵּׁם הַנִּכְתָּב יו"ד ה"א וָא"ו
ה"א וְהוּא הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ. אוֹ הַנִּכְתָּב אֲדָנִי. וְאֵל.
אֱלוֹהִי. וְאֱלֹהִים. וְאֱלֹהֵי. וְשָׂדֵי. וְצִבְאוֹת. כָּל הַמּוֹחֵק
אֶפְלוּ אוֹת אַחַת מִשְׁבְּעָה אֵלוּ לוֹקֵה:

ג כָּל הַנִּטְפָּל לַשֵּׁם מִלְּפָנָיו מִתֵּר לְמַחְקוֹ כְּגוֹן לְמַ"ד
מִלִּיהֲנָה וּבִי"ת מִבְּאֵלֵהִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן אֵינָן כַּקְּדֻשַׁת
הַשֵּׁם. וְכָל הַנִּטְפָּל לַשֵּׁם מֵאַחֲרָיו כְּגוֹן ד' שֶׁל אֱלֹהֵיךְ
וְכ"ם שֶׁל אֱלֹהֵיכֶם וְכִיּוֹצֵא בָהֶן אֵינָם נִמְחָקִים וְהָרִי
הֵם כְּשֶׁאֵר אוֹתֵיזוֹת שֶׁל שֵׁם מִפְּנֵי שֶׁהַשֵּׁם מְקַדְּשֵׁם.
וְאֵר עַל פִּי שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ וְאִסוּר לְמַחְקֵם הַמּוֹחֵק אֵלוּ
הָאוֹתֵיזוֹת הַנִּטְפָּלוֹת אֵינוּ לוֹקֵה. אֲבָל מִכֵּין אוֹתוֹ
מִכַּת מִרְדּוֹת:

ד כֶּתֵב אֶלְיָךְ לְמַ"ד מֵאֱלֹהִים. יו"ד ה"א מִיְהוָה. אֵינוּ

נִמְחָק. וְאִין צָרִיךְ לֹאמַר יְהִי שֵׁהוּא שֵׁם בְּפָנַי עֲצֻמוֹ.
מִפְּנֵי שְׁזֵה הַשֵּׁם מְקַצֵּת שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ הוּא. אָבֵל
הַכּוֹתֵב שִׁי"ן דְּל"ת מִשְׁדֵּי, צַדִּי"י בִּי"ת מְצַבְּאוֹת. הֲרִי
זֶה נִמְחָק:

ה שְׁאָר הַכְּנֻיִין שְׁמִשְׁבַּחִין בְּהֵן אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא כְּגוֹן חֲנוּן וְרַחוּם הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא הַנְּאֻמָּן
קִנְיָ וְחֻזֵק וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן הֲרִי הֵן כְּשֵׁאָר כְּתָבֵי הַקְּדוֹשׁ
וּמִתָּר לְמַחְקָן:

ו כָּלִי שְׁהִיָּה שֵׁם כְּתוּב עָלָיו קוֹצֵץ אֵת מְקוֹם הַשֵּׁם
וְגוֹנָזוֹ. וְאִפְלוּ הִיָּה הַשֵּׁם חֲקוּק בְּכָלִי מִתְּכוֹת אוֹ בְּכָלִי
זְכוּכִית וְהַתִּיף הַכָּלִי הֲרִי זֶה לֹקֵה אֱלֹא חוֹתֵף אֵת
מְקוֹמוֹ וְגוֹנָזוֹ. וְכֵן אִם הִיָּה שֵׁם כְּתוּב עַל בְּשָׂרוֹ הֲרִי
זֶה לֹא יִרְחֵץ וְלֹא יִסּוּף וְלֹא יַעֲמֵד בְּמְקוֹם הַטְּנֻפָּת.
נִזְדַּמְנָה לוֹ טְבִילָה שֶׁל מִצְוָה כּוֹרֵף עָלָיו גְּמִי וְטוֹבֵל.
וְאִם לֹא מִצָּא גְּמִי מְסַבֵּב בְּבִגְדָיו וְלֹא יִתְדַק כְּדִי
שָׁלֵא יֶחֱץ. שָׁלֵא אָמְרוּ לְכַרֵּף עָלָיו אֱלֹא מִפְּנֵי
שְׁאֲסוּר לַעֲמֵד בְּפָנַי הַשֵּׁם כְּשֵׁהוּא עֵרֶם:

ז הַסּוֹתֵר אִפְלוּ אָבֵן אַחַת דְּרָךְ הַשְּׁחָתָה מִן הַמִּזְבֵּחַ
אוֹ מִן הַהֵיכָל אוֹ מִשְׁאָר הָעֲזָרָה לֹקֵה שְׁנֵאָמַר
בְּעִבּוּדַת כּוֹכְבִים 'כִּי אֵת מִזְבַּחְתֶּם תִּתְּצוּן' וְכְתוּב
'לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם'. וְכֵן הַשּׁוֹרֵף עֲצֵי הַקְּדוֹשׁ
דְּרָךְ הַשְּׁחָתָה לֹקֵה שְׁנֵאָמַר 'וְאֲשַׁרְיֵהֶם תִּשְׂרַפּוּן
בְּאֵשׁ' וְכְתוּב לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם:

ח כְּתָבֵי הַקְּדוֹשׁ כֶּלֶן וּפְרוּשֵׁיהֶן וּבְאוּרֵיהֶן אָסוּר
לְשַׂרְפָּם אוֹ לְאַבְדָּם בִּיד וְהַמְּאַבְדָּן בִּיד מִכִּין אוֹתוֹ
מִכַּת מְרִדוֹת. בְּמָה דְבָרִים אָמּוּרִים בְּכְתָבֵי הַקְּדוֹשׁ
שְׁכָתְבָם יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשָׁה אָבֵל אִפִּיקוּרוֹס יִשְׂרָאֵל
שְׁכָתְבֵי סֵפֶר תּוֹרָה שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ עִם הָאֲזַכְרוֹת שָׁבוּ.
מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ מֵאֲמִין בְּקִדְשַׁת הַשֵּׁם וְלֹא כְּתָבוּ לְשִׁמוֹ
אֱלֹא שֵׁהוּא מַעֲלָה בְּדַעְתּוֹ שְׁזֵה כְּשֵׁאָר הַדְּבָרִים
וְהוֹאִיל וְדַעְתּוֹ כֵּן לֹא נִתְקַדְּשׁ הַשֵּׁם. וּמִצְוָה לְשַׂרְפוֹ
כְּדִי שָׁלֵא לְהַנִּיחַ שֵׁם לְאִפִּיקוּרוֹסִים וְלֹא לְמַעֲשֵׂיהֶם.
אָבֵל עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁכָתְבֵי אֵת הַשֵּׁם גּוֹנָזִין אוֹתוֹ. וְכֵן

כַּתְּבִי הַקֹּדֶשׁ שֶׁבְּלוּ אוֹ שֶׁכֶּתְבֵן עוֹבֵד כּוֹכָבִים יִגְנְזוּ:

ט כָּל הַשְּׁמוֹת הָאֲמוּרִים בְּאִבְרָהֶם קֹדֶשׁ אִף זֶה שֶׁנֶּאֱמַר 'אֲדָנִי אִם נָא מִצְּאֵתִי חֵן הֲרִי הוּא קֹדֶשׁ. כָּל הַשְּׁמוֹת הָאֲמוּרִים בְּלוֹט חֵל חוּץ מִזֶּה 'אֵל נָא אֲדָנִי הִנֵּה נָא מִצָּא עֲבָדְךָ חֵן'. כָּל הַשְּׁמוֹת הָאֲמוּרִים בְּגִבְעַת בְּנִימִין קֹדֶשׁ. כָּל הַשְּׁמוֹת הָאֲמוּרִים בְּמִיכָה חֵל. כָּל הַשְּׁמוֹת הָאֲמוּרִים בְּנְבוֹת קֹדֶשׁ. כָּל שְׁלֹמֹה הָאֲמוּר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ וְהֲרִי הוּא כִּשְׂאֵר הַכְּנֹוֹיִין חוּץ מִזֶּה 'הָאֶלֶף לָךְ שְׁלֹמֹה'. כָּל מִלְכִּיאָה הָאֲמוּר בְּדַנְיָאֵל חֵל חוּץ מִזֶּה 'אֲנִתָּ מִלְכָּא מִלְךְ מִלְכִּיאָ' וְהֲרִי הוּא כִּשְׂאֵר הַכְּנֹוֹיִין:

רמב"ם פרק אחד

הלכות נזירות פרק ח

הלכות נזירות - פרק שמיני

א תִּגְלַחַת הַטְּהָרָה פִּיצַד הִיא. כִּשִּׁיגְמוֹר הַנְּזִיר יְמֵי נְזִירוֹתוֹ מֵבִיא שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת כֶּבֶשׂ לְעוֹלָה וְכִבְשָׁה לַחֲטָאת וְאֵיל לְשִׁלְמִים. הֵבִיא שְׁלֹשָׁתָן וְלֹא פָרַשׁ. הֲרֵאוּיָה לַחֲטָאת תִּקְרַב חֲטָאת וְהֲרֵאוּיָה לְשִׁלְמִים שְׁלֹמִים וְהֲרֵאוּיָה לְעוֹלָה עוֹלָה. וּמֵבִיא עִם אֵיל הַשְּׁלֹמִים שֵׁשֶׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עֶשְׂרוֹן סֶלֶת. אוֹפֶה מֵהֵן עֶשְׂרִים חֲלָה עֶשֶׂר חֲלוֹת מִצּוֹת וְעֶשְׂרֵה רְקִיקֵי מִצּוֹת. וּמוֹשֵׁחַ הָעֶשְׂרִים בְּרִבְעֵית שֶׁמֶן. וְשַׁעוֹר זֶה הַלֶּכֶה לְמִשָּׁה מְסִינִי. וּמֵבִיא הָעֶשְׂרִים בְּכָלִי אֶחָד:

ב וְשׁוֹחֵט הַחֲטָאת תִּחְלָה וְאַחַר כֶּךָ הָעוֹלָה וְאַחַר כֶּךָ שְׁלֹמִים וְאַחַר כֶּךָ מְגַלַּח. וְאִם גִּלַּח אַחַר שֶׁשָּׁחַט הַחֲטָאת אוֹ הָעוֹלָה יֵצֵא. וּמֵבִישַׁל הַשְּׁלֹמִים אוֹ שׁוֹלְקָן וְלוֹקַח מִן הָרֶטֶב שֶׁל זְבָחֵי הַשְּׁלֹמִים וְנוֹתֵן עַל הַשַּׁעַר וְאַחַר כֶּךָ מְשַׁלְּכֵם לְאֵשׁ תַּחַת דְּוֹד הַשְּׁלֹמִים. וְאִם הַשְּׁלִיכֵם תַּחַת הַחֲטָאת יֵצֵא:

ג וְהֵיכָן מְגַלַּח שַׁעְרוֹ בְּעֶזְרַת הַנָּשִׁים בְּלִשְׁפַת הַנְּזִירִים שֶׁהֵיטָה שֵׁם בְּקֶרֶן מְזֻרְחֵית דְּרוּמֵית וְשֵׁם מִבְּשָׁלִין אֶת שְׁלֵמֵיהֶן וּמְשַׁלְּכֵין שַׁעְרָן לְאֵשׁ. וְאִם

גלח במדינה יצא. ובין שגלח במדינה ובין שגלח במקדש תחת הדוד הוא משליך שערו. ואינו מגלח עד שיהיה פתח העזרה פתוח שנאמר 'פתח אהל מועד'. לא שיגלח כנגד הפתח שזה בזיון מקדש הוא:

ד ואחר כך נוטל הכהן את הזרוע בשלה מן האיל וחלת מצה אחת מן הסל ורקיק אחד ונותנן על כפי הנזיר או הנזירה ומניפן ואחר כך התר הנזיר לשמות יין ולהטמא למתים:

ה נזיר ממרט אינו צריך להעביר תער. ואף על פי שאין לו שער או שאין לו פנים הרי זה מקריב קרבנותיו וישתה ויטמא. ואם הביא קרבנותיו ולא גלח ראשו אין התגלחת מעכבת אלא שותה ומטמא לערב. שמשויזרק עליו אחד מן הדמים התר אף על פי שלא נתן על כפיו ולא הניף שכל דברים אלו למצוה ולא לעכב:

ו אף על פי שאין התגלחת מעכב עליו מצוה לגלח אפלו לאחר זמן מרבה. ונזיר שגלח בלא תער או שגלח ושיר שתי שערות לא עשה כלום ולא קיים מצוות גלות. בין נזיר טהור בין נזיר טמא:

ז גלח והניח שתי שערות וצמח ראשו כלו וחזר וגלחו עם אותן שתי השערות או שגלח אחת ונשרה אחת הרי זה קיים מצוות גלות. נשרה אחת וגלח אחת אין כאן מצוות גלות:

ח גלח על השלמים ונמצא פסול התגלחתו פסולה וזבחו לא עלו לו. גלח על החטאת ונמצאת שלא נשחטה לשם חטאת ואחר כך הביא השלמים והעולה והקריבן כמצותן התגלחתו פסולה וזבחו לא עלו לו:

ט גלח על העולה ועל השלמים ונשחטו שלא לשמן ואחר כך הביא קרבנות אחרות להקריבן לשמן התגלחתו פסולה וזבחו לא עלו לו:

י גלח על שלשתן ונמצא אחד מהם כשר התגלחתו

כְּשֶׁרָה וַיָּבִיא שְׂאֵר הַזִּבְחִים וַיִּקְרְבוּ כְּהִלְכָתָן:

יא כָּל מְקוֹם שְׂאֵמְרָנוּ תִּגְלַחְתּוּ פְּסוּלָה הָרִי הוּא כְּמוֹ שֶׁנִּתְגַּלַּח בְּתוֹךְ יְמֵי נְזִירוֹתוֹ שֶׁהוּא סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. וְנִמְצָא מוֹנֵה שְׁלֹשִׁים יוֹם אַחֵר הַתְּגַלְחַת הַפְּסוּלָה וַיָּבִיא קֶרְבָּנוֹתָיו:

יב שְׁלֹמִי נְזִיר שֶׁשָּׁחַטָן שְׁלֹא כְּמִצְוֹתָן כְּשָׂרִים וְאִין עוֹלִים לְבַעְעִלִים לְשֵׁם חוֹבָה. וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאִין טְעוּנִין לָחֶם וְלֹא מִתְּנוֹת וְלֹא זְרוּעַ:

יג שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת אֱלוֹ וְהִלָּחֶם הֵבֵא עִמָּהֶם הַכֹּל מִן הַחֲלִין כִּשְׂאֵר נִדְרֵי הַקֹּדֶשׁ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּמִקְוָמוֹ:

יד הָאוֹמֵר הֲרִינִי נְזִיר עַל מִנַּת שְׂאֵגֶלֶת מִמַּעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי הָרִי זֶה נְזִיר וְאִינוּ מְבִיא קֶרְבָּנוֹתָיו מִן הַמַּעֲשֵׂר אֶלָּא מִן הַחֲלִין:

טו הָאִישׁ שֶׁנִּדְרַר בְּנְזִיר יֵשׁ לוֹ לְהֵבִיא קֶרְבָּנוֹת אָבִיו לְעִצְמוֹ וּמִגְלַח עֲלֵיהֶם. וְאִין הָאִשָּׁה מִגְלַחַת עַל קֶרְבָּנוֹת אָבִיהָ וְדָבָר זֶה הִלָּכָה מִפִּי הַקַּבָּלָה הוּא. כִּיצַד? מִי שֶׁהָיָה אָבִיו נְזִיר וְהִפְרִישׁ מַעוֹת לְקִנּוֹת בָּהֶן קֶרְבָּנוֹתָיו וּמַת וְהֵנִיחַ הַמַּעוֹת סְתוּמִין וְאָמַר אַחֲרֵי מוֹת אָבִיו הֲרִינִי נְזִיר עַל מִנַּת שְׂאֵבִיא קֶרְבָּנוֹתֵי מַמַּעוֹת שֶׁהִפְרִישׁ בָּהֶן אָבִי לְקֶרְבָּנוֹתָיו הָרִי זֶה מְבִיא מֵהֶן קֶרְבָּנוֹתָיו. וְכֵן אִם הָיָה הוּא וְאָבִיו נְזִירִים וְהִפְרִישׁ אָבִיו מַעוֹת סְתוּמִין וּמַת הָאָב וְאָמַר הֵבֵן אַחֵר מוֹת אָבִיו הֲרִינִי מִגְלַחַת עַל מַעוֹת אָבִי הָרִי זֶה מְבִיא קֶרְבָּנוֹתָיו מֵהֶן. אֲבָל אִם לֹא אָמַר יִפְלוּ הַמַּעוֹת לְנִדְבָה. מַת הָאָב וְהֵנִיחַ בָּנִים רַבִּים חוֹלְקִים הַמַּעוֹת הַסְּתוּמִים מִפָּנָי שֶׁהִיא יִרְשָׁה לָהֶן וַיֵּשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶן לְגַלַּח עַל חֲלָקוֹ וְהִבְכוֹר נוֹטֵל בָּהֶן פִּי שְׁנַיִם:

טז בֵּין שֶׁהָיָה הָאָב נְזִיר עוֹלָם וְהֵבֵן נְזִיר זְמַן קְצוּב בֵּין שֶׁהָיָה הָאָב נְזִיר זְמַן קְצוּב וְהֵבֵן נְזִיר עוֹלָם הָרִי זֶה מִגְלַחַת וּמְבִיא קֶרְבָּנוֹתָיו מִמַּעוֹת נְזִירוֹת אָבִיו:

יז הִפְרִישׁ הָאָב מַעוֹת לְהֵבִיא בָּהֶן קֶרְבָּנוֹת טְמֵאָה וּמַת אִין הֵבֵן מְבִיא בָּהֶן קֶרְבָּנוֹת טְהוֹרָה. וְכֵן אִם

הפרישן האב לקרבן טהרה אין הבן מגלח עליהן
הגלחת טמאה. שדברים אלו הן ספק ואם הביא
זבחיו לא עלו לו:

יח האומר הרי עלי לגלח נזיר חייב להביא קרבנות
הגלחת טהרה ומקריבן על יד איזה נזיר שירצה.
אמר הרי עלי חצי קרבנות נזיר. או אם אמר הרי
עלי לגלח חצי נזיר. הרי זה מביא חצי הקרבנות
לאיזה נזיר שירצה. ואותו נזיר משלים קרבנותיו
משלו. אבל אם אמר הרי עלי קרבנות חצי נזיר
הרי זה מביא קרבנות נזיר שלם שאין לנו חצי
נזירות:

יט האומר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר ושמע חברו
ואמר ואני הרי חברו נזיר. ואינו חייב לגלח נזיר
אחר. שהרי לא התפייס עצמו אלא בנזירות. ואם
אמר ואני ועלי לגלח נזיר הרי זה חייב. ואם היו
פקחין מביא כל אחד מהן קרבנות על ידי חברו
ואם לא עשו כן חייבים לגלח נזירות אחרים:

כ האומר הרי עלי לגלח חצי נזיר ושמע חברו
ואמר ואני ועלי לגלח חצי נזיר. זה מביא חצי
קרבנותיו של זה וזה מביא חצי קרבנותיו של זה
וכל אחד מהן משלים קרבנותיו אם היו פקחין. ואם
לאו זה מביא חצי קרבנות מאיזה נזיר שירצה וזה
מביא חצי קרבנות מאיזה נזיר שירצה:

סה"מ לרמב"ם

שיעור ו: מצות עשה ג.ד.ט.

מצות עשה - מצוה ג היא שצונו באהבתו יתעלה. וזה
שנחשוב ונתבונן במצותיו ומאמריו ופעולותיו עד
שנשיגהו ונהנה בהשגתו בתכלית ההנאה. וזאת היא
האהבה המחוייבת. ולשון ספרי לפי שנאמר ואהבת
את ה' אלהיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד
לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על
לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה
העולם. הנה בארנו לך שבהתבוננות תעלה בידך
ההשגה ותגיע ההנאה ותבא האהבה בהכרח. וכבר

בארנו שזאת המצוה גם כן כוללת שנהיה קוראים לבני האדם כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו, וזה שאתה כשתאהב איש אחד תספר בשבחיו ותרבה בהם ותקרא בני האדם לאהוב אותו וזה עד"מ כן כשתאהב אותו יתעלה באמת כאשר הגיע לך מהשגת אמתתו אתה קורא בלי ספק הסכלים והפתיים לדעת ידיעת האמת אשר ידעתו. ולשון ספרי ואהבת את ה' אהבתו על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן ור"ל כמו שאברהם מפני שהיה אוהב כמו שהעיד הכתוב אברהם אוהבי וזה בעוצם השגתו קרא בני האדם להאמין בשם מרוב אהבתו כן אתה אוהב אותו עד שתקרא אליו בני האדם. (בפרשת ואתחנן, מדע הלכות יסודי התורה פרק ב):

מצות עשה - מצוה ד היא שצונו להאמין יראתו יתעלה ולהפחד ממנו, ולא נהיה ככופרים ההולכים בשרירות לבם ובקרי אבל נירא ביראת ענשו בכל עת וזהו אמרו את ה' אלהיך תירא, ובגמרא (סנהדרין נ"ו) אמרו על דרך ויכוח באמרו ונוקב שם ה' מות יומת ואימר פירש דכתיב אשר נקבו בשמות ואזהרתיה מן את ה' אלהיך תירא, רוצה לומר אולי אמרו ונוקב שם ה' הוא שיזכיר השם לבד מבלתי שיברך, ואם תאמר אי זה עון בזה נאמר כי הוא עזב היראה כי מיראת השם שלא יזכיר שמו לבטלה, היה המענה על זאת השאלה ודחיית זה המאמר ואמר חדא דבעינא שם בשם וליכא, ורוצה לומר שיברך השם בשם כמו שאמרו יכה יוסי את יוסי, ועוד אזהרת עשה היא וכל אזהרת עשה לא שמה אזהרה, רוצה לומר שזה שאמרת אזהרתיה מאת ה' אלהיך תירא אינו אזהרה כי הוא צווי והוא מצות עשה ואין מזהירין בעשה. הנה נתבאר לך כי אמרו את ה' אלהיך תירא זו מצות עשה. (בפרשת עקב, מדע הלכות יסודי התורה):

מצות עשה - מצוה ט היא שצונו לקדש את שמו והוא אמרו ונקדשתי בתוך בני ישראל. וענין זאת המצוה אשר אנחנו מצווים לפרסם האמונה הזאת האמתית בעולם ושלא נפחד בהיזק שום מזיק ואע"פ שבא עלינו מכריח לבקש ממנו לכפותנו שלא נשמע אליו אבל נמסור עצמנו למיתה ולא נתעוהו לחשוב שכפרנו אע"פ

שלבותינו מאמינים בו יתעלה. וזאת היא מצות קדוש השם המצווים בה בני ישראל בכללם, רוצה לומר התרת עצמנו למות ביד האנס בעבור אהבתו יתעלה וההאמנה באחדותו כמו שעשו חנניה מישאל ועזריה בזמן נבוכדנצר הרשע כשצוה להשתחות לצלם והשתחוו לו כל ההמון וישראל בכלל ולא היה שם מקדש שם שמים אבל פחדו הכל והיתה בזה חרפה לכל ישראל על אשר אבדה זאת המצוה מכללם. ולא נצטותה זאת המצוה אלא לכמו המעמד המפורסם הגדול שהוא אשר פחד ממנו כל העולם, ולהיות פרסום היחוד בזה יעד השם על ידי ישעיה שלא תשלם חרפת ישראל בזה המעמד ושיראו בהם בחורים בעת ההיא הקשה לא יפחידם המות ויתירו נפשם ויפרסמו האמונה ויקדשו את השם ברבים, כמו שהבטיחנו באמרו לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו כי בראותו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי וגו'. ולשון ספרא על מנת כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים על מנת שתקדשו שמי ברבים. ובגמרא (סנהדרין ע"ד:) אמרו בן נח מצווה על קדושת השם או אינו מצווה, תא שמע שבע מצות נצטוו בני נח ואם אתה אומר כן תמניא הווי, הנה נתבאר לך שהיא מכלל מיני המצות המחוייבות לישראל, ושמו ראיתם על זאת המצוה מאמרו ונקדשתי בתוך בני ישראל. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בפרק שביעי מסנהדרין. (בפרשת אמור אל הכהנים, מדע הלכות יסודי התורה פ"ה):

שנים מקרא - פרשת חקת

ראשון (פרק יט) א וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
לאמר: וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לאמר:
ומליל יי עם מֹשֶׁה ועם אַהֲרֹן לְמִימְרָם: ב זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דְּבַר | אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ
מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל: זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דְּבַר | אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ
מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל: דָּא גִזְרֵת אֹרְיָתָא דִּי
פְּקִיד יי לְמִימְרָא מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְבּוּן לָךְ תּוֹרָתָא
סְמוּקְתָא שְׁלֻמְתָא דִּי לִית בָּהּ מוּמָא דְלֹא סְלִיק עֲלָהּ נִירָא:
ג וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אֲלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־
מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשַׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: וּנְתַתֶּם אֹתָהּ
אֶל־אֲלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה
וְשַׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: וְתַנְנוּן יְתָהּ לְאֲלֻעֶזֶר כַּהֲנָא וַיִּפְקֵן יְתָהּ
לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וַיִּפּוֹס יְתָהּ קְדָמוּהִי: ד וּלְקַח אֲלֻעֶזֶר
הַכֹּהֵן מִדָּמָה בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל־
מוֹעֵד מִדָּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים: וּלְקַח אֲלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן
מִדָּמָה בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד
מִדָּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים: וַיִּסַּב אֲלֻעֶזֶר כַּהֲנָא מִדָּמָה בְּאֶצְבָּעֵיהּ
וַיִּבִי לְקַבֵּל אִפִּי מִשְׁכַּן זִמְנָא מִדָּמָה שֶׁבַע זִמְנִין: ה וְשָׂרַף אֶת־
הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־עֲרָהּ וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ
עַל־פְּרֻשָּׁה יִשְׂרָף: וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־
עֲרָהּ וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ עַל־פְּרֻשָּׁה יִשְׂרָף:
וַיִּסְדֵּן יְתָ תּוֹרָתָא לְעֵינֵיהּ יְתָ מִשְׁכַּהּ וַיְתָ בְּשָׂרָהּ וַיְתָ דָּמָהּ עַל
אֲבֵלָה יוֹסִיד: ו וּלְקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאֲזוּב וּשְׁנֵי
תוֹלְעֵת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־תּוֹךְ שְׂרַפַת הַפָּרָה: וּלְקַח
הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאֲזוּב וּשְׁנֵי תוֹלְעֵת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־
תּוֹךְ שְׂרַפַת הַפָּרָה: וַיִּסַּב כַּהֲנָא אֶעָא דֶּאֱרֹא וְאֲזוּבָא וַצְבַע
זְהוּרֵי וַיִּרְמִי לְגוֹ יְסִידַת תּוֹרָתָא: ו וְכַבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן

וּרְחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֹא אֶל־הַמִּחְנֶה וְטָמֵא
 הִכְהֵן עַד־הָעֶרֶב: וְכִבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וּרְחֵץ בְּשָׂרוֹ
 בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֹא אֶל־הַמִּחְנֶה וְטָמֵא הִכְהֵן עַד־
 הָעֶרֶב: וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹהֵי כֹהֵן וַיִּסְחִי בְשָׂרֶיהָ בַּמַּיִם וּבְכֹתֵר כֵּן
 יַעֲוֹל לְמִשְׁרִיתָא וַיְהִי מִסָּאֵב כֹּהֵן עַד רַמְשָׂא: ^ה וְהַשְּׂרָף
 אֹתָהּ יִכְבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וּרְחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא
 עַד־הָעֶרֶב: וְהַשְּׂרָף אֹתָהּ יִכְבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם
 וּרְחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב: וְדַמוֹקֵד יִתֵּה
 יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהֵי כֹהֵן וַיִּסְחִי בְשָׂרֶיהָ בַּמַּיִם וַיְהִי מִסָּאֵב עַד
 רַמְשָׂא: ^ט וְאַסְּף | אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֹר הַפָּרָה וְהַנִּיחַ
 מִחוּץ לַמִּחְנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיָּתָה לְעֵדוֹת בְּנֵי־
 יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי נִדְּהָ חֲטָאת הָיָה: וְאַסְּף |
 אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֹר הַפָּרָה וְהַנִּיחַ מִחוּץ לַמִּחְנֶה
 בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיָּתָה לְעֵדוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי נִדְּהָ חֲטָאת הָיָה: וַיִּכְנֹשׁ גֹּבֵר דָּכִי יָת
 קִטְמָא דְתוֹרְתָא וַיִּצְנַע לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא בְּאַחַר דָּכִי וְתַהֵי
 לְכַנְשָׂתָא דְכַנֵּי יִשְׂרָאֵל לְמִטְרָא לְמִי אֲדִיּוֹתָא חֲטָאתָא הָיָה:
 וְכִבֵּס הָאֲסָף אֶת־אֲפֹר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא
 עַד־הָעֶרֶב וְהִיָּתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר הַגֵּר
 בְּתוֹכְכֶם לְחֻקֹּת עוֹלָם: וְכִבֵּס הָאֲסָף אֶת־אֲפֹר
 הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְהִיָּתָה לְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לְחֻקֹּת עוֹלָם: וַיִּצְבַּע
 דְּכַנֵּישׁ יָת קִטְמָא דְתוֹרְתָא יָת לְבוּשׁוֹהֵי וַיְהִי מִסָּאֵב עַד רַמְשָׂא
 וְתַהֵי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרָיָא דִּיתְגִּירָוּן בִּינֵיהוֹן לְקַיִים עֲלָם:
 יא הַנִּגַּע בְּמַת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׁבַעַת יָמִים:
 הַנִּגַּע בְּמַת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׁבַעַת יָמִים:
 דִּיקָרֵב בְּמִיתָא לְכָל נֶפֶשׂא דְאִנְשָׂא וַיְהִי מִסָּאֵב שְׁבַעַת יוֹמִין:
 יב הוּא יִתְחַטָּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 יִטְהַר וְאִם־לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר: הוּא יִתְחַטָּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
 וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם־לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם
 הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר: הוּא יְדִי עֲלוֹהֵי
 בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִכִּי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוֹהֵי
 בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִכִּי: יג כָּל־הַנִּגַּע
 בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוֹת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת־

מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל
 כִּי מִי נִדְּהָ לְא־זֶרֶק עָלָיו טָמֵא יְהוָה עוֹד טָמְאָתוֹ
 בּוֹ: כָּל־הַנִּגְעַב בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא
 יִתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ
 הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נִדְּהָ לְא־זֶרֶק עָלָיו טָמֵא
 יְהוָה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ: כָּל דִּיקָרֵב בְּמִיתָא בְּנֶפֶשׂא דְאַנְשָׂא
 דִּי יָמוּת וְלֹא יְדִי עֲלוּהִי יַת מִשְׁכְּנָא דִּינִי סָאב וְיִשְׁתַּצִּי אֲנִשָּׂא
 הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרִי מִי אֲדִיּוּתָא לֹא אֲזַדְרִיקוּ עֲלוּהִי מִסָּאב יְהִי
 עוֹד סְאוּבְתִיּה בֵּיתָא: יִזְאֵת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת
 בְּאֶהֱל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֶהֱל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֶהֱל
 יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים: זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת
 בְּאֶהֱל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֶהֱל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֶהֱל
 יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים: דָּא אֲוֵרִיתָא אֲנִשׁ אֲרִי יָמוּת בְּמִשְׁכְּנָא
 כָּל דְעֵלֵל לְמִשְׁכְּנָא וְכָל דִּי בְּמִשְׁכְּנָא יְהִי מִסָּאב שְׁבַעַת יוֹמִין:
 10 וְכָל כְּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פְּתִיל עָלָיו
 טָמֵא הוּא: וְכָל כְּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פְּתִיל
 עָלָיו טָמֵא הוּא: וְכָל מִן דְּחִסְרָא פְתִיחַ דְלִית מְגוּפַת שְׁוִיעַ
 מִקְרָא עֲלוּהִי מִסָּאב הוּא: 11 וְכָל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי
 הַשָּׂדֶה בְּחִלְל־חֶרֶב אוֹ בְּמַת אוֹ־בְעֵצָם אָדָם אוֹ
 בְּקָבֵר יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים: וְכָל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי
 הַשָּׂדֶה בְּחִלְל־חֶרֶב אוֹ בְּמַת אוֹ־בְעֵצָם אָדָם אוֹ
 בְּקָבֵר יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים: וְכָל דִּי יִקְרַב עַל אִפִּי חֻקְלָא
 בְּקִטְל חֶרֶב אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא דְאַנְשָׂא אוֹ בְּקָבֵרָא יְהִי
 מִסָּאב שְׁבַעַת יוֹמִין: 12 וְלִקְחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרַפַת
 הַחֻטָּאת וְנָתַן עָלָיו מֵיִם חַיִּים אֶל־כֹּלִי: וְלִקְחוּ
 לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרַפַת הַחֻטָּאת וְנָתַן עָלָיו מֵיִם חַיִּים
 אֶל־כֹּלִי: וַיִּסְבוּן לְדַמְסָאב מֵעֵפֶר יְקִידַת חֻטָּאתָא וַיִּתֵּן עֲלוּהִי
 מִי מְבוּעַ לָמֶן:

שְׁנֵי 13 וְלִקְחַת אֲזוּב וְטָבַל בְּמַיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזְהָה
 עַל־הָאֶהֱל וְעַל־כָּל־הַכֹּלִים וְעַל־הַנֶּפֶשׂוֹת אֲשֶׁר
 הָיוּ־שָׁם וְעַל־הַנִּגְעַב בְּעֵצָם אוֹ בְּחִלְל אוֹ בְּמַת אוֹ
 בְּקָבֵר: וְלִקְחַת אֲזוּב וְטָבַל בְּמַיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזְהָה
 עַל־הָאֶהֱל וְעַל־כָּל־הַכֹּלִים וְעַל־הַנֶּפֶשׂוֹת אֲשֶׁר
 הָיוּ־שָׁם וְעַל־הַנִּגְעַב בְּעֵצָם אוֹ בְּחִלְל אוֹ בְּמַת אוֹ

בַּקֶּבֶר: וַיֹּסֵב אֶזְוָבָא וַיִּטְבֹּל בְּמֵיא גְבַר דְּכִי וַיְדִי עַל מְשַׁכְּנָא
ועל כל מניא ועל נפשתא די הוּוּ תַמְן ועל דִּיקְרַב בְּגַרְמָא או
בְּקִטְיָלָא או בְּמוֹתָא או בְּקֶבֶרָא: יט וְהִזְהָה הַטְּהַר עַל-
הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחַטָּאוֹ בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וַכֶּבֶס בְּגָדָיו וּרְחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בְּעָרְבִּי:
וְהִזְהָה הַטְּהַר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וְחַטָּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַכֶּבֶס בְּגָדָיו וּרְחַץ
בַּמַּיִם וְטָהַר בְּעָרְבִּי: וַיְדִי דְכִיָּא עַל מְסַאָבָא בַּיּוֹמָא
תְּלִיתָאָה וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּדְכִּינִיָּה בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּצְבַּע
לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְּמֵיא וַיְדַכֵּי בְּרַמְשָׂא: כ וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא
וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֹּהֵל
כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמֵא מִי נִדְּהָ לְאֶ-זֶרֶק עָלָיו
טָמֵא הוּא: וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה
הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֹּהֵל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה
טָמֵא מִי נִדְּהָ לְאֶ-זֶרֶק עָלָיו טָמֵא הוּא: וְגַבַר דִּי
יִסְתָּאֵב וְלֹא יְדִי עֲלוֹהִי וַיִּשְׁתִּיִּצִי אִנְשָׂא הַהוּא מִגּוֹ קֹהֵלָא אֲרִי יֵת
מִקְדָּשָׁא דִּי סָאִיב מִי אֲדִיּוֹתָא לֹא אֲזַדְרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאָב הוּא:
כא וְהִיִּתָּה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ יַכֶּבֶס
בְּגָדָיו וְהִנְגַּע בְּמֵי הַנִּדְּהָ יִטְמָא עַד-הָעָרֶב: וְהִיִּתָּה
לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ יַכֶּבֶס בְּגָדָיו
וְהִנְגַּע בְּמֵי הַנִּדְּהָ יִטְמָא עַד-הָעָרֶב: וְתַחֲסִי לַהוֹן לְקַיִם
עֲלֵם וְדִינֵי מִי אֲדִיּוֹתָא יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְדִיקְרַב בְּמֵי אֲדִיּוֹתָא
יְהִי מְסָאָב עַד רַמְשָׂא: כב וְכֹל אֲשֶׁר-יִגְעֵבוּ הַטָּמֵא
יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגְעַת תִּטְמָא עַד-הָעָרֶב: וְכֹל
אֲשֶׁר-יִגְעֵבוּ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגְעַת תִּטְמָא
עַד-הָעָרֶב: וְכֹל דִּי יִקְרַב בֵּיהּ מְסַאָבָא יְהִי מְסָאָב וְאִנְשׁ
דִּיקְרַב בֵּיהּ יְהִי מְסָאָב עַד רַמְשָׂא: (פרק כ) א וַיָּבֹאוּ בְנֵי-
יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מְדַבְּרֵ-צֶן בַּחֲדָשׁ הָרֵאשׁוֹן
וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתָּמַת שָׁם מֵרִים וַתִּקְבֹּר שָׁם:
וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מְדַבְּרֵ-צֶן בַּחֲדָשׁ
הָרֵאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתָּמַת שָׁם מֵרִים
וַתִּקְבֹּר שָׁם: וְאֵתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנַשְׁתָּא לְמַדְבְּרָא דְצִין
בְּיַרְחָא קַדְמָאָה וַיֵּיבֵיב עֲמָא בְּרָקִם וּמִיתַת תַּמְן מֵרִים וְאִתְקַבְּרַת
תַּמְן: כ וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה
וְעַל-אַהֲרֹן: וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-

מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן: וְלֹא הָיָה מִיָּא לְכַנְשָׁתָא וְאִתְכַנְשׁוּ עַל
 מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן: ^גוַיִּרְבַּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ
 לֵאמֹר וְלוֹ גּוֹעַנּוּ בַגּוּעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַיִּרְבַּ
 הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גּוֹעַנּוּ בַגּוּעַ
 אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַנִּצָּא עִמָּא עִם מֹשֶׁה וְאִמְרוּ לְמִימֵר וְלוֹי
 דְּמִתְנָא בְּמוֹתָא דְאַחְנָא קָדָם יי: ^דוְלִמָּה הִבְאִיתֶם אֶת-
 קַהֲלֵ יְהוָה אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ
 וּבְעֵירָנוּ: וְלִמָּה הִבְאִיתֶם אֶת-קַהֲלֵ יְהוָה אֶל-
 הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ: וְלִמָּא
 אֶשְׁלַתּוּן יַת קַהֲלָא דִי לְמִדְבָּרָא הַדִּין לְמַמַּת תַּמָּן אֲנַחְנָא
 וּבְעֵירָנָא: ^הוְלִמָּה הֶעֱלִיתֶנוּ מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֹתָנוּ
 אֶל-הַמָּקוֹם הַרְעֵ הַזֶּה לֹא | מָקוֹם זָרַע וְתֵאנָה
 וְגִפְלוֹ וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לְשִׁתּוֹת: וְלִמָּה הֶעֱלִיתֶנוּ
 מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַרְעֵ הַזֶּה לֹא
 | מָקוֹם זָרַע וְתֵאנָה וְגִפְלוֹ וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לְשִׁתּוֹת:
 וְלִמָּא אֶסְקַתְנָא מִמִּצְרַיִם לְאַיְתָאָה וְתָנָא לְאַתְרָא בִישָׂא הַדִּין
 לֹא אֶתֵר כְּשֵׁר לְבֵית זָרַע וְאַף לֹא תֵאנִין וְגוֹפְנִין וְרִמּוֹנִין וּמִיָּא
 לֵית לְמִשְׁתֵּי: ^ווַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהֵל אֶל-
 פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיִּרְא כְבוֹד-
 יְהוָה אֲלֵיהֶם: וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהֵל אֶל-
 פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיִּרְא כְבוֹד-
 יְהוָה אֲלֵיהֶם: וְעַאל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִן קָדָם קַהֲלָא לְתַרַע
 מִשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפִלוּ עַל אֶפְיֵהוֹן וְאַתְגְּלוּ יִקְרָא דִי לְהוֹן:

שְׁלִישִׁי ^זוַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיְדַבֵּר
 יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמְלִיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימֵר: ^חקַח
 אֶת-הַמִּטָּה וְהַקָּהֵל אֶת-הָעֵדָה אִתָּה וְאַהֲרֹן אַחִיךָ
 וְדַבְּרֶתֶם אֶל-הַסֹּלֶע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימְיוֹ וְהוֹצֵאתָ
 לָהֶם מַיִם מִן-הַסֹּלֶע וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-
 בְּעֵירָם: קַח אֶת-הַמִּטָּה וְהַקָּהֵל אֶת-הָעֵדָה אִתָּה
 וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וְדַבְּרֶתֶם אֶל-הַסֹּלֶע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן
 מִימְיוֹ וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן-הַסֹּלֶע וְהִשְׁקִיתָ אֶת-
 הָעֵדָה וְאֶת-בְּעֵירָם: ^טכַּב יַת חוּטְרָא וְאַכְנַש יַת כְּנִשְׁתָּא אִתָּה
 וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וְתִמְלִלוּן עִם כִּיפָא לְעֵינֵיהוֹן וַיִּתֵּן מוֹדֵי וְתַפְיִק
 לְהוֹן מִיָּא מִן כִּיפָא וְתַשְׁקִי יַת כְּנִשְׁתָּא וַיִּתְּ בְּעֵירָהוֹן: ^יוַיִּקַּח

מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֶּה מִלְּפָנַי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתוּ: וַיִּקַּח
 מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֶּה מִלְּפָנַי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתוּ: וַיְסִיב
 מֹשֶׁה יָת חוּטְרָא מִן קָדָם יי כְּמֵא דִּי פְקֻדֵיהּ: וַיִּקְהִלוּ מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם
 שְׁמְעוּ־נָא הַמְּלִיִּים הַמִּן־הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם
 מַיִם: וַיִּקְהִלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְּהָל אֶל־פְּנֵי
 הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמְעוּ־נָא הַמְּלִיִּים הַמִּן־הַסֵּלַע
 הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מַיִם: וְאֶכְנִישׁוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָת קַהֲלָא
 לְקָדָם כִּיפָא וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמְעוּ כְעַן סִרְבְּנִיא הַמִּן כִּיפָא הַדִּין
 נָפִיק לְכוֹן מֵא: יא וַיִּרְם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע
 בְּמַטְּהוּ פַעַמִּים וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתַּ הַעֲדָה
 וּבְעִירָם: וַיִּרְם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע
 בְּמַטְּהוּ פַעַמִּים וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתַּ הַעֲדָה
 וּבְעִירָם: וְאַרְם מֹשֶׁה יָת יְדֵיהּ וּמָחָא יָת כִּיפָא בְּחוּטְרֵיהּ תְּרִין
 זְמַנִּין וּנְפְקוּ מֵא סְגִיאִי וּשְׁתִּיאַת כְּנִשְׁתָּא וּבְעִירָהוֹן: יב וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי
 לְהַקְדִּישְׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־
 הַקְּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם: וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי
 לְהַקְדִּישְׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־
 הַקְּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם: וַאֲמַר יי
 לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן חֲלַף דִּי לֹא הֵימְנַתוּן בְּמִימְרֵי לְקַדְשׁוֹתֵי לְעֵינֵי
 בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֵן לֹא תַעֲלוּן יָת קַהֲלָא הַדִּין לְאַרְעָא דִּי יְהִיבִית
 לְהוֹן: יג הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
 אֶת־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁ בָּם: הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ
 בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁ בָּם: אֵינּוּן מִי מִצּוֹתָא
 דְּנָצוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יי וְאַתְקַדֵּשׁ בְּהוֹן:

רביעי יד וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מְלָאכִים מִקְדָּשׁ אֶל־מִלְךְ
 אֲדוּם כֹּה אָמַר אַחֲיָהּ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־
 הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצַאֲתָנוּ: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מְלָאכִים
 מִקְדָּשׁ אֶל־מִלְךְ אֲדוּם כֹּה אָמַר אַחֲיָהּ יִשְׂרָאֵל
 אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצַאֲתָנוּ: וּשְׁלַח
 מֹשֶׁה אֲזַגְדִּין מֶרְקָם לֹת מְלָכָא דְאֲדוּם כְּדָנָן אָמַר אַחֲוֶהּ
 יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ יָת כָּל עֲקָתָא דִּי אֲשַׁכַּחְתָּנָא: טו וַיִּרְדּוּ

אֲבֹתֵינוּ מִצְרִימָה וַנָּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים
וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ: וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ
מִצְרִימָה וַנָּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיִּרְעוּ לָנוּ
מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ: וּנְחֹתוּ אֶבְהֶתְנָא לְמִצְרַיִם וּיְתִיבְנָא
בְּמִצְרַיִם יוֹמִין סְגִיאִין וְאֶבְאִישׁוּ לָנָא מִצְרַאִי וְלֹאֲבְהֶתְנָא:
^{טו} וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ
וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קִצְהַ
גְּבוּלָךְ: וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ וַיִּשְׁלַח
מַלְאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ עִיר
קִצְהַ גְּבוּלָךְ: וְצִלִּינָא קָדָם יי וְקִבִּיל צְלוֹתְנָא וְשִׁלַּח מַלְאָכָא
וְאַפְקִנָא מִמִּצְרַיִם וְהָא אֲנַחְנָא בְּרַקִּים קִרְתָּא דְּבַסְטֵר תְּחוּמָּךְ:
^{יז} נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשַׂדֶּה וּבְכֶרֶם
וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דְּרִךְ הַמַּלְךְ נִלְךָ לֹא נִטְהַ
יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלָּךְ: נַעֲבְרָה־נָּא
בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשַׂדֶּה וּבְכֶרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי
בְּאֵר דְּרִךְ הַמַּלְךְ נִלְךָ לֹא נִטְהַ יָמִין וּשְׂמֹאל עַד
אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלָּךְ: נַעֲבִיר כְּעַן בְּאַרְעֶךָ לֹא נַעֲבִיר בְּחֶקַל
וּבְכֶרֶם וְלֹא נִשְׁתִּי מִי גוֹב בְּאַרְחַ מִלְכָּא נִיזִיל לֹא נַסְטִי לְיַמִּינָא
וְלִשְׂמֹאלָא עַד דְּנַעֲבִיר תְּחוּמָּךְ: ^{יח} וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדוֹם לֹא
תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחָרֵב אֵצְא לִקְרֹאתְךָ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אֲדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחָרֵב אֵצְא לִקְרֹאתְךָ:
וַאֲמַר לִיה אֲדוּמָאָה לֹא תַעֲבֹר בְּתַחוּמֵי דְלִמָּא בְּדַקְטָלִין
בְּחָרְבָא אֲפּוֹק לִקְדָמוֹתְךָ: ^{יט} וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
בְּמִסְלַח נַעֲלָה וְאִם־מִימִיָּה נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנִתְתִּי
מִכְרָם רַק אִין־דְּבַר בְּרַגְלֵי אַעֲבֹרָה: וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִסְלַח נַעֲלָה וְאִם־מִימִיָּה
נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנִתְתִּי מִכְרָם רַק אִין־דְּבַר
בְּרַגְלֵי אַעֲבֹרָה: וַאֲמְרוּ לִיה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְחַ כְּבִישָׁא נִסְק
וְאִם מִימָךְ נִשְׁתִּי אֲנָא וּבְעִירֵי וְאַתָּן דְּמִיהוֹן לְחוּד לִית פְּתָגַם
דְּבִישׁ בְּרַגְלֵי אַעֲבִיר: ^כ וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיִּצְא אֲדוֹם
לִקְרֹאתוֹ בְּעַם כְּבֹד וּבְיַד חֲזָקָה: וַיֹּאמֶר לֹא
תַעֲבֹר וַיִּצְא אֲדוֹם לִקְרֹאתוֹ בְּעַם כְּבֹד וּבְיַד
חֲזָקָה: וַאֲמַר לֹא תַעֲבֹר וַנִּפְק אֲדוּמָאָה לִקְדָמוֹתֶיהָ בְּחִיל רַב
וּבִידָא תְּקִיפָא: ^{כא} וַיִּמָּאן | אֲדוֹם נָתַן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר

בַּגְּבֹלוֹ נִיט יִשְׂרָאֵל מֵעֲלִיו: וַיִּמָּאֵן | אֲדוֹם נָתַן אֶת־
 יִשְׂרָאֵל עֵבֶר בַּגְּבֹלוֹ נִיט יִשְׂרָאֵל מֵעֲלִיו: וְסָרִיב
 אֲדוֹמָאָה לְמִשְׁבַּק יֵת יִשְׂרָאֵל לְמַעֲבַר בְּתַחֲוֹמֶיהָ וְסָטָא יִשְׂרָאֵל
 מִלְּוֹתֶיהָ:

חמישי כ: וַיִּסְעוּ מִקֵּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־
 הָעֵדָה הַזֶּה הָהָר: וַיִּסְעוּ מִקֵּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
 כָּל־הָעֵדָה הַזֶּה הָהָר: וַנִּשְׁלוּ מִרְקָם וְאֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־
 כְּנֻשְׁתָּא לְהַר טוֹרָא: כ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
 אֶהֱרֹן בְּהַר הָהָר עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדוֹם לֵאמֹר:
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן בְּהַר הָהָר עַל־
 גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדוֹם לֵאמֹר: וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה וְלְאֶהֱרֹן בְּהוֹר
 טוֹרָא עַל תַּחֲוֹם אֶרֶץ אֲדוֹם לְמִימְרָ: כד וַיֹּאסֶף אֶהֱרֹן
 אֶל־עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מְרִיתֶם אֶת־פִּי לְמִי מְרִיבָה:
 וַיֹּאסֶף אֶהֱרֹן אֶל־עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מְרִיתֶם אֶת־פִּי לְמִי
 מְרִיבָה: וַתִּכְנַשׁ אֶהֱרֹן לְעַמּוּי אֲרִי לֹא יַעֲזֹל לְאֶרֶץ דִּי
 יִהְיֶיבִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל דִּי סְרִיבְתוּן עַל מִימְרֵי לְמִי מִצְוֹתָא:
 כה קַח אֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־אַלְעָזָר בְּנָו וְהַעַל אֹתָם הַר
 הָהָר: קַח אֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־אַלְעָזָר בְּנָו וְהַעַל אֹתָם
 הַר הָהָר: דְּבַר יֵת אֶהֱרֹן וַיֵּת אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְאָסִיק וַתְּהוֹן
 לְהַר טוֹרָא: כו וְהַפְּשֵׁט אֶת־אֶהֱרֹן אֶת־בְּגָדָיו
 וְהַלְבַּשְׁתֶּם אֶת־אַלְעָזָר בְּנָו וְאֶהֱרֹן יֹאסֶף וַיִּמַּת שָׁם:
 וְהַפְּשֵׁט אֶת־אֶהֱרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהַלְבַּשְׁתֶּם אֶת־
 אֶלְעָזָר בְּנָו וְאֶהֱרֹן יֹאסֶף וַיִּמַּת שָׁם: וְאֶשְׁלַח יֵת אֶהֱרֹן
 יֵת לְבוֹשׁוֹהֵי וְתַלְבִּישְׁנוּן יֵת אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְאֶהֱרֹן יִתְכַנֵּיֵשׁ וַיִּמּוֹת
 תַּמָּן: כז וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הַר
 הָהָר לְעֵינַי כָּל־הָעֵדָה: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הַר הָהָר לְעֵינַי כָּל־הָעֵדָה: וַעֲבַד
 מֹשֶׁה כְּמֹא דִי פְקִיד יי וְסָלִיקוּ לְהַר טוֹרָא לְעֵינַי כָּל כְּנֻשְׁתָּא:
 כח וַיִּפְשְׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהֱרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם
 אֶת־אַלְעָזָר בְּנָו וַיִּמַּת אֶהֱרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר
 וַיֵּרַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר מִן־הָהָר: וַיִּפְשְׁט מֹשֶׁה אֶת־
 אֶהֱרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת־אַלְעָזָר בְּנָו

וַיָּמַת אֶהֱרֹן שֵׁם בְּרֵאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר
 מִן־הָהָר: וְאֶשְׁלַח מֹשֶׁה יָת אֶהֱרֹן יָת לְבוּשׁוֹהֵי וְאַלְבִּישׁ יְתַהוֹן
 יָת אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וּמִית אֶהֱרֹן תִּמְן בְּרִישׁ טוֹרָא וּנְחַת מֹשֶׁה
 וְאַלְעָזָר מִן טוֹרָא: כט וַיֵּרְאוּ כָּל־הָעֵדָה כִּי גֹעַ אֶהֱרֹן
 וַיִּבְכוּ אֶת־אֶהֱרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל:
 וַיֵּרְאוּ כָּל־הָעֵדָה כִּי גֹעַ אֶהֱרֹן וַיִּבְכוּ אֶת־אֶהֱרֹן
 שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל: וחזו כל כנשתא ארי מית
 אהרון ובכו ית אהרון תלתין יומין כל בית ישראל: (פרק כא)
 א וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ־עַרְדַּל יוֹשֵׁב הַנְּגֹב כִּי בָא
 יִשְׂרָאֵל דְּרֹךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבַּ |
 מִמֶּנּוּ שְׁבִי: וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ־עַרְדַּל יוֹשֵׁב הַנְּגֹב
 כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דְּרֹךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל
 וַיִּשְׁבַּ | מִמֶּנּוּ שְׁבִי: ושמע כנענאה מלכא דערד יתיב
 דרומא ארי אתא ישראל ארח מאלליא ואגח קרבא בישראל
 ושבא מניה שבאי: ב וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר
 אֲסִנְתָּן תִּתֶּן אֶת־הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמְתִּי אֶת־
 עַרְיֵיהֶם: וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אֲסִנְתָּן
 תִּתֶּן אֶת־הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמְתִּי אֶת־עַרְיֵיהֶם:
 וּגְוִיִּם יִשְׂרָאֵל קָוִים קָדָם יי וַאֲמַר אִם מִמְסַר תִּמְסַר יָת עַמָּא
 קִדִּין בִּידֵי וַאֲמַר יָת קְרוּיָהוֹן: ג וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל
 יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיִּחַרֶם אֶתְהֶם וְאֶת־
 עַרְיֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם חֶרְמָה: וַיִּשְׁמַע יְהוָה
 בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיִּחַרֶם אֶתְהֶם
 וְאֶת־עַרְיֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם חֶרְמָה: וּקְבִיל יי
 צְלוּתִיה דְּיִשְׂרָאֵל וּמְסַר יָת כְּנַעֲנָא וְגַמֵּר יְתַהוֹן וְיָת קְרוּיָהוֹן
 וּקְרָא שְׁמָא דְאֲתָרָא חֶרְמָה: ד וַיִּסְעוּ מֵהַר הָהָר דְּרֹךְ
 יַם־סוּף לְסַבָּב אֶת־אֶרֶץ אֲדוּם וּתְקַצְרַן נַפְשֵׁי־הָעַם
 בַּדֶּרֶךְ: וַיִּסְעוּ מֵהַר הָהָר דְּרֹךְ יַם־סוּף לְסַבָּב
 אֶת־אֶרֶץ אֲדוּם וּתְקַצְרַן נַפְשֵׁי־הָעַם בַּדֶּרֶךְ: וּנְטְלוּ
 מֵהַר טוֹרָא אֲרַח יִמָּא דְסוּף לְאֶקְפָּא יָת אֲרַעָא דְאָדוּם וַעֲקַת
 נַפְשָׁא דְעַמָּא בְּאוֹרְחָא: ה וַיַּדְבֵּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבַמֹּשֶׁה
 לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אִין
 לֶחֶם וָאֵין מַיִם וּנְפָשָׁנוּ קָצָה בְּלֶחֶם הַקָּלָקֶל:
 וַיַּדְבֵּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבַמֹּשֶׁה לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ
 מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אִין לֶחֶם וָאֵין מַיִם

וּנְפָשְׁנוּ קָצָה בְּלַחֵם הַקָּלָקֵל: וְאַתְרַעַם עִמָּא בְּמִימְרָא
 דִּי וְעַם מִשָּׁה נִצְוֹ לְמָא אִסְקַתוּנָא מִמְצָרִים לְמִמַּת בְּמִדְבָּרָא
 אֲרִי לִית לַחְמָא וְלִית מֵיָא וּנְפָשְׁנָא עֲקַת בְּמִנָּא הַדִּין דְּמִיכְלִיה
 קָלִיל: וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים
 וַיִּנְשְׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עִם־רֹב מִיִּשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁלַח
 יְהוָה בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת־הָעָם
 וַיָּמָת עִם־רֹב מִיִּשְׂרָאֵל: וַגִּרֵי יִי בְעַמָּא יֵת חִינוּ קָלָן
 וְנִכְיֹתוּ יֵת עִמָּא וּמִית עִם סְגִי מִיִּשְׂרָאֵל: ז וַיָּבֹא הָעָם אֶל־
 מִשָּׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בִּיהוָה וְנָבֶךְ
 הַתַּפְּלִל אֶל־יְהוָה וַיִּסַּר מִמֶּעֲלֵינוּ אֶת־הַנְּחָשׁ
 וַיִּתַּפְּלֵל מִשָּׁה בְּעַד הָעָם: וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מִשָּׁה
 וַיֹּאמְרוּ חֲטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בִּיהוָה וְנָבֶךְ הַתַּפְּלִל
 אֶל־יְהוָה וַיִּסַּר מִמֶּעֲלֵינוּ אֶת־הַנְּחָשׁ וַיִּתַּפְּלֵל מִשָּׁה
 בְּעַד הָעָם: וְאַתָּא עִמָּא לְמִשָּׁה וְאָמְרוּ חֲבִנָא אֲרִי אֶתְרַעַמְנָא
 קָדָם יִי וְעַמְדָּא נְצִינָא צְלִי קָדָם יִי וַיַּעֲדֵי מִנָּא יֵת חוּיָא וְצְלִי מִשָּׁה
 עַל עִמָּא: ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מִשָּׁה עֲשֵׂה לְךָ שַׂרְף
 וְשִׁים אֹתוֹ עַל־גֵּס וְהָיָה כָּל־הַנָּשׁוּף וְרָאָה אֹתוֹ
 וַחֲיִי: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מִשָּׁה עֲשֵׂה לְךָ שַׂרְף וְשִׁים
 אֹתוֹ עַל־גֵּס וְהָיָה כָּל־הַנָּשׁוּף וְרָאָה אֹתוֹ וַחֲיִי: וְאָמַר
 יִי לְמִשָּׁה עֲבִיד לְךָ קְלִיָּא וְשׁוּי יִתִּיה עַל אֵת וַיְהִי כָּל דִּיתְנִכִית
 וַיַּחֲזִי יִתָּה וַיִּתְקַסֵּם: ט וַיַּעַשׂ מִשָּׁה נְחָשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ
 עַל־הַגֵּס וְהָיָה אִם־נָשַׁף הַנְּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט
 אֶל־נְחָשׁ הַנְּחֹשֶׁת וַחֲיִי: וַיַּעַשׂ מִשָּׁה נְחָשׁ נְחֹשֶׁת
 וַיִּשְׁמְהוּ עַל־הַגֵּס וְהָיָה אִם־נָשַׁף הַנְּחָשׁ אֶת־אִישׁ
 וְהִבִּיט אֶל־נְחָשׁ הַנְּחֹשֶׁת וַחֲיִי: וַעֲבַד מִשָּׁה חוּיָא דְנְחָשָׁא
 וְשׁוּיָה עַל אֵת וְהָיָה כִּד נִכִית חוּיָא יֵת גְּבָרָא וּמִסְתַּכַּל לְחוּיָא
 דְנְחָשָׁא וּמִתְקַסֵּם:

שישי - וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאַבְתָּ: וַיִּסְעוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאַבְתָּ: וַנָּטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂרוּ בְּאוֹבוֹת:
 יא וַיִּסְעוּ מְאַבְתָּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵינֵי הָעֵבְרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר
 עַל־פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשְּׁמֶשׁ: וַיִּסְעוּ מְאַבְתָּ וַיַּחֲנוּ
 בְּעֵינֵי הָעֵבְרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מוֹאָב
 מִמִּזְרַח הַשְּׁמֶשׁ: וַנָּטְלוּ מְאַבְתָּ וַיִּשְׂרוּ בְּמִגִּזֵּת עֲבָרָי
 בְּמִדְבַּר דִּי עַל אֲפִי מוֹאָב מִמִּדְבַּח שְׁמֶשׁ: יב מִשָּׁם נָסְעוּ

וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרְדִּי: מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרְדִּי:
מִתַּמֵּן נָטְלוּ וַיִּשְׂרוּ בְּנַחֲלָא דְזָרְדִּי: יג מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ
מֵעֵבֶר אֲרִנוֹן אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר הַיָּצֵא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי
כִּי אֲרִנוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי:
מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אֲרִנוֹן אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר
הַיָּצֵא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי כִּי אֲרִנוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין
מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי: מִתַּמֵּן נָטְלוּ וַיִּשְׂרוּ מֵעֵבֶר דְּאֲרִנוֹן דִּי
בַּמִּדְבָּרָא דְנַפִּיק מִתַּחֲסוּם אַמּוֹרָאָה אֲרִי אֲרִנוֹן תַּחֲסוּם מוֹאָב בֵּין
מוֹאָב וּבֵין אַמּוֹרָאָה: יד עַל-כֵּן יֹאמֵר בְּסִפְר מִלְחַמַת
יְהוָה אֶת-זִכְרוֹתָהּ בְּסוּפָהּ וְאֶת-הַנְּחָלִים אֲרִנוֹן: עַל-
כֵּן יֹאמֵר בְּסִפְר מִלְחַמַת יְהוָה אֶת-זִכְרוֹתָהּ בְּסוּפָהּ
וְאֶת-הַנְּחָלִים אֲרִנוֹן: עַל כֵּן יִתְאָמֵר בְּסִפְרָא קִרְבִּין דְּעֵבֶד
יְיָ עַל יְמַא דְסוּפָהּ וּגְבוּרָן דְעַל נַחֲלֵי אֲרִנוֹן: טו וְאַשְׁדֹּ הַנְּחָלִים
אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עָר וְנִשְׁעַן לְגְבוּל מוֹאָב: וְאַשְׁדֹּ
הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עָר וְנִשְׁעַן לְגְבוּל
מוֹאָב: וְשַׁפוּדָּ נַחֲלֵיא דְמִדְבָּרִין לְקַבֵּל לַחֲוִית וּמִסְתַּמִּיד
לַתַּחֲסוּם מוֹאָב: טז וּמִשָּׁם בְּאֶרְה הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר
יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶסְפֹּךְ אֶת-הָעָם וְאַתָּנָה לָהֶם מַיִם:
וּמִשָּׁם בְּאֶרְה הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה
אֶסְפֹּךְ אֶת-הָעָם וְאַתָּנָה לָהֶם מַיִם: וּמִתַּמֵּן אֲתִיְהִיבַת
לְהוֹן בִּירָא הוּא בִירָא דִי אָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנֹשֵׁ יֵת עֵמָא וְאַתָּן
לְהוֹן מַיָּא: יז אֲזַ יִשְׁיֵר יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלַי
בְּאֵר עֲנוּ-לָהּ: אֲזַ יִשְׁיֵר יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת
עָלַי בְּאֵר עֲנוּ-לָהּ: בְּכֵן שִׁבַח יִשְׂרָאֵל יֵת תּוֹשִׁבְתָּהּ הָדָא
סְקִי בִירָא שִׁבְחוּ לָהּ: יח בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׁרִים כְּרוּהָ
נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחְקָק בְּמִשְׁעֲנַתָּם וּמִמִּדְבָּר מִתְּנָה:
בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׁרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחְקָק
בְּמִשְׁעֲנַתָּם וּמִמִּדְבָּר מִתְּנָה: בִּירָא דְחֲפְרוּהָ רַבְרַבְיָא
כְּרוּהָ רִישֵׁי עֵמָא סְפָרִיא בְּחוּשְׁרֵיהוֹן וּמִמִּדְבָּרָא אֲתִיְהִיבַת
לְהוֹן: יט וּמִמִּתְּנָה נַחֲלֵיאֵל וּמִנַּחֲלֵיאֵל בְּמֹת:
וּמִמִּתְּנָה נַחֲלֵיאֵל וּמִנַּחֲלֵיאֵל בְּמֹת: וּמִדְּאֲתִיְהִיבַת
לְהוֹן נַחֲתָא עֵמָהוֹן לְנַחֲלֵיא וּמִנַּחֲלֵיא סְלָקָא עֵמָהוֹן לְרַמְתָּא:
כ וּמִבְּמֹת הַגֵּיאֵ אֲשֶׁר בְּשַׁדָּה מוֹאָב רֹאשׁ הַפְּסָגָה
וְנִשְׁקָפָה עַל-פְּנֵי הַיְשִׁימֹן: וּמִבְּמֹת הַגֵּיאֵ אֲשֶׁר

בשָׁדָה מוֹאָב רֹאשׁ הַפְּסָגָה וַנִּשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן: וּמִרְמָתָא לְחִילֵיָא דִּי בְּחַקְלֵי מוֹאָב רִישׁ רְמָתָא וּמִסְתַּכֵּיָא עַל אַפֵּי בֵּית יְשִׁימוֹן:

שביעי כ^א וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי לֵאמֹר: וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי לֵאמֹר: וּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶזְגָדִין לְוַת סִיחֹן מִלְּקָא דְאֱמוֹרָאָה לְמִימְרָא: כ^ב אַעֲבֹרָה בְּאַרְצֶךָ לֹא נִטְהַל בְּשָׁדָה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר בְּדַרְךָ הַמְּלָךְ גִּלְךָ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ: אַעֲבֹרָה בְּאַרְצֶךָ לֹא נִטְהַל בְּשָׁדָה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר בְּדַרְךָ הַמְּלָךְ גִּלְךָ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ: אַעֲבֹרָה בְּאַרְעֶךָ לֹא נִסְטִי בְּחַקְל וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתִּי מִי גוֹב בְּאַרְח מִלְּקָא נִיזִיל עַד דִּי נַעֲבֹר תְּחוּמְךָ: כ^ג וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֵּאֲסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל הַמְּדַבְּרָה וַיָּבֵא יְהֻצָּה וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל: וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֵּאֲסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל הַמְּדַבְּרָה וַיָּבֵא יְהֻצָּה וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל: וְלֹא שָׁבַק סִיחֹן יְת יִשְׂרָאֵל לְמַעֲבַר בְּתַחוּמֵיהּ וּכְנַשׁ סִיחֹן יְת כָּל עַמֵּיהּ וּנְפַק לְקַדְמוֹת יִשְׂרָאֵל לְמַדְבְּרָא נֶאֱתָא לֵיהֶן וְאֵינִיח קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל: כ^ד וַיִּכְהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חֶרֶב וַיִּירֹשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאַרְנוֹן עַד־יַבֵּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עֹז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן: וַיִּכְהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חֶרֶב וַיִּירֹשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאַרְנוֹן עַד־יַבֵּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עֹז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן: וּמַחֲהֵי יִשְׂרָאֵל לְפַתְגָּם דְּחֶרֶב וּירַת יְת אַרְעֵיהּ מֵאַרְנוֹנָא עַד יוּבְקָא עַד בְּנֵי עַמּוֹן אֲרִי תַקִּיף תְּחוּמָא דְּבְנֵי עַמּוֹן: כ^ה וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֻשְׁבוֹן וּבְכָל־בְּנֵי־הָאֵלֶּה: וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֻשְׁבוֹן וּבְכָל־בְּנֵי־הָאֵלֶּה: וּכְבַשׁ יִשְׂרָאֵל יְת כָּל קְרַוְיָא הָאֵלִין וַיִּתִּיב יִשְׂרָאֵל בְּכָל קְרַוְיָא אֱמוֹרָאָה בְּחֻשְׁבוֹן וּבְכָל כְּפַרְנֵהָא: כ^ו כִּי חֻשְׁבוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הִרְאִישׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אַרְצוֹ מִיָּדוֹ עַד־אַרְנוֹן: כִּי חֻשְׁבוֹן

עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נֹלְחֵם בְּמֶלֶךְ
 מוֹאָב הַרְאֵשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אֲרָצוֹ מִיַּדוֹ עַד־
 אֲרֹנָן: אָרִי חֲשַׁבּוֹן קִרְתָּא דְסִיחֹן מֶלֶכָא דְאֱמֹרָאָה הִיא וְהוּא
 אִנַּח קִרְבָּא בְּמֶלֶכָא דְמוֹאָב קִדְמָאָה וְנָסִיב יָת כָּל אֲרַעִיָּה
 מִיַּדֶּיהָ עַד אֲרֹנָן: כו עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הַמְּשָׁלִים בָּאוּ
 חֲשַׁבּוֹן תִּבְנֶה וְתִכְוֹנֵן עִיר סִיחֹן: עַל־כֵּן יֹאמְרוּ
 הַמְּשָׁלִים בָּאוּ חֲשַׁבּוֹן תִּבְנֶה וְתִכְוֹנֵן עִיר סִיחֹן:
 עַל כֵּן יִימְרוּן מִתְּלֵיא עוּלוֹ לְחֲשַׁבּוֹן תִּתְבְּנִי וְתִשְׁתַּכְּלַל קִרְתָּא
 דְסִיחֹן: כח כִּי־אֵשׁ יֵצְאָה מִחֲשַׁבּוֹן לְהִבָּה מִקְרִית
 סִיחֹן אֲכָלָה עַר מוֹאָב בְּעָלֵי בְּמוֹת אֲרֹנָן: כִּי־אֵשׁ
 יֵצְאָה מִחֲשַׁבּוֹן לְהִבָּה מִקְרִית סִיחֹן אֲכָלָה עַר
 מוֹאָב בְּעָלֵי בְּמוֹת אֲרֹנָן: אָרִי קִידוּם תְּקִיף כְּאֶשָּׂא נִפְק
 מִחֲשַׁבּוֹן עֲבָדֵי קִרְבָּא כְּשִׁלְחוּבִיתָא מִקְרִתָּא דְסִיחֹן קְטִילוּ עִמָּא
 דְשָׂרוּ בְּלַחְתֵּי מוֹאָב כּוּמְרִיא דְפִלְחִין בֵּית דַּחְלָא רְמַתָּא
 דְאֲרֹנָן: כט אוּי־לֶךְ מוֹאָב אֲבָדְתָּ עִם־כְּמוֹשׁ נָתַן בְּנֵי
 פְּלִיטָם וּבְנִתָּיו בְּשָׁבִית לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחֹן: אוּי־
 לֶךְ מוֹאָב אֲבָדְתָּ עִם־כְּמוֹשׁ נָתַן בְּנֵי פְּלִיטָם
 וּבְנִתָּיו בְּשָׁבִית לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחֹן: נִי לְכוּן מוֹאָבָי
 אֲבָדְתוּן עִמָּא דְפִלְחִין לְכְמוֹשׁ מְסַר בְּנוּהֵי צִירִין וּבְנִתֵיהָ
 בְּשָׁבִיא לְמֶלֶכָא דְאֱמֹרָאָה סִיחֹן: לו וַיִּנְיָרָם אֲבָד חֲשַׁבּוֹן
 עַד־דִּיבָן וְנָשִׁים עַד־נֶפֶח אֲשֶׁר עַד־מִידְבָּא: וַיִּנְיָרָם
 אֲבָד חֲשַׁבּוֹן עַד־דִּיבָן וְנָשִׁים עַד־נֶפֶח אֲשֶׁר עַד־
 מִידְבָּא: וּמְלָכוֹ פְּסַקַת מִחֲשַׁבּוֹן עַדָּא שׁוּלְטַן מְדִיבּוֹן וְצַדִּיאֵו
 עַד נֶפֶח דְסַמִּיד עַד מִידְבָּא: לא וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ
 הָאֱמֹרִי: וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי: וַיִּתֵּב יִשְׂרָאֵל
 בְּאֶרֶע אֱמֹרָאָה: לב וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעֲזָר
 וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי־הָאֱמֹרִי וַיִּזְרְשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם:
 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעֲזָר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי־הָאֱמֹרִי
 וַיִּזְרְשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְאֶלְלָא יָת
 יַעֲזָר וּכְבָשׁוּ כְּפָרְנָהָא וְתַרְיָף יָת אֱמֹרָאָה דִּי תַמְנָן: לד וַיִּפְּנוּ
 וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבְּשָׁן וַיֵּצְאוּ עוֹג מֶלֶךְ־הַבְּשָׁן
 לְקִרְאָתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמַלְחָמָה אֲדַרְעֵי: וַיִּפְּנוּ
 וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבְּשָׁן וַיֵּצְאוּ עוֹג מֶלֶךְ־הַבְּשָׁן
 לְקִרְאָתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמַלְחָמָה אֲדַרְעֵי:
 וְאִתְּפַנְיָאוּ וּסְלִיקוּ לְאַרְחַ מַתְנָן וּנְפַק עוֹג מֶלֶכָא דְמַתְנָן

לְקַדְמוֹתָהוֹן הוּא וְכָל עַמּוּיה לְאַנְחָא קַרְבָּא לְאַדְרָעִי: לֹד
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֶל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ
 נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֲרָצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ
 כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
 בְּחֻשְׁבּוֹן: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֶל־תִּירָא אֹתוֹ
 כִּי בִידְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֲרָצוֹ
 וְעָשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר
 יוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבּוֹן: וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה לֹא תִדְחַל מִנִּיחָא אֲרִי בִידְךָ
 מְסֻרִית וְתִיחָא וְיֵת כָּל עַמּוּיה וְיֵת אֲרַעִיחָ וְתַעֲבֹד לִיחָ כְּמֹא דִי
 עֲבַדְתָּ לְסִיחֹן מֶלֶכָא דְאַמּוֹרָאָה דִי יֵתב בְּחֻשְׁבּוֹן: לֹד וַיִּכּוּ
 אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בְּלֹתִי הַשְּׂאִיר־
 לוֹ שְׂרִיד וַיִּירָשׁוּ אֶת־אֲרָצוֹ: וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו
 וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בְּלֹתִי הַשְּׂאִיר־לוֹ שְׂרִיד וַיִּירָשׁוּ
 אֶת־אֲרָצוֹ: וּמַחוּ יִתִּיחָ וְיֵת בְּנוּחֵי וְיֵת כָּל עַמּוּיחָ עַד דְּלֹא
 אֲשַׁתָּאֵר לִיחָ מְשִׁיזִיב וַיִּרִיתוּ יֵת אֲרַעִיחָ: (פֶּרֶק כֵּב) א וַיִּסְעוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבּוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יַרְחֹו:
 וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבּוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר
 לְיַרְדֵּן יַרְחֹו: וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂרוּ בְּמִישְׁרָא דְּמוֹאָב
 מֵעֵבֶרָא לְיַרְדֵּנָא דִּירְחֹו: (וַחֲזוֹרִים עַל הַפְּסוּק) א וַיִּסְעוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבּוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יַרְחֹו:
 וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבּוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר
 לְיַרְדֵּן יַרְחֹו:

הפטרה לשמו"ת פרשת חקת

שופטים

(פֶּרֶק יא) א וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הָיָה גִבּוֹר חָיִל וְהוּא בֶן־אִשָּׁה
 זוֹנָה נִיּוֹלָד גִּלְעָד אֶת־יִפְתָּח: ב וַתֵּלֶד אִשְׁת־גִּלְעָד לוֹ
 בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ בְּנֵי־הָאִשָּׁה וַיִּגְרְשׁוּ אֶת־יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ
 לֹא־תִנְחַל בְּבֵית־אֲבִינוּ כִּי בֶן־אִשָּׁה אַחֲרַת אֶתָּה: ג
 וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִבְּנֵי אֲחָיו וַיָּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל־
 יִפְתָּח אֲנָשִׁים רַיָּקִים וַיִּצְאוּ עִמּוֹ: ד וַיְהִי מִיָּמַיִם וַיִּלְחַמוּ
 בְּנֵי־עַמּוֹן עִם־יִשְׂרָאֵל: ה וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־נִלְחַמוּ בְּנֵי־עַמּוֹן
 עִם־יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכוּ זָקְנֵי גִלְעָד לְקַחַת אֶת־יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
 טוֹב: ו וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְתִייתָה לָנוּ לְקַצֵּין וּנְלַחֲמָה
 בְּבְנֵי עַמּוֹן: ז וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזָקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם
 שְׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִגְרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמִדָּוַע בְּאַתֶּם אֵלַי

עֲתָה כַּאֲשֶׁר צָר לָכֶם: ה וַיֹּאמְרוּ זְקֵנֵי גִלְעָד אֶל-יַפְתָּח
 לְכֹן עֲתָה שָׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבְנֵי עַמּוּן
 וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכֹל יִשְׁבֵי גִלְעָד: וַיֹּאמֶר יַפְתָּח אֶל-
 זְקֵנֵי גִלְעָד אִם-מְשִׁיבִים אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבְנֵי עַמּוּן
 וְנָתַן יְהוָה אוֹתָם לְפָנַי אֲנִי אֶהְיֶה לָּכֶם לְרֹאשׁ: וַיֹּאמְרוּ
 זְקֵנֵי-גִלְעָד אֶל-יַפְתָּח יְהוָה יִהְיֶה שְׁמֵעַ בִּינוֹתֵינוּ אִם-לֹא
 כַּדְבָרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה: י וַיִּלְךָ יַפְתָּח עִם-זְקֵנֵי גִלְעָד וַיִּשְׁימוּ
 הָעָם אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקַצֵּין וַיְדַבֵּר יַפְתָּח אֶת-כָּל-
 דְּבָרָיו לְפָנַי יְהוָה בַּמִּצְפָּה: יב וַיִּשְׁלַח יַפְתָּח מְלָאכִים
 אֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוּן לֵאמֹר מַה-לִּי וְלָךְ כִּי-בָאתָ אֵלַי
 לְהִלָּחֵם בְּאַרְצִי: יג וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוּן אֶל-מְלָאכֵי
 יַפְתָּח כִּי-לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצִי בְעֵלוֹתוֹ מִמִּצְרַיִם
 מֵאַרְנוֹן וְעַד-הַיַּבֵּק וְעַד-הַיַּרְדֵּן וְעַתָּה הִשִּׁיבָה אֶתְהֶן
 בְּשָׁלוֹם: יד וַיֹּסֶף עוֹד יַפְתָּח וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל-מֶלֶךְ
 בְּנֵי עַמּוּן: טו וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יַפְתָּח לֹא-לָקַח יִשְׂרָאֵל
 אֶת-אַרְץ מוֹאָב וְאֶת-אַרְץ בְּנֵי עַמּוּן: טז כִּי בְעֵלוֹתָם
 מִמִּצְרַיִם וַיִּלְךָ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד-יַם-סוּף וַיָּבֹא
 קַדְשָׁה: יז וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים | אֶל-מֶלֶךְ אַדּוּם |
 לֵאמֹר אֶעֱבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ אַדּוּם וְגַם
 אֶל-מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקַדְשׁ: יח
 וַיִּלְךָ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת-אַרְץ אַדּוּם וְאֶת-אַרְץ מוֹאָב
 וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ לְאַרְץ מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְעֵבֶר אַרְנוֹן
 וְלֹא-בָאוּ בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל מוֹאָב: יט וַיִּשְׁלַח
 יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֶל-סִיחֹן מֶלֶךְ-הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן
 וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעֲבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ עַד-מְקוֹמִי: כ
 וְלֹא-הֶאֱמִין סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבּוֹלוֹ וַיֹּאסֶף
 סִיחֹן אֶת-כָּל-עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ בִּיהַצָּה וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל: כא
 וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-סִיחֹן וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ בְּיַד
 יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם וַיִּירָשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-אַרְץ הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב
 הָאֱרֶץ הַהִיא: כב וַיִּירָשׁוּ אֶת כָּל-גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאַרְנוֹן
 וְעַד-הַיַּבֵּק וּמִן-הַמִּדְבָּר וְעַד-הַיַּרְדֵּן: כג וְעַתָּה יְהוָה |
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת-הָאֱמֹרִי מִפָּנַי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
 וְאַתָּה תִּירָשְׁנֵנוּ: כד הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כַּמּוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ
 אוֹתוֹ תִּירָשׁ וְאַתָּה כָּל-אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִפָּנֵינוּ
 אוֹתוֹ נִירָשׁ: כה וְעַתָּה הַטּוֹב טוֹב אַתָּה מִבְּלֹק בֶּן-צְפוּר
 מֶלֶךְ מוֹאָב הַרּוֹב רָב עִם-יִשְׂרָאֵל אִם-נִלָּחֵם נִלָּחֵם בָּם:
 כו בְּשֵׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְבִנוֹתֶיהָ וּבְעַרְעוֹר

ובבנותיה ובכל־הערים אשר על־ידי ארְנוֹן שלֹש
 מאות שָׁנָה ומדוע לא־הצלַחְתֶּם בְּעַת הַהֵיא: כו וְאֵנֹכִי לֹא־
 חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשִׂה אֵתִי רָעָה לְהַלְחֵם בִּי יִשְׁפֹט
 יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן: כח
 וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דְּבָרֵי יַפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח
 אֵלָיו: כט וַתְּהִי עַל־יַפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־הַגְּלָעָד
 וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפָּה גְלָעָד וּמִמִּצְפָּה גְלָעָד
 עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן: ל וַיַּיְדָר יַפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־
 נָתַן תַּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדֵי: לא וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא
 מִדְּלַתִּי בֵיתִי לְקַרְאֹתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
 לַיהוָה וְהַעֲלִיתָהּ עוֹלָה: לב וַיַּעֲבֹר יַפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן
 לְהַלְחֵם בָּם וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ: לג וַיִּכְּסוּ מֵעַרְוֵעַר וְעַד־
 בּוֹאֲדָי מִנֵּיִת עֲשָׁרִים עִיר וְעַד אֲבָל כְּרָמַיִם מִכָּה גְדוֹלָה
 מְאֹד וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: